

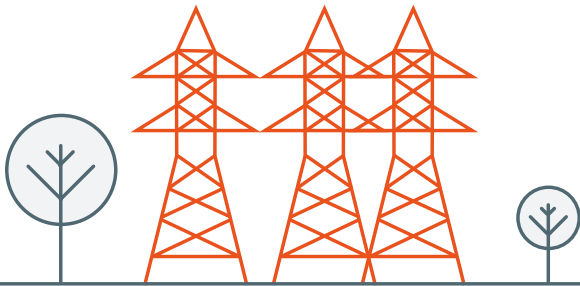

Jaarverslag 2017

**IN THE INTEREST
OF SOCIETY**

In the interest of society

Hoe garandeert Elia dat mijn bedrijf op elk moment stroom krijgt?

Hoe kan ik in elk stadium van m'n loopbaan de beste rol spelen?

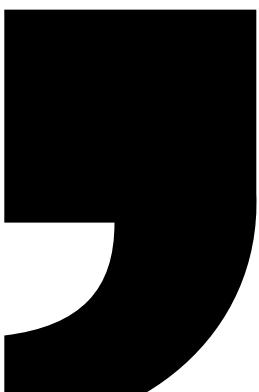
Elia groep wil de energietransitie waarmaken. Die ambitie brengt heel wat uitdagingen met zich mee. Wij leveren de transmissie-infrastructuur van de toekomst. Dit betekent dat we onze installaties en het beheer van de elektriciteitsbalans nauwlettend opvolgen, met extra aandacht voor veiligheid. We stimuleren ook verdere marktevoluties door nieuwe tools en processen te ontwikkelen en we versterken onze samenwerking met alle marktspelers.

Het energiesysteem verandert fundamenteel. Elke dag duiken nieuwe technologieën en maatschappelijke ontwikkelingen op. Elia groep integreert die elementen in haar strategie en werkt voortdurend nieuwe methodes uit om de evolutie van het net te stimuleren. Zo kunnen we het elektriciteitssysteem afstemmen op de nieuwste trends.

We spelen in op de behoeften van de samenleving en de verwachtingen van onze stakeholders. Tegelijkertijd bereiden we ons optimaal voor om ook andere ambities te realiseren. Zo houden we het elektriciteitsnet betaalbaar, betrouwbaar én duurzaam. Kortom, Elia groep werkt in het belang van de samenleving.

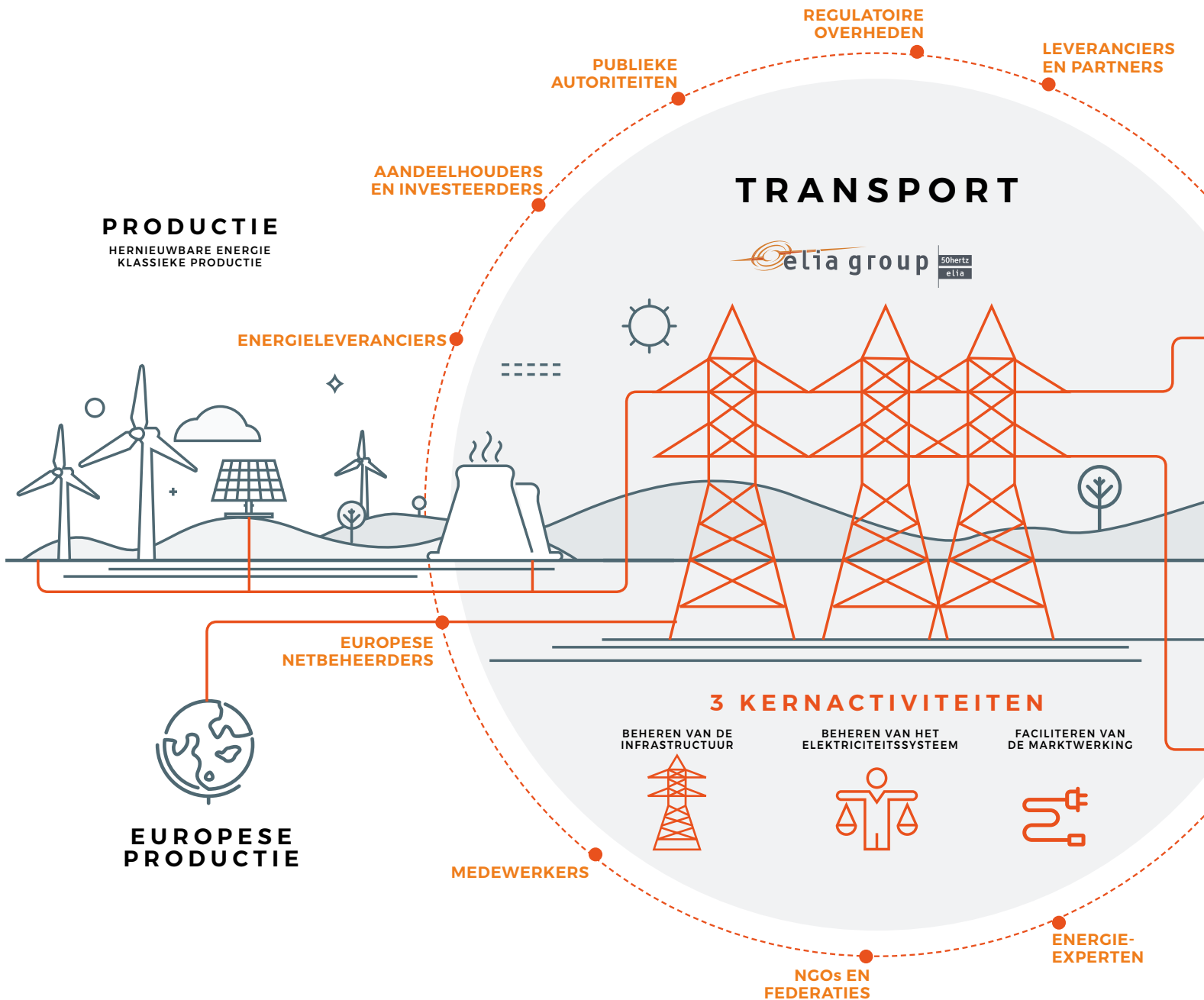

Ontdek onze corporate video <https://youtu.be/KjQVoc0Jy6U>

In the interest of society

GRI 102-40

Hoe garandeert Elia dat mijn bedrijf op elk moment stroom krijgt?

Hoe garandeert Elia dat onze industrie kan blijven concurreren met het buitenland?

Hoe kan ik in elk stadium van m'n loopbaan de beste rol spelen?

PERS EN
ALGEMEEN
PUBIEK

LOKALE
GEMEENSCHAPPEN

VERDELING

DISTRIBUTIENETBEHEEDERS

INDUSTRIËLE
KLANTEN

INHOUD

Hoe garandeert Elia de integratie van grote hoeveelheden hernieuwbare energie?

Hoe zorgt Elia ervoor dat mijn strand na de kabelwerkzaamheden opnieuw intact is?

In het belang van de samenleving

Interview met Chris Peeters en Bernard Gustin* 4

De groep* 2

Kerncijfers 2017 10

Hoogtepunten van 2017 12

Groepsprioriteiten* 18

Duurzaamheidsverslaggeving 21

1. We garanderen een veilig, betrouwbaar en efficiënt net* 24

2. Wij leveren de transmissie-infrastructuur van de toekomst* 36

3. We ontwikkelen het elektriciteitssysteem en de markten* 50

4. We werken samen om onze positie als TNB te versterken* 62

5. We stemmen onze cultuur af op onze strategie 80

6. We houden onze ogen open voor innovatie en groeikansen* 90

Corporate Governance verklaring* 100

Samenstelling van de bestuursorganen op 31 december 2017 101

Renumeratieverslag 109

Risico's en onzekerheden waarmee het bedrijf wordt geconfronteerd 114

Kenmerken van de systemen voor interne controle en risicobeheer 118

Het Elia-aandeel in 2017 122

Bespreking en analyse door het management van de resultaten voor 2017* 124

Geconsolideerde jaarrekening* 128

Geconsolideerde winst- en verliesrekening* 128

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten* 129

Geconsolideerde balans* 130

Geconsolideerd overzicht van mutaties in het eigen vermogen* 131

Geconsolideerd kasstroomoverzicht* 132

* Deze hoofdstukken vormen het jaarverslag cf. artikel 119 Wetboek van vennootschappen.

Hoe blijft Elia up-to-date met de technologische evoluties om de energietransitie waar te maken?

Tijd om te versnellen in het belang van de samenleving

Elia groep kijkt terug op een geslaagd 2017. De jaarresultaten weerspiegelen de inspanningen om de performantie van haar kernactiviteiten voortdurend te verbeteren. In België slaagt Elia erin om grote investeringsprojecten op tijd, binnen het vooropgestelde budget én met de vooropgestelde kwaliteit te realiseren. Bij 50Hertz in Duitsland is er o.a. dankzij de ingebruikname van nieuwe infrastructuur een sterke verbetering van de operationele efficiëntie. De veranderingen van de energietransitie zijn alsmaar tastbaarder en zorgen voor een nieuwe dynamiek in de onderneming. Het is tijd om te versnellen.

Chris Peeters
CEO
Elia groep

Bernard Gustin
Voorzitter
Elia groep

Chris Peeters

“MET ‘ELECTRICITY SCENARIOS FOR BELGIUM TOWARDS 2050’ HEBBEN WE EXACT GEDAAN WAT VAN ELIA VERWACHT WORDT: HET BELEID ONDERSTEUNEN. WE HEBBEN DE UITDAGINGEN SCHERP GESTELD IN EEN DEBAT DAT HEEL TECHNISCH EN COMPLEX IS.”

Wie 2017 overschouwt, kan niet voorbij aan de grootschalige infrastructuurwerken die Elia groep realiseert. Met investeringsbedragen van € 486 miljoen voor Elia en € 461 miljoen voor 50Hertz, zijn belangrijke mijlpalen behaald zoals de ingebruikname van het Stevin-project in België en de zuidwestelijke interconnector in Duitsland.

Hoe ziet u het investeringsprogramma evolueren?

Chris Peeters, CEO Elia groep: “De veranderende context van de energietransitie vraagt een nieuwe configuratie van het elektriciteitsnet. We integreren steeds meer variabele hernieuwbare energieproductie en er is een toenemende uitwisseling van elektriciteit op Europees niveau. Om ook in de toekomst een betrouwbaar, betaalbaar en duurzaam energiesysteem te garanderen, is ons investeringsprogramma van cruciaal belang. Nu we het Modular Offshore Grid kunnen realiseren en gestart zijn met de bouw van de onderzeese interconnector met Groot-Brittannië, krijgt België bijvoorbeeld voor het eerst een elektriciteitsnet op zee. De ervaring die 50Hertz op dat gebied heeft, helpt ons. Tegelijk denken we op de langere termijn en bestuderen we welke noden er op ons afkomen.”

Vandaar de studie die Elia eind 2017 publiceerde?

Chris Peeters : “Met ‘Electricity Scenarios for Belgium towards 2050’ hebben we exact gedaan wat van Elia verwacht wordt: het beleid ondersteunen. We hebben de uitdagingen scherp gesteld in een debat dat heel technisch en complex is. Er zijn hieromtrent vele interac-

ties geweest met onze diverse stakeholders en de vier energieministers. Samen met de sector denken we na over hoe ons energiesysteem moet evolueren. Dit gaat verder dan alleen maar ons eigen huiswerk maken en daarna naar anderen wijzen omdat ze de techniciteit van een aantal problemen niet hebben ingezien. Onze rol is dus geëvolueerd en het positieve is dat dit ook zo erkend wordt.”

Bernard Gustin, voorzitter Elia groep:

“Ik ga volledig akkoord met de analyse van Chris. Elia is niet alleen een industrieel bedrijf, maar vervult ook een belangrijke rol als adviseur. Het is onze maatschappelijke verantwoordelijkheid om te zeggen wat de stand van zaken is. We hadden kunnen wachten tot de problemen zich stelden. Maar dan kom je met maatregelen die heel negatief gepercipieerd zullen worden. Elia heeft de problematiek proactief en op een superprofessionele manier aangepakt. Dit is belangrijk voor onze geloofwaardigheid en ons imago. Want per slot van rekening zijn wij het die afgerekend zullen worden op de bevoorradingszekerheid. Elia vind ik één van de meest strategische en belangrijkste bedrijven van België, zeker met alle uitdagingen die op ons afkomen.”

€ 486 mio

INVESTERINGEN (ELIA)

€ 461 mio

INVESTERINGEN (50HERTZ)

De lichten laten branden lijkt minder evident te zijn dan voorheen?

Chris Peeters: “Begin 2017 was de situatie op de Europese elektriciteitsmarkt door een langdurige koudegolf enkele dagen erg gespannen. Als de consument niks merkt van een tijdelijke krapte, dan is dat omdat onze mensen met heel veel passie, inzet en expertise in de huidige veranderende wereld blijven zorgen voor bevoorradingszekerheid. Dat is typerend voor onze bedrijfscultuur waar mensen met hart en ziel werken.”

Bernard Gustin : “Naast het grote gevoel voor verantwoordelijkheid en professionalisme ben ik ook heel erg verrast door de internationalisering van Elia groep. Wij zijn één van de weinige Europese transmissienetbeheerders die actief zijn in twee landen. Dat geeft een andere dimensie aan het bedrijf. Het is niet alleen Elia, maar Elia groep. Die notie van een groep is erg belangrijk omdat het toelaat ervaringen uit te wisselen. Die internationale dimensie moeten we absoluut waarderen en behouden.”

” Bernard Gustin

“WIJ ZIJN ÉÉN VAN DE WEINIGE EUROPESE TRANSMISSIENETBEHEERDERS DIE ACTIEF ZIJN IN TWEE LANDEN. HET IS NIET ALLEEN ELIA, MAAR ELIA GROEP. DIE NOTIE VAN EEN GROEP IS ERG BELANGRIJK OMDAT HET TOELAAT ERVARINGEN UIT TE WISSELEN. DIE INTERNATIONALE DIMENSIE MOETEN WE ABSOLUUT WAARDEREN EN BEHOUDEN.”

” Chris Peeters

“ALS DE CONSUMENT NIKS MERKT VAN EEN KRAPTE OP DE MARKT, DAN IS DAT OMDAT ONZE MENSEN MET HEEL VEEL PASSIE, INZET EN EXPERTISE IN DE HUIDIGE VERANDERENDE WERELD BLIJVEN ZORGEN VOOR BEVOORRADINGSZEKERHEID. DAT IS TYPEREND VOOR ONZE BEDRIJFSCULTUUR WAAR MENSEN MET HART EN ZIEL WERKEN.”

Hoe ziet u als voorzitter van de raad van bestuur Elia groep evolueren?

Bernard Gustin : “De traditionele gereguleerde activiteit blijft heel belangrijk, maar ik zie ook toekomst in de groepsdynamiek. We leven in een wereld waar talentvolle ingenieurs eerder kiezen voor Google en Amazon dan voor industriële bedrijven. Als we hen willen aantrekken, moeten we innovatie en internationalisering tonen.”

Chris Peeters : “Ik wil daaraan toevoegen dat in onze complexe wereld de uitwisseling van expertise heel belangrijk is. Ons Duitse filiaal loopt met een gemiddelde integratie van 53,4% hernieuwbare energie een heel stuk voorop. België heeft zich als klein land in een Europese context dan weer heel vroeg geïnterconnecteerd en marktplatformen opgezet. Onze expertise is dus heel complementair en wordt op groepsniveau almaar meer uitgewisseld.

Tegelijk hebben we een bedrijfsstructuur waarbij we beide entiteiten het respect van de lokale context geven. Dankzij ons gezamenlijke consultingbedrijf Elia Grid International kunnen we ons talent ook internationaal ontwikkelen. Onze ingenieurs zien wat er in de wereld gebeurt en keren met nieuwe en frisse ideeën terug naar de groep.”

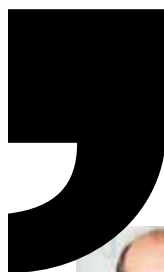
Veiligheid is een topprioriteit voor Elia groep. Wat zijn daar de evoluties?

Chris Peeters: “Veiligheid is een taak van elke dag. Ons veiligheidsprogramma Go for Zero zien we op een tijdshorizon van drie tot vijf jaar, maar we stellen nu al een toenemende maturiteit vast. In 2017 zijn we ook gestart met het Safety for Contractors-programma. Daar is nog een belangrijke weg af te leggen omdat bijvoorbeeld de bouwsector andere veilig-

heidsstandaarden heeft. Maar we krijgen stilaan tractie. Onze onderaannemers zien het als een opportuniteit om zichzelf te professionaliseren. Ook dat is een maatschappelijke bijdrage van Elia: we zijn een katalysator voor de verdere professionalisering van de toeleveringssector.”

Bernard Gustin

Waar liggen de uitdagingen voor 2018?

Chris Peeters: “Door de verdere integratie van hernieuwbare energie zullen de congestieproblemen op het Europese netwerk groter worden. Bij 50Hertz hebben we gezien dat bijkomende infrastructuur dit kan verhelpen. In 2017 was er meteen een aanzienlijke besparing op redispatchmaatregelen. Tegelijk moeten we nadenken over het energiesysteem van de toekomst waarbij de eindklant zoekt hoe hij zijn eigen flexibiliteit kan waarderen. Hoe laat ik mijn zonnepanelen beter renderen? Wat zijn de marktmodellen hiervoor? Moet het systeem worden aangepast? Daar gaan we in 2018 op voortwerken. Wat de infrastructuurwerken betreft, zitten we stevig in het zadel doordat we in 2016 al gestart zijn met het versterken van onze organisatie.”

“WE LEVEN IN EEN WERELD WAAR TALENTVOLLE INGENIEURS EERDER KIEZEN VOOR GOOGLE EN AMAZON DAN VOOR INDUSTRIËLE BEDRIJVEN. ALS WE HEN WILLEN AANTREKKEN, MOETEN WE INNOVATIE EN INTERNATIONALISERING TONEN.”

Waar liggen uw persoonlijke ambities?

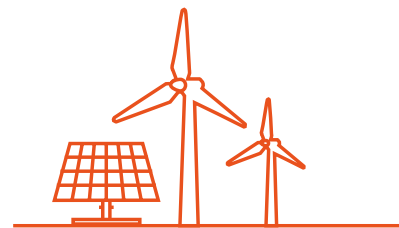
Chris Peeters: “Ik wil dat Elia in België het belangrijkste energiebedrijf wordt. Idem voor 50Hertz in Duitsland. Virtueel zijn we dat stilaan. We geven het energiedebat mee vorm en zullen op langere termijn een cruciale rol spelen in het behalen van de Parijse klimaatafspraken. We zijn relevant en willen die positie volledig claimen. Niet vanuit een vorm van arrogantie, maar omdat we het maatschappelijke belang willen dienen.”

Bernard Gustin: “Vijftien jaar geleden was ik consultant in de energiesector. Ik ben echt onder de indruk van de manier waarop Elia zich sindsdien geprofileerd heeft als een strategische asset. De energiestrategie in dit land wordt bepaald door wat Elia doet. Het is niet langer de productie die de richting aangeeft. Dat is een belangrijke verandering.”

Naar wie gaat jullie dank uit in 2017?

Chris Peeters: “Ik wil de vier energie-ministers bedanken voor de constructieve samenwerking. Zowel in België als in Duitsland hebben we ook goed samengewerkt met onze regulatoren. Eveneens belangrijk zijn de gebruikers van ons net en natuurlijk de medewerkers die het elke dag waarmaken om het licht aan te houden en de infrastructuur en het systeem van de toekomst uit te bouwen.”

Bernard Gustin : “Ik wil vooral het management bedanken en de leden van de raad van bestuur die mij hun vertrouwen gaven. Het is voor mij een grote eer om voorzitter te zijn van zo'n mooi bedrijf als Elia. Na vijftien jaar keer ik deels terug naar de energiesector. Ik vind het zeer boeiend om te kunnen participeren vanuit een andere invalshoek.”

De Elia groep

_Wie?

Een Europese top 5-speler

Elia groep is actief in elektriciteitstransmissie. Met filialen in België (Elia) en het noordoosten van Duitsland (50Hertz) beheren we 18.600 km aan hoogspanningsverbindingen die 30 miljoen eindverbruikers van stroom voorzien. Onze groep behoort daarmee tot de Europese top 5. Met een betrouwbaarheidsgraad van 99,999% geven we de samenleving een robuust elektriciteitsnet.

_Hoe?

Door samenwerking en innovatie

Onze netinfrastructuur beheren en ontwikkelen we in nauwe samenwerking met alle betrokkenen. We hebben een sterke focus op veiligheid en gaan voor nul ongevallen. We zetten in op innovatie en verbeteren constant onze opera-

tionele systemen. We ontwikkelen nieuwe marktproducten zodat nieuwe technologieën en marktspelers toegang krijgen tot ons net. Zo maken we de energietransitie mogelijk.

Wat?

Onze kerntaken

Het elektriciteitssysteem beheren

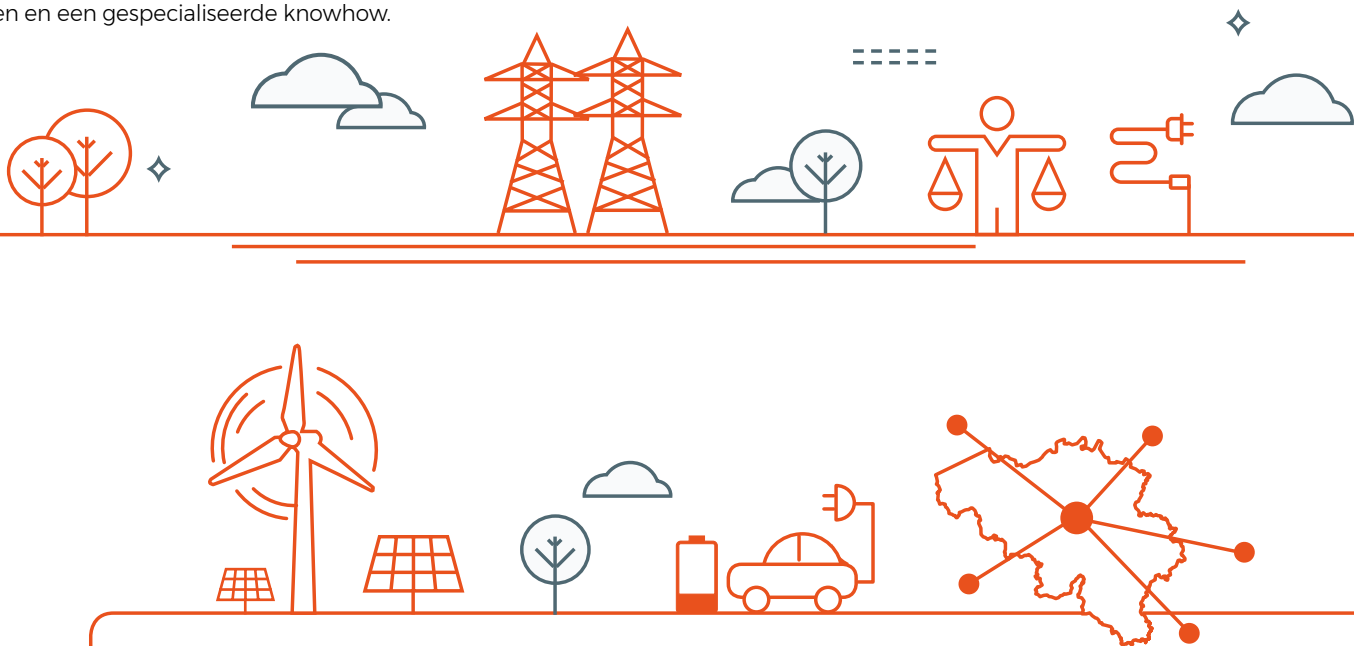
Vraag en aanbod moeten voortdurend in evenwicht zijn. Het beheer van het elektriciteitssysteem wordt echter complexer door de forse toename van hernieuwbare productiebronnen, de opkomst van nieuwe spelers en technologieën en de uitgebreide supranationale coördinatie. Om een betrouwbare bevoorrading en een efficiënt operationeel beheer van het midden- en hoogspanningsnet te garanderen, beheert Elia het elektriciteitssysteem dan ook in real time. Dit vereist gesofisticeerde tools en processen en een gespecialiseerde knowhow.

De marktwerking faciliteren

Elia groep stelt haar infrastructuur op een transparante, niet-discriminerende manier ter beschikking van alle marktspelers. We ontwikkelen diensten en mechanismen die de markt in staat stellen om handel te drijven via diverse platformen. Dit bevordert niet alleen het economische concurrentievermogen, maar ook ieders welzijn.

De infrastructuur beheren

Elia groep staat in voor het onderhoud en de ontwikkeling van de hoogspanningsinstallaties (lijnen, kabels, transformators,...). Om de integratie van hernieuwbare energie te verbeteren, moderniseert en ontwikkelt de groep haar net met behulp van geavanceerde technologieën.

Waarom?

In het belang van de samenleving

Het elektriciteitsnet is een cruciale pijler van het energiebeleid die onze socio-economische welvaart ondersteunt. Elia groep wil een katalysator zijn voor een geslaagde energietransitie naar een betrouwbaar, duurzaam én betaalbaar energiesysteem. Door het bouwen van interconnectoren en het integreren van hernieuwbare energieproductie, stimuleert Elia groep zowel de integratie van de Europese energiemarkt als de decarbonisering van onze samenleving.

Aandeelhoudersstructuur

GRI 102-45

Naast haar activiteiten als transmissienetbeheerder in België en Duitsland levert Elia groep diverse consultingdiensten aan internationale klanten via Elia Grid International (EGI). Elia maakt ook deel uit van de joint venture Nemo Link die een eerste onderzeese elektrische interconnector bouwt tussen België en Groot-Brittannië.

Elia

Elia is de transmissienetbeheerder (TNB) voor het Belgische hoogspanningsnet.

50Hertz

50Hertz, een van de vier Duitse transmissienetbeheerders, is actief in het noordoostelijke deel van het land. 50Hertz is in handen van Elia (60%) en Industry Funds Management (40%).

Elia Grid International

Vanuit zijn kantoren in Brussel, Berlijn en Dubai levert Elia Grid International consulting- en engineeringdiensten op de wereldwijde energiemarkt. Daarnaast werkt EGI netprojecten uit voor derden op alle domeinen van de elektriciteitstransmissie (30 tot 400 kV).

Nemo Link

Nemo Link is een gezamenlijk project van Elia in België en National Grid Nemo Link Limited, een dochteronderneming van de Britse transmissienetbeheerder National Grid Plc. Nemo Link bouwt aan een onderzeese interconnectie tussen België en het Verenigd Koninkrijk, die operationeel wordt in 2019.

Eurogrid International

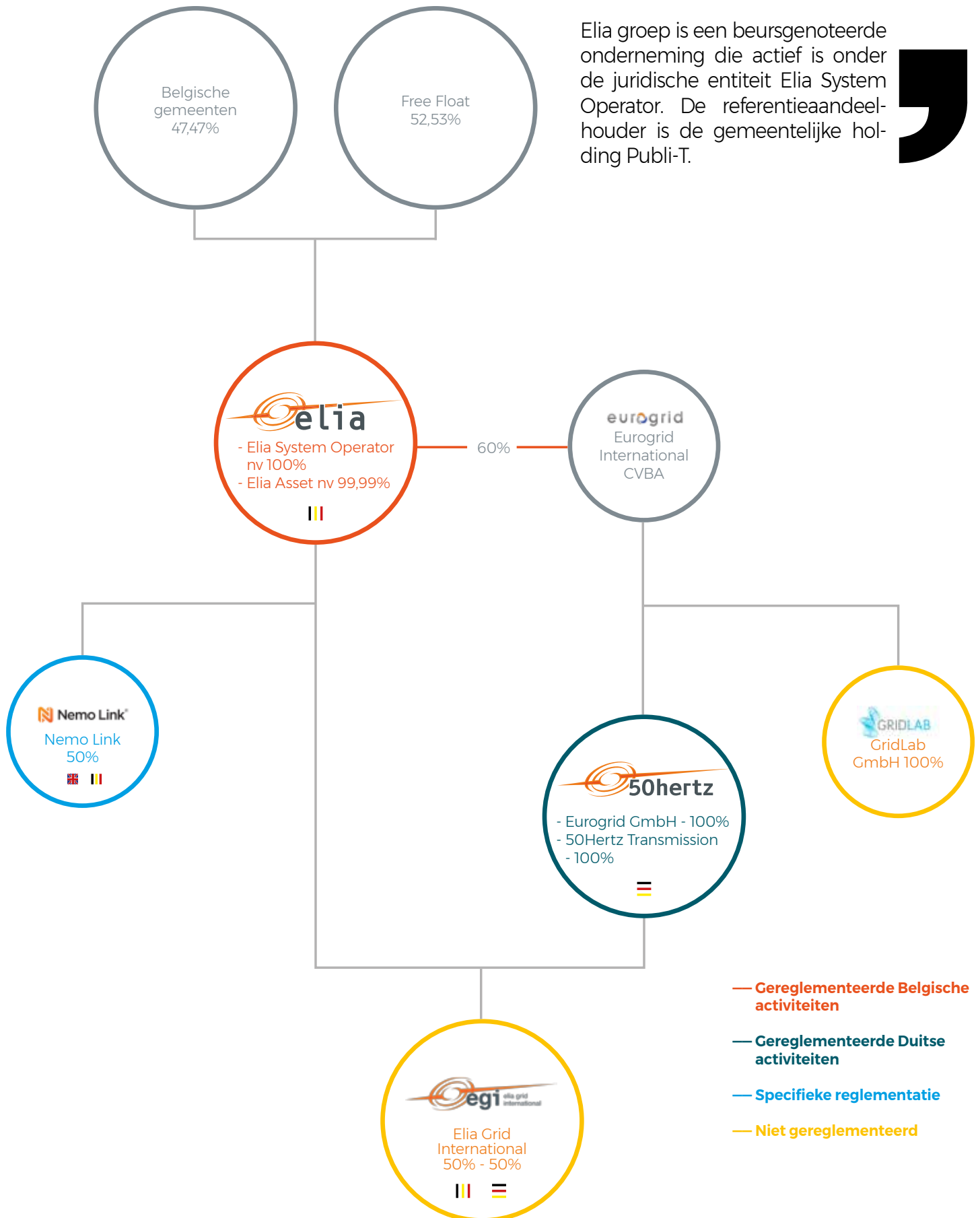
Eurogrid International is in handen van Elia (60%) en het Australische investeringsfonds IFM Investors (40%), die beide ook het bestuur voor hun rekening nemen. Eurogrid International levert ondersteunende diensten vanuit het hoofdkantoor in Brussel.

GridLad GmbH

In 2008 ontwikkelde 50Hertz Transmission GmbH samen met de Brandenburg University of Technology een simulator voor het elektriciteitsnet. In december 2010 werd deze simulator overgedragen aan GridLad GmbH, een dochtermaatschappij van Eurogrid International en dus ook van Elia groep.

Elia groep is een beursgenoteerde onderneming die actief is onder de juridische entiteit Elia System Operator. De referentieaandeelhouder is de gemeentelijke holding Publi-T.

Kerncijfers 2017

OPERATIONEEL

30 Mio

EINDGEBRUIKERS
(Elia groep)

18.600 km

HOOGSPANNINGSLIJNEN
(Elia groep)

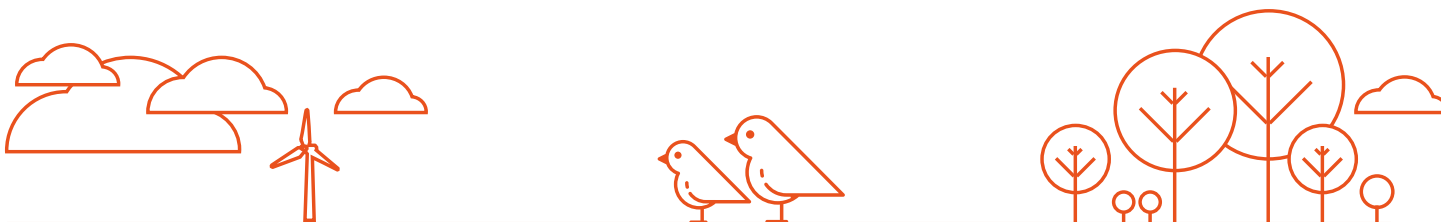
99,999%

BETROUWBAARHEIDSGRAAD
VAN HET NET (Elia)

53,4%

HERNIEUWBARE ENERGIE
(50Hertz)

MILIEU

1.749,6 kg

IT-MATERIAAL DAT EEN
TWEEDE LEVEN KREEG (Elia)

13,62 km

VOGELKRULLEN IN BELGIË
(Elia)

34.000

BOMEN GEPLANT DANKZIJ
HET LIFE-PROJECT (Elia)

FINANCIIEEL

€ 1,62
BRUTO DIVIDEND

€ 216,6
GENORMALISEERDE
NETTOWINST

3,4 %
DIVIDENDRENDEMENT
(Slotprijs 2017)

WERKPLEK

2.343
WERKNEMERS
(Elia groep)

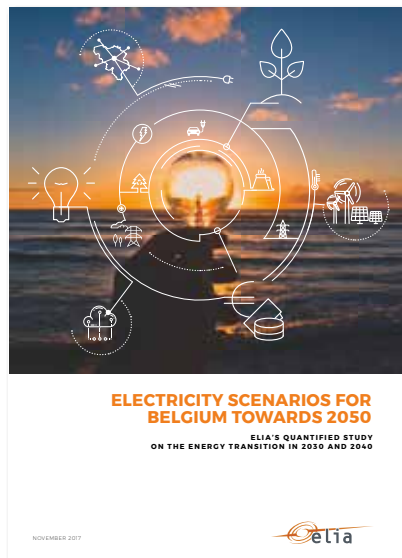

222
NIEUWE MEDEWERKERS
(Elia groep)

24
NATIONALITEITEN
(Elia groep)

Elia in 2017

ELIA LANCEERT STUDIE OVER DE TOEKOMST VAN HET BELGISCHE ELEKTRICITEITSSYSTEEM TOT 2050

Elia heeft in 2017 een fundamentele bijdrage geleverd aan het publieke debat over de toekomst van het Belgische energiesysteem via de publicatie van de gekwantificeerde studie 'Electricity Scenarios for Belgium towards 2050'. In haar conclusies riep Elia de bevoegde overheden op tot snelle acties om het Belgische energiesysteem veilig te stellen. De publicatie wordt algemeen beschouwd als een referentiedocument en heeft een fel politiek en maatschappelijk debat op gang gebracht, o.a. over de wettelijk voorziene sluiting van de kerncentrales in 2025. [Pagina 59]

MEER VEILIGHEID, OOK VOOR ONZE CONTRACTORS

Omdat veiligheid een absolute prioriteit is voor Elia, lanceerden we begin april 2017 een nieuw initiatief onder de naam 'Safety for Contractors'. Met dit programma willen we vooral de veiligheid bij onze contractors verhogen. [Pagina 29]

INHULDIGING VAN HET NATIONALE CONTROLECENTRUM

In aanwezigheid van federaal minister van Energie Marie Christine Marghem heeft Elia op 19 oktober 2017 haar vernieuwde nationale controlecentrum ingehuldigd. [Pagina 33]

INBEDRIJFSTELLING VAN STEVIN

Op 21 november 2017 huldigde Elia samen met premier Charles Michel en federaal minister van Energie Marie Christine Marghem de Stevin-hoogspanningsverbinding in. [Pagina 43]

BELANGRIJKE STAPPEN VOOR HET MOC

2017 was een belangrijk jaar voor het MOC (Module Offshore Grid) of het 'stopcontact op zee'. Midden april gaf de raad van bestuur van Elia namelijk groen licht om te investeren in dit project. [Pagina 42]

VERGUNNINGEN VOOR ALEGR0 EN BRABO II

In 2017 kreeg Elia de noodzakelijke vergunningen voor ALEGrO en Brabo II. Dit betekent dat beide projecten in 2018 van start kunnen gaan. ALEGrO is de eerste interconnectie voor de uitwisseling van elektriciteit tussen België en Duitsland. Brabo II moet op zijn beurt het hoogspanningsnet en de energievoorziening versterken, zowel in de Antwerpse haven als op nationaal niveau. [Pagina's 41 en 44]

START VAN DE INSTALLATIE VAN DE ONDERZEESTE KABEL NEMO LINK

Op 7 september 2017 ging Nemo Link van start met het leggen van de eerste 59 kilometer van de dubbele onderzeese kabel. Nemo Link is de joint venture tussen Elia en National Grid die de eerste interconnectie tussen België en het Verenigd Koninkrijk zal exploiteren. [Pagina 40]

LANCERING VAN BIDLADDER

Eind juni 2017 lanceerden we het marktplatform BidLadder. Elia ontwikkelde dit platform om de liquiditeit op de balancingmarkt nog te verhogen en de optimale werking ervan te garanderen, zowel op technisch als op economisch gebied. [Pagina 57]

50Hertz in 2017

ZUIDWESTELIJKE INTERCONNECTOR VOLLEDIG OPERATIONEEL

Na een ontwikkelings- en bouwproces van vijftien jaar is de ca. 200 km zuidwestelijke interconnector nu volledig operationeel. Dankzij deze 380 kV-lijn tussen het noordoosten van Duitsland en Beieren kan Beieren ook na de Duitse kernuitstap rekenen op een betrouwbare stroomvoorziening. Het effect van de nieuwe lijn is overigens vandaag al zichtbaar: het congestiebeheer verloopt vlotter en het is mogelijk om te besparen op redispatchmaatregelen.

NETONTWIKKELINGSPLAN 2030

Samen met de drie andere Duitse transmissienetbeheerders bracht 50Hertz begin 2017 een nieuwe versie van het Netontwikkelingsplan 2030 uit. Dit plan schetst verschillende toekomstscenario's naar gelang de snelheid waarmee Duitsland de energietransitie wil invoeren.

NIEUWE HOOGSPANNINGSTATIONS

50Hertz nam in 2017 vijf nieuwe hoogspanningstations in gebruik: Wolmirstedt, Heinersdorf, Hamburg, Putlitz en Altentreptow. Er liep ook een testprogramma met dwarsregeltransformatoren in Röhrsdorf, op de grens met Tsjechië.

START BOUWWERKEN COMPACTLINE

Begin oktober 2017 ging 50Hertz van start met de realisatie van een pilotproject dat een nieuw type pyloon ontwikkelt. De CompactLine zal de impact van bovengrondse lijnen op het landschap en de natuur in gevoelige zones aanzienlijk verminderen. Dankzij het compacte lijntype is het mogelijk om een nieuwe 380 kV-lijn te integreren binnen de corridor van bestaande 220 kV-lijnen. 50Hertz en haar partners hebben drie jaar gewerkt aan het onderzoeks- en ontwikkelingsproces van de CompactLine. [Pagina 99]

WERKEN AAN BACK-TO-BACK CONVERTOR IN BENTWISCH VAN START

Op 9 mei 2017 ging de installatie van de back-to-back convertor in het hoogspanningsstation Bentwisch van start. De back-to-back convertor maakt deel uit van het Combined Grid Solution-project, de eerste interconnector die de windparken in de Oostzee (Kriegers Flak in Denemarken en Baltic 2 in Duitsland) via onderzeese kabels met elkaar zal verbinden. [Pagina 49]

RGI AWARD VOOR DIALOG-MOBIL VAN 50HERTZ

Op 1 juni 2017 bekroonde Renewables Grid Initiative (RGI) 50Hertz voor haar Dialog-Mobil of mobiel burgerkantoor. Het initiatief werd op de prijsceremonie in Kopenhagen geprezen om zijn laagdrempelige karakter en innovatieve kijk op burgerparticipatie. Het mobiele burgerkantoor is een bestelwagen die rondrijdt in regio's waar informatiedagen worden georganiseerd. Informatie over de uitbreiding van het elektriciteitsnet wordt ter plaatse toegelicht. [Pagina 78]

VIJFTIEN KAARSJES VOOR 50HERTZ

In 2017 vierde 50Hertz haar vijftienjarige bestaan. Op 28 juni 2020 werd 50Hertz Transmission GmbH opgenomen in het handelsregister en had op dat moment nog de naam Vattenfall Transmission GmbH. In het voorjaar van 2010 werd 50Hertz overgenomen door Elia en de Australische investeringsgroep Industry Funds Management.

AUDIT VOOR ISMS-CERTIFICAAT

Om het veiligheidsniveau van de onderneming te verbeteren, liet 50Hertz in 2017 een complete audit uitvoeren. Sinds januari 2018 is 50Hertz ook ISMS-gecertificeerd.

Elia Grid International in 2017

PROTOCOLAKKOORD MET MALEISCHE TNB

Op 29 september 2017 ondertekende Elia een protocolakkoord met Tenaga Nasional Berhad (TNB), haar Maleisische collega-netbeheerder. Beide transmissienetbeheerders willen zo een strategische samenwerking uitbouwen. Elia en TNB zullen hun krachten bundelen op het gebied van assetbeheer, grensoverschrijdende systemen, marktoperaties, netontwikkeling, netstudies en de integratie van hernieuwbare energie.

TNB-EVALUATIEPROJECT IN VIETNAM

In maart 2017 gaf NPT, de Vietnamese transmissienetbeheerder, EGI de opdracht om zijn activiteiten grondig te evalueren en een stappenplan uit te werken om tegen 2030 in overeenstemming te zijn met de best practices op internationaal niveau. De resultaten van de evaluatie waren eind 2017 bekend. Dit is het eerste project van EGI in Zuidoost-Azië, waar het bedrijf zijn activiteiten wil versterken.

Op 11 december 2017 sloot Elia Grid International (EGI) een strategische alliantie met EuroAsia Interconnector, de officiële Europese ontwikkelaar voor het interconnectorproject van 2000 MW tussen Israël, Cyprus en Griekenland. Het akkoord formaliseert de bijdrage van EGI aan de ontwikkeling en implementatie van de interconnector.

**EGI WERKT
MEE AAN DE
INTERCONNECTOR
TUSSEN ISRAËL,
CYPRUS EN
GRIEKENLAND**

EEN DUWTJE IN DE RUG VOOR DE DUITSE ENERGIETRANSITIE

Om nog meer windenergie te kunnen integreren, wil 50Hertz het elektriciteitsnet versterken met nieuwe stations en lijnen. Zo voltooide EGI in juni 2017 de bouw van Heinersdorf, een nieuw 380 kV-station dat nog diezelfde maand in gebruik werd genomen.

HVDC-PROJECT COMBINED GRID SOLUTIONS

EGI speelt een centrale rol in het HVDC-project Combined Grid Solutions, een back-to-back conversiestation dat het Deense en het Duitse net zal synchroniseren via een 30 km lange onderzeese kabel tussen de windparken Kriegers Flak (Denemarken) en Baltic 2 (Duitsland) in de Oostzee. EGI werkt als owner's engineer aan de interface tussen de eigenaar (50Hertz en EndK) en de EPC-contractor (Engineering, Procurement & Construction) voor de bouw van het conversiestation in Bentwisch (Duitsland). Dit project is dan ook een mooie gelegenheid voor EGI om zijn expertise op het gebied van owner's engineeringdiensten uit te breiden, met name voor HVDC-projecten.

ASSET MANAGEMENT EXCELLENCE IN SAUDI-ARABIË

Het beheer van het energiesysteem gaat gepaard met heel wat uitdagingen voor National Grid SA: de vraag stijgt aanzienlijk, de activa liggen verspreid over een groot gebied, er wordt steeds meer hernieuwbare energie geïntegreerd en de nucleaire capaciteit wordt alsmaar groter. In 2013 nam Elia Grid International deze knelpunten onder de loep in een gedetailleerde analyse. Aan de hand van deze analyse werd dan de optimale oplossing bepaald om deze uitdagingen het hoofd te kunnen bieden.

Groepsprioriteiten

_Wij maken de energietransitie waar

”

**CHRIS PEETERS,
CEO OF THE ELIA GROUP**

“DE ENERGIETRANSITIE MAAKT HET BEHEER VAN HET ELEKTRICITEITSNETWERK COMPLEXER. INNOVATIE EN TECHNOLOGISCHE VERNIEUWING HELPEN OM DE BEVOORADINGSZEKERHEID OOK IN DE TOEKOMST TE GARANDEREN.”

Als transmissienetbeheerder wil Elia een katalysator zijn voor de energietransitie. Het elektriciteitsnet is immers een cruciaal element in de decarbonisering van de energiesector en van de samenleving in het algemeen.

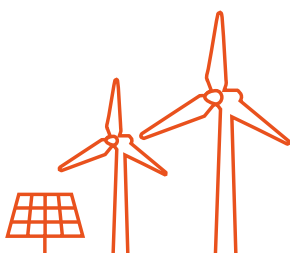
De energietransitie zorgt niet alleen voor een doorbraak van hernieuwbare energieproductie, maar brengt ook andere evoluties met zich mee. Dankzij een toenemende digitalisering zien we nieuwe marktspelers en nieuwe technologieën opkomen, zoals elektrische auto's, batterij-opslag, enzovoort.

Door toenemende digitalisering komt ook de eindconsument steeds meer op de voorgrond. Dat maakt het beheer van het netwerk almaar complexer. Om de bevoorradingszekerheid ook in de toekomst te garanderen, investeert Elia groep in netinfrastructuur en innovatieve en technologische vernieuwingen.

Deze evolutie speelt zich niet louter af binnen onze landsgrenzen. Dankzij het groeiend aantal interconnectoren en de intensere supranationale samenwerking, evolueren we naar een Europees geïntegreerd elektriciteitssysteem.

Kortom, de energietransitie is volop aan de gang en is onomkeerbaar.

Evolutie van het elektriciteitssysteem

– TOENEMENDE INTEGRATIE
HERNIEUWBARE
ENERGIE OP EUROPESE
SCHAAL

– OPKOMST VAN NIEUWE
TECHNOLOGIEËN EN SPELERS
DANKZIJ TOENEMENDE
DIGITALISERING

– EUROPESE INTEGRATIE VAN
HET ELEKTRICITEITSSYSTEEM

ONZE VISIE = ONZE AMBITIE

“WIJ SPELEN EEN VOORTREKKERSROL IN DE ENERGIE-REVOLUTIE DOOR GEDIVERSIFIEERDE, DUURZAME EN BETROUWBAARE ELEKTRISCHE SYSTEMEN MET NIEUWE MOGELIJKHEDEN TE ONTWIKKELEN, OP LAND EN OP ZEE.”

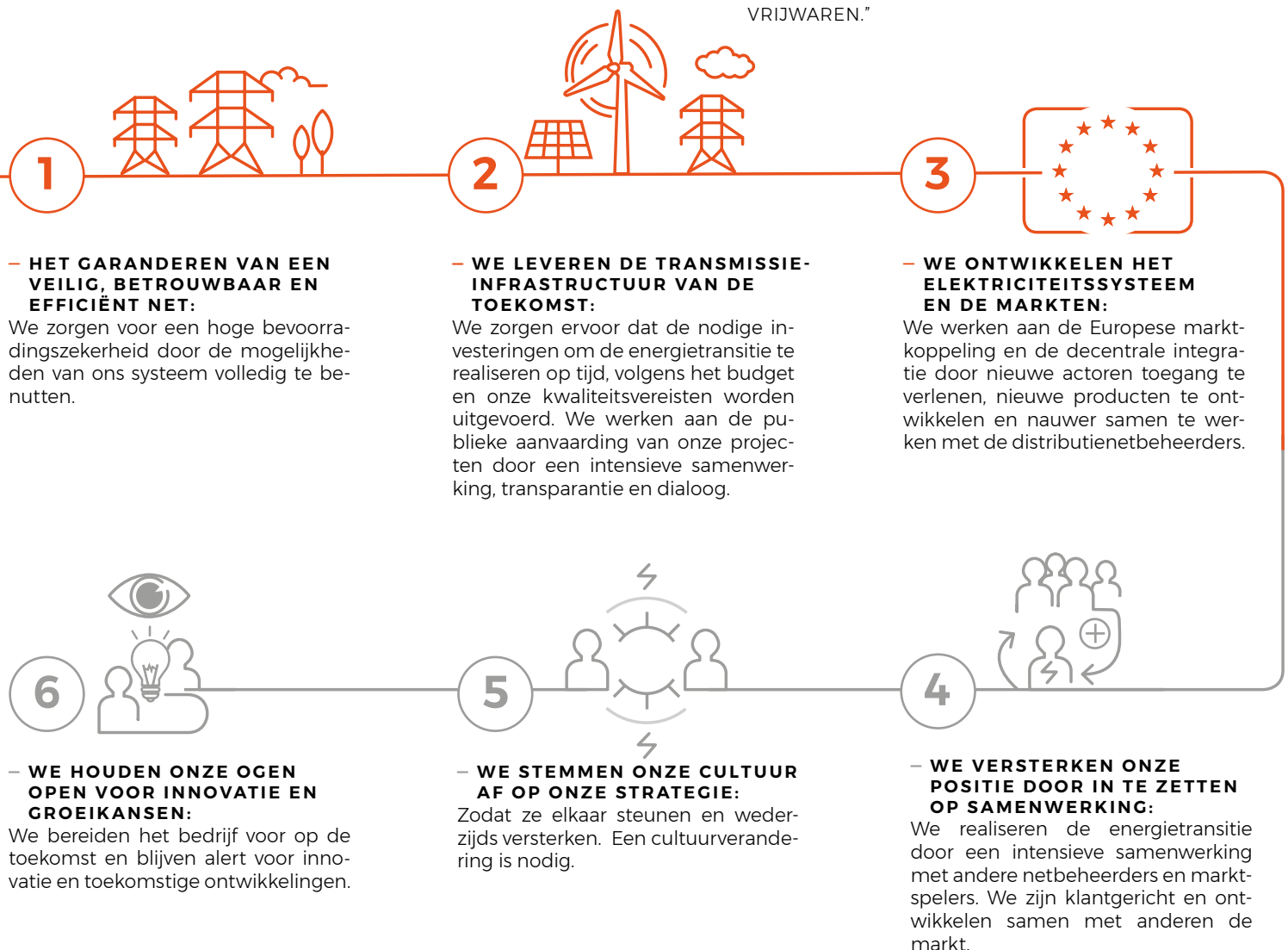
ONZE MISSIE = WAT WE WILLEN BEREIKEN EN HOE

“WIJ LEVEREN DE INFRASTRUCTUUR VAN DE TOEKOMST EN INNOVEREN ONZE DIENSTEN OM TOT EEN BETROUWBAAR EN DUURZAAM ELEKTRICITEITSSYSTEEM TE KOMEN. DAARBIJ STELLEN WE HET BELANG VAN DE GEMEENSCHAP CENTRAAL IN ELKE BESLISSING DIE WIJ NEMEN. WIJ ZORGEN ERVOOR DAT HET LICHT BLIJFT BRANDEN EN BEDIENEN ONZE KLANTEN EFFICIËNT EN ZONDER ONDERSCHIED, TERWIJL WE DE VEILIGHEID VAN ONS PERSONEEL EN ONZE ONDERAANNEMERS VRIJWAREN.”

Onze strategie

De bouwstenen van onze strategie

Onze strategie legt vast hoe we onze missie willen waarmaken en is opgebouwd uit 6 bouwstenen:

— Veiligheid als topprioriteit

Veiligheid komt altijd, overal en voor iedereen op de eerste plaats! We blijven investeren in veiligheid en we werken op een verantwoorde en veilige manier. We gaan voor nul ongevallen. Elke medewerker of aannemer kent de principes van ons Go for Safety-programma. We zorgen ervoor dat de veiligheidsinstructies van Elia goed worden toegepast en voorkomen zo incidenten.

— In het belang van de samenleving

Het elektriciteitsnet is een cruciale pijler van het energiebeleid. Het net stuurt de socio-economische ontwikkeling en helpt bij de decarbonisering van onze samenleving via de integratie van toenemende hoeveelheden hernieuwbare energie.

De snelle en fundamentele veranderingen van de energietransitie creëren nieuwe noden en behoeften. Als beheerder van het hoogspanningsnet wil Elia groep niet aan de zijlijn staan. We wij-

zen op de uitdagingen maar tegelijk op de opportuniteiten. We geloven dat onze technische kennis en analyses het beleid ondersteunen en een belangrijke bijdrage leveren aan het debat over de toekomst van het energiesysteem. Dit doen we steeds in overleg met onze vele en diverse stakeholders.

Een sterke transmissienetbeheerder die de samenleving steeds vooropzet, is cruciaal om de energietransitie succesvol te realiseren en om ervoor te zorgen dat het elektriciteitsnet niet alleen betrouwbaar maar tegelijk ook duurzaam en betaalbaar is.

— EEN BETROUWBAAR SYSTEEM:

Dankzij een energiemix die op elk moment kan voldoen aan de vraag en zo de economische activiteit bevordert en ons comfort in stand houdt.

— EEN BETAALBAAR SYSTEEM:

Dankzij een sterk uitgebouwd elektriciteitsnet krijgt België toegang tot de efficiëntste energiebronnen in eigen land en in het buitenland. Dit zorgt voor prijsconvergentie met de buurlanden en verbetert onze concurrentiepositie.

— EEN DUURZAAM SYSTEEM:

Door de integratie van hernieuwbare energie waarbij het binnenlandse potentieel ten volle wordt benut en aangevuld wordt met hernieuwbare energieproductie uit het buitenland; via bijkomende interconnectoren.

— Innovatie

Elia integreert innovatieve technologie en houdt voeling met de nieuwste ontwikkelingen in de energiesector. Via diverse initiatieven stimuleren we onze medewerkers om het voortouw te nemen in de energietransitie. Niet alleen met ideeën, maar ook met praktische

toepassingen zowel in systeembeheer en asset management als in marktontwikkeling. We rekenen daarvoor niet alleen op onze eigen kennis, maar willen via open innovatie externe ideeën leren kennen en ontwikkelen.

”

“ALS BEHEERDER VAN HET HOOGSPANNINGSNET WIL ELIA GROEP NIET AAN DE ZIJLIJN STAAN. WE WIJZEN OP DE UITDAGINGEN MAAR TEGELIJK OP DE OPPORTUNITeiten.”

Duurzaamheidsverslaggeving

Omdat Elia groep het dienen van de samenleving als een kernopdracht ziet, is de bekendmaking van onze prestaties op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) een logische stap. In dit jaarverslag rapporteren we zowel over onze financieel-economische, sociaal-maatschappelijke als ecologische prestaties. Voor de GRI-referentietabel, gelieve de bijlage beschikbaar op onze website te consulteren.

Elia groep ziet het duurzaamheidsverslag als een nuttig beheers- en opvolgingsinstrument voor onze MVO-prestaties. We willen er zowel onze interne als externe werking mee verbeteren.

Materialiteitsmatrix

[GRI 102-44, 46 & 47](#)

Elia groep zal de duurzaamheidsrapportering gefaseerd en gespreid over verschillende jaren uitvoeren. Onze focus dit jaar is het leggen van een stevige grondslag waarop we een robuust duurzaamheidsprogramma kunnen bouwen.

De thema's die we via bovenvermelde standaarden hebben aangewezen, zijn gebruikt als input voor het vastleggen van de materialiteitsmatrix van Elia groep. Deze matrix bepaalt de relevante duurzaamheidsthema's voor het management en de stakeholders van Elia groep.

De thema's hebben we gegroepeerd rond de volgende factoren die duurzaamheid mogelijk maken: transmissiediensten, organisatiestructuur, werknemers, milieu, billijke werkmethoden en sociale betrokkenheid.

Het resultaat van de materialiteitsmatrix is op pag. 22 samengevat. We hebben het belang van de materiële thema's op de verticale as uitgezet en de bijhorende prestaties van Elia op de horizontale as.

SELECTIE VAN DE DUURZAAMHEIDSTHEMA'S

Bij het aanwijzen van de relevante thema's zijn we vertrokken vanuit bestaande internationale duurzaamheidsstandaarden:

- Global Reporting Initiative (GRI) sector supplement Electric Utilities
- Sustainability Accounting Standards Board (SASB) - Infrastructure Standards - Electric Utilities
- ISO 26000 standards

TRANSMISSIEDIENSTEN

- 1 Beschikbaarheid, betrouwbaarheid en toekomst van het energiesysteem
- 2 Vraagbeheer
- 3 Onderzoek en ontwikkeling
- 4 Systematisch risicomanagement (rampscenario/noodplanning en reactie)

ORGANISATIESTRUCTUUR

- 5 Organisatiestructuur en besluitvorming
- 6 Bestuursafhankelijkheid
- 7 Bedrijfsethiek

WERKNEMERS

- 8 Werkomstandigheden en sociale bescherming
- 9 Sociale dialoog en stakeholderrelaties
- 10 Gezondheid, veiligheid en welzijn op het werk
- 11 Persoonlijke ontwikkeling en opleiding op de werkplek
- 12 Diversiteit
- 13 Beheer van ongevallen en incidenten
- 14 Discriminatie en kwetsbare groepen
- 15 Economische, sociale en culturele rechten
- 16 Fundamentele principes en rechten op het werk

MILIEU

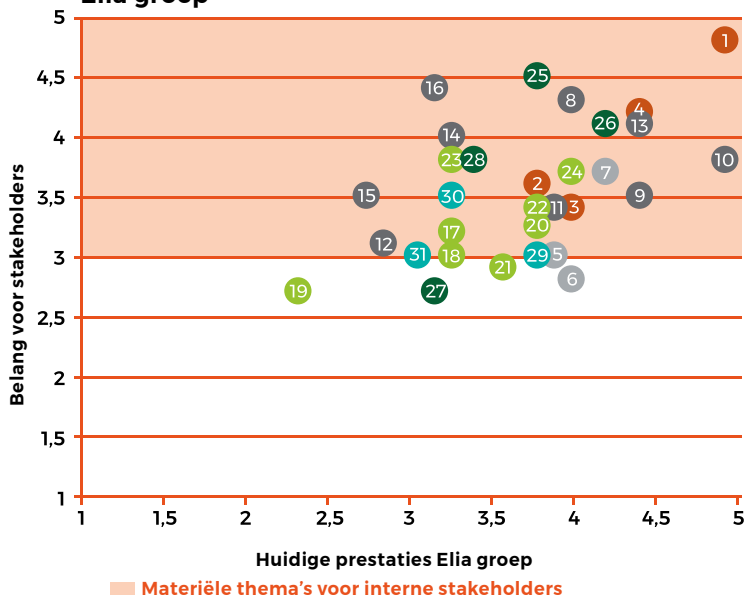
- 17 Milieubeheersysteem
- 18 Beheer van afval en gevaarlijke stoffen
- 19 Luchtvervuiling
- 20 Uitstoot van broeikasgassen
- 21 Planning van energiebronnen
- 22 Duurzame producten en diensten
- 23 Impact op de biodiversiteit
- 24 Gezondheid en veiligheid van de consument beschermen

BILLIJKE WERKMETHODEN

- 25 Corruptie en omkoping
- 26 Wettelijk en regelgevend kader
- 27 Maatschappelijk verantwoord ondernemen promoten in de waardeketen/toeleveringsketen
- 28 Respect voor eigendomsrechten

SOCIALE BETROKKENHEID

- 29 Sociale betrokkenheid (inclusief onderwijs en cultuur)
- 30 Banencreatie en competentieontwikkeling
- 31 Technologische ontwikkeling met maatschappelijke impact

Elia groep

De belangrijkste thema's die opgenomen zijn in de materialiteitsmatrix:

Beschikbaarheid, betrouwbaarheid en toekomst van het energiesysteem

In het kader van dit thema leggen we uit welke plannen en processen Elia hanteert om de betrouwbaarheid te garanderen, voldoende capaciteit te leveren voor de markt en het toekomstige energiesysteem te faciliteren om de elektriciteit tot bij de eindgebruikers te brengen.

Systematisch risicomanagement

Dit thema omvat het beheer van risico's zoals schade aan het net door bijvoorbeeld slechte weersomstandigheden of een ramp, om de elektriciteitstransmissie te kunnen blijven garanderen. Dit vereist maatregelen voor onvoorziene gebeurtenissen, beheerplannen voor rampen en noodsituaties, opleidingsprogramma's en een herstelplan.

Beheer van ongevallen en incidenten

Dit thema omvat het beheer van mogelijke ongevallen en incidenten met de eigen werknemers en de subcontractors. Dit vertalen we naar een robuust programma dat gericht is op nul ongevallen.

Gezondheid, veiligheid en welzijn op het werk

Onder dit thema valt het lichamelijke, geestelijke en sociale welzijn van de medewerkers. Het heeft als doel de impact van de werkomstandigheden op de gezondheid op te volgen. Het is de bedoeling om de werkomgeving aan te passen aan de fysiologische en psychologische behoeften van de medewerkers.

Onderstaande thema's beschouwen we de interne stakeholders als minder relevant:

- Een **onafhankelijk bestuur**, omdat dit al een vergevorderd proces is bij Elia. We beschikken reeds over een duidelijk handvest voor corporate governance binnen de onderneming, aangevuld met interne procedures.
- **Luchtvervuiling**, omdat dit niet relevant is voor een transmissienet-beheerder. Elia transporteert in de eerste plaats elektriciteit via een vaste infrastructuur.
- **De keuze van energiebronnen**, omdat het grootste deel van het eigen elektriciteitsverbruik al uit groene elektriciteit bestaat. Bovendien is dit eigen elektriciteitsverbruik te verwaarlozen in vergelijking met de energie die wordt getransporteerd op het net van Elia.
- **Het bevorderen van de maatschappelijke verantwoordelijkheid in de waardeketen/toeleveringsketen**, omdat het merendeel van de uitgaven immers plaatsvindt in Europa, een regio die hoog scoort op maatschappelijk verantwoord ondernemen (met bijvoorbeeld weinig risico op kinderarbeid, minimumloon).

Stakeholders- engagement in een notendop GRI 102-42 & 43

Elia organiseert heel wat initiatieven voor haar stakeholders. De tabel hiermaast geeft een overzicht van de methode en de frequentie van onze inzet voor elke stakeholdergroep. De laatste kolom legt het verband met de kernthema's binnen Elia.

Elia organiseert regelmatig panels met gebruikersgroepen. Deze discussiegroepen garanderen een permanente dialoog met de voornaamste klanten en partners van Elia. De gebruikersgroepen zijn opgebouwd uit drie werkgroepen en vier taskforces. Deze taskforces worden ad hoc opgericht om specifieke problemen aan te pakken volgens de behoeften.

Voor bijkomende info zie de GRI-referentietabel op onze website.

Duurzame ontwikkelings- doelstellingen

Elia heeft ook de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties bekeken. Onderstaand overzicht geeft aan welke doelstellingen we kunnen koppelen aan de duurzaamheidsthema's van Elia.

Stakeholder-groep	Type engagement	Frequentie	Kernthema's/ verwachtingen
Werknemers	– Prestatie-management – Intranet – Schenkingen	– Regelmatig	– Personeel – persoonlijke groei en ontwikkeling – Personeel – welzijn – Sociale betrokkenheid
Klanten	– Klantentevredenheidsonderzoek – Users' Group/werkgroepen – Elia-extranet	– Jaarlijks – 4-6 keer per jaar	– Transmissiediensten – Milieu – Billijke werkmethode
Samenleving	– Sociale evenementen – Engagement via de eigen werknemers	– Regelmatig	– Sociale betrokkenheid
Aandeelhouders	– Aandeelhoudersvergadering	– Regelmatig	– Algemene bedrijfsprestaties, inclusief onze maatschappelijke bijdrage
Regulatoren	– Rapporten – Communicatie	– Regelmatig	– Billijke werkmethode

'Goede gezondheid en welzijn' gaat uit van een gezonde leefomgeving en een optimaal welzijn voor iedereen op elke leeftijd. Om deze Sustainable Development Goal (SDG) of duurzame ontwikkelingsdoelstelling te bereiken, zet Elia maximaal in op personeelsactiviteiten en initiatieven rond goede werkpraktijken.

'Betaalbare en duurzame energie' steunt op de toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energiesystemen. Elia's initiatieven op het gebied van transmissiediensten helpen deze SDG te realiseren.

'Fatsoenlijk werk en economische groei' is gebaseerd op het stimuleren van duurzame economische groei en acceptabele werkomstandigheden in een productieve omgeving. Elia's inspanningen rond het thema 'Werknemers' geven deze SDG een duwtje in de rug.

'Industrie, innovatie en infrastructuur' draait om het uitbouwen van een veerkrachtige infrastructuur, het promoten van een inclusieve en duurzame industrialisering en het stimuleren van innovatie. Al onze activiteiten in het kader van transmissiediensten helpen deze SDG te realiseren.

'Duurzame steden en gemeenschappen' houdt in dat steden en woongebieden in het algemeen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam moeten zijn. Het thema 'Transmissiediensten' brengt ons een stap dichterbij deze SDG.

'Klimaatactie' gaat uit van dringende maatregelen om de klimaatverandering en de bijhorende impact tegen te gaan. Elia helpt deze SDG waar te maken door haar koolstofvoetafdruk te beperken en diverse maatregelen te nemen op het gebied van milieubescherming.

'Leven op het land' steunt op het beschermen, herstellen en duurzaam gebruiken van de ecosystemen op onze planeet. Ook duurzaam bosbeheer en de strijd tegen woestijnvorming vallen onder deze SDG. Verder is het belangrijk om de aantasting van de bodem en het verlies van biodiversiteit een halt toe te roepen en om te keren. Elia helpt deze SDG te realiseren met haar milieubeleid, waarin we sterk inzetten op biodiversiteit.

'Partnerschap om doelstellingen te bereiken' berust op de versterking van de middelen om alle doelstellingen te realiseren en enthousiast samen te werken aan duurzame ontwikkeling. Elia werkt nauw samen met BePlanet en andere initiatieven, waaronder RisingYouth. Via deze partnerschappen helpen we deze SDG te bereiken.

Hoe garandeert Elia dat mijn bedrijf op elk moment stroom krijgt?

WOUTER DE GEEST, CEO BASF ANTWERPEN

- SINDS 1982 IN DIENST, SINDS 2007 CEO
- VOORZITTER VAN ESSENCIA, DE SECTORFEDERATIE VAN DE CHEMISCHE SECTOR

Energie is de levensader voor onze onderneming. De voorbije jaren hebben we met succes al heel wat inspanningen doorgevoerd naar een grotere energie-efficiëntie in onze processen. Toch blijft de nood aan elektriciteit voor een continu draaiende productievestiging als de onze heel groot. Willen we als onderneming blijven groeien en onze activiteiten hier duurzaam behouden, dan is een zekere bevoorrading aan competitieve voorwaarden van essentieel belang. Kan ik erop vertrouwen dat de toelevering van elektriciteit door alle seizoenen heen verzekerd is? En dit voor een betaalbare prijs?

DAVID ZENNER, HEAD OF CUSTOMER RELATIONS BIJ ELIA

“Voor Elia is de betrouwbaarheid van onze installaties en de bevoorradingszekerheid cruciaal. Dankzij de permanente paraatheid van onze medewerkers behoort ons net tot de Europese top. Om dit ook in de toekomst te garanderen, bouwen we vandaag aan het net van morgen. Onze investeringsprojecten spelen in op toekomstige ontwikkelingen zoals de integratie van hernieuwbare energie, toenemende internationalisering en de opkomst van nieuwe spelers en technologieën. Tegelijk bieden we geavanceerde producten aan die beantwoorden aan de toenemende vraag naar flexibiliteit. We nemen ook actief deel aan het energiedebat en ondersteunen het beleid met onze expertise. Zo streven we niet alleen naar bevoorradingszekerheid, maar ook naar een betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar elektriciteitsstelsel voor alle marktspelers en in het bijzonder onze industriële verbruikers. In onze ogen is het net cruciaal voor de verdere economische ontwikkeling van onze industrie, van België en van onze welvaart in het algemeen.”

99,999%

BETROUWBAARHEIDSGRAAD
VAN HET ELIA NET

We garanderen een veilig, betrouwbaar en efficiënt net

Elia heeft een jarenlange ervaring in het beheer van haar transmissienet en beschikt over een onmiskenbare technische expertise. De energietransitie brengt echter meer hernieuwbare - en dus volatiele - energieproductie in het net, wat het beheer complexer maakt. Naast de toenemende behoefte aan flexibele balancingproducten wordt Elia, net als de meeste infrastructuurbeheerders in West-Europa, geconfronteerd met de veroudering van haar installaties.

**FRÉDÉRIC DUNON,
CHIEF ASSET OFFICER
BIJ ELIA**

Om die veranderingen het hoofd te bieden, ontwikkelt Elia een nieuw onderhoudsbeleid. Dit beleid moet de netbeschikbaarheid maximaliseren, de vervanging van installaties spreiden in de tijd en het kostenplaatje minimaliseren. Nieuwe technologieën en methodes maken het mogelijk om beslissingen te nemen op basis van de reële staat van de uitrusting, naast de onderhoudsfrequentie en de vooraf bepaalde vervangstermijnen.

Elektrische installaties zijn en blijven echter gevaarlijk. Veiligheid is dan ook een absolute prioriteit in de operationele uitmuntendheid van Elia. We streven naar nul ongevallen en

we rekenen op onze medewerkers om die ambitie te realiseren. Ons Competence Center stimuleert voortdurend de ontwikkeling van technische vaardigheden, leiderschapscapaciteiten en de juiste werkhouding.

“WE WILLEN IN DE EERSTE PLAATS DAT ELKE INTERNE OF EXTERNE MEDEWERKER DIE ACTIEF IS IN EN ROND ONZE INSTALLATIES ELKE DAG GEZOND EN WEL WEER NAAR HUIS KAN. WE ZIJN ER ROTSFAST VAN OVERTUIGD DAT MAXIMALE VEILIGHEID DE BASIS IS VOOR OPERATIONELE UITMUNTENDHEID.”

Onze ambities

Veiligheid op het werk

Veiligheid is een prioriteit voor Elia. Daarom hanteren we de strengste veiligheidsnormen voor onze werknemers, onze contractors en iedereen die betrokken is bij onze activiteiten. Elia wil dat iedereen elke dag opnieuw weer veilig naar huis kan.

‘Veiligheid en gezondheid’ is dan ook een fundamentele pijler in ons bedrijf. We focussen ons daarbij vooral op het Go4Zero-programma voor veilig gedrag én de preventie van burn-out en stress. Daarnaast faciliteren we verandering en helpen we onze werknemers beter voorbereid te zijn op toekomstige ontwikkelingen. We streven er tot slot ook naar meer empowerment en ownership te creëren op lokaal niveau tegenover controle op centraal niveau.

Operationele uitmuntendheid

Als netbeheerder streven we naar een maximale beschikbaarheid van ons elektriciteitssysteem waarbij de lichten altijd branden. Om dit waar te maken, optimaliseren we onze kritische en strategische processen voortdurend. Operationele risico's worden zo tot een minimum beperkt. Tegelijk streven we naar efficiëntie en kostenbesparingen.

Asset Management

Het functioneren van de kritische infrastructuurcomponenten volgen we nauwgezet via een uitgekende asset management-strategie. We vlakken investeringspieken af dankzij een evenwichtige vervangingspolitiek. Door veranderende werkmethodes is er nood aan opleiding om de nodige competenties en technieken te ontwikkelen. We voorzien in bijscholingstrajecten voor zowel de eigen medewerkers als onze contractors.

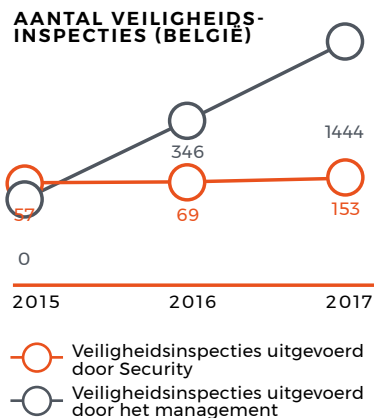
Een betrouwbaar net op elk moment

Elia wil een betrouwbaar net garanderen om de economische activiteit én het welzijn van het land te ondersteunen. Om dat te realiseren, exploiteert Elia het net op een uiterst efficiënte en veilige manier. Dit gebeurt in real time. Stroomonderbrekingen voor onderhouds- en vernieuwingswerken worden optimaal gepland alsook het ontwerp van het net van de toekomst.

DOELSTELLINGEN

We bereiden ons voor om het systeem van de toekomst te beheren. Dit betekent dat we op een veilige manier meer hernieuwbare energie integreren en rekening houden met nieuwe manieren van elektriciteitsverbruik. Tegelijk stellen we onze infrastructuur maximaal ter beschikking van de markt.

Wat hebben we gerealiseerd in 2017?

Veiligheid komt op de eerste plaats

ALGEMEEN PREVENTIEPLAN OM DE VEILIGHEID TE VERSTERKEN

Elia heeft een algemeen preventieplan uitgewerkt voor een termijn van vijf jaar (2016-2020). Het plan beschrijft de voorziene preventiemaatregelen voor deze periode en gaat onder meer in op de risicoanalyses, de maatregelen, doelstellingen en noodzakelijke tools. Het algemene preventieplan is het resultaat van een nauwe samenwerking tussen de betrokken partijen en werd goedgekeurd door de directie van Elia.

GO FOR ZERO, ELIA'S VEILIGHEIDSPROGRAMMA

Veiligheid is een topprioriteit voor Elia. Elia heeft zich in 2017 maximaal ingezet om het doel van nul ongevallen te behalen – niet alleen voor de eigen werknemers, maar ook voor de contractors, de collega's van het distributienetbeheer en derde partijen die werken in de buurt van haar installaties. Al die inspanningen worden gecoördineerd via 'Go for Zero', een overkoepelend programma voor alle projecten om de veiligheid en de veiligheidscultuur binnen Elia te optimaliseren.

”

MAARTEN KONINGS, QUALITY, COMPETENCE & METHODS MANAGER BIJ ELIA

“ONS VEILIGHEIDSBELEID STEUNT OP EEN GOEDE OPERATIONELE DIALOOG TUSSEN DE VERSCHILLENDE PARTIJEN DIE AAN HET WERK ZIJN OP DE SITE. WE VERSTERKEN ONZE COMPETENTIES OM UIT TE BLINKEN IN DIT DOMEIN. DANKZIJ EEN BETERE OPERATIONELE DIALOOG TUSSEN ONZE TECHNICI, VERHOGEN WE OOK DE VEILIGHEID BIJ ONZE CONTRACTORS ÉN BIJ DE COLLEGA'S VAN HET DISTRIBUTIENETBEHEER!”

01 People & technical skills

In een voortdurend veranderende wereld moeten we blijvend aan onze competenties werken en ons continu bijscholen. Het project 'People & Technical Skills' omvat de ontwikkeling van een catalogus met technische en gedragsvaardigheden en opleidingstrajecten om de competenties van onze medewerkers te versterken.

Via dit project wenst Elia de veiligheidscultuur te versterken. Door de medewerkers de gepaste werkmethodes én de goede reflexen aan te leren, wil Elia er zich van verzekeren dat iedereen werkt onder de beste veiligheidscondities.

02 Operational & safety excellence

Feedback, een open dialoog en een regelmatige communicatie in en buiten de teams zijn cruciale elementen om onze ambitieuze doelstellingen op het gebied van veiligheid, efficiëntie en operationele kwaliteit te bereiken. Dit project steunt op twee krachtlijnen: operationele dialoog en continue verbetering.

'Operationele dialoog'

omvat de invoering van toereikende communicatiesystemen voor een veilige en efficiënte uitvoering van de geplande activiteiten, binnen de termijn en met het hoogste kwaliteitsniveau.

'Continue verbetering'

impliceert het zoeken naar en het ontwikkelen van oplossingen voor operationele problemen.

**STÉPHANE OTTO,
SAFETY MANAGER BIJ ELIA**

”

“WE KUNNEN EN MOGEN OP HET VLAK VAN VEILIGHEID GEEN ENKEL COMPROMIS MAKEN. INVESTEREN IN VEILIGHEID IS GEEN KOST, MAAR EEN BLIJK VAN RESPECT VOOR DE MENSEN MET WIE JE WERKT.”

03 Operational & Safety Excellence met DNB's

Elia deelt heel wat hoogspanningsposten met de distributienetbeheerders. Dat is ook de reden waarom Elia en haar collega's uit de sector besloten een project te lanceren dat de veiligheid moet versterken. Het actieplan werd opgedeeld in vier prioriteiten: onderlinge bewustwording van de organisaties; versterking van de samenwerking via een operationele dialoog; duidelijke definiëring van de rollen, de verantwoordelijkheden en de exploitatiegrenzen; en verbetering van de samenwerkingsprocedures (meer bepaald voor de aardingscoördinatie).

04 Safety for Contractors

In het kader van de energietransitie realiseert Elia het meest ambitieuze investeringsprogramma sinds de oprichting van het bedrijf. Op dit moment werken 500 tot 800 technici van subcontractors mee aan diverse Elia-projecten. Ook voor hen streeft Elia - in samenwerking met de subcontractors - naar een maximale veiligheid en nul ongevallen.

De aftrap van het 'Safety for Contractors'-programma werd gegeven op 30 maart 2017, tijdens Elia's tweede Contractor's Day. Met meer dan 120 aanwezigen was er meteen heel wat belangstelling voor dit nieuwe veiligheidsproject.

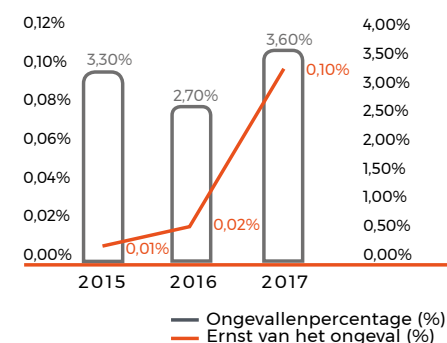
Om de veiligheid bij onze contractors te verhogen, legt het project 'Safety for Contractors' de klemtoon op drie aspecten:

- de invoering van nieuwe samenwerkingsmethodes,
- de organisatie van nieuwe opleidingen voor de werkleiders van onze contractors
- de uitwerking van een nieuw kwalificatie- en evaluatieproces om contractors te selecteren.

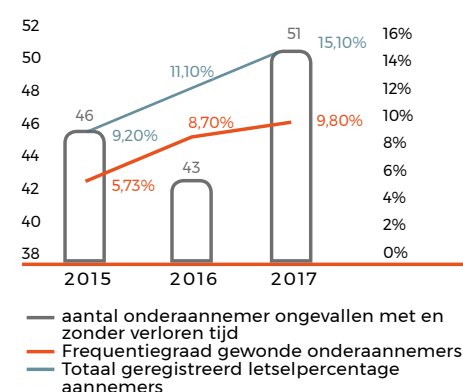
05 Safety Leadership

Omdat Elia wil dat haar veiligheidscultuur een automatisme wordt, lag de focus in 2017 op de versterking van deze ambitie. Dit gaf aanleiding tot een nieuw project dat een managementvisie ontwikkelt om medewerkers aan te zetten om elk risicodrag te signaleren en altijd veilig te handelen. Elke manager heeft immers een voorbeeldfunctie en moet zijn team inspireren. Daarnaast is het belangrijk om een vertrouwensklimaat te creëren, zodat elke medewerker zijn methodes en attitudes maximaal afstemt op een veiligheid zonder compromissen.

ONGEVALLENCIJFERS (BELGIË)

CONTRACTORONGEVALLEN (BELGIË)

**WALTER GEELEN, MANAGER
MAINTENANCE & COMMISSIONING
ZONE ZUID BIJ ELIA**

«VEILIGHEID BLIJFT EEN ABSOLUTE PRIORITEIT VOOR ELIA. WE STREVEN NAAR NUL ONGEVALLLEN. DIE AMBITIE WILLEN WE REALISEREN DOOR DE JUISTE MENSEN OP DE JUISTE PLAATS TE ZETTEN, EN DOOR TE WIJZEN OP HET BELANG VAN CONTINUE VERBETERING EN EEN GOEDE OPERATIONELE DIALOOG TUSSEN DE VERSCHILLENDE TEAMS. IN 2017 REGISTREERDEN WE VOOR HEEL WAT TEAMS MEER DAN DRIEHONDERD WERKDAGEN ZONDER ONGEVAL (ZONDER ARBEIDSONGESCHIKTHEID). ENKELE TEAMS RONDEN ZELFS DE KAAP VAN DUIZEND WERKDAGEN ZONDER ONGEVAL!»

WEEK VAN DE VEILIGHEID

Elia organiseert elk jaar twee veiligheidsweken voor haar medewerkers: in mei en in september. Zo wil Elia de veiligheidscultuur versterken en iedereen bewustmaken van het belang van veiligheid op het werk. Er staan ook oefeningen en brainstormsessies op het programma om ervoor te zorgen dat onze boodschappen goed worden opgepikt.

In mei 2017 stond deze week in het teken van psychosociale risico's op het werk, het algemeen preventieplan 2016-2020 en de veiligheidscultuur bij Elia. In september werden de 'non-negociables' of situaties die echt niet mogen gebeuren extra in de kijker gezet. Daarnaast bood Elia ook EHBO-opleidingen aan.

AANTAL GEWONDE WERKNEMERS MET MINSTENS EEN DAG ARBEIDSONGESCHIKTHEID (BELGIË)

AANTAL FATALE WERKONGEVALLLEN PER GESLACHT (BELGIË)

SENSIBILISERINGSCAMPAGNE OVER VEILIG WERKEN IN DE BUURT VAN ELIA-INSTALLATIES

Veiligheid blijft de hoogste prioriteit bij Elia, zowel voor onze eigen medewerkers als voor externe personen die op of nabij onze installaties werken. In 2017 heeft Elia de sensibiliseringscampagne voor werken in de nabijheid van haar elektrische infrastructuur voortgezet.

"In 2017 werd in het verlengde van deze campagne een scherpe daling waargenomen van het aantal incidenten door werken nabij hoogspanningslijnen. Desondanks worden nog steeds werken uitgevoerd zonder voorafgaande melding aan Elia. Omdat het om veiligheid gaat en het bovendien een wettelijke verplichting is, dringen wij aan dat iedereen die werken plant, steeds vooraf met Elia contact opneemt zodat de veiligheidsmaatregelen meegedeeld kunnen worden. Meer informatie is beschikbaar op de website of bij het Contact Center van Elia".

Céline Ghyselen, Contact Center Manager bij Elia

306

NIEUWE INSTALLATIES
IN GEBRUIK GENOMEN
IN 2017 (ELIA)

Assetbeheer

ASSET MANAGEMENT EXCELLENCE

Met het AMEX-programma wil Elia garanderen dat de interventies op haar infrastructuur altijd op het meest gepaste moment gebeuren. Om dit te realiseren, werken we voor elke categorie van assets een passende strategie uit op basis van de ouderdom, de toestand en het belang voor het net. Dankzij deze strategieën op maat kan Elia efficiënter werken, de betrouwbaarheid van de assets verhogen en de behoefte aan snijdingen optimaliseren. Het spreekt voor zich dat veiligheid altijd voorop staat in deze aanpak.

Aan de hand van Asset Management Excellence (AMEX) willen we meer inzicht verwerven in onze assets. Met deze informatie kunnen we de juiste beslissingen nemen om de levenscyclus van onze infrastructuur te beheren (design, onderhoud, buitengebruikstelling ...), de risico's tot een minimum te herleiden en de kosten te optimaliseren. Het AMEX-programma ging begin 2016 van start en duurt meerdere jaren.

De eerste maatregelen (eerste golf) leverden alvast een aanzienlijke kostenbesparing op in 2017 (bv. retrofit van transformatoren). Het aangepaste onderhoudsbeleid verlicht bovendien de werklast zodat we meer aandacht kunnen besteden aan nieuwe activiteiten.

De studiefase voor kabels, batterijen en dieselsystemen (tweede golf) werd afgesloten in 2017. De studiefase voor de derde golf (digitale bescherming en Gas Insulated Systems) is bijna afgerond. De vierde golf (luchtlijnen en bescherming van de oude generatie) ging van start in oktober 2017 en zal worden afgerond in het eerste semester van 2018. De vijfde en laatste golf wordt geïmplementeerd tijdens het tweede semester van 2018-2019 en legt de focus op telecom en metering, de middenspanningsstations en de gebouwen.

ASSET CONTROL COMMAND (ACC)

Elia is een van de eerste Europese netbeheerders die een speciaal controlecentrum heeft opgezet voor het beheer van haar activa. Alle dynamische gegevens (gegevens die evolueren doorheen de tijd) met betrekking tot onze activa worden hier gevolgd. Zo kunnen we weloverwogen beslissingen nemen voor het beheer van onze assets. Bovendien is elke asset gekoppeld aan een gezondheidsindicator (Health Index), die de geplande onderhoudsinterventies beïnvloedt.

MAINTENANCE & COMMISSIONING

De onderhoudsactiviteiten van Elia hebben een uitermate positieve invloed op onze gemeenschappelijke doelstelling om op elk moment een uitstekende service te bieden aan al onze klanten. In de huidige tariefperiode wil Elia bovendien meer dan ooit investeren in het hoogspanningsnet.

In 2017 werden 306 nieuwe installaties in gebruik genomen, wat 10% meer is dan in 2016.

”

STÉPHANIE HAMMER,
AMEX MANAGER
BIJ ELIA

“DANKZIJ HET AMEX-PROGRAMMA KUNNEN WE DOORLOPEND BESPAREN OP ONDERHOUDSKOSTEN, WAT ONS JAARLIJKS EEN PAAR MILJOEN EURO OPLEVERT. NAAST DIE KOSTENBESPARING HEEFT DE EERSTE GOLF VAN HET AMEX-PROJECT OOK DE WERKLAST OP HET TERREIN VERLICHT, ZODAT WE MEER AANDACHT KUNNEN BESTEDEN AAN NIEUWE ACTIVITEITEN.”

NICK DE DECKER,
PROGRAM MANAGER BIJ ELIA

“MET BEHULP VAN GECONNECTEERDE CHECKLISTS KUNNEN ONZE TECHNICI DE STAAT VAN ONZE UITRUSTING IN RECORD-TEMPO INVENTARISEREN. DEZE INFORMATIE WORDT DIRECT DOORGESTUURD NAAR DE ASSET MANAGER, DIE METEEN WEEET WELKE ELEMENTEN MOETEN WORDEN GEREpareERD OF VERVANGEN. ER WORDT OOK AUTOMATISCH GEDETECTEERD WANNEER IEMAND EEN STATION BETREEDT OF VERLAAT, WAT OPNIEUW DE VEILIGHEID EN DE EFFICIËNTIE VERHOOGT.”

7 lijnen

ELIA HEEFT 7 NIEUWE
380 KV-LIJNEN
UITGERUST MET
AMPACIMON

DE TRANSMISSIECAPACITEIT OPTIMALISEREN

Elia blijft het gebruik ontwikkelen van ‘Dynamic Line Rating’, een concept ontwikkeld in samenwerking met Ampacimon. Dankzij deze technologie kunnen we de reële transmissiecapaciteit van de betreffende lijnen nauwkeuriger evalueren en de beschikbare capaciteit los van de weersomstandigheden optimaliseren. In 2017 heeft Elia zeven nieuwe 380 kV-lijnen uitgerust met deze technologie.

De RTTM-technologie (Real Time Thermal Rating) werd ook geïnstalleerd op de lijn Koksijde-Slijkens. Hiermee kunnen we de maximale transmissiecapaciteit van de lijn in real time garanderen. De implementatie is gepland voor 2018.

Modern Way Of Working

Met het programma ‘Modern Way of Working’ (MWOW), dat in 2016 werd gelanceerd, wil Elia de verschillende taken van de technici digitaliseren, automatiseren en verbeteren via nieuwe technologieën. Zo kunnen we het werk op het terrein sneller en efficiënter laten verlopen zonder in te boeten aan veiligheid en kwaliteit.

Aan de hand van geconnecteerde apparatuur (pc's, smartphones en smart devices), de invoering van nieuwe mobiele applicaties en de herziening van bestaande procedures, proberen we het werk op het terrein steeds meer te digitaliseren.

RENOVATIE VAN HET NATIONAAL CONTROLECENTRUM VAN ELIA

Op donderdag 19 oktober 2017 opende Marie Christine Marghem, de federale minister van Energie, het gloednieuwe nationaal controlecentrum (NCC) van Elia. De renovatie van het NCC was nodig door de sterke opkomst van hernieuwbare energiebronnen. De parameters voor het netbeheer (internationale stromen, productie en consumptie) worden immers volatier en dus ook minder voorspelbaar. De toenemende complexiteit en de grote hoeveelheid aan gegevens vereisen dan ook een betere visuele voorstelling. De operatoren beschikken voortaan bijvoorbeeld over een videomuur die zowel het gewone als het hernieuwbare energienet toont. Er is ook een aanzienlijke verbetering van de ergonomie. Daarnaast garanderen nieuwe technologieën en extra beschermingsmaatregelen een grotere veiligheid en een strengere toegangscontrole.

“De uitdagingen van de energietransitie en het grotere aandeel van hernieuwbare energie maken het werk van onze operatoren steeds complexer. Ze hebben de belangrijke taak om de veiligheid en het evenwicht op het net te garanderen. Dankzij de renovatie van het NCC kunnen ze dat voortaan doen in de beste omstandigheden en met de beste hulpmiddelen.”

Filip Carton, Head of National Control Centre

”

Een betrouwbaar elektriciteitsnet, op elk moment

CRISISOEFENINGEN

Elia organiseert geregeld crisisoefeningen om risicosituaties te simuleren met de verschillende betrokken partijen en zich gezamenlijk voor te bereiden op eventuele reële netproblemen. Deze oefeningen zijn een handige manier om de huidige instrumenten en processen te testen en te verbeteren. Ze garanderen bovendien een optimale communicatie tussen de interne departementen en de externe cellen die betrokken zijn bij de crisissituaties. Naast de medewerkers van Elia nemen ook externe partners (ARP, distributie- en transmissienetbeheerders...) aan deze crisisoefeningen deel.

VERSCHILLENDE STAPPEN OM SCHAARSTE TE VOORKOMEN

Elia kan tot zeven dagen vooraf (D-7) een risico op schaarste detecteren. Zodra Elia de overheid heeft geïnformeerd, organiseert het diezelfde dag nog een technische briefing. De dag erna volgt dan een overlegvergadering, om na te gaan welke maatregelen nodig zijn om de vraag te beperken. Eén dag voor de risicodag (D-1) moet Elia de reële schaarste bevestigen bij de overheid. Als de genomen maatregelen niet volstaan om de schaarste te voorkomen, is Elia bevoegd om een of meer fasen van het afschakel-

plan te activeren (naar gelang de omvang van het tekort). Deze maatregel geldt als laatste oplossing.

Elia werd tot op vandaag echter nog nooit met schaarste geconfronteerd, dankzij een goede voorbereiding en nauwe samenwerking met de overige netbeheerders en partners. Niettemin ontwikkelen we de procedure voortdurend verder om zo efficiënt mogelijk te kunnen reageren bij eventuele tekorten.

BLACK-STARTSERVICE NA EEN BLACK-OUT

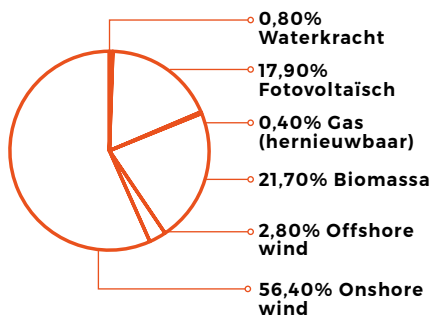
Na een volledige black-out moet Elia het net geleidelijk en volgens welbepaalde stappen opnieuw onder spanning brengen. Als de transmissienetten van de buurlanden niet beschikbaar zijn, kan Elia op een aantal productie-eenheden rekenen om een 'black-start' uit te voeren. Deze eenheden kunnen opstarten zonder externe voeding, zodat het net geleidelijk opnieuw onder spanning kan worden gebracht. Deze service maakt deel uit van een 'black-start'-contract (een onderdeel van de ondersteunende diensten) tussen Elia en de producenten. Met het oog op de goede werking van deze dienst voerden we in 2017 twee positieve tests uit: een op 7 juli in Ham en een op 30 september in Herdersbrug.

WAT GEBEURDE ER BIJ 50HERTZ?

53,4%

AANDEEL VAN HERNIEUW-
BARE ENERGIEBRONNEN IN HET
CONTROLEGEBIED VAN 50HERTZ
(2017)

53,4% hernieuwbare energie

50Hertz is wereldwijd één van de koplopers in de integratie van hernieuwbare energie. De productie in het controlegebied van 50Hertz bestond in 2017 gemiddeld uit 53,4% hernieuwbare energie; vooral onshore wind.

Windrecord op 28 oktober 2017

Op 28 oktober 2017 creëerde de najaarsstorm Herwart een nieuw windrecord. Rond ongeveer 13u integreerde 50Hertz maar liefst 14.266 MW windenergie in het net: 13.934 MW werd onshore gegenereerd, en 332 MW offshore.

Tiende System Security Conference

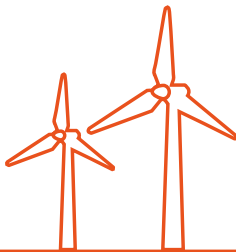
50Hertz organiseerde in november 2017 voor de 10de keer haar System Security Conferentie. Belangrijkste agendapunten waren het Europese Clean Energy Package, de uitwisseling van elektriciteit op Europees niveau, kritieke situaties op het net en de uitwisseling van data.

Een geoptimaliseerd redispatchplatform

50Hertz optimaliseerde het redispatching platform om het hoofd te bieden aan congestieproblemen op het net. In combinatie met bijkomende investeringen in netinfrastructuur, zoals de South West Interconnector in september 2017, heeft dit gezorgd voor een besparing op redispatch kosten van maar liefst € 181 miljoen euro (tussen de opstart van het eerste deel in 2015 en 31 december 2017).

Netverliezen

In 2017 liepen de netverliezen van 50Hertz op tot 2,4 TWh. De gemiddelde netverliezen voor het zeer-hoge-spanningsnet bedroegen 231,7 MW, tegenover 43,5 MW voor de hoogspanningstations. Met de SuedOstLink tussen Saksen-Anhalt en Beieren heeft 50Hertz meteen ook de eerste HVDC-transmissielijn met een capaciteit van 400 kV gepland. In vergelijking met de conventionele driefasige technologie is deze techniek beter geschikt om een grote hoeveelheid elektriciteit te vervoeren met een zo laag mogelijk netverlies. De techniek is bovendien uitstekend te controleren en is ook bruikbaar voor lange afstanden.

Versterking van de veiligheidsattitude

50Hertz registreerde zes rapporteerbare werkongevallen. In 2017 werden de streefcijfers op het gebied van frequentiegraad en ernstgraad nog niet bereikt. Om nieuwe werkongevallen in de toekomst te voorkomen, werd elk ongeval nauwkeurig geëvalueerd. Op basis van die evaluatie werd een reeks maatregelen voor meer veiligheid op het werk uitgewerkt en ingevoerd.

In 2018 wordt veiligheid op het werk opnieuw een absolute prioriteit, inclusief de invoering van een uitgebreid pakket maatregelen. 50Hertz wil op die manier elke werknemer voortbewustmaken van de gepaste veiligheidsattitude.

... ook bij contractors

Ook de door ons gecontracteerde aannemers die actief zijn op bouwvelden van 50Hertz moeten onze normen voor gezondheid en veiligheid op het werk naleven. Bij de aanbesteding en toekenning van contracten moeten onze partners daarom een aantal voorschriften ter garantie van bedrijfsveiligheid en milieubescherming aanvaarden. We hebben deze voorschriften in 2017 verduidelijkt en transparanter gemaakt. We zien er nauw op toe dat leveranciers de hoge veiligheidsvoorschriften van 50Hertz naleven. Dat gebeurt al bij de toekenning van de opdracht en nadien via bouwcontroles door geschoolde medewerkers van 50Hertz en met behulp van IT-toepassingen. In 2017 daalde het aantal arbeidsongevallen met aannemers. Met 16 arbeidsongevallen waarbij aannemers betrokken zijn, ligt het ongevallencijfer met aannemers wel hoger dan 50Hertz verwachtte. In nieuwe contracten zullen we daarom vanaf 1 juli 2017 het extra onderdeel 'overeenkomst voor kwaliteitsborging op bouwvelden van 50Hertz' opnemen.

Deze overeenkomst geeft ons de mogelijkheid om onbeperkt controles uit te voeren. In 2018 lanceren we een interne communicatiecampagne om onze werknemers verder te sensibiliseren.

Aantal letsels bij 50Hertz	2015	2016	2017
Graad letsels ¹	3,0	2,0	4,5
Ernstgraad letsels ²	0,05	0,16	0,23

(1) Graad letsels: aantal werkongevallen met arbeidsongeschiktheid (≥ 1 werkdag) x 1.000.000 / totaal aantal gewerkte uren.

(2) Ernstgraad letsels: aantal dagen arbeidsongeschiktheid door werkongevallen in kalenderdagen x 1000 / totaal aantal gewerkte uren. Ook woon-werkongevallen en dienstreisongevallen worden beschouwd als werkongevallen.

Hoe garandeert Elia de integratie van grote hoeveelheden hernieuwbare energie?

Tegen 2020 zullen de negen windparken in de Belgische Noordzee jaarlijks gemiddeld 8 TWh stroom produceren. Dankzij de recente versterking van het net - via het Stevin-project - raakt al die stroom tot bij de consumenten. Na 2020 zal er wellicht nog eens 2000 MW offshore windcapaciteit bijkomen. Hoe zal Elia erin slagen om die toenemende productie voort te integreren?

#2_

**ANNEMIE VERMEYLEN,
SECRETARIS-GENERAAL BOP**

- SINDS 2012 SECRETARIS-GENERAAL VAN HET BELGIAN OFFSHORE PLATFORM (BOP)
- HET BOP IS DE VERENIGING DIE DE BELANGEN VAN DE OFFSHORE WINDENERGIE BEHARTIGT

**TOM PIETERCIL,
PROGRAM MANAGER BIJ ELIA**

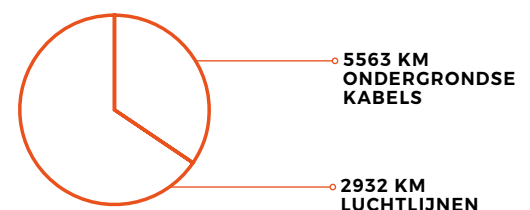
“Elia bereidt zich inderdaad voor op de toenemende productie van offshore wind. Daarom zijn we in 2017 gestart met de ontwikkeling van een elektriciteitsnet in de Noordzee. Tegen 2020 komt er 40 km voor de kust van Zeebrugge een groot schakelplatform. Dit Modular Offshore Grid (MOC) zal de kabels van de toekomstige windparken bundelen. Zo kunnen we al 2,2 GW offshore windenergie aan land brengen.

Als België beslist om na 2020 het offshore windpark voort uit te bouwen, zal bijkomende netinfrastructuur nodig zijn; anders krijg je bottlenecks. Wat onze toekomstige noden dan zijn, beschrijven we in het ‘Federaal Ontwikkelingsplan 2020-2030’, dat eind 2018 gepubliceerd wordt.

Omdat windenergie zeer variabel is, is een goede weersvoorspelling eveneens van cruciaal belang. Zo houden we het elektriciteitsstelsel in evenwicht. Om afwijkingen tussen vraag en aanbod op te vangen, heeft Elia een hele reeks balanceringsproducten ontwikkeld.”

8.495 Km

TOTALE LENGTE VAN HET NET (BELGIË)

Voor een vergelijking met 2015 en 2016 gelieve de index te raadplegen.

Wij leveren de transmissie-infrastructuur van de toekomst

Elia groep realiseert het grootste investeringsprogramma sinds haar bestaan. Naast het moderniseren van de bestaande installaties, wordt ook volop geïnvesteerd in de integratie van hernieuwbare energie, de uitbouw van een hoogspanningsnet op zee en de realisatie van interconnectoren die de integratie van de Europese energiemarkt mogelijk maken. Zo maakt Elia de omslag naar het energiesysteem van morgen.

MARKUS BERGER,
CHIEF INFRASTRUCTURE
OFFICER BIJ ELIA

Om de uitvoering van het ambitieuze investeringsbeleid beheersbaar te houden, is best-in-class projectmanagement nodig. Door aangepaste werk- en beslissingsmethoden en door de vooruitgang van de investeringsprojecten nauwgezet te volgen, worden projecten op tijd en binnen het vooropgestelde budget- en kwaliteitskader opgeleverd.

Tegelijk hebben we verhoogde aandacht voor het maatschappelijke draagvlak van onze infrastructuurwerken. Via een sterk uitgebouwd stakeholdermanagement houden we zowel tijdens het besluitvormingsproces als de uitvoeringsfase op een constructieve en transparante manier contact met alle betrokken partijen.

“WE ZIJN GOED OP WEG NAAR DE VERWEZENLIJKING VAN ONS AMBITIEUZE INVESTERINGSPLAN OM DE INTEGRATIE VAN HERNIEUWBARE ENERGIE MOGELIJK TE MAKEN, DE TOEGANG TOT DE EUROPESE MARKT TE VERGEMAKKELIJKEN EN BIJ TE DRAGEN TOT DE BEVOORRADINGSZEKERHEID.”

Onze ambities

Onze beloften waarmaken om op tijd, binnen het budget en op kwaliteit op te leveren

We bouwen het net van de toekomst op tijd, zodat de Belgische samenleving de vruchten van de energietransitie kan plukken. We willen de samenleving hoogwaardige stroom bieden door het net te ontwerpen en te bouwen met aandacht voor de hoogste kwaliteitsnormen. Zo kunnen we een betrouwbaar net garanderen dat de economische activiteit van de samenleving ondersteunt.

Hernieuwbare energie integreren in zowel centrale als decentrale systemen

Onze infrastructuur beantwoordt aan de stroombehoeften van 30 tot 380 kV. Hiermee willen we een ononderbroken (hernieuwbare) energiestroom creëren van de plaats van productie tot de plaats van verbruik. Ons net helpt de energietransitie waar te maken. We willen niet achterophinken, maar juist uitblinken in de ontwikkeling van onze infrastructuur. Alleen zo kunnen we onze duurzaamheidsdoelstellingen realiseren.

Sterke interconnecties uitbouwen met onze buurlanden

We bouwen interconnecties uit om het Belgische concurrentievermogen te stimuleren, door via onze infrastructuur op internationaal niveau de goedkoopste energie aan te bieden en onze nationale centrales extra uitvoermogelijkheden te creëren.

Met de ontwikkeling van interconnecties willen we ook de integratie van hernieuwbare energie op Europees niveau stimuleren. Zo kunnen we onze nationale hernieuwbare productie aanvullen met het buitenlandse aanbod.

Sterke interconnecties zijn tot slot een uitstekende manier om de bevoorradingszekerheid te ondersteunen. We kunnen immers de noodzakelijke energie invoeren om de nationale hernieuwbare en traditionele productie aan te vullen, zodat we op elk moment kunnen voldoen aan de vraag.

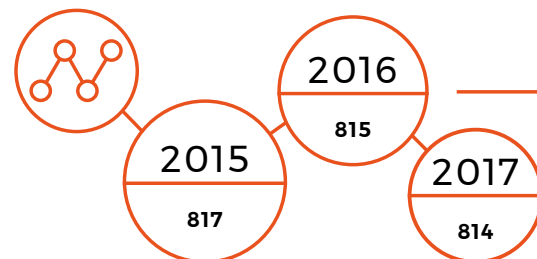

DOELSTELLINGEN

Wij bereiden ons voor om het net van de toekomst te ontwikkelen, waarin de Belgische hernieuwbare energiebronnen, zowel onshore als offshore, maximaal worden geïntegreerd in het Europese geconnecteerde systeem. Zo krijgt elke marktspeeler, klein of groot, toegang tot een goed functionerende energiemarkt. We creëren maximale welvaart voor de samenleving door:

- onze beloften waar te maken op vlak van timing, budget en kwaliteit.
- hernieuwbare energie te integreren in zowel centrale als decentrale systemen.
- sterke interconnecties uit te bouwen met onze buurlanden

AANTAL HOOGSPANNINGSSTATIONS

Wat hebben we gerealiseerd in 2017?

Elia's grote infrastructuurprojecten

Naar een sterker geconnecteerd Europees net

De netten van Elia groep maken deel uit van het geïnterconnecteerde Europese continentale net. Dat strekt zich uit van Portugal tot Bulgarije en van Noorwegen tot Italië. Zo slagen we erin om de bevoorradingszekerheid overal in Europa te garanderen, kunnen we onze hernieuwbare energie halen waar ze wordt geproduceerd en beschikken we altijd over de goedkoopste energie. Elia gelooft sterk in het maatschappelijk belang van deze interconnecties. Dat verklaart meteen ook waarom Elia vandaag twee interconnectieverbindingen bouwt: Nemo Link en ALEGrO.

NEMO LINK

- Eerste onderzeese elektriciteitsverbinding tussen België en Groot-Brittannië
- Joint venture tussen Elia en National Grid
- 140 km kabel tussen Richborough (Kent, VK) en Herdersbrug (Brugge, België)
- Capaciteit van 1000 MW
- Eerste gelijkstroomproject (HVDC) voor Elia
- Indienststelling gepland voor begin 2019

In september 2017 is Nemo Link gestart met het leggen van de eerste 59 km van de dubbele onderzeese kabel tussen het aanlandingspunt aan de Britse kust en het Franse offshore gedeelte.

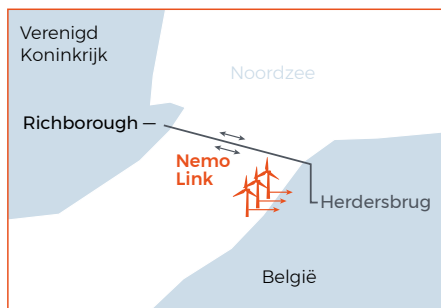

140 KM

KABEL (Nemo Link)

1.000 MW

CAPACITEIT (Nemo Link)

Op 11 september 2017 werd de kabel met succes ingetrokken op het strand van Pegwell Bay (Kent, VK) – een belangrijke mijlpaal voor het project.

In de lente van 2018 plaatsen we de resterende 71 km in de Belgische territoriale wateren. Volgens de planning wordt de elektriciteitsverbinding begin 2019 in gebruik genomen, zodat energie in beide richtingen kan worden uitgewisseld tussen het Verenigd Koninkrijk en België.

In 2017 werden bouwkundige werken uitgevoerd aan de conversiestations van Richborough (Kent, VK) en Herdersbrug (Brugge, België). Deze stations zullen de hoogspanningsgelijkstroom uit de interconnectie omzetten in wisselstroom.

TIM SCHIJVENS,
PROJECT MANAGER NEMO LINK
BIJ ELIA

“NEMO LINK IS HET EERSTE ELIA-PROJECT MET REGELBARE GELIJKSTROOM (HVDC) EN BRENGT ONS OPNIEUW EEN STAP DICHTER BIJ DE EUROPESE INTEGRATIE VAN HET ELEKTRICITEITSNET. EEN GOED GEÏNTEGREERD ELEKTRICITEITSNET IS IN HET VOORDEEL VAN DE CONSUMENT EN VAN HET ALGEMENE WELZIJN. JE KRIJGT TOEGANG TOT GOEDKOPE EN HERNIEUWBARE ENERGIE VANUIT HEEL EUROPA EN HET WORDT MOGELIJK OM STROOMOVERSCHOTTEN, ALS ZE ZICH VOORDOEN, NAAR ONZE BUURLANDEN TE EXPORTEREN.”

ALEGrO

- Nieuwe interconnector tussen België en Duitsland
- Joint-venture tussen Elia en Amprion
- 90 km kabel (49 km in België en 41 km in Duitsland)
- Verbinding tussen de conversiestations van Lixhe (Visé, België) en Oberzier (Duitsland)
- Capaciteit van 1000 MW
- Tweede gelijkstroomproject (HVDC) voor Elia
- Indienststelling gepland voor 2020

In november 2017 werden de noodzakelijke vergunningen en toelatingen verkregen voor de start van het ALEGrO-project in België. Het ALEGrO-project (Aachen Liege Electrical Grid Overlay) zal een positieve impact hebben op de integratie van hernieuwbare energiebronnen, de convergentie van Europese marktprijzen en de bevoorradingszekerheid.

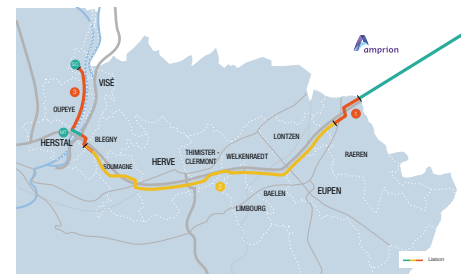
De verbinding van 90 km – waarvan 49 km in België ligt – zal over het volledige traject ondergronds lopen en parrallel gebouwd worden aan bestaande infrastructuur (autosnel- en spoorwegen, etc.). De start van de werken is gepland voor 2018. De commerciële indienststelling staat op de agenda voor 2020.

90 KM

KABEL (ALEGrO)

1.000 MW

CAPACITEIT (ALEGrO)

**MARCEL NEVEN,
MAYOR OF VISÉ**

“PROJECTEN ZOALS ALEGrO REIKEN HEEL WAT VERDER DAN DE GRENZEN VAN ONZE GEMEENTE. UITERAARD IS HET BELANGRIJK OM REKENING TE HOUDEN MET HET ALGEMEEN BELANG, MAAR WANNEER WE DE INZET VAN DERGELIJKE PROJECTEN ONDER DE LOEP NEMEN, MOETEN WE EVENEENS AANDACHTIG ZIJN VOOR HET STANDPUNT VAN ONZE BEWONERS. ONDERNEMINGEN ZOALS ELIA SPELEN DAAROP IN VANUIT HUN ERVARING EN HANTEREN EEN TRANSPARANT BELEID TEGENOVER DE BURGER, DOOR BIJVOORBEELD INFORMATIEVERGADERINGEN TE ORGANISEREN.”

Offshore energie faciliteren

Met het Stevin-project en het MOG legt Elia de ontbrekende schakel tussen het binnenland en de kust. Projecten zoals deze zijn sterk toekomstgericht. Ze zijn niet alleen een uitstekende manier om de bevoorradingszekerheid te versterken, maar vormen ook de basis voor interconnecties met onze buurlanden.

MOG

- MOG = Modular Offshore Grid
- Twee offshore platformen op ongeveer 40 km van de kust
- Kabelpunt voor nieuwe offshore windparken
- Verbonden met het station van Stevin in Zeebrugge

In april 2017 gaf Elia's raad van bestuur groen licht voor de investering in het 'stopcontact op zee'. Het MOG is een strategische keuze als België een rol wil blijven spelen in de ontwikkeling van hernieuwbare energie op de Noordzee.

Het modulair offshore net bestaat uit twee offshore platformen op ongeveer 40 km voor de kust van Zeebrugge

TOM TRAPPENIERS,
INTERFACE & INTEGRATION
MANAGER MOG BIJ ELIA

"ELIA HAD AL IN 2010 DE AMBITIE OM HAAR ACTIVITEITEN UIT TE BREIDEN NAAR ZEE. IN 2015 KONDEN WE HET MOG-CONCEPT VOORSTELLEN, MAAR DAT ZOU NOOIT GELUKT ZIJN ZONDER DE NAUWE SAMENWERKING MET DE POLITIEKE WERELD, DE FEDERALE EN GEWESTELIJKE OVERHEDEN, ONZE REGULATOR ÉN DE VERTEGENWOORDIGERS VAN DE WINDPARKEN. NOG GEEN TWEE JAAR LATER BEGINT HET PROJECT ECHT VORM TE KRIJGEN. DAT IS WERKELIJK ONGEZIEN VOOR EEN CONCEPT VAN DEZE OMVANG EN COMPLEXITEIT."

ge, die zullen worden gebruikt als kabelpunt voor nieuwe offshore windparken. Elia bouwt momenteel een platform onder de naam OSY (Offshore Shift Yard). Van hieruit zullen twee kabels naar het Stevin-station vertrekken om de offshore windenergie te transporteren naar het vasteland. Vanaf het platform van Rentel zal nog een derde kabel naar het station van Stevin vertrekken. Die kabel zal volledig worden overgekocht door Elia en maakt dan integraal deel uit van het MOG. Elia neemt het leggen van de verbindingskabel tussen de twee platformen, OSY en Rentel, voor haar rekening.

OP 21 NOVEMBER 2017 WERD HET STEVIN-PROJECT INGEHULDIGD IN AANWEZIGHEID VAN PREMIER CHARLES MICHEL, FEDERAAL MINISTER VAN ENERGIE MARIE CHRISTINE MARGHEM EN VERSCHILLENDE MARKTSPELERS.

STEVIN

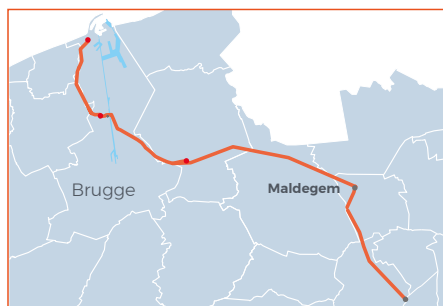
- Dubbele 380 kV-verbinding tussen Zeebrugge en Zomergem (47 km)
- Capaciteit van 3.000 MW
- Cruciaal voor de integratie van offshore hernieuwbare energie
- Cruciaal voor de uitwisseling van elektriciteit met Groot-Brittannië (Nemo Link) en voor de versterking van de bevoorradingszekerheid in de haven van Zeebrugge
- en voor de versterking van de bevoorradingszekerheid in de haven van Zeebrugge
- Eerste 380 kV-lijn ondergronds gelegd in België (over 10 km)

Met het Stevin-project realiseert Elia de missing link met de Noordzee. De geproduceerde elektriciteit van de offshore windparken en de getransporteerde energie uit de interconnectie met Groot-Brittannië worden hiermee geïntegreerd in het Belgische hoogspanningsnet.

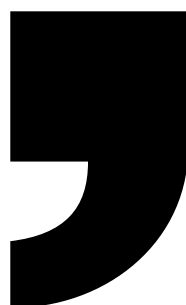
Dit project speelt vooral voor de bevoorradingszekerheid in de kuststreek een belangrijke rol. Dankzij het Stevin-project wordt het Belgische hoogspanningsnet tussen Zeebrugge en Zomergem over een afstand van 47 km versterkt met een dubbele hoogspanningsverbinding van 380 kV. Aanvullend is een nieuw hoogspanningsstation gebouwd in Zeebrugge en twee overgangsstations in Brugge en Damme.

Nu de verbinding operationeel is, gaat Elia van start met de tweede fase van het project: de ontmanteling van 53 km bestaande lijnen (in Brugge, Damme, Maldegem en Eeklo), waarvan 35 km ondergronds ligt. Deze werken zullen nog duren tot in 2020.

**WILLIAM STAS,
PROJECT LEADER STEVIN
BIJ ELIA**

"HET STATION VAN STEVIN IN ZEEBRUGGE IS HET GROOTSTE HOOGSPANNINGSSTATION VAN BELGIË. ALLE HOOGSPANNINGSNIVEAUS ZIJN HIER VERTEGENWOORDIGD: 150 KV, 220 KV EN 380 KV. KORTOM, DIT IS EEN UNIEKE CONFIGURATIE!"

DUBBELE TUNNELKOKER ONDER HET BOUDEWIJNKANAAL

Tien km van het 47 km lange Stevin-project loopt ondergronds omwille van milieuoverwegingen. Om alsnog een transportcapaciteit van 3000 MW mogelijk te maken, is het ondergrondse gedeelte in vier parallelle koperdraadstelsels opgesplitst. Om het Boudewijnkanaal te dwarsen, is bovendien een dubbele tunnelkoker gebouwd. Elke koker zit op een diepte van 32 meter en heeft een doorsnede van veertien meter. Aan beide kanten van het kanaal zijn schachten gebouwd waarlangs technici kunnen afdalen om onderhoudswerken uit te voeren. Het ondergronds brengen van de 380 kV-verbinding was een technisch huzarenstukje en bovendien een primeur voor België.

RAF VANDENBOER,
PUBLIC ACCEPTANCE OFFICER
FOR BRABO BIJ ELIA

"HET WAS NIET EENVOUDIG, MAAR UITEINDELIJK ZIJN WE ERIN GESLAAGD OM EEN STRUCTUREEL PARTNERSCHAP UIT TE BOUWEN MET ALLE PARTIJEN IN EN ROND DE HAVEN VAN ANTWERPEN EN DE GEMEENTE VAN STABROEK. DIT IS EEN GEWELDIGE START VOOR DE VOLGENDE STAPPEN VAN HET BRABO II-PROJECT."

Het elektriciteitsnet versterken

Naarmate het elektriciteitsnet steeds complexer wordt, is de nodige versterking van het bestaande net eveneens een prioriteit voor Elia. Momenteel lopen heel wat projecten om de bevoorradingszekerheid te versterken en de hernieuwbare energie op lokaal niveau te integreren in het net.

BRABO

In oktober 2017 verkreeg Elia de laatste vergunning voor de uitvoering van de tweede fase van het Brabo-project. Dit project moet enerzijds het hoogspanningsnet en de bevoorradingszekerheid in en rond de haven van Antwerpen versterken. Anderzijds moet het de elektriciteitsvoorziening in heel België garanderen.

Het Brabo-project bestaat uit verschillende fases, die Elia zal uitvoeren tussen 2016 en 2023.

Brabo I (de verbinding Doel-Zandvliet en het station Zandvliet): de versterkingswerken van de tweede hoogspanningslijn tussen Doel en Zandvliet zijn voltooid. De lijn werd op 25 oktober 2016 in gebruik genomen. De bijkomende dwarsregeltransformatoren in Zandvliet werden in november 2015 en juni 2016 in dienst gesteld. Op die manier zetten we

een essentiële stap naar een grotere bevoorradingszekerheid in de kritieke winterperiodes.

Brabo II (de verbinding Zandvliet-Lillo-Liefkenshoek): de huidige hoogspanningslijn van 150 kV zal worden omgebouwd naar een lijn van 380 kV op de rechteroever van de Schelde, in het Antwerpse district Berendrecht-Zandvliet-Lillo en in de gemeente Stabroek. De verbinding zal het bestaande tracé volgen langs de A12 tussen de hoogspanningsstations Zandvliet (bij BASF) en Lillo (bij de Liefkenshoektunnel). Ze zal de Schelde oversteken en in Beveren, op de linkeroever van de rivier, worden aangesloten op de bestaande 380 kV-lijn (Doel-Mercator). In maart 2017 ging Elia van start met het plaatsen van de hoogspanningskabels (150 kV) onder de Scheldelaan en de Kruisweg in Antwerpen.

Brabo III (de verbinding Liefkenshoek-Mercator): de huidige lijn van 150 kV zullen we vanaf Liefkenshoek ombouwen naar een lijn van 380 kV. Deze lijn met een lengte van 19 km verbindt Liefkenshoek (gemeente Beveren) met het hoogspanningsstation Mercator (gemeente Kruikebe) via het hoogspanningsstation Kallo (gemeente Beveren).

DORIEN JANNIS,
PROGRAM MANAGER OOSTLUS BIJ ELIA

“HET NET IN HET OOSTEN VAN DE PROVINCIE LUIK IS VERZADIGD EN KAN NIET LANGER INSPELEN OP DE EXTRA PRODUCTIE VAN HERNIEUWBARE ENERGIE. DIT PROJECT IS DAN OOK CRUCIAAL OM ZOWEL DE INTEGRATIE VAN HERNIEUWBARE ENERGIE ALS DE BETROUWBAARHEID VAN HET NET TE VERZEKEREN.”

OOSTLUS

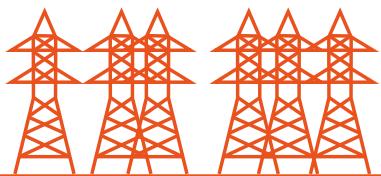
In februari 2017 werd de eerste fase van de Oostlus, een grootschalig vernieuwings- en versterkingsproject, ingehuldigd. De nieuwe luchtlijn verbindt Malmedy met Waimes, Amel en Bütgenbach. Het project maakt deel uit van het ontwikkelingsplan voor de Waalse elektriciteitsinfrastructuur.

De Oostlus is noodzakelijk om de productie van hernieuwbare energie in de regio te ontwikkelen en de betrouwbaarheid van het hele net te garanderen. Verschillende projecten op basis van hernieuwbare energie zullen hun productie kunnen injecteren in het net.

De eerste fase van het Oostlus-project, de verbinding Bévercé-Bütgenbach-Amel, werd begin december 2016 in dienst gesteld.

De tweede fase van het Oostlus-project omvat de vervanging en de versterking van de bovengrondse verbinding tussen de sites Bévercé (Malmedy), Bronrome, Trois-Ponts (Coo) en Brume, op het grondgebied van de gemeenten Malmedy, Stoumont, Stavelot, Spa en Trois-Ponts. De werken zijn gepland voor 2019-2022.

110 km

(Mercator-Avelin)

MERCATOR-AVELIN

Elia wil de 380 kV-luchtlijn Mercator-Avelin versterken. Deze verbinding loopt over een totale afstand van 110 km, doorkruist 25 gemeenten in Vlaanderen en Wallonië en loopt vervolgens helemaal door tot in Frankrijk. De versterkingswerkzaamheden hebben we onderverdeeld in drie projecten: Mercator-Horta, Horta-Avelgem en Avelgem-Avelin.

1. Mercator-Horta

In mei 2017 verkreeg Elia de stedenbouwkundige vergunning, de verklaring van openbaar nut en de wegenisvergunning voor het project Mercator-Horta. Eind mei 2017 kon Elia dan van start gaan met de werken aan het hoogspanningsstation van Kruikebeke (Mercator) en op de lijn zelf om de masten en de funderingen te versterken over het volledige tracé. De vervanging van de huidige geleiders door performantere HTLS-geleiders (High Temperature Low Sag) staat op de agenda voor april 2018.

De as Mercator-Horta is een bovengrondse hoogspanningslijn van 49 km tussen Kruikebeke en Zomergem. De lijn dateert uit de jaren zeventig en loopt door twaalf gemeenten. Elia wil deze lijn versterken om klaar te zijn voor de toenemende integratie van hernieuwbare productie-eenheden. De versterking van de lijn zal bovendien de toenemende import van elektriciteit uit het buitenland mogelijk maken.

2. Horta-Avelgem

De luchtverbinding Horta-Avelgem is een hoogspanningslijn van 380 kV uit de jaren zeventig. De lijn loopt over een afstand van 40 km tussen Zomergem (hoogspanningsstation Horta) en Avelgem. De hoogspanningsverbinding loopt door de provincies Oost- en West-Vlaanderen en kruist acht gemeenten.

Tussen 2018 en 2021 zal Elia de geleiders van de bestaande hoogspanningslijn vervangen, de masten en hun funderingen verstevigen en de schakelrichting in het hoogspanningsstation van Avelgem aanpassen.

3. Avelgem-Avelin

Tegen 2021 plant Elia de versterking van de luchtverbinding tussen Avelgem (België) en Avelin (Frankrijk), een 380 kV-hoogspanningslijn uit de jaren zeventig. Deze interconnectie met Frankrijk kruist twee Vlaamse en vijf Waalse gemeenten over een afstand van 23 km en telt 54 masten. De werken zijn gepland voor 2018-2021.

SCHELLE-MALDEREN-MECHELEN

Om de bevoorradingszekerheid in de regio te kunnen garanderen, bestaat het project Schelle-Malderen-Mechelen uit vier deelprojecten: de herconfiguratie van drie hoogspanningsstations in Schelle, Malderen en Tisselt (om enerzijds de afbraak van de lijnen en de plaatsing van de kabel te vergemakkelijken en anderzijds de verouderde uitrusting te vervangen), de ontmanteling van de 70 kV-luchtlijn tussen Schelle en Mechelen, de plaatsing van een nieuwe 150 kV-kabelverbinding tussen Malderen, Tisselt en Mechelen, en de ontmanteling van de 70 kV-luchtlijn tussen Malderen, Tisselt en Mechelen.

In 2017 ontmantelde Elia de 70 kV-luchtlijn tussen Schelle en Mechelen. We gingen ook van start met de aanpassing van de hoogspanningsstations in Schelle en Malderen. Die werken zullen we naar schatting afronden in het eerste kwartaal van 2019. Het einde van het project is gepland voor 2022.

AALTER

Met dit project in Aalter wil Elia het hoogspanningsnet in de industriezone van Lakeland moderniseren en de capaciteit ervan verhogen. Zo kunnen we de bevoorradingszekerheid garanderen voor de huishoudens en lokale bedrijven in Aalter, Knesselare en Wingene.

Dit project biedt overigens meer uitbreidingsmogelijkheden voor de lokale bedrijven in de industriezone. De netcapaciteit zal toenemen, maar er zal ook meer ruimte vrijkomen zodra het hoogspanningsstation wordt overgebracht naar de Léon Bekaertlaan. Daar Elia heeft een terrein dat geschikt is voor een nieuw station. De werken zullen naar schatting duren van midden 2018 tot eind 2020.

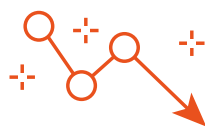
RABOSÉE-BATTICE

In oktober 2017 verkreeg Elia de stedenbouwkundige vergunning voor het project Rabosée-Battice. De werken zullen van start gaan in 2018. Om te beantwoorden aan de veranderende verbruiken en productiebehoeften in de regio is Elia voorstander van een nieuwe ondergrondse 150 kV-verbinding tussen het station van Battice en Rabosée (Wandre-Haut). Op dat punt zou de ondergrondse verbinding worden aangesloten op de 150 kV-luchtlijn Bressoux-Cheratte-Lixhe, waardoor er een nieuw overgangsstation zou moeten worden gebouwd in Rabosée.

Kostenbeperking

Het project BOOST werd in 2014 gelanceerd om het kostenbeheer te optimaliseren. BOOST werd onderverdeeld in drie opeenvolgende golven: Underground Engineering, IT Activities en Overhead Lines & Substations. Dankzij dit initiatief is Elia erin geslaagd om meer dan 20 miljoen euro te besparen tijdens de eerste twee jaar van de tariefperiode 2016-2019.

20 mio €

BESPARINGEN IN 2016 EN 2017

HARALD VAN OUTRYVE D'YDEWALLE,
PURCHASING MANAGER BIJ ELIA

“HET BOOST-PROJECT HEEFT EEN NIEUWE AANPAK GEÏNTRUCHEERD IN ONZE ONDERNEMING. WE DURVEN NU DE TECHNISCHE SPECIFICATIES TER DISCUSSIE TE STELLEN, OM ERVOOR TE ZORGEN DAT ZE VOLLEDIG IN OVEREENSTEMMING ZIJN MET DE BEHOEFTE VAN ONZE ONDERNEMING EN HET MARKTAANBOD.”

ILSE TANT,
CHIEF PUBLIC ACCEPTANCE OFFICER
BIJ ELIA

“OM VOLOP DE VRUCHTEN TE KUNNEN PLUKKEN VAN EEN GEÏNTEGREERDE MARKT EN TEGELIJK DE DUURZAAMHEIDSDOELSTELLINGEN TE REALISEREN, IS HET CRUCIAAL DAT DE ONTWIKKELING VAN DE BELGISCHE NETINFRASTRUCTUUR VOOROPLOOPT OP DE MARKTEVOLUTIES.

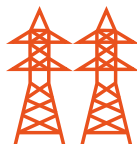
Federaal Ontwikkelingsplan 2020-2030

Conform de wettelijke verplichting om vierjaarlijks een federaal ontwikkelingsplan op te stellen, is Elia in 2017 gestart met de opmaak van een rapport over de toekomst van het Belgische hoogspanningsnet op middellange termijn (Federaal Ontwikkelingsplan 2020-2030).

Elia stelt vast dat de context fundamenteel verandert en dat het netwerk evolueert van 'volgend' naar 'leidend', waarbij

het elektriciteitsnet de snelheid bepaalt waarmee de energietransitie zich voltrekt. Elia pleit dan ook voor een versnelde aanpak in infrastructuurontwikkeling om de voordelen van de energietransitie volop te benutten. Het Federaal Ontwikkelingsplan 2020-2030 wordt in 2018 voort afgewerkt en zal geraadpleegd kunnen worden tijdens een publieke consultatieronde.

BIJ DE ONTWIKKELING VAN HET ELEKTRICITEITSNET VAN DE TOEKOMST ENGAGEERT ELIA ZICH OP DRIE PUNTEN:

01 Zo min mogelijk nieuwe infrastructuur bouwen, maar voorrang geven aan de optimalisatie en verbetering van bestaande infrastructuur.

02 Open communicatie en samenwerking gedurende het volledige ontwikkelingsproces en dit vanaf een heel vroeg stadium.

03 Respect voor mens en milieu bij de bouw en exploitatie van onze infrastructuur.

WAT GEBEURDE ER BIJ 50HERTZ?

Nieuwe hoogspanningstations

50Hertz nam in 2017 vijf nieuwe hoogspanningstations in gebruik: Wolmirstedt, Heinersdorf, Hamburg, Putlitz en Altentreptow. Verder waren er ook testen met dwarsregeltransformatoren in Röhrsdorf, op de grens met de Tsjechië.

Combined Grid Solution = wereldprimeur!

Dit unieke project is een samenwerking tussen 50Hertz en de Deense netbeheerder Energinet en wordt 's werelds eerste interconnector tussen twee offshore windparken van verschillende nationaliteit: de projecten Kriegers Flack (DK) en Baltic 2 (DE), die amper 30 km van elkaar liggen. De ingebruikname is voorzien vanaf eind 2018.

Project Hansa PowerBridge

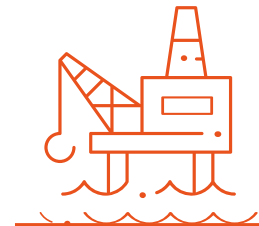
50Hertz en Svenska Kraftnät (de Zweedse transmissienetbeheerder) hebben een nieuwe stap gezet in de ontwikkeling van het Hansa PowerBridge-project, de offshore interconnectie tussen Duitsland en Zweden (van ca. 700 MW over een afstand van zowat 300 km). Op 19 januari 2017 ondertekenden beide netbeheerders een gedetailleerd samenwerkingsakkoord voor de planning en de bouw van de interconnectie. Zodra de verbinding in dienst wordt genomen (2025-2026), zal de onderzeese kabel de omvangrijke Duitse windproductie verbinden met de enorme opslagcapaciteit van de Zweedse waterkrachtcentrales.

Zuidwestelijke interconnector

Sinds september 2017 is de zuidwestelijke interconnector tussen Saksen-Anhalt en Beieren volledig operationeel, een belangrijke mijlpaal voor 50Hertz. De ontwikkeling van de ca. 200 km lange verbinding heeft 15 jaar geduurd. De 380 kV-lijn moet garanderen dat Beieren ook na de Duitse kernuitstap een betrouwbare stroomvoorziening heeft. Sinds de volledige ingebruikname van de nieuwe verbinding zijn er in het controlegebied van 50Hertz minder congestieproblemen waardoor de kostprijs voor redispatchmaatregelen gevoelig is gedaald.

Ostwind 1

50Hertz heeft in 2017 sterke vooruitgang geboekt in enkele offshore projecten. Voor het offshore netverbindingproject Ostwind1 is een tweede kabel gelegd. Daardoor kan in 2018 het windpark Wikinger worden aangesloten.

Hoe
garandeert
Elia dat onze
industrie
kan blijven
concurreren
met het
buitenland?

**PIETER TIMMERMANS,
GEDELEGEERD BESTUURDER VBO**

– SINDS 2012 GEDELEGEERD
BESTUURDER VAN HET
VERBOND VAN BELGISCHE
ONDERNEMINGEN
– HET VBO VERTEGENWOORDIGT
ALS INTERPROFESSIELE
WERKGEVERSORGANISATIE
50.000 ONDERNEMINGEN

**JAMES MATTHYS-DONNADIEU,
HEAD OF MARKET DEVELOPMENT BIJ ELIA**

Als we willen dat onze Belgische ondernemingen concurrerend blijven, is een elektriciteitsprijs op het niveau van die van de buurlanden noodzakelijk. Onze industrieën zijn energie-efficiënt, maar in vergelijking met de buurlanden wél energie-intensiever. Naast de diverse taken en toeslagen zijn de prijs van het elektron en de transporttarieven essentieel. Het bekomen van een identieke prijs van het elektron als in de buurlanden is een doelstelling op zich. Het is met name de capaciteit die op elk moment beschikbaar is aan de grenzen die deze prijs beïnvloedt.

“De Belgische elektriciteitsmarkt is via interconnectoren gekoppeld aan die van onze buurlanden. Zo kunnen we altijd de efficiëntste productiemiddelen aanwenden om aan de vraag te voldoen, ongeacht of die middelen zich in België of in het buitenland bevinden. Het beoogde resultaat is prijsconvergentie tussen de Belgische elektriciteitsprijs en die van de buurlanden.

Om te garanderen dat het elektriciteitsstelsel in het kader van de energietransitie ook in de toekomst betrouwbaar, duurzaam en competitief blijft, speelt Elia een actieve rol in het uittekenen van het elektriciteitsstelsel van de toekomst. Onze recente studie ‘Electricity Scenarios for Belgium towards 2050’ is hiervan een concreet voorbeeld.”

We ontwikkelen het elektriciteitssysteem en de markten

Hernieuwbare energie is sterk in opmars, maar de productie ervan is erg variabel. Alleen met een flexibeler elektriciteitsnet kunnen we vandaag het evenwicht tussen vraag en aanbod op elk moment garanderen. De combinatie van digitalisering en moderne technologieën biedt de marktspelers nieuwe mogelijkheden om het elektriciteitsbeheer te optimaliseren, door bijvoorbeeld overschotten aan te bieden op de markt of het verbruik tijdelijk te verminderen (vraagflexibiliteit). Door de markt open te stellen voor nieuwe spelers en technologieën wil Elia meer bevoorradingszekerheid nastreven en de marktprijzen concurrerender maken.

De ontwikkeling van deze grensoverschrijdende evenwichtsmechanismen vereist meer samenwerking en coördinatie, zowel op nationaal als op supranationaal niveau, samen met een aangepast wettelijk kader. Om dit te realiseren, zorgt Elia ervoor dat elke marktspeler op een transparante en niet-discriminerende manier toegang krijgt tot het net.

Elia wil een verdere marktkoppeling faciliteren, zowel op distributieniveau als op Europees niveau. We geven nieuwe marktspelers en technologieën een kans door te innoveren op het gebied van onze systemen en nieuwe marktproducten.

PASCALE FONCK,
CHIEF EXTERNAL RELATIONS OFFICER
BIJ ELIA

“WE WERKEN AAN EEN AMBITIEUS VERANDERINGSPROGRAMMA OM IN TE SPELEN OP DE SNEL EVOLUERENDE OMGEVING, MAAR WE DENKEN OOK NA OVER HET BEHEER VAN DE GEPLANDE KERNUITSTAP IN 2025 EN DE MOGELIJKE OVERGANGSSCENARIO'S, VANUIT HET STANDPUNT VAN ZOWEL DE MARKT ALS HET SYSTEEM.”

”

PATRICK DE LEENER,
CHIEF CUSTOMERS, MARKETS
& SYSTEM OFFICER BIJ ELIA

“IN 2017 HEEFT ELIA SAMEN MET DE DISTRIBUTIENETBEHEERDERS EEN PILOOTPROJECT GEÏMPLEMENTEERD OM FLEXIBILITEIT OP DISTRIBUTIENIVEAU OOK TE INTEGREREN IN DE SYSTEEMWERKING. DE OPSTART VAN DEZE SAMENWERKING IS VAN ESSENTIEEL BELANG IN EEN CONTEXT MET MEER EN MEER HERNIEUWBARE ENERGIE EN DAARAAN GEKOPPELDE VARIABILITEIT.”

Onze ambities

Op weg naar een geïntegreerde markt

Als marktspelers kunnen beschikken over transmissiecapaciteit over de landsgrenzen heen is dat een economische meerwaarde voor de hele samenleving. De energiemarkten worden toegankelijker en dus ook concurrerder, omdat ze minder geconcentreerd zijn op de eigen nationale markt. De consument krijgt op die manier toegang tot de goedkoopste energie waar die beschikbaar is.

Europese harmonisatie van de regels voor de elektriciteitsmarkt

De Europese netcodes worden vastgelegd door de Europese Commissie. Ze worden ontwikkeld op basis van voorstellen van de Europese transmissienetbeheerders en moeten voor alle lidstaten een gezamenlijk wettelijk kader voor de energiemarkt tot stand brengen.

De Europese Unie wil op die manier de initiatieven voor een betrouwbare, concurrerende en koolstofarme energiemarkt bevorderen op pan-Europees niveau. De netcodes van de verschillende Europese landen dragen bovendien bij aan de verdere uitbouw van de interne energiemarkt en aan de verwezenlijking van de energiedoelstellingen 20-20-20 van de Europese Unie.

Onze expertise in dienst van de samenleving

Elia neemt actief deel aan diverse nationale en Europese werkgroepen en stelt haar expertise ter beschikking bij het uittekenen van het energiesysteem van de toekomst. Om gefundeerd advies te kunnen geven over de noden van het elektriciteitssysteem, voert Elia geregeld diepgaande studies uit. Maar Elia werkt ook klantgericht: om de behoeften van de diverse marktspelers te begrijpen en de beste oplossingen uit te werken, richt Elia gespecialiseerde werkgroepen op.

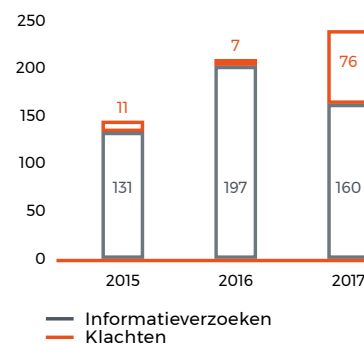

DOELSTELLINGEN

We bereiden ons voor om alle spelers, los van hun grootte, technologie én rol, toegang te geven tot de energiemarkten. Zo kan elke marktspeler het maximum halen uit de economische voordelen:

- We hervormen de Belgische balancingmarkt en creëren mogelijkheden voor alle technologieën en spelers, ongeacht het net waarmee ze verbonden zijn
- We integreren België in een ruimere balancingmarkt op Europees niveau

INFORMATIEVERZOEKEN EN KLACHTEN (BELGIË)

Wat hebben we gerealiseerd in 2017?

Dag na dag het evenwicht beheren in real time

De operatoren van het Elia waken de klok rond over de goede werking van het net en activeren de nodige middelen om de balans tussen vraag en aanbod voortdurend bij te stellen. In 2017 bedroeg de betrouwbaarheidsgraad van ons net 99,999%. De diverse producten waarmee onze operatoren het elektriciteitssysteem kunnen beheren, noemen we de 'ondersteunende diensten'. Deze producten helpen de frequentie en de spanning stabiel te houden. Daarnaast werken ze congesties weg en dragen ze bij aan het realtime beheer van het evenwicht tussen productie en verbruik.

Elia's nationaal controlecentrum coördineert de energiestromen op het net in nauw overleg met internationale coördinatiecentra (zoals Coreso en TSCNET) én met de transmissienetbeheerders van de buurlanden. De betrouwbaarheid van het elektriciteitssysteem en de bevoorradingszekerheid van het land hangen af van hun goede samenwerking.

KRISTIEN CLEMENT-NYNS,
ANCILLARY SERVICES MANAGER
BIJ ELIA

“AAN DE HAND VAN INNOVATIEVE SYSTEMEN EN MARKTPRODUCTEN WILLEN WE ONZE BALANCINGMARKT OPENSTELLEN VOOR NIEUWE SPELERS EN TECHNOLOGIEËN. WE HEBBEN DAN OOK EEN AMBITIEUS VERANDERINGS-PROGRAMMA INGEVOERD VOOR DE BALANCINGMARKT.”

DRIE VERSCHILLENDE PRODUCTEN STUREN HET EVENWICHT VAN HET ELEKTRICITEITSSYSTEEM BIJ:

1

**Primaire reserve
FCR**

Frequency Containment Reserve (FCR) of primaire reserve

Deze reserves worden automatisch en continu geactiveerd, zowel stijgend als dalend en vrijwel ogenblikkelijk (vertraging van 0 tot 30 seconden). Deze reserve stabiliseert de frequentie op het Europese net. Als de frequentie afwijkt, zijn alle Europese transmissienetbeheerders solidair en kunnen ze binnen de vijftien minuten twee gelijktijdige ernstige incidenten (de uitval van twee productie-eenheden van 1500 MW) dekken. De primaire reserve is afkomstig van productie-eenheden of afnamesites.

2

**Secundaire reserve
aFRR**

Automatic Frequency Restoration Reserve (aFRR) of secundaire reserve

Deze reserves worden automatisch en continu geactiveerd, zowel stijgend als dalend, na 30 seconden tot 15 minuten, om plotse onevenwichten in de Elia-zone te herstellen. Deze reserve is afkomstig van productie-eenheden.

3

**Tertiaire reserve
mFRR**

Manuel Frequency Restoration Reserve (mFRR) of tertiaire reserve

Deze reserves worden op verzoek van Elia manueel en stijgend geactiveerd om het hoofd te bieden aan een ernstig onevenwicht in de zone die Elia beheert en/of om congestieproblemen op te lossen. Deze reserve bestaat in verschillende vormen en is afkomstig van productie-eenheden of afnamesites.

Uitbreiding van de primaire regelmarkt met nieuwe technologieën

Op 1 mei 2017 voerde Elia een nieuw contractueel kader in voor de verlening van diensten op het vlak van primaire frequentieregeling ('FCR' of 'R1'). Dankzij dit aangepaste kader kunnen nieuwe technologieën, zoals batterijen of decentrale productie-eenheden, voortaan bijdragen aan het elektriciteitsevenwicht. Deze ontwikkeling past in het meerjarige ontwikkelingsplan van Elia, dat we in 2016 opstelden in nauwe samenwerking met de distributienetbeheerders en de betrokken marktspelers naar aanleiding van de evolutie van het Belgische productiepark.

Integratie van niet-CIPU-eenheden in de secundaire reserve

Elia onderzoekt sinds midden 2016 de mogelijkheid om andere eenheden dan grote gascentrales te integreren. We willen de deelname aan de secundaire reserve openstellen voor eenheden van uiteenlopende omvang die gebruikmaken van verschillende technologieën (biogas, warmtekrachtkoppeling, warmtepompen...).

In 2017 voerde Elia samen met Actility, EDF Luminus en Next Kraftwerke een proefproject uit onder de naam 'R2 Non-CIPU'. De resultaten van dit proefproject toonden aan dat het wenselijk zou

zijn om de aFRR-markt (aFRR staat voor 'automatic Frequency Restoration Reserves' of secundaire reserve) open te stellen voor niet-CIPU-flexibiliteit.

Elia zal bijgevolg een nieuwe ontwerpnota uitwerken voor de aFRR. Daarin zullen we de reële energieoverdracht zowel technisch als economisch evalueren. Het ontwerpvoorstel zullen we in de loop van 2018 ter bespreking voorleggen aan de stakeholders.

Uitbreiding van de huidige secundaire reservemarkt

Elia heeft een studie verricht naar een mogelijke uitbreiding van de huidige secundaire reservemarkt. We stelden verschillende scenario's voor en organiseerden een enquête bij de marktdeelnemers. Op basis van de marktfeedback stelde Elia begin maart 2017 voor om de implementatie te concretiseren.

Tot op vandaag stond de secundaire markt slechts open voor bepaalde gevallen: uitsluitend voor CIPU-eenheden in day-ahead, en uitsluitend bij een panne van die CIPU-eenheden in intraday.

Na overleg met de stakeholders stelde Elia voor om de secundaire markt vanaf 31 december 2017 open te stellen voor alle eenheden (CIPU en niet-CIPU) en in alle gevallen (bij normale werking en bij panne).

Deze openstelling van de markt creëert een duidelijke meerwaarde en biedt België de mogelijkheid om uit te groeien tot een van de pioniers voor de uitwisseling van reserves in Europa.

Studie over de dynamische dimensionering van de reservebehoefte

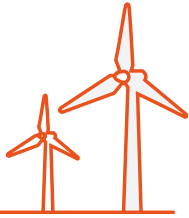
In oktober 2017 stelde Elia een nieuwe methode voor om de behoefte aan balancingreserves bijna in real-time 'dynamisch' te dimensioneren. Dit zou gebeuren op basis van de voorziene day-ahead systeemvoorwaarden, rekening houdend met de offshore en onshore windenergie, de zonne-energie, de vraag naar elektriciteit, en de planning van de elektriciteitscentrales en de verschillende elementen van het transmissienet.

De studie toont aan dat de alternatieve methode zowel de betrouwbaarheid als de efficiëntie van het aankoopproces voor reserves verhoogt. Dit is vooral het geval in de toekomstige systemen, met een hogere productie van hernieuwbare energiebronnen. De reële toepassing van deze dynamische dimensionering zal afhangen van de resultaten van een vervolgstudie rond de dynamische ('dagelijkse') aankoop van tertiaire reserves in 2018.

Studie van de huidige prijsmethodologie om de geactiveerde balancingenergie te compenseren

Elia heeft een analyse gemaakt van de voor- en nadelen als de markt sneller dan voorzien door de Europese wetgeving zou evolueren naar een 'paid-as-cleared' methodologie. Met deze nieuwe methodologie hoopt Elia een betere marktdynamiek te creëren. De studie bevat ook een implementatieplan en een kosten-batenanalyse.

De studie besluit volgens een eerste schatting dat de nieuwe prijsmethodologie ten vroegste in de tweede helft van 2019 kan worden toegepast voor de mFRR, en ten vroegste eind 2020 voor de aFRR. Voorwaarde is dat de liquiditeit op de betreffende markten voldoende hoog is. Deze schatting kan nog wijzigen op basis van een diepgaandere analyse, een uitvoeriger projectplanning en de andere prioriteiten die Elia, de CREG en de overige marktdeelnemers hebben vastgelegd.

De strategische reserve WAT IS DIT PRECIËS?

Het concept van de strategische reserve werd voor het eerst geïmplementeerd tijdens de winter van 2014-2015. De strategische reserve ontstond om het hoofd te bieden aan de structurele schaarste van geïnstalleerde productiecapaciteit in België door de tijdelijke of definitieve sluiting van centrales (om economische of technische redenen). Deze reserve moet bijdragen aan de bevoorradingszekerheid in de wintermaanden.

In de aanloop naar elke winterperiode organiseert Elia in opdracht van de federale minister van Energie een aanbesteding bij de centrales die hun sluiting hebben aangekondigd en bij de actoren die willen deelnemen aan het vraagbeheer.

De op die manier samengestelde reserve kunnen we activeren tussen 1 november en 31 maart en mag niet worden gebruikt op andere markten. Elk jaar wordt de behoefte aan een strategische reserve voor de volgende winterperiode geëvalueerd.

WANNEER WORDT DEZE RESERVE GEACTIVEERD?

De strategische reserve wordt geactiveerd wanneer we (op basis van economische of technische criteria) op de vooravond van de betrokken dag of enkele uren vooraf een 'structureel tekort' vaststellen volgens de marktprognoses of de informatie waarover Elia beschikt.

In 2017 onderzochten de Belgische en Europese autoriteiten of het Belgische mechanisme van de strategische reserve in overstemming is met de geldende EU-regelgeving voor overheidssteun, en dan met name de 'Richtsoenen staatssteun ten behoeve van milieubescherming en energie 2014-2020' (EEAG).

Hoewel de Europese autoriteiten nog geen definitief en publiek besluit hebben geformuleerd, werden Elia en de CREG al formeel geïnformeerd over de verbintenissen die de federale minister van Energie met het oog op een positief besluit is aangegaan tegenover de Europese Commissie. Deze verbintenissen namen we al, voor zover mogelijk, in aanmerking voor de volgende winterperiode van 2018-2019.

De strategische reserve voor de winter van 2018-2019

Zoals vastgelegd in de Elektriciteitswet maakt Elia jaarlijks tegen 15 november een waarschijnlijkheidsanalyse van de Belgische bevoorradingszekerheid voor de volgende winter. Naast het advies van het directoraat-generaal Energie is deze analyse een belangrijk element waarmee de federale minister van Energie rekening moet houden bij het bepalen van de benodigde strategische reserve. Op 15 januari 2018 gaf de federale minister van Energie Elia de opdracht om een reserve van 500 MW aan te leggen voor de winter van 2018-2019.

SITUATIE OP HET NET TIJDENS DE KOUDEGOLF

"In de winter van 2016-2017 waren zowel België als Frankrijk in de greep van een koudegolf, waardoor Elia overwoog om midden januari 2017 de strategische reserve te activeren. Dat bleek uiteindelijk niet nodig te zijn, omdat het weer in Frankrijk geleidelijk verbeterde. Elia is er toen in geslaagd om de bevoorradingszekerheid te vrijwaren zonder de strategische reserve te moeten activeren. Dit gebeurde in nauwe samenwerking met de andere Europese transmissienetbeheerders. In België hebben de verschillende marktspelers alles in het werk gesteld om een optimaal productiepark te garanderen en het evenwicht te verzekeren in hun klantenportefeuille."
Kristof Sleurs, Head of Operations NCC bij Elia

**HANS VANDENBROUCKE,
VERANTWOORDELIJKE BELGIAN
MARKET MODEL BIJ ELIA**

“DANKZIJ BIDLADDER KUNNEN VOORTAAN ZELFS DE KLEINSTE EENHEDEN DEELNEMEN AAN DE FLEXIBILITEIT. TOT VOOR KORT WAS HET MARKTMECHANISME ALLEEN TOEGANKELIJK VOOR PRODUCTIE-EENHEDEN MET EEN VERMOGEN VAN MINIMAAL 25 MW. BIDLADDER STELT DE BALANCINGMARKT VOORTAAN OPEN VOOR DE VRAAG EN DE DECENTRALE PRODUCTIE, OM OOK DIE FLEXIBILITEIT TE VALORISEREN. ZO KRIJGT UITEINDELIJK OOK ELIA MEER LIQUIDITEIT.”

BidLadder

VALORISATIE VAN FLEXIBILITEIT IN DE BALANCINGMARKT

BidLadder is een marktplatform dat door Elia werd opgericht en dat sinds september 2017 operationeel is. Via dit platform kunnen alle marktspelers hun flexibiliteit aanbieden op dagelijkse basis, zodat de elektriciteitsbalans op elk moment behouden blijft. Dit gebeurt ongeacht het spanningsniveau waarop ze zijn aangesloten en de onderliggende technologie (productie of vraagbeheer). Op deze manier kunnen ook kleinere eenheden op flexibele basis deelnemen aan de markt. Tot voor kort konden alleen grote productie-eenheden met een productiecapaciteit van minimaal 25 MW hun beschikbare energie aanbieden. Kleinere productie-eenheden en het mechanisme van de vraagflexibiliteit vielen dus uit de boot. Het nieuwe platform is sinds september 2017 operationeel voor alle klanten die zijn aangesloten op het Elia-net. Het wordt begin 2018 ter beschikking gesteld van het volledige distributienet.

Elia zal de gegevensuitwisseling in het kader van BidLadder faciliteren aan de hand van DataHub, een platform dat werd ontwikkeld in samenwerking met de distributienetbeheerders.

DataHub

FLEXIBILITEITSUITWISSELING MET DE DISTRIBUTIENETBEHEERDERS

Op 1 januari 2018 lanceerde Elia samen met de distributienetbeheerders (DNB's) het gezamenlijke platform 'T-DSO DataHub'. Wanneer Elia in het kader van de ondersteunende diensten verzoekt om een bepaald flexibiliteitsvolume te activeren om het elektriciteitsevenwicht te kunnen garanderen, moet die informatie worden gecontroleerd en moet het volume correct worden afgerekend. Dankzij dit platform kunnen Elia en de DNB's alle noodzakelijke gegevens uitwisselen. Via T-DSO DataHub kunnen alle marktspelers en netgebruikers hun flexibiliteit aanbieden aan Elia.

Dit platform werd ontwikkeld in het kielzog van BidLadder, een project dat eind juni 2017 werd gelanceerd en waarmee de marktspelers alle flexibiliteit in hun portefeuille ter beschikking kunnen stellen van Elia. Om BidLadder te kunnen openstellen voor het distributienet, hadden Elia en de DNB's een tool nodig om de gegevensuitwisseling te vergemakkelijken. Zo werd uiteindelijk DataHub uitgewerkt.

Uitbreiding van de flow-based methodologie

Elia werkt momenteel aan de uitbreiding van de flow-based methodologie op de intradaymarkt naar de CWE-regio (West-Europa). De flow-based methodologie werd al in augustus 2015 gelanceerd, maar uitsluitend voor de day-aheadmarkt. Verder werkt Elia aan de uitbreiding van de flow-based methodologie op de day-aheadmarkt naar de CORE-regio (Oost-Europa), in overeenstemming met de richtlijnen van de netcodes.

Tot voor kort werd de internationale uitwisseling van elektriciteit in Centraal-West-Europa (CWE) bepaald op basis van de aan elke grens beschikbare transmissiecapaciteit. Het flow-based model is gebaseerd op een gedetailleerdere modellering van de netelementen, zodat de capaciteit voortaan kan worden toegewezen per hoogspanningsverbinding in plaats van per grens. Dit complexer, maar nauwkeuriger systeem geeft de marktspelers toegang tot gedetailleerdere informatie en creëert meer import- en exportmogelijkheden.

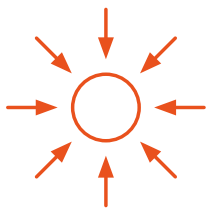

ENCODE

IMPLEMENTATIE VAN EUROPESE NETCODES

In België is Elia van start gegaan met het project ENCODE, dat deze netcodes op nationaal niveau moet implementeren. Elia is op verzoek van de Federale Algemene Directie Energie een overleg met de marktspelers gestart in de Users' Group van Elia, over de belangrijkste aspecten van de implementatie van de codes.

Het is de bedoeling om in mei 2018 een voorstel tot wijziging van het federale technische reglement in te dienen en, later op het jaar, enkele voorstellen op basis van de netcodes voor te leggen aan de bevoegde autoriteiten. Alle voorstellen zullen vóór hun officiële indiening worden besproken tijdens openbare raadplegingen georganiseerd door Elia.

MARI en PICASSO

INTEGRATIE VAN DE BALANCINGMARKT

Elia ondertekende in 2017 twee memoranda van overeenstemming met het oog op de integratie van de balancingmarkt. In deze context werden de projecten MARI en PICASSO opgestart. Beide samenwerkingsprojecten anticiperen op de inwerkingtreding van de nieuwe Europese verordening tot vaststelling van richtsnoeren voor elektriciteitsbalancing (Guideline on Electricity Balancing).

– **Project MARI** - Begin april 2017 ondertekenden negentien Europese transmissienetbeheerders (TNB's) in het kader van MARI een memorandum van overeenstemming voor het ontwerp, de indienststelling en de exploitatie van een nieuw platform voor de uitwisseling van balancingenergie mFRR (R3 - tertiaire reserve).

– **Project PICASSO** - In juli 2017 ondertekenden acht TNB's in het kader van PICASSO een memorandum van overeenstemming voor het ontwerp, de indienststelling en de exploitatie van een platform voor de gezamenlijke activering van balancingenergie aFRR (R2 - secundaire reserve). De transmissienetbeheerders hebben meteen van bij de ontwerp-fase alle marktspelers betrokken bij deze marktintegratie. Zo werden eind 2017 openbare raadplegingen georganiseerd om alle opmerkingen van de marktspelers te verzamelen. Volgens de Europese regelgeving zouden beide platformen tegen ten laatste eind 2021 operationeel moeten zijn.

**SILVIO FERREIRA,
PROJECT MANAGER BIJ ELIA**

“POWERFACTORY, HET NIEUWE BEREKENINGSPLATFORM VAN ELIA, IS FLEXIBEL EN VERGEMAKKELIJKT DE ONTWIKKELING VAN NIEUWE PROCESSEN. ZO KUNNEN WE BETER INSPELEN OP DE TOEKOMSTIGE UITDAGINGEN VAN ONZE NETVEILIGHEID EN ONZE CAPACITEITSBEREKENINGEN (STABILITEIT VAN DYNAMIEK EN SPANNING, INTRODUCTIE VAN HVDC ...).”

iCAROS

COÖRDINATIE VAN ELEKTRISCHE INSTALLATIES

De omstandigheden evolueren voortdurend, en dus herziet Elia regelmatig de coördinatieprocessen voor de elektrische installaties van de netgebruikers (die momenteel onder het CIPU-contract vallen). Zo lanceerde Elia in 2017 het iCAROS-project (Integrated Coordination of Assets for Redispatching and Operational Security). Via iCAROS kan Elia een extra uitwisseling van operationele gegevens implementeren. Dat is nuttig voor de coördinatie van de elektrische installaties en het beheer van de congestierisico's, maar evengoed voor het implementeren van de nieuwe rollen conform de Europese richtlijn voor het beheer van het transmissienet.

Vorig jaar ontwikkelde Elia een designnota, die begin december 2017 werd gepubliceerd ter consultatie. In 2018 zal Elia een nieuwe versie van deze nota publiceren. De aangepaste versie houdt rekening met de opmerkingen van de marktspelers en bereidt de implementatie voor.

Loftie

VERBETERING VAN DE NETSIMULATIES

Voor het uitvoeren van netwerk-simulaties zijn meer en meer geavanceerde tools nodig, alsook netwerkmodelbeheer waarin zowel voorspellingen van 1 dag als 10 jaar worden geïntegreerd. Dankzij de ontwikkeling en implementatie van een nieuwe data- en IT-structuur binnen Elia kunnen alle betrokken departementen hun analyses uitvoeren in een modernere en flexibelere omgeving.

Zo ging het Loftie-project (Load Flow Tools & Insourcing of Expertise) van start in 2014. In 2017 werd ook de nieuwe tool PowerFactory geleidelijk in gebruik genomen. Dankzij deze tool kunnen diverse moderne ontwikkelingen worden geïntegreerd in de werkprocessen van de departementen die instaan voor de operationele planning en de ontwikkeling van het net. Loftie zal hen helpen bij de modellering van de hernieuwbare productie en de middenspanningsstations (DNB) en zal ook voor meer automatisering zorgen, zodat er meer scenario's kunnen worden uitgevoerd. Verder zal de tool ook de compatibiliteit met de nieuwe voorschriften en normen van ENTSO-E verhogen.

De operationele planning schakelde in verschillende fases over op PowerFactory. De wekelijkse planning werd al in juni 2017 overgezet. In november 2017 volgde ook de dagelijkse planning.

In 2018 zal het Loftie-project ook de volledige hernieuwbare productie modelleren in de veiligheidsberekeningen van de operationele planning. Met deze belangrijke ontwikkeling kunnen we niet alleen overstappen op een voorwaardelijke weekplanning voor onderbrekingen met meerdere scenario's, maar kunnen we ook de kwaliteit van de simulaties voor de dagplanning verbeteren.

Onze expertise in dienst van de samenleving

STUDIE OVER DE TOEKOMST VAN HET BELGISCHE ENERGIESYSTEEM

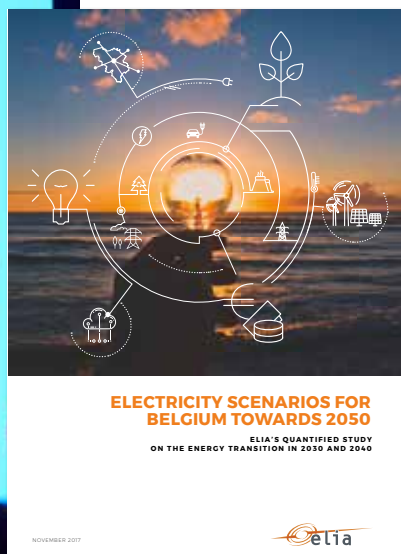
Met de publicatie van een nieuwe studie over de toekomst van het Belgische energiesysteem in november 2017 roept Elia de Belgische overheden op tot snelle actie. In 'Electricity Scenarios for Belgium towards 2050' stelt Elia dat het de hoogste tijd is om keuzes te maken die het Belgische energiesysteem en de welvaart van het land veiligstellen. De snelle en fundamentele veranderingen van de energietransitie creëren immers nieuwe noden en behoeften en daarnaast is er de bijkomende uitdaging van de wettelijk voorziene kernuitstap in 2025. Naast de vele uitdagingen beschrijft Elia in de studie ook de industriële opportuniteiten voor België als 'energiedraaischijf' voor Europa.

Elia heeft het rapport uitgebracht ter ondersteuning van het beleid dat werkt aan een interfederaal Energiepact. Er werd gewezen op de korte termijn (wettelijk voorziene sluiting van alle Belgische kerncentrales in 2025) en op de langere termijn (behalen van de COP 21-klimaatnormen in 2050).

De studie was het startpunt van een bewogen publiek debat in België en wordt tot op vandaag algemeen beschouwd als referentiedocument. Elia stelde o.a. dat de vervangingscapaciteit voor kernenergie niet vanzelf zou komen in 2025 en dat er 3,6 GW flexibele thermische centrales nodig zijn - mét een ondersteuningsmechanisme - om de shock van de kernuitstap op te vangen.

De studie toonde ook aan dat bijkomende interconnectoren een 'no regret' zijn. Ze dragen bij tot het behalen van de Belgische klimaatdoelstellingen en bieden bovendien de beste garantie voor competitieve prijzen met onze buurlanden. Bijkomende interconnectoren brengen daarnaast industriële opportuniteiten voor de eigen productiemarkt met zich mee: België kan als 'first mover' het concept realiseren van de 'Energy Roundabout' of 'energiedraaischijf' voor Europa.

De toekomststudie is op 17 november 2017 uitgebreid voorgesteld tijdens Elia's Stakeholders' Day, de jaarlijkse ontmoetingsdag van Elia. Het rapport was vooraf met heel wat marktpartijen en belangengroeperingen besproken en kon bij de lancering rekenen op een groot draagvlak in de sector.

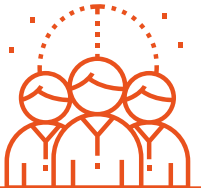
**ROXANNE VANDE ZANDE,
GRID CODES AND REGULATED
CONTRACTS MANAGER BIJ ELIA**

“ONZE STUDIE WAS EEN EYEOPENER ZOWEL VOOR DE SECTOR ALS VOOR HET BELEID. WE HEBBEN AANGETOOND DAT IN ÉLK TOEKOMSTSCENARIO NIEUWE CAPACITEIT NODIG IS; OOK BIJ EEN GEDEELTELIJKE NUCLEAIRE VERLENGING. DOOR NIETS TE DOEN, ZOU BELGIË VANAF 2025 HAAST AUTOMATISCH IN EEN DOEMSCENARIO BELANDEN WAARBIJ LAATTIJDIG MINSTENS 4 GW NUCLEAIR MOET WORDEN VERLENGD OF WAARBIJ ER VOOR JAREN ERNSTIGE BEVOORRADINGSPROBLEMEN ZULLEN ZIJN, MET BELANGRIJKE ECONOMISCHE SCHADE VOOR HET LAND ALS GEVOLG.”

Renewables Grid Initiative

Elia is sinds 2011 lid van Renewables Grid Initiative (RGI), een vereniging die verschillende milieuorganisaties (zoals het WWF en Birdlife) en netbeheerders groepeerd. Ze hebben een gezamenlijk project: een consensus tot stand brengen over de noodzakelijke uitbreiding van de netten voor de integratie van hernieuwbare energie, met eerbied voor de biodiversiteit en het milieu.

In 2017 heeft RGI een aantal webinars en workshops georganiseerd over compensatiemaatregelen voor de gemeenschap en over het verbeteren van de publieke aanvaarding via het ondergronds brengen van hoogspanningslijnen. De ngo's kregen via een aantal workshops ook inzicht in de manier waarop transmissienetbeheerders hun netwerk ontwikkelen en uitbouwen. Achteraf was er een beter begrip voor de vele belemmeringen waar TSB's rekening mee moeten houden.

Global Energy Interconnection Development & Cooperation Organization

Elia groep heeft zich in november 2017 via Elia Grid International aangesloten bij GEIDCO (Global Energy Interconnection Development & Cooperation Organization), een internationale organisatie met thuisbasis in China. GEIDCO faciliteert en bevordert de ontwikkeling van een wereldwijd interconnectiesysteem. Om deze ambitie te realiseren, werkt de organisatie samen met experts uit de sector aan ontwikkelingsplannen en voorstellen voor technische standaarden.

Elia groep wil haar expertise ter beschikking stellen van dit internationale initiatief, en zo haar steentje bijdragen aan de ontwikkeling van interconnecties.

ELIA'S AMBASSADEURS IN SECTORFEDERATIES

Elia vindt het erg belangrijk om samen te werken en een goede verstandhouding op te bouwen met elke marktspeeler. Enkele managers zijn dan ook lid van sectororganisaties. Pascale Fonck, Chief External Relations Officer bij Elia, is sinds juni 2017 bestuurslid van ENTSO-E. Patrick De Leener, vandaag Chief Customers, Market & System Officer bij Elia, was tot november 2016 CEO van Coreso. Jan Van Roost, voormalig Head of Settlement, Metering & Data Reporting bij Elia, is sinds augustus 2017 COO bij Coreso. Cécile Pellegrin, Head of Network Operations bij Elia, is sinds augustus 2017 Head of Development bij Coreso.

WAT GEBEURDE ER BIJ 50HERTZ?

WindNODE

In januari 2017 ging het WindNODE-samenwerkingsproject van start met een eerste ontmoeting van alle partners in het Netzquartier van 50Hertz. Binnen WindNODE ontwikkelen meer dan 70 partners samen nieuwe decentrale en duurzame oplossingen voor de energietransitie. Het doel is om grote volumes groene stroom efficiënt in het energiesysteem te integreren en tegelijkertijd de elektriciteitsnetten stabiel te houden. WindNODE zet in op de mogelijkheden die de digitalisering biedt om het energiesysteem slimmer te maken en om een netwerk van heel wat verschillende partners samen binnen een gedecentraliseerd systeem te laten handelen.

Berlin Energy Transition Dialogue

Elia en 50Hertz waren in maart 2017 samen vertegenwoordigd op de derde Berlin Energy Transition Dialogue; een organisatie van de Duitse federale regering. Tijdens dit tweedaagse evenement heeft Elia groep enkele initiatieven ondersteund. Zo konden we onze ervaring met de integratie van hernieuwbare energie demonstreren en de aanpassingen toelichten die nodig zijn om het transmissienet daarvoor aan te passen.

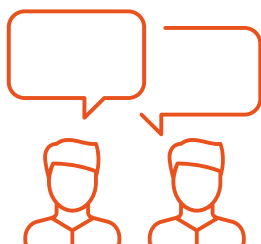
BORIS SCHUCHT,
CEO 50HERTZ

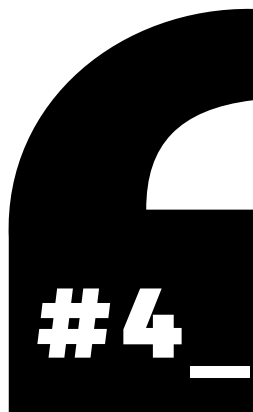
“HERNIEUWBARE ENERGIEBRONNEN ZIJN GEËVOLUEERD VAN EEN NICHEPRODUCT NAAR EEN DOMINANTE ENERGIEBRON, VOORAL IN ONS CONTROLEGEBIED. OM ERVOOR TE ZORGEN DAT DE INTEGRATIE VAN HERNIEUWBARE ENERGIE OP EEN VEILIGE EN EFFICIËNTE MANIER KAN PLAATSVINDEN, ZIJN INNOVATIES EN SLIMME CROSS-LINKS NOODZAKELIJK. WINDNODE COMBINEERT BEIDE DOELSTELLINGEN.”

Roundtable for Europe's Energy Forum

Op 18 oktober heeft 50Hertz CEO Boris Schucht in Brussel deelgenomen aan een open discussie over de toekomstige werking van het Europese elektriciteitssysteem. Dit gebeurde in het kader van het zogenaamde Clean Energy Package. Samen met andere Europese transmissienetbeheerders is het model van de Regional Energy Forums (REF's) voorgesteld aan Maroš Šefcovic, de Europese commissaris voor Energie. Deze REF's zouden de coördinatie kunnen verbeteren tussen de bestaande Regional Security Centers (RSC's) zoals Coreso en TSCNET.

Hoe zorgt Elia ervoor dat mijn strand na de kabelwerkzaamheden opnieuw intact is?

**LEON INKEBERGHE -
ZAAKVOERDER VAN ICARUS
SURFCLUB ZEEBRUGGE**

Het strand en de waterlijn zijn het visitekaartje van onze surfclub. Ze moeten er pico bello uitzien. En bovendien gebruiken onze leden het strand ook intensief voor het beoefenen van hun sport. Ze laten er hun kites op. We appreciëren het sterk dat Elia met ons overlegt over de werkzaamheden en de duur ervan tot een minimum beperkt, maar een veilig en proper strand na de werken is even essentieel.

- AL ZES JAAR FERVENT
BEOEFENAAR VAN KITESURFEN
- SINDS KORT ZAAKVOERDER VAN
ICARUS SURFCLUB IN ZEEBRUGGE

**MATHIEU DONCHE -
NEMO LINK BE PROJECT
MANAGER BIJ ELIA**

"Een mooi strandoppervlak afleveren na de werken is een must voor ons. Dat betekent niet alleen dat we de werken zorgvuldig uitvoeren zodat er zich geen verzakkingen voordoen, maar ook dat we geen afval achterlaten. Daarvoor graven we de werkzone af en zeven we het zand. Hoe we de werken aanpakken, wordt vooraf vastgelegd en besproken met de betrokkenen; in dit geval de surfclub."

21.824 m

AANTAL M STEVIN-TRAJECT DAT
BIJZONDERE AANDACHT KREEG VOOR
LANDSCHAPSINTEGRATIE

85 ha

OPPERVLAKTE AAN DUURZAME CORRIDORS
DIE AANGELEGD ZIJN SINDS 2015

We werken samen om onze positie als TNB te versterken

De activiteiten van Elia zijn van invloed op de socio-economische ontwikkeling van het land. Als centrale speler in het energiesysteem streeft Elia naar een betere afstemming en coördinatie met de diverse marktpartijen. Maar we willen ook een duurzame onderneming zijn die haar verantwoordelijkheid neemt. We stellen dan ook alles in het werk om onze ecologische voetafdruk te verkleinen en projecten te ontwikkelen die de samenleving ten goede komen.

”

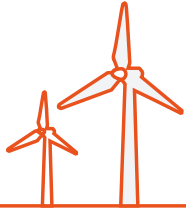
ILSE TANT, CHIEF PUBLIC ACCEPTANCE OFFICER BIJ ELIA

Bij het realiseren van infrastructuurwerken wil Elia tijdens de volledige projectfase rekening houden met de noden en bezorgdheden van de samenleving. We benaderen onze stakeholders met empathie en integriteit.

Om dat te realiseren, ontwikkelde Elia een beleid op basis van vier kernpijlers: economie, ecologie, samenleving en werkplek. Dit beleid definieert zowel de ambities als de initiatieven van Elia rond duurzame ontwikkeling.

“WIJ VERSTERKEN DE DIALOOG MET ALLE BETROKKEN PARTIJEN EN ONZE BUITENLANDSE COLLEGA'S OM OPLOSSINGEN VOOR TE STELLEN DIE HET MAATSCHAPPELIJK BELANG DIENEN.”

Onze ambities

Economie

Op economisch vlak versterkt Elia haar net om meer hernieuwbare energie te kunnen integreren. Op die manier ondersteunen we de Belgische energiemix en de Europese ambities op het gebied van hernieuwbare energie.

Werkplek

Op sociaal vlak wil Elia een duurzame werkgever zijn die veiligheid voor iedereen hoog in het vaandel draagt. Elia steunt daarvoor op een robuuste bedrijfscultuur die iedereen weet te motiveren en flexibel inspelt op de uitdagingen van de energiesector.

Milieu

Op ecologisch vlak integreert Elia meer milieudoelstellingen in haar activiteiten. Zo dragen we maximaal bij aan de energietransitie en stimuleren we de biodiversiteit rond onze installaties.

Samenleving

Op maatschappelijk vlak wil Elia haar netwerk versterken via dialoog en samenwerking met de buurtbewoners. Haar elektriciteitssysteem moet niet alleen betrouwbaar en betaalbaar zijn, maar moet ook worden onderhouden en ontwikkeld in het belang van de samenleving.

DOELSTELLINGEN

We bouwen het net van de toekomst aan de hand van een proactieve dialoog met diverse stakeholders, gebaseerd op wederzijds respect en empathie, om uiteindelijk de beste oplossingen uit te werken voor maatschappij en milieu.

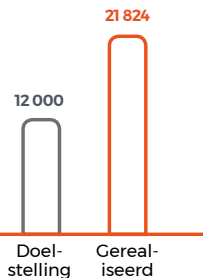
- We creëren een positieve impact voor de samenleving door het net verder te ontwikkelen en hernieuwbare energie maximaal te integreren in het Europese net van de toekomst
- We breiden de dialoog met onze stakeholders uit en houden iedereen op de hoogte tijdens de volledige duur van onze projecten
- We doen de nodige onderzoeken en analyses, en we fungeren als adviseur voor de verschillende overheden om de energietransitie te realiseren in het belang van de samenleving

Wat hebben we gerealiseerd in 2017?

Een vertrouwensrelatie die steunt op dialoog

LANDSCHAPSINTEGRATIE
STEVIN-PROJECT
(aantal aangeplante
meters groen integratie)

Elia wenst de impact van haar installaties op de omgeving te verminderen. Om dit te doen, worden op de eigen terreinen talrijke bomen en struiken aangeplant. Meer informatie over deze duurzame maatregelen, vind je in de bijlage.

SCHOLENDAG IN STATION STEVIN

Op vrijdag 5 mei organiseerde Elia een Scholendag op de site Stevin in Zeebrugge. Zo worden ook de toekomstige generaties bewust van de veranderingen in het energiesysteem.

Een bezoek aan een nieuw hoogspanningsstation is bovendien een unieke belevenis die zowel door de leerlingen als de leerkrachten erg werd gesmaakt.

ONTMOETINGEN MET DE BUURTBEWONERS IN HET KADER VAN INFRASTRUCTUURPROJECTEN

Elia weet dat haar infrastructuurprojecten gevolgen hebben voor de omgeving. We maken er dan ook een erezaak van om te luisteren naar de buurtbewoners en hen te informeren. Zo organiseren we als transmissienetbeheerder regelmatig informatiebijeenkomsten in samenwerking met de betreffende gemeenten. Deze informatiebijeenkomsten zijn een mooie gelegenheid om de buurtbewoners te informeren over de gevolgen en het doel van de geplande werken. Tijdens deze bijeenkomsten geven we uiteraard ook graag antwoord op hun vragen. Nieuwsbrieven, projectwebsites en brochures moeten de communicatie optimaliseren tijdens de volledige duur van de werken.

BUURTBEWONERS UITNODIGEN VOOR EEN KIJKJE ACHTER DE SCHERMEN

In mei 2017 stelde Elia het hoogspanningsstation van Stevin in Zeebrugge open voor het grote publiek. Dit gebeurde in het kader van de Open Wervendag, een initiatief van de Confederatie Bouw waarbij diverse werven worden opengesteld voor het grote publiek. Elia nam hiermee voor het eerst deel aan een dergelijke 'open dag'. De Open Wervendag was een absoluut succes met meer dan 2000 bezoekers voor het hoogspannings-

station. Elia is dan ook van plan om in 2018 een ander project open te stellen. Voor meer informatie over het project Stevin verwijzen we graag naar pagina 43.

SAMENWERKING MET KLANTEN EN PARTNERS

Elia draagt een goede relatie met haar klanten, haar partners en de distributienetbeheerders hoog in het vaandel. Dat doen we op verschillende manieren.

Onze Key Account Managers onderhouden uiteraard een directe band op dagelijkse basis. Daarnaast organiseren we evenementen en bijeenkomsten om onze relaties vertrouwd te maken met onze activiteiten en producten. Deze initiatieven bieden ook de mogelijkheid om onze visie op de toekomst van het Belgische elektriciteitsnet toe te lichten.

STEVIN: EEN PROJECT OPGEBOUWD ROND DIALOOG

Elia heeft in elke fase van het Stevin-project honderden stakeholders geïnformeerd en betrokken, van de acht gemeentebesturen tot de buurtbewoners. Zo heeft Elia het hele project gerealiseerd met maximale aandacht voor de omgeving. Wat zijn de ervaringen van de betrokken burgemeesters?

PHILIPPE CORNELIS,
PUBLIC ACCEPTANCE OFFICER
BIJ ELIA

“WE WILLEN DE BUURTBEWONERS EN DE LOKALE OVERHEDEN ZO VROEG MOGELIJK BIJ HET PROCES BETREKKEN, ZODAT WE REKENING KUNNEN HOUDEN MET HUN WENSEN EN PRIORITEITEN. MAAR HET IS MINSTENS ZO BELANGRIJK OM TIJDENS HET HELE PROCES NAUW MET ELKAAR IN CONTACT TE BLIJVEN, ZODAT WE, ZO NODIG, SNEL KUNNEN REAGEREN.”

Renaat Landuyt (burgemeester van Brugge)

“Elia stelde enkele extra maatregelen voor, en die waren cruciaal om een compromis te bereiken. Het station van Stevin werd uiteindelijk op de best mogelijke manier geïntegreerd in de omgeving en wordt omringd door groen. Voor ons als stad zijn oplossingen zoals deze ideaal om enerzijds de buurtbewoners te beschermen en anderzijds hun leefomgeving te verbeteren.”

Joachim Coens (burgemeester van Damme)

“Damme hecht veel belang aan ruimtelijke ordening. We zijn dan ook bijzonder blij dat we er samen met Elia in geslaagd zijn om een oplossing uit te werken die de visuele impact van dit project maximaal beperkt voor de buurtbewoners. Ze konden namelijk gratis beplanting aanvragen om de verschillende elementen op een esthetische manier af te schermen. Het gemeentebestuur is dan ook zeer te spreken over dit initiatief.”

Marleen Van Den Bussche (burgemeester van Maldegem)

“Elia was op elk moment bereid om tot een wederzijds akkoord te komen voor een geschikt tracé. We hopen dat Elia ons ook in de toekomst blijft zien als een volwaardige gesprekspartner. Dat is immers de beste garantie voor het welzijn van de inwoners van Maldegem.”

ELIA'S USERS' GROUPS

De Users' Groups of gebruikersgroepen zijn denkgroepen rond een bepaald thema met vertegenwoordigers van de netgebruikers, de distributienetbeheerders en andere marktspelers. Via deze groepen kan Elia informatie verspreiden onder de marktspelers en hen raadplegen over uiteenlopende, maar specifieke aspecten van de marktwerking. Elke Users' Group kan standpunten in bepaalde dossiers en specifieke problemen overmaken aan de bevoegde minister, overheid of regulator. Daarnaast kunnen deze groepen ook andere initiatieven ondernemen. Er zijn drie werkgroepen actief: System Operation, Belgian Grid en European Market Design. Er kunnen ook ad-hocgroepen worden opgericht om specifiekere thema's te behandelen.

Om de twee jaar organiseren we een tevredenheidsenquête bij onze klanten en partners om te peilen naar hun mening over onze dienstverlening. Deze enquêtes zijn een uitstekende manier om meer inzicht te verwerven in de verwachtingen en een beter beeld te krijgen van de verbeterpunten. De volgende enquête is gepland voor 2018.

TEVREDENHEIDSENQUÊTE

SAMENWERKING MET DE REGULATOREN

CREG

Eind 2017 keurde de CREG de actualisering goed van alle toeslagen die Elia ontvangt in het kader van haar openbare dienstverplichting (met ingang van 1 januari 2018). De toeslag van de Waalse groenestroomcertificaten kon op hetzelfde niveau worden gehouden door een uitsteloperatie aan het eind van de zomer (2017).

Qua ondersteunende diensten keurde de CREG de methode goed die Elia ontwikkelde om het noodzakelijke volume aan ondersteunende diensten te bepalen om een veilig en betrouwbaar beheer van het elektriciteitssysteem te kunnen garanderen.

RAPHAËL BOURGEOIS,
KEY ACCOUNT MANAGER BIJ ELIA

“ELIA ORGANISEERT VERSCHILLENDE JAARLIJKSE EVENEMENTEN OM DE NETGEBRUIKERS, ONZE PARTNERS EN ONZE STAKEHOLDERS MEER IN HET ALGEMEEN TE INFORMEREN OVER ONZE STRATEGIE, ONZE ACTIVITEITEN EN ONZE PRODUCTEN. ZO HEBBEN WE NIET ALLEEN EEN STAKEHOLDER'S DAY, MAAR OOK EEN ARP DAY VOOR DE TOEGANGSVERANTWOORDELIJKE EN EEN CUSTOMER'S DAY VOOR DE KLANTEN DIE RECHTSTREEKS ZIJN AANGESLOTEN OP HET ELIA-NET EN DE DISTRIBUTIENETBEHEERDERS.”

Eind juni legde de CREG de verschillende doelstellingen vast die Elia in 2018 zou moeten realiseren in het kader van de incentivering volgens de tariefmethodologie waarover de CREG beslist. Deze doelstellingen moeten met name de 'adequacy' tussen aanbod en vraag bevorderen.

Na de indiening van het tariefverslag door Elia nam de CREG ook een beslissing over de tariefsaldo's voor het jaar 2016.

Verder keurde de CREG een reeks besluiten goed voor de integratie van de Europese energiemarkten, meer bepaald rond het gemeenschappelijke netmodel, de regionale vereisten in het kader van de geharmoniseerde toewijzingsregels en de transmissierechten op lange termijn voor de CORE-regio, het unieke toewijzingsplatform en de methodologie om de kosten van dit platform te delen.

De werkingsregels van de balancingmarkt werden specifiek aangepast om de primaire-reservemarkt open te stellen voor nieuwe technologieën en het niet-gereserveerde tertiaire regelvermogen uit te breiden naar de niet-CIPU technische eenheden.

Eind januari keurde de CREG de aanpassingen in het contract voor de toegangsverantwoordelijke goed. Voortaan kan het vrije aanbod deelnemen aan de tertiaire regelenergie voor de niet-CIPU technische eenheden (BidLadder-project).

VREG

In 2017 keurde de VREG de aanpassingen in het contract van de evenwichtsverantwoordelijken goed. De VREG keurde ook het investeringsplan van Elia goed voor de ontwikkeling van de netten die het bedrijf exploiteert op spanning-niveaus van 70 kV en minder. Dit plan werd opgesteld om tegemoet te komen aan de reglementaire verplichtingen die Elia als lokale transmissienetbeheerder in Vlaanderen dient na te leven.

CWAPE

De CWaPE keurde het aanpassingsplan van Elia goed voor de ontwikkeling van het lokale transmissienet in het Waalse Gewest. Daarnaast wisselden de CWaPE en Elia diverse gegevens uit over de werking van de markt voor Waalse groenestroomcertificaten, meer bepaald over de aspecten waarvoor Elia een aantal verplichtingen dient te vervullen.

BRUGEL

Brugel gaf een gunstig advies voor het investeringsplan dat Elia heeft opgesteld voor het gewestelijke transmissienet dat ze exploiteert in het Brusselse Gewest.

JAARLIJKSE BIJENKOMST VAN GO15 IN BRUSSEL

Elia groep organiseerde van 22 tot 24 oktober 2017 de jaarlijkse bijeenkomst van GO15 in Brussel. GO15 is een initiatief van de negentien grootste netbeheerders ter wereld. Samen dekken ze 70% van de wereldwijde vraag naar energie en leveren ze elektriciteit aan 3,4 miljard gebruikers verspreid over zes continenten. De jaarlijkse bijeenkomst was een mooie gelegenheid voor de CEO's van de deelnemende transmissienetbeheerders om de toekomst van de elektriciteitsnetten te bespreken en hun bijdrage aan de energietransitie te bevestigen.

INTERNATIONALE SAMENWERKING

Elia en 50Hertz zijn actieve leden van diverse internationale organisaties die de veiligheid, duurzaamheid en betrouwbaarheid van de wereldwijde elektriciteitsnetwerken bevorderen.

ENTSO-E

ENTSO-E, het Europese netwerk van transmissienetbeheerders, vertegenwoordigt alle transmissienetbeheerders van de Europese Unie en andere transmissienetbeheerders die verbonden zijn met het Europese elektriciteitsnet. ENTSO-E is het contactpunt voor bijvoorbeeld de Europese Commissie en ACER, het Agentschap voor de samenwerking tussen de Europese energieregulators, met betrekking tot technische problemen en marktgerelateerde zaken.

CORESO

Het regionale technische coördinatiecentrum Coreso (Coordination of Electricity System Operators) verenigt diverse Europese transmissienetbeheerders om de operationele veiligheid van de netten in de regio Centraal-West-Europa

te verhogen. Door de ontwikkeling van de intradaymarkten is er een stijgende trend naar grensoverschrijdende elektriciteitsstromen. Coreso verbetert ook de regionale integratie van de hernieuwbare energieproductie door gegevens en expertise uit te wisselen.

EPEX SPOT SE

Elia heeft een minderheidsparticipatie (17%) in de holding HGRT¹, die aandeelhouder (49%) is van de internationale energiebeurs European Power Exchange SE. EPEX SPOT beheert verschillende platformen voor de handel van elektriciteit, in het bijzonder in de regio Centraal-West-Europa (met name in Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Nederland, België, Oostenrijk, Zwitserland en Luxemburg). Deze markten vertegenwoordigen 50% van het Europese elektriciteitsverbruik.

GO15

Elia groep is stichtend lid van GO15, een vrijwillig initiatief dat de negentien grootste netbeheerders ter wereld verenigt. De organisatie vertegenwoordigt 3,4 miljard consumenten op zes continenten en werkt gezamenlijke actieplannen uit om de veiligheid en betrouwbaarheid van het wereldwijde elektriciteitsnet te verbeteren.

(1) HGRT staat voor 'Holding de Gestionnaires de Réseaux de Transport' en verenigt Amprion, APG, Elia, RTE, Swissgrid en Tennet.

Een duwtje in de rug voor verenigingsprojecten

VERENIGINGSPROJECTEN VAN ONZE MEDEWERKERS ONDERSTEUNEN

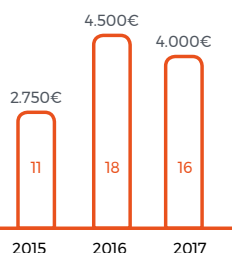
Elke werknemer die zich inzet voor een verenigingsproject kan één keer per jaar een bijdrage vragen van Elia ter waarde van 250 euro. In 2017 gaven we zestien verenigingsprojecten een duwtje in de rug – goed voor een totaalbedrag van 4000 euro. Van maaltijdinitiatieven voor jonge vluchtelingen tot nieuwe gebouwen voor de scoutsvereniging en kunstworkshops in een kinderziekenhuis: het is slechts een greep uit de vele projecten die konden rekenen op de steun van Elia.

DE ARBEIDSINTEGRATIE VAN JONGE VLUCHTELINGEN FACILITEREN

In 2017 nam Elia deel aan Rising Youth, een opleidingsproject voor jonge vluchtelingen in samenwerking met de VDAB (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling) en IRIS Anticorrosion (een bedrijf dat zich specialiseert in de instandhouding en het onderhoud van industriële installaties).

“Dankzij het project Rising Youth konden 24 jonge vluchtelingen een beroepsopleiding volgen, waarna 23 deelnemers ook aan de slag konden in een bedrijf. Daar zijn we echt trots op. In december 2017 sleepte dit project de prijs voor het beste duurzame partnerschap in de wacht tijdens een evenement van The Shift, de Belgische netwerkvereniging voor duurzame ontwikkeling. We willen dan ook graag op hetzelfde elan doorgaan met een nieuw opleidingsproject in het voorjaar van 2018.” Valérie Legat, Environmental Expert bij Elia

ONDERSTEUNING VERENIGINGSPROJECTEN

- Aantal werknemers dat een project heeft voorgesteld
- Totaal uitgegeven bedrag

JONGEREN EN DE ENERGIETRANSITIE: EEN INITIATIEF ROND BEWUSTWORDING

Netbeheerders Elia, Eandis en Infrax stelden in oktober 2017 ElectricITY voor, een gratis educatief pakket voor kinderen tussen 10 en 14 jaar. Het pakket wil jongeren bewustmaken van het belang van elektriciteit en een rationeel energieverbruik. In 2018 lanceert Elia samen met de Brusselse en Waalse distributienetbeheerders ook een Duitse en een Franse versie van het pakket.

IGOR LEFEBVRE, ENVIRONMENT MANAGER BIJ ELIA

Onze krachten bundelen met experts

Elia begrijpt dat de inbreng van experts belangrijk is om duurzame ontwikkeling te verankeren in haar activiteiten. We richten dan ook regelmatig partnerschappen op met verenigingen die ons kunnen begeleiden in het maken van de juiste keuzes voor de burger en het milieu.

SAMENWERKEN MET BEPLANET OM ONZE DUURZAME ACTIVITEITEN TE VERSTERKEN

Elia is sinds februari 2017 lid van BePlanet. Deze stichting van openbaar nut steunt innoverende burgerinitiatieven die een positieve impact hebben op het milieu en die een rol kunnen spelen in de energietransitie.

”DE MISSIE VAN BE PLANET SLUIT PERFECT AAN BIJ ONZE MAATSCHAPPELIJKE ROL ALS NETBEHEERDER. BE PLANET KAN HELPEN OM DE BRUG TE SLAAN MET LOKALE NETWERKEN EN OM BOTTOM-UP TE WERKEN AAN MEER BIODIVERSITEIT EN ENERGIE-EFFICIËNTIE.”

VLAAMS MINISTER VAN ENERGIE TOMMELEIN SPELT ELECTRICITY

De Vlaamse versie van ElectricITY werd op 17 oktober 2017 voorgesteld tijdens studiedagen voor leerkrachten in Technopolis Mechelen. Vlaams minister van Energie Bart Tommelein kwam het initiatief steunen en ging meteen met het nodige enthousiasme aan de slag.

Be Planet lanceerde een oproep voor projecten in naam van Elia, waarna zes projecten werden geselecteerd:

- Bûûmplanters (biodiversiteit in Brussel),
- Boerderij van het Maximiliaanpark (educatie, afvalrecyclage en bio-energie),
- Dagen Zonder Vlees (klimaatimpact),
- Terre@air (educatie rond duurzame energie),
- SeaWatch-B (biodiversiteit aan de kust)
- Samenwerking voor Agrarisch Landschap (hergebruik van houtafval).

Deze verenigingen werden geselecteerd in het kader van de infrastructuurprojecten van Elia, om ecologische en maatschappelijke initiatieven te organiseren en te steunen in de regio's waarin Elia actief is.

De impact van onze activiteiten verminderen

Elia gaat nog een stap verder dan de samenwerking met verenigingen en wil ook de gevolgen van haar activiteiten voor het milieu maximaal beperken. Dat geldt zowel voor onze activiteiten op het terrein als voor onze administratiegebouwen.

GREENPULSE VOOR EEN GESTRUCTUREERD MILIEUBEHEER

Om de energietransitie een duwtje in de rug te geven, lanceerde Elia in 2016 Greenpulse, een project voor milieugovernance. Greenpulse definieerde de ecologische missie en verantwoordelijkheid van Elia, legde alle belangrijke en prioritair te behandelen thema's vast en tekende de beleidslijnen en procedures uit. Er werd een actieplan over drie jaar uitgewerkt om alle veranderingen door te voeren. De thema's van het project zetten we hieronder op een rijtje. Dankzij de implementatie van Greenpulse zal Elia op termijn een geïntegreerd milieubeleid voeren.

BODEMONDERZOEK EN -SANERING

Elia heeft een nieuw bodembeleid uitgestippeld. Dit beleid is in de eerste plaats bedoeld om de staat van de bodem op onze terreinen in het Waalse en het Brusselse Gewest in kaart te brengen. Zo hebben we niet alleen meer controle over de milieurisico's en de bijbehorende kosten, maar kunnen we ook een planning opstellen voor de prioriteiten in overeenstemming met de bestaande en toekomstige wetgeving. Dit beleid zal in de loop van 2018 worden aangepast voor het Waalse Gewest, aangezien de wetgeving er naar alle waarschijnlijkheid zal evolueren.

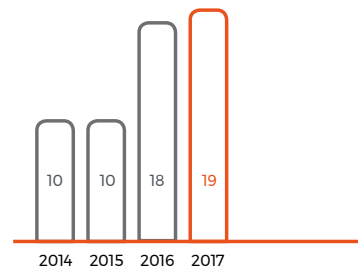

”

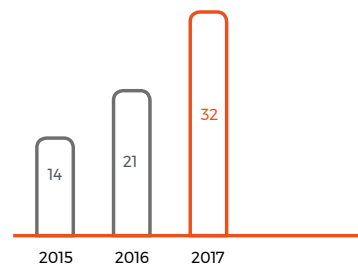
VALÉRIE JADOT,
ENVIRONMENTAL EXPERT
BIJ ELIA

“BUURTBEWONERS KLAGEN WELEENS OVER HET LAWAAI VAN ONZE INSTALLATIES. HET 'LAWAAIBELEID' VAN ELIA IS BIJGEVOLG NIET ALLEEN BEDOELD OM DE GELDENDE WETGEVING TE RESPECTEREN, MAAR MOET OOK DE GELUIDSOVERLAST IN DE OMGEVING MAXIMAAL BEPERKEN.”

UITGEVOERDE BODEMONDERZOEKEN

UITGEVOERDE GELUIDSONDERZOEKEN

LAWAAIBEPERKING

Elia moet uiteraard voorkomen dat haar installaties geluidsoverlast veroorzaken. De akoestische normen verschillen van gewest tot gewest en moeten te allen tijde worden gerespecteerd. De transformatoren van onze hoogspanningsposten, onze hoogspanningslijnen en onze masten kunnen weleens lawaai genereren. Onze ondergrondse lijnen produceren daarentegen nooit lawaai.

Geluidsoverlast is dan ook een aspect dat al in de vroege fases van een infrastructuurproject wordt bestudeerd, zodat onze installaties de normen niet overschrijden.

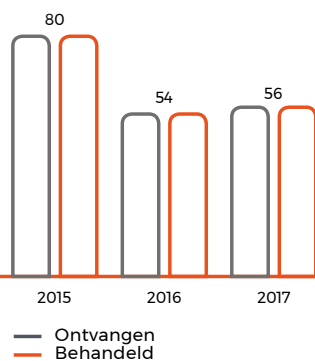
SF₆

SF₆ wordt al meer dan dertig jaar gebruikt als isolerend gas in hoogspanningsapparatuur, zoals GIS-installaties (Gas Insulated Switchgear). Deze GIS-installaties worden vaak geplaatst in dichtbevolkte gebieden, omdat ze heel wat compacter zijn dan de klassieke installaties met lucht als isolatiemiddel.

Elia heeft een investerings- en onderhoudsbeleid uitgewerkt om het risico op SF₆-lekken te beperken. De fabrikanten moeten voortaan een maximumpercentage aan SF₆-lekken garanderen tijdens de volledige levensduur van de installaties. Het onderhoudsbeleid is dan weer gericht op een minimum aan handelingen in de compartimenten die gevuld zijn met SF₆. Het geïnstalleerde SF₆-volume in het Elia-net (van 36 kV t/m 380 kV) bedraagt 98 ton.

Het gebruik van SF₆ (vervangen en bijvullen in geval van een lek) wordt nauwlettend gevolgd via een follow-upstelsel voor elke fles SF₆. In 2017 werd een lekpercentage van 0,59% geregistreerd voor het volledige Elia-park.

FOLLOW-UP VAN INFORMATIEVERZOEKEN MET BETREKKING TOT ELEKTROMAGNETISCHE VELDEN¹

In het kader van de problematiek rond elektromagnetische velden biedt Elia op verzoek gratis metingen aan voor eigendommen in de buurt van haar installaties. Voor meer informatie verwijzen we graag naar de bijlage.

(1) Op te merken valt dat deze cijfers gebaseerd zijn op verzoeken van derde partijen die werden ingediend bij het Contact Center.

ELEKTRISCHE EN MAGNETISCHE VELDEN

Hoogspanningsinstallaties genereren elektrische en magnetische velden met zeer lage frequentie (50 Hz). Elia is zich ten volle bewust van de bezorgdheid van omwonenden over de potentiële risico's van elektromagnetische velden voor de gezondheid. Daarom informeert Elia het publiek zo volledig mogelijk.

In 2017 werden ca. 78 metingen op het terrein uitgevoerd bij omwonenden en werden een dertigtal informatieverzoeken behandeld.

BBEMG MAAKT STUDIERESULTATEN VOOR ELEKTROMAGNETISCHE STRALING BEKEND

De Belgian BioElectroMagnetics Group (BBEMG) heeft op 22 september 2017 een studiedag gehouden om de resultaten van het lopende onderzoek naar elektromagnetische straling bekend te maken. Dat gebeurt om de 4 jaar. Op de studiedag is andermaal geconcludeerd dat er geen bewijzen zijn dat magnetische velden gevolgen hebben voor de gezondheid - maar tegelijk kan het onderzoek dat ook niet voor 100% uitsluiten.

“Wij blijven in alle opzichten meewerken aan het onderzoek naar de mogelijke gevolgen van magnetische velden. We stellen vast dat mensen die in de buurt van hoogspanningslijnen wonen zich vaak afvragen of dit gevolgen heeft voor hun gezondheid. Daarmee moeten we rekening houden en het is dus in ieders belang dat het wetenschappelijk onderzoek wordt voortgezet.” Vincent Du Four, Environmental Expert bij Elia

AFBIKKEN EN SCHILDEREN VAN MASTEN

Bij het onderhoud van haar elektriciteitsinfrastructuur voert Elia geregeld afbik- en schilderwerken aan de masten uit (gemiddeld om de vijftien jaar), om ze te beschermen tegen corrosie. Deze werken worden uitbesteed aan gespecialiseerde schildersbedrijven.

Het Elia-net telt nog een aantal masten van zwart staal die met loodverf zijn behandeld, wat in het verleden gebruikelijk was. Om te voorkomen dat de loodschilfers of looddeeltjes die vrijkomen tijdens het afbikken zich zouden verspreiden, worden de masten ingepakt met zeilen. Na de afbikoperatie worden de zeilen verwijderd en kunnen de masten in de open lucht worden geschilderd.

De verf die Elia vandaag gebruikt, voldoet aan de strengste milieunormen. Bij het opleveren van de werf onderzoeken Elia en de onderaannemers samen de grond in de omgeving van de masten om zich ervan te vergewissen dat de werken geen vervuiling hebben veroorzaakt.

KOOLSTOFBALANS

Elia maakt sinds 2010 een koolstofbalans op om een beter beeld te krijgen van de directe en indirecte uitstoot die haar activiteiten genereren. We nemen bovendien de nodige maatregelen om de uitstoot van broeikasgassen bij onze activiteiten te beperken.

Elia heeft de ambitie om haar uitstoot in het kader van mobiliteit en energieverbruik in de gebouwen met 20% naar beneden te halen ten opzichte van 2010:

– **We willen de koolstofafdrak van onze mobiliteit** terugdringen door decentrale werkvormen zoals thuiswerk en flexplekken aan te moedigen, maximaal in te zetten op openbaar vervoer, opleidingen in 'ecodriving' te organiseren, schone voertuigen met een lage CO₂-uitstoot te integreren, en zo meer.

– **We willen het energieverbruik in onze administratiegebouwen** terugdringen door regelmatig energie-audits uit te voeren en het aspect duurzaamheid te integreren in het dagelijkse beheer van onze gebouwen.

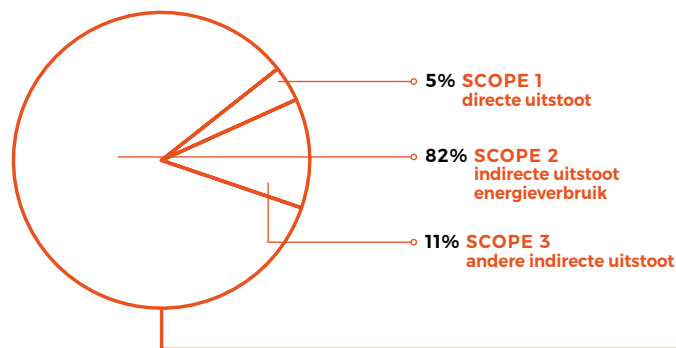
De netontwikkeling voor de integratie van hernieuwbare energie heeft een positieve impact op de kwaliteit van de energiemix en heeft dus ook positieve gevolgen voor de uitstoot die ontstaat door energieverlies.

VALÉRIE LEGAT,
ENVIRONMENTAL EXPERT BIJ ELIA

"ELIA HOUDT ZICH AAN EEN MAATREGELENPROGRAMMA EN CONTROLEERT HET VERBRUIK IN DE HOOGSPANNINGSSTATIONS NAUWLETTEND. WE ONDERZOEKEN OOK DIVERSE MOGELIJKHEDEN OM DE CO₂-UITSTOOT DOOR ENERGIEVERLIES IN DE HULPINSTALLATIES TE BEPERKEN. WE DOEN OOK AL HET MOGELIJKE OM HET AANTAL SF₆-LEKKEN TE VERMINDEREN."

KOOLSTOFBALANS

Voor meer informatie verwijzen we graag naar de bijlage.

ELIA SLEEPT 'AWARENESS'-CLASSIFICATIE VAN CDP IN DE WACHT

In 2017 nam Elia voor het eerst deel aan de enquête van CDP (Carbon Disclosure Project), een organisatie die de milieumaatregelen van bedrijven evalueert. In het kader van deze evaluatie sleepte Elia de C-classificatie (Awareness) in de wacht. Deze classificatie weerspiegelt de beginnende wijzigingen die Elia doorvoert in haar strategie, door de uitstoot van broeikasgassen te beperken of de vinger te leggen op risico's en opportuniteiten.

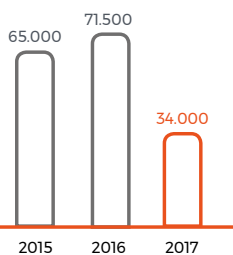
BIODIVERSITEITSPROJECT LIFE HEFFT ZIJN CONCLUSIES KLAAR

Het project LIFE Elia-RTE ging in september 2011 van start met behulp van financiering van de Europese Commissie en het Waalse Gewest. Eind december 2017 waren de conclusies klaar. Het project, dat erop gericht is de zones onder hoogspanningslijnen om te vormen tot groene corridors, heeft zijn initiële doelstellingen ruimschoots overschreden. Vandaag worden de zones onder hoogspanningslijnen niet langer beschouwd als 'verloren gebied', maar als zones die de lokale biodiversiteit kunnen bevorderen. Naar aanleiding van deze positieve resultaten heeft Elia besloten om LIFE 2 te lanceren. Het vervolproject zal vijf jaar lopen en wordt niet meer gesubsidieerd door de overheid.

Vroeger werden de bomen op deze terreinen gehakseld. Vandaag planten we kleinere bomen, leggen we poelen aan of laten we schapen grazen om de terreinen te onderhouden. Deze methode is absoluut veilig voor het net en de natuur. Ze komt bovendien de lokale fauna en flora ten goede, die de zone geleidelijk heroveren.

AANTAL AANGEPLANTE STRUIKEN IN HET KADER VAN LIFE

JOHAN MORTIER, VERANTWOORDELIJKE VAN HET PROJECT LIFE BIJ ELIA

"HET PROJECT LIFE DRAAIT OM VEEL MEER DAN LOUWER OPWAARDERING EN RESPECT VOOR ONZE BIODIVERSITEIT. HET DRUKT OOK ONZE KOSTEN EN HET BEVORDERT DE ACCEPTATIE VAN ONZE PROJECTEN OMDAT ONZE LIJNEN EN INSTALLATIES BETER WORDEN GEÏNTEGREERD IN DE OMGEVING."

UITBREIDING VAN HET PROJECT LIFE NAAR VLAANDEREN

Aangezien het initiële project werd gefinancierd door het Waals Gewest, vond dit initiatief alleen plaats in Wallonië. Intussen heeft Elia besloten om het idee achter dit project uit te breiden naar Vlaanderen en zelf acties te financieren om de biodiversiteit te bevorderen. Daarnaast heeft Elia een deel van haar terrein onder de 380 kV-lijn Zutendaal-Maaseik ter beschikking gesteld van een herder. Zo'n 250 schapen kunnen hier voortaan naar hartenlust grazen. Een milieuvriendelijke manier om de begroeiing te onderhouden!

ZONES ONDER DE MASTEN INRICHTEN

Elia vindt het belangrijk om haar masten op een duurzame manier te beheren en te integreren in de natuur. Daarom deden we een beroep op de vereniging 'Faune & Biotopes' om de hoogspanningslijn Gramme-Achène op een 'biodiverse' manier in te richten. De zeventig masten op het ingerichte tracé werden in 2016 verfraaid met 32 inheemse struiken en 7 bloemenvelden.

Elke mastvoet werd ingericht volgens een compromis tussen biodiversiteit, landschap en bijbehorende kosten. Bepaalde masten werden dan ook niet ingericht. Dat is bijvoorbeeld het geval voor masten tegen een bosrand of haag, of voor masten op weideland. Door hun locatie zijn er immers geen extra ingrepen nodig om de biodiversiteit te bevorderen.

VOGELBESCHERMING ROND ONZE LIJNEN

In overeenstemming met het milieubeleid om de biodiversiteit in België te behouden en te versterken, wil Elia voorkomen dat haar bovengrondse hoogspanningslijnen hinderlijk zijn voor vogels. We hebben dan ook een beschermingsbeleid uitgewerkt met verschillende onderdelen:

Installatie van vogelbakens

Uit een gezamenlijke studie van Elia, Natuurpunt, Natagora, Vogelbescherming Vlaanderen en het Vlaams Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) in 2015 blijkt dat 3,4% van het bovengrondse elektriciteitsnet van Elia een gevaar vormt voor vogels. Bepaalde hoogspanningslijnen zijn namelijk zo goed als onzichtbaar voor vogels in vlucht.

Elia heeft de voornaamste risicozones in kaart gebracht en een actieplan opgesteld om het sterfterisico bij vogels te beperken. Dit doen we door vogelbakens te installeren. Deze bakens zien eruit als grote springveren en worden geïnstalleerd op de lijnen. Dankzij deze maatregel zijn we erin geslaagd om het aanvliegingsrisico aanzienlijk te beperken.

Broednesten op onze installaties

Elia installeert op sommige installaties broednesten. Zo ontstaat een veilige broedomgeving, die bijzonder waardevol is voor het voortbestaan van bedreigde soorten. De installatie van de broednesten volgt het natuurlijke broedseizoen.

13,62 km
VOGELBESCHERMING SINDS 2016

Overlastbeperking bij grote vogelgroepen massive d'oiseaux

Elia beperkt in de mate van het mogelijke de geluidsoverlast die ontstaat wanneer vogels massaal samentroepen op haar installaties. Dit natuurlijke vogelgedrag is echter niet altijd eenvoudig te controleren en veroorzaakt ook schade voor Elia, waaronder verfcorrosie door uitwerpselen.

Kappen en snoeien van bomen en struiken

Om de vogelhabitat zo min mogelijk te verstoren, organiseert Elia de kappen en snoeiwerken voor de bomen en struiken rond haar installaties uitsluitend in de daartoe voorziene periodes.

EEN DUURZAME EN ECOLOGISCHE OPLOSSING VOOR WATERZUIVERING OP DE SITE MONNOYER

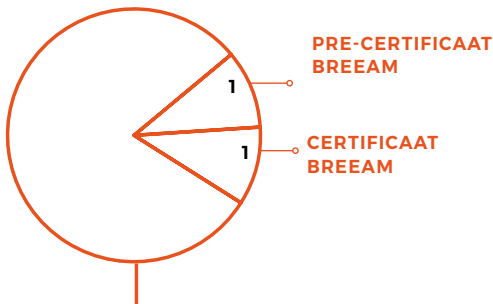
In het kader van haar duurzaamheidsbeleid voor gebouwen ontwikkelde Elia ook een autonome, duurzame en ecologische oplossing voor de zuivering van het afvalwater op de site Monnoyer. Aangezien er amper openbare riolering voorhanden was op de site, legde Elia een beplant waterbekken aan van 1700 m², dat tegelijk dienstdoet als stormbekken, stimulans voor de biodiversiteit en bezinkvijver. Een rietveld zorgt voor de natuurlijke zuivering van het afvalwater. Een opvangreservoir voor regenwater maakt het dan weer mogelijk om te besparen op het drinkwaterverbruik.

PIERRE VAN BAMBEKE,
IT INFRASTRUCTURE & OPERATIONAL
SERVICES MANAGER BIJ ELIA

“ELIA GEEFT OOK HAAR OUDE INFORMATICA-APPARATUUR EEN TWEDE LEVEN DOOR SAMEN TE WERKEN MET SCHOLEN EN ANDERE GEÏNTERESSEERDE ORGANISATIES.”

EIGENDOMMEN ELIA⁽¹⁾ (10 GEBOUWEN)

(1) Elia is ook een huurder van een kantoorgebouw.

DUURZAAMHEIDSBELID VOOR ONZE GEBOUWEN

Elia respecteert voor haar nieuwe gebouwen een logica van duurzame ontwikkeling en eerbied voor het milieu. Onze nieuwe gebouwen (Créalys en Monnoyer) volgen de principes voor duurzaam bouwen van de BREEAM-certificering (Building Research Establishment Environmental Assessment Method). Deze certificering, die negen analysecriteria toepast (beheer, gezondheid en welzijn, energie, transport, materialen, afval, water, bodemgebruik, ecologie en vervuiling), is de referentie voor duurzaam bouwen.

Daarnaast hanteert elke administratieve site een beleid om het afval te sorteren en te beperken. Elia wil bijvoorbeeld het papierverbruik terugdringen en biedt in alle kantines Fairtrade-maaltijden en/of biogerechten aan.

BIJENKASTEN OP DE ELIA-SITES

In het kader van een duurzaam beleid voor haar gebouwen beschikt Elia over twee bijenkasten op de site Monnoyer. Een keer per jaar wordt de verzamelde honing verkocht aan het personeel en de opbrengst daarvan wordt dan aan een goed doel geschonken. In 2018 zal Elia nog drie bijenkasten plaatsen op de site Créalys, in de buurt van Gembloux. In 2019 komt ook de site in Merksem aan de beurt.

Naast het bijenbehoud werkt Elia ook mee aan de analyse van de luchtkwaliteit in Brussel. De firma BeeOdiversity, waarmee Elia samenwerkt voor het plaatsen van de bijenkasten, lanceerde eind 2016 een analyse van de biodiversiteit en de luchtvervuiling in Brussel. Dit gebeurde in samenwerking met Elia en enkele andere bedrijven uit Brussel. De resultaten van die analyse zijn beschikbaar op de website van BeeOdiversity.

flexibel
samen
verantw
ondern

AFVALBEHEER

Elia hanteert een duurzaam afvalsorteringsbeleid en rekent daarvoor op het verantwoordelijkheidsgevoel van alle medewerkers. Er werd als het ware een sorteerdynamiek ingevoerd op alle administratieve sites, waar iedereen zijn afval kan sorteren op centrale eilanden. De bedrijfsrestaurants nemen uiteraard deel aan dit initiatief. Ze proberen het totale afvalvolume te beperken door overtollige verpakkingen te weren, het papiergebruik in de toiletten te verminderen en geen plastic bekertjes te gebruiken voor de koffiemachines. Die plastic bekertjes zorgden in het verleden voor maar liefst 3,3 ton afval op jaarbasis.

Op de technische sites richtte Elia in 2017 twee nieuwe afvalparken in. Zo kunnen alle soorten - waaronder ook gevaarlijk - afval op een correcte manier worden verwerkt. Er staan nog vier extra afvalparken op de planning. Op deze manier hoopt Elia al het bedrijfsafval op een correcte manier te kunnen sorteren en recycleerbare materialen maximaal te kunnen verwerken voor hergebruik.

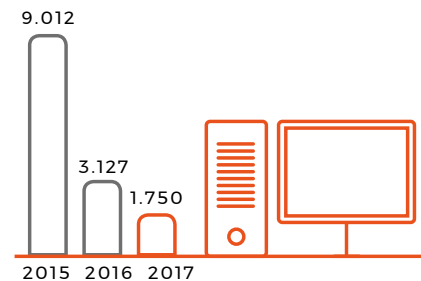

VOORKEUR VOOR DUURZAME VOEDING

Sinds september 2017 is het Good Food-label opgenomen in het nieuwe cateringcontract van Elia. Dit label helpt bedrijven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om duurzame voeding te integreren in hun restaurants. Aan de hand van dit label wil Elia alle medewerkers duurzame voeding aanbieden die aansluit bij haar engagement op het gebied van ecologie, ethiek en gezondheid. De netbeheerder geeft voortaan de voorkeur aan biologische en lokale seizoenproducten zonder overtollige verpakking, en/of voeding die aansluit bij de dynamiek van eerlijke handel.

INFORMATICA MATERIAAL DAT EEN TWEEDE LEVEN KREEG (Kg)

WAT GEBEURDE ER BIJ 50HERTZ ?

50Hertz draagt maatschappelijke verantwoordelijkheid hoog in het vaandel en beschouwt het dan ook als haar plicht om het algemeen welzijn te ondersteunen. Dit betekent onder meer dat 50Hertz actief meewerkt aan de bescherming van het milieu en het klimaat in zijn sector. 50Hertz beschermt de fauna/flora en de biodiversiteit, maakt duurzaam gebruik van natuurlijke bronnen en houdt het energieverbruik en de uitstoot van zijn activiteiten zo laag mogelijk.

Dialogo met onze stakeholders

GRI 102-43

50Hertz hecht veel belang aan de verbetering van de bestaande netcapaciteit en een transparante dialoog met alle stakeholders van de netontwikkeling.

Het contact met de stakeholders begint dan ook al in de vroege planningsfase. Zo organiseren we overlegmomenten voor zowel het netontwikkelingsplan, de netversterking als onze uitbreidingsprojecten. Met het oog op een maximale burgerparticipatie organiseren we infomarkten, wijkbijeenkomsten, planningsfora en expert workshops, en zorgen we voor themabrochures en gratis infonummers.

In 2017 sleepte DialogoMobil de 'Good Practice of the Year Award' van Renewables Grid Initiative (RGI) in de wacht. 50Hertz gebruikt deze DialogoMobil om de buurtbewoners te informeren over geplande bouwprojecten in hun streek en hen inspraak te geven.

Een milieubewuste marktspeeler

De ontwikkeling van het hoogspanningsnet is noodzakelijk om de voortdurend toenemende hoeveelheid hernieuwbare energie te transporteren over een lange afstand. 50Hertz zet zich elke dag in om de impact van haar activiteiten, gaande van netversterking tot administratie, te beperken voor de mens en de natuur. Onderstaande voorbeelden geven een goed beeld van de inspanningen die 50Hertz dagelijks levert.

Netverliezen

In 2017 liepen de netverliezen van 50Hertz op tot 2,4 TWh. De gemiddelde netverliezen voor het zeer-hoge-spanningsnet bedroegen 231,7 MW, tegenover 43,5 MW voor de sub-stations. 50Hertz voert nieuwe technieken in die beter geschikt zijn dan de conventionele technologie.

SF₆

50Hertz volgt sinds 2005 de 'Voluntary Commitment of SF₆ Manufacturers and Users'. Het is de bedoeling om het gemeten verliespercentage in de voorraad te verminderen van 0,8% in 2004 tot 0,6% in 2020.

50Hertz bereikte in 2017 een verliespercentage van 0,06%, dat is veel minder dan de vooropgestelde 0,6% voor 2017.

Vogelbescherming

Hoogspanningslijnen kunnen hinderlijk zijn voor het vogelbestand. 50Hertz gaat dan ook tot het uiterste om de negatieve gevolgen te beperken met een vogelbeschermingsbeleid.

In 2017 ontwikkelde 50Hertz per soort een specifieke methode om het effect op de populatie van elke soort te meten en doelgerichte voorzorgs- en herstelmaatregelen te nemen. In de loop van 2018 zal in totaal 30 km vogelbescherming worden aangebracht op het bestaande net.

50Hertz steunde bovendien actief de invoering van een hotline die werd ontwikkeld door NABU, een Duitse milieuorganisatie. Via deze hotline kunnen aanvliegingen met hoogspanningslijnen worden gemeld en geanalyseerd.

50Hertz voerde ook een vergelijkend onderzoek uit naar de doeltreffendheid van vlakke en spiraalvormige vogelbakens en installeerde camera's op twee hoogspanningsposten die in een vogelgebied liggen. Al deze maatregelen en projecten zijn erop gericht het aanvliegingsrisico op deze locaties nog beter te voorkomen in de toekomst.

In 2017 organiseerde 50Hertz ook een conferentie rond het thema 'Bird protection on extra-high voltage overhead lines - methods, scope and feasibility'. Meer dan tachtig vertegenwoordigers van lokale besturen, milieuorganisaties, infrastructuurplanners en experts gaven hun kijk op een betere vogelbescherming zonder de netontwikkeling in gevaar te brengen.

30 km

AAN VOGELBESCHERMING,
AANTAL KRULLEN GEPLAND
IN 2018.

Hoe kan ik in elk stadium van m'n loopbaan de beste rol spelen?

#5_

DIRK WELLENS,

– INGENIEUR ELEKTRONICA
– BIJ ELIA SINDS OPRICHTING
IN 2000

Ik was al in dienst bij CPTe de voorloper van Elia. De eerste jaren had ik vooral een IT-functie waarbij ik alle technische aspecten van de nationale dispatching opvolgde. Toen me gevraagd werd de overstap te maken als verantwoordelijke van de regionale dispatching Centrum, ben ik heel erg uit mijn comfortzone gehaald. Daarna heb ik de mogelijkheid gekregen om te werken binnen de directie Infra en op het terrein bij Assets. Die veranderingen stellen je in staat om diverse afdelingen van Elia te leren kennen. Je krijgt een compleet zicht op de onderneming. Mijn nieuwste uitdaging is de oprichting van het departement Assets New Technologies Implementation. We zorgen ervoor dat we binnen Assets de nodige competenties hebben om de nieuwe technologieën op te starten en te beheren. Mijn loopbaan is tot op heden heel gevarieerd geweest. Maar hoe zit het bij de collega's?

**MARIANNE CELIS,
BUSINESS PARTNER BIJ ELIA**

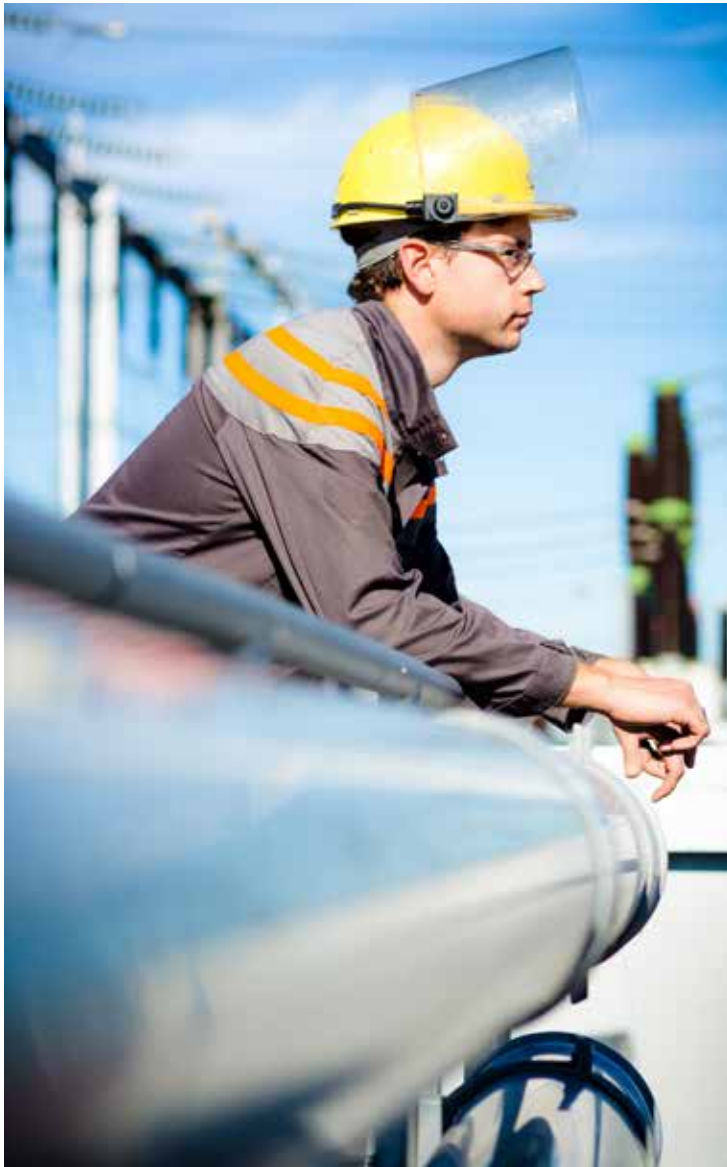
“Bij Elia doen we aan loopbaan- en competentie management waarbij we mensen stimuleren om zich te ontwikkelen en zo hun prestaties te verbeteren. Met hun verantwoordelijke bekijken we welke opleidingen hiervoor nodig zijn. Daarnaast bespreken we de loopbaanambities op korte en langere termijn. Ons talent team houdt zich bezig met de mobiliteit van de kaderleden die moet zorgen voor transversaliteit en kruisbestuiving tussen de diverse directies. Dit moet een win-win zijn zowel voor Elia als voor de medewerker die andere metiers aanleert en zijn volledige carrière bij ons kan blijven leren en evolueren. We merken dat dit voor een bijzondere dynamiek in de onderneming zorgt.”

1.350

MEDEWERKERS (ELIA)

2.343

MEDEWERKERS (ELIA GROUP)

We stemmen onze cultuur af op onze strategie

Als transmissienetbeheerder wil Elia de nodige vaardigheden ontwikkelen om de talrijke uitdagingen van de toekomst het hoofd te bieden. Alleen als deskundige en flexibele onderneming kunnen we even snel veranderen als de wereld om ons heen. Want als onze omgeving verandert, moet Elia dat ook doen. Om dit te realiseren, voerde Elia in 2016 nieuwe waarden in als basis voor een nieuwe bedrijfscultuur. Deze waarden moeten niet alleen onze teams en activiteiten versterken, maar ons ook wapenen om vandaag al het net van morgen te beheren.

PETER MICHELS,
CHIEF HR & INTERNAL
COMMUNICATION OFFICER BIJ ELIA

“ELIA DRAAGT SUCCES EN VERBETERING VOOR IEDEREEN HOOG IN HET VAANDEL. DAAROM BIEDEN WE ELKE WERKNEMER DE MOGELIJKHEID OM OP EEN DUURZAME MANIER HET BESTE IN ZICHZELF NAAR BOVEN TE HALEN. WE VORMEN ÉÉN TEAM WAARIN IEDEREEN MEETELT - IN HET BELANG VAN DE SAMENLEVING.”

In 2017 lanceerde Elia een interne enquête om poolhoogte te nemen bij het voltallige personeel. Hoe staan onze medewerkers vandaag tegenover de nieuwe waarden? Welke weg moeten we nog afleggen? Welke processen moeten we invoeren om de huidige cultuurwijziging bij Elia waar te maken?

Elia wil deze cultuurwijziging introduceren via een top-downbenadering, waarbij het management fungeert als voorbeeld voor elke werknemer. Er loopt een actieplan om deze nieuwe cultuur tot leven te brengen. Via onze directieleden en senior managers willen we de nieuwe cultuur geleidelijk tot bij elke werknemer brengen.

Onze wegwijzers en waarden

Onze wegwijzers

De drie wegwijzers weerspiegelen de hoofdwaarden of de diep verankerde principes van Elia.

VEILIGHEID KOMT ALTIJD OP DE EERSTE PLAATS

Veiligheid komt altijd, overal en voor iedereen op de eerste plaats! Als bedrijf blijven we investeren in veiligheid. Bovendien verwachten we een veilige en verantwoorde manier van werken van zowel onze medewerkers (op het terrein, maar ook in de administratieve vestigingen) als van onze subcontractors en collega-transmissienetbeheerders.

HET BELANG VAN DE SAMENLEVING VOOROP

Elia wil haar centrale rol in de elektriciteitssector ten volle opnemen en waarde creëren voor de samenleving. Daarom stellen onze medewerkers zich in alles wat zij doen de vraag: wat wil de samenleving en hoe kunnen wij een meerwaarde bieden?

GEDREVEN DOOR PERFORMANTIE

De medewerkers van Elia streven naar efficiëntie en kwaliteit om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken of zelfs te overtreffen. Ze voeren hun projecten uit, leveren hun diensten binnen de vooropgestelde termijn en zijn resultaatgericht.

Onze waarden

In een sterk veranderende sector zijn de vier 'vernieuwde' waarden van Elia noodzakelijk om onze strategie waar te maken. Elia's waarden komen tot uiting in het gedrag en de attitude van haar medewerkers.

ONDERNEMINGSZIN

Onze medewerkers werken proactief samen en nemen initiatieven om hun manier van werken te verbeteren en nieuwe wegen in te slaan.

SAMENWERKING

Elia waardeert samenwerking, zowel binnen het bedrijf als met haar externe partners. Onze medewerkers delen hun expertise en informatie, stellen elkaar in vraag en laten op die manier hun ideeën rijpen. Ze zoeken productieve samenwerkingsvormen en partnerschappen op waar alle partijen baat bij hebben.

VERANTWOORDELIJKHEID

Alle medewerkers dragen de volledige verantwoordelijkheid voor hun project of taak. Ze realiseren hun ambitieuze en inspirerende doelstellingen en voeren hun projecten met succes uit.

FLEXIBILITEIT

In een voortdurend veranderende wereld staan onze medewerkers open voor verandering, gaan ze voortdurend vooruit en volhardten ze in hun ambitie.

DOELSTELLINGEN

We willen toptalent aantrekken door uit te groeien tot het beste energiebedrijf van België en een leidinggevende transmissienetbeheerder in Europa.

- We evolueren naar een aangepaste bedrijfscultuur met een nieuwe visie en ambitie
- We werken een uitgebreid ontwikkelingsprogramma uit voor onze organisatiestructuur en onze medewerkers
- We verankeren een veiligheidscultuur bij Elia door het bewustzijn rond dit thema te vergroten bij onze medewerkers en onze contractors
- We creëren een organisatie die sterke prestaties neerzet om de besluitvorming te versnellen en iedereen aan te moedigen om meer initiatief te tonen

Onze ambities

Elia als Top Employer

We vinden het belangrijk om op elk moment een duidelijk beeld te hebben van het beschikbare en vereiste talent in onze organisatie. Zo kunnen we makkelijk de vinger leggen op leemtes en passende actieplannen uitwerken, waaronder interne rekruteringsacties en opvolgingsstrategieën. Om uitstekende prestaties op de werkvloer te garanderen, moedigen we een open cultuur aan. Daarin is altijd plaats voor feedback, formuleren we concrete verwachtingen en bakenen we de verwachte vaardigheden en attitudes duidelijk af. Dankzij deze permanente dialoog kunnen we snel ingrijpen en het prestatieniveau hoog houden.

SHANNA JACOBS,
RECRUITMENT MANAGER BIJ ELIA

“ELIA PAST HET PRINCIPE VAN GELIJKE KANSEN TOE VOOR ALLE KANDIDATEN, ONGEACHT HUN GESLACHT, LEEFTIJD, AFKOMST OF RELIGIE. DAARNAAST GELOVEN WE STERK IN CARRIÈREKANSEN VOOR JONGEREN, DIE HET VAAK MOEILIJK HEBBEN OM EEN JOB TE VINDEN. WE NEMEN OOK REGELMATIG DEEL AAN JOBBEURZEN OM MOGELIJKE KANDIDATEN TE ONTMOETEN MET EEN UITEENLOPENDE OPLEIDING (INGENIEURS, TECHNICI ...).”

Onze cultuur is gebaseerd op vier pijlers om een sterk en efficiënt team op te bouwen waarin iedereen dezelfde visie nastreeft:

We ontwikkelen leiderschap

We respecteren een gezondheids- en veiligheidscultuur

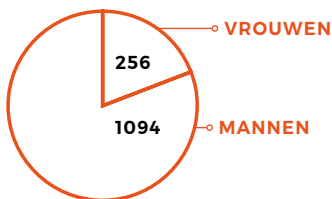
We handelen in het belang van de samenleving

We zijn flexibel en tonen initiatief

VERDELING TUSSEN MANNEN EN VROUWEN BINNEN ELIA

Het aantal mannelijke werknemers bij Elia en 50Hertz sluit nauw aan bij de specifieke aard van de energiesector. Het zijn immers meestal mannen die als technici op het terrein werken. Voor meer informatie over de verdeling tussen mannen en vrouwen binnen Elia groep verwijzen we graag naar de bijlage.

Prestatie- en carrièreontwikkeling

Elia werkte in 2015 een catalogus met specifieke technische vaardigheden uit. Deze catalogus zet de voornaamste competenties op een rij, samen met workshops om die vaardigheden verder te ontwikkelen. We stippelden ook een leertraject uit om onze medewerkers vertrouwd te maken met de voornaamste competenties.

Elia gaat uit van drie kernelementen bij het verwerven van nieuwe vaardigheden: een duidelijk en gezamenlijk beeld van de te bereiken resultaten, indicatoren voor het niveau van beheersing en een permanente leeromgeving.

Diversiteit

Bij Elia tellen mensen in al hun diversiteit. Ons personeel is dan ook samengesteld uit medewerkers met een uiteenlopende achtergrond, nationaliteit en leeftijd. Onze activiteiten vereisen verschillende vaardigheden en we doen al het mogelijke om uitstekende teams uit te bouwen. We zijn ervan overtuigd dat diversiteit een pluspunt is voor al onze teams. Omdat maatschappelijke verantwoordelijkheid en het belang van de samenleving verankerd zijn in onze cultuur, willen we diversiteit binnen onze onderneming gebruiken als hefboom voor sociale en professionele integratie.

INTERNATIONAAL UITWISSELINGS-PROGRAMMA TUSSEN ELIA EN 50HERTZ

In 2017 werkten Elia en 50Hertz samen een uitwisselingsprogramma uit voor hun medewerkers. In totaal selecteerden we acht werknemers voor een uitwisseling van twee tot zes maanden. Begin 2018 volgt een verslag met de conclusies van dit programma en informatie over een eventuele tweede editie.

“Het uitwisselingsprogramma tussen Elia en 50Hertz is een mooie gelegenheid om onze kennis uit te breiden, onze wederzijdse ervaringen te delen en nieuwe banden te smeden. Het is bovendien een schitterende manier om samenwerking tussen Elia en 50Hertz te stimuleren. Mijn programma bij 50Hertz is pas begonnen, maar ik heb al heel wat bijgeleerd over de offshore projecten in Duitsland.”
Erwann Bauwens, Project Leader Nemo Link.

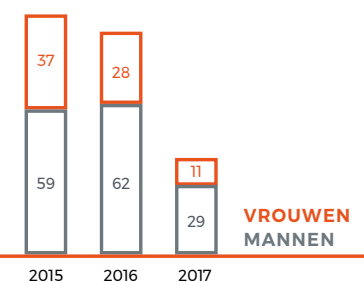
”

Competentieontwikkeling bij onze medewerkers

Via een ruime waaier aan workshops stimuleren we de ontwikkeling van leiderschap en bieden we onze kaderleden de mogelijkheid om hun teams te vormen en te versterken, verandering aan te sturen en resultaten te leveren. We trainen onze medewerkers in technische vaardigheden, veiligheidskennis en zogenaamde ‘zachte’ competenties. Die vullen we aan met permanente verbeteringsinitiatieven om een consistente en duurzame veiligheidsattitude te garanderen. Verder integreren we aspecten als publieke acceptatie en transparantie in onze dagelijkse processen. Zo willen we naast een bescheiden en verantwoordelijke attitude een assertieve maar collaboratieve communicatie bevorderen en belonen.

GEMIDDELD AANTAL OPLEIDINGSUREN PER GESLACHT (BELGIË)

Wat hebben we gerealiseerd in 2017?

38%

VAN DE ELIA MEDEWERKERS
ZIJN OUDER DAN 45 JAAR

Horizon 2020: rekening houden met de vergrijzing

De vergrijzing is een vaststaand gegeven dat ook impact heeft op ondernemingen en hun organisatie. De aanpassingen in de Belgische pensioenwetgeving bevestigen deze vaststelling. De top van de leeftijds piramide wordt breder en het aantal oudere werknemers stijgt. Bijna 38% van de Elia-medewerkers is vandaag ouder dan 45 jaar. Deze trend vereist een dialoog over verwachtingen en loopbaanperspectieven tussen de werkgever en de meer ervaren medewerkers.

In 2014 lanceerde Elia het project Horizon 2020 om een personeels- en bedrijfsbeleid uit te werken dat rekening houdt met de leeftijd van haar werknemers en zo een aangenaam en duurzaam loopbaankader creëert. Omdat Elia beseft dat er geen eensluitende oplossing bestaat voor iedereen, werken we nu aan verschillende plannen voor loopbaanontwikkeling, waarbij we rekening houden met het belang van de werk-privébalans.

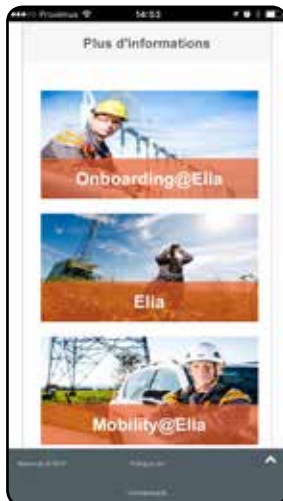
Een nieuwe Employer Value Proposition

'Powering Your Future. What is your impact on Tomorrow?' - zo luidt de nieuwe Employer Value Proposition van Elia. 2017 stond voor Elia in het teken van een nieuwe dynamiek voor haar positie als werkgever, waarbij ook de nieuwe waarden van de onderneming duidelijk werden geïllustreerd.

Care4Energy voor meer welzijn

Begin 2016 lanceerde Elia het programma 'Care4Energy', dat alle initiatieven op het gebied van algemeen welzijn groepeerde. Het is de bedoeling om voor en met onze medewerkers een duurzaam, gezond en veilig klimaat te scheppen, gebaseerd op welzijn en respect, zodat iedereen de energie en de vitaliteit heeft om samen aan het energielandschap van de toekomst te bouwen.

In 2017 legde Elia de focus op de mentale en emotionele gezondheid van haar medewerkers. We organiseerden een enquête om te peilen naar het niveau en de oorzaken van stress bij onze werknemers. Op basis van die informatie stelden we vervolgens per departement een algemeen actieplan op. Een belangrijk onderdeel van dit plan bestond uit opleidingssessies rond het thema stress.

EEN WELCOME-APP VOOR NIEUWE MEDEWERKERS

Elia lanceerde in juni 2017 een mobiele applicatie voor haar nieuwe medewerkers. Via de Welcome-app kunnen ze op een interactieve manier kennismaken met Elia in de periode tussen het tekenen van hun contract en hun eerste werkdag.

"We vinden het belangrijk om elke nieuwe medewerker zo goed mogelijk te verwelkomen. Dankzij deze nieuwe app heeft elk nieuw personeelslid al voor zijn of haar eerste werkdag alle belangrijke informatie binnen handbereik. Zo voelen nieuwe medewerkers zich sneller thuis in het bedrijf en zijn ze helemaal klaar voor hun Elia-avontuur." Kimberly De Laet, Training & Development bij Elia

BARBARA VERHAEGEN,
INTERNAL COMMUNICATION
MANAGER BIJ ELIA

“EEN CULTUURWIJZIGING IS ESSENTIEEL OM DE STRATEGIE VAN ELIA TE KUNNEN REALISEREN. BINNEN DE HUIDIGE BENADERING BOTSEN WE IMMERS OP DE LIMieten VAN ONS POTENTIEEL.”

Cultuurwijziging

Van decarbonisering tot digitalisering en decentralisering: de energiesector ondergaat vandaag heel wat veranderingen. Elia wil dan ook de nodige vaardigheden ontwikkelen om de uitdagingen van de toekomst het hoofd te bieden. Alleen als deskundige en flexibele onderneming kunnen we even snel veranderen als de wereld om ons heen.

Om dit te realiseren, voerde Elia in 2016 nieuwe wegwijzers en waarden in als startschot voor een nieuwe bedrijfs-cultuur. Deze basis moet ons wapenen om vandaag al het net van morgen te beheren.

In 2017 lanceerde Elia een interne enquête om poolshoogte te nemen bij het voltallige personeel. Waar staan onze medewerkers vandaag ten opzichte van de nieuwe waarden? Welke weg moeten we nog afleggen? Welke maatregelen moeten we nemen om de huidige cultuurwijziging bij Elia te faciliteren?

Elia wil deze cultuurwijziging waarmaken aan de hand van persoonlijke verandering en een aanpak waarin het management fungeert als voorbeeld voor elke werknemer. Er loopt momenteel dan ook een actieplan om deze nieuwe cultuur tot leven te brengen binnen Elia. Via onze directieleden en senior managers willen we de nieuwe cultuur geleidelijk tot bij elke werknemer brengen.

Tevredenheidsenquêtes

In 2017 organiseerde het HR-departement van Elia heel wat tevredenheidsenquêtes om te polsen naar de mening van haar medewerkers in het kader van de cultuurwijziging. Deze enquêtes leverden de noodzakelijke informatie op om een actieplan uit te werken waarmee we deze verandering kunnen faciliteren.

Een enquête rond psychosociale risico's bij de werknemers van Elia verschaft bovendien meer inzicht in de interne situatie en bracht enkele aandachtspunten aan het licht voor het actieplan dat wordt gelanceerd in 2018. Daarnaast organiseerde Elia in 2017 ook workshops voor de verschillende teams om de psychosociale risico's te verbeteren. Verder werkte Elia in 2017 een uitgebreid programma uit rond de bewustwording en het beheer van stress en burn-outs, dat later op het jaar werd ingevoerd.

Mobiliteit bij Elia

Het fileprobleem en het bijbehorende tijdverlies benadrukken de behoefte aan een aangepast mobiliteitsbeleid. Elia maakt niet alleen telewerk mogelijk, maar blijft ook ijveren voor een duurzaam mobiliteitsbeleid dat het aantal verplaatsingen beperkt. Duurzame mobiliteit wordt gestimuleerd met een flexibel en gevarieerd aanbod voor woon-werkverkeer en voor professionele verplaatsingen.

DEELNAME ALGEMENE WERKNEMERSENQUÊTE ROND PSYCHOSOCIALE RISICO'S

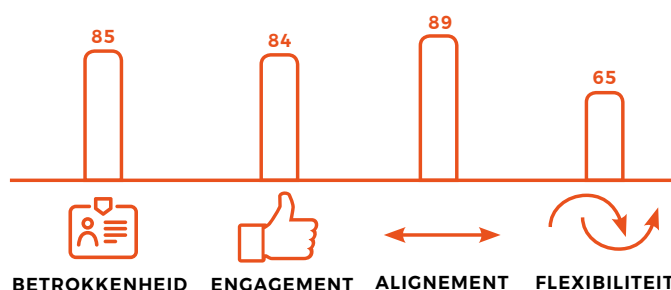

DEELNAME WERKNEMERSENQUÊTE ROND VEILIGHEIDSCULTUUR

Een enquête rond de veiligheids-cultuur in 2017 toonde ook aan dat de medewerkers van Elia een positief beeld hebben van de veiligheid binnen het bedrijf. De resultaten waren een handig uitgangspunt om de huidige maatregelen te evalueren en de voornaamste werkpunten vast te leggen om de veiligheid te blijven verbeteren.

In 2017 lanceerden we een Employer Survey bij alle medewerkersbevraging van Elia. Hieruit bleek dat het engagement van onze medewerkers nog steeds erg hoog is, behalve voor wat betreft flexibiliteit. Voor meer informatie over deze enquête verwijzen we graag naar de bijlage.

WAT GEBEURDE ER BIJ 50HERTZ ?

50Hertz is ervan overtuigd dat het succes van een bedrijf integraal steunt op het succes van zijn medewerkers. Het is de verantwoordelijkheid van het bedrijf om de ontwikkeling van zijn werknemers te ondersteunen, hun gezondheid en engagement te stimuleren, hen te betrekken in de besluitvorming en gelijke kansen voor iedereen te creëren.

2,8%

WERKNEMERS MET EEN ERNSTIGE BEPERKING

'Sag es', de tevredenheids-enquête van 2017

In 2017 werd de uitgebreide werknemers-enquête 'Sag es!' ('zeg het') voor de derde keer gehouden om onderwerpen als samenwerking, transversale processen en leiderschap te evalueren.

Alle medewerkers en leden van de raad van bestuur bespraken dit openlijk. De gedetailleerde resultaten zullen binnen de respectievelijke teams worden besproken tijdens workshops in het eerste kwartaal van 2018, en hieruit zullen dan maatregelen worden afgeleid. 91 % van de werknemers nam aan de enquête deel.

Annedore-Leber-Berufsbildungswerk

50Hertz promoot diversiteit en gelijke kansen, wat onder meer betekent dat mensen met een gezondheidsbeperking dezelfde mogelijkheden krijgen als alle andere collega's. Al in 2013 sloot het bedrijf een inclusieovereenkomst af om mensen met een gezondheidsbeperking te stimuleren in hun loopbaan. In 2017 telde het personeelsbestand van 50Hertz 2,8% werknemers met een ernstige beperking en gelijkbetroefde medewerkers. Naargelang de functiespecifieke vereisten in de commerciële en technische departementen wil het bedrijf dit cijfer in de toekomst nog verhogen. In 2017 sloot 50Hertz een samenwerkingsovereenkomst af met het Annedore-Leber-Berufsbildungswerk en voerde het bedrijf een leertraject in voor mensen met een beperking.

Jonge medewerkers aan het woord

50Hertz geeft ook jongeren een stem, aangezien zij de toekomst zijn van onze economie. Zo lanceerde het bedrijf in 2017 zijn eerste bijzondere vakbondsverkiezing voor jonge medewerkers.

50Hertz krijgt opnieuw OHSAS-certificering

In december 2016 sleepte 50Hertz opnieuw de OHSAS-certificering in de wacht (Occupational Health and Safety Assessment). Deze Britse bedrijfsnorm evalueert en certificeert het managementsysteem voor gezondheid en veiligheid op het werk. In november 2017 volgde een succesvolle follow-up audit. Veiligheid is en blijft een topprioriteit voor 50Hertz.

Voortgezette talentontwikkeling

In het verslagjaar 2017 bedroegen de gemiddelde opleidingskosten per deelnemende werknemer ongeveer 1350 euro. Kaderleden kunnen bovendien deelnemen aan op maat gemaakte opleidingsmodules om hun leiderschapsvaardigheden voort te ontwikkelen. Sinds 2014 werkten 94 werknemers samen aan praktische cases in hun dagelijkse management over de verschillende departementen en hiërarchieën heen.

Diversiteit

50Hertz draagt diversiteit hoog in het vaandel en veroordeelt sterk elke vorm van discriminerend gedrag op de werkvloer. Alle werknemers hebben dezelfde rechten, ongeacht hun etnische afkomst, leeftijd, geslacht, seksuele identiteit, religie, politieke overtuiging, nationale/sociale achtergrond of andere factoren. Het aantal verschillende nationaliteiten is uiterst positief geëvolueerd. Dit jaar stelde 50Hertz voor het eerst een zwaar gehandicapte leerling tewerk. Bovendien zijn er heel wat vrouwen actief binnen 50Hertz. Voor meer informatie over de verdeling tussen mannen en vrouwen bij 50Hertz verwijzen we graag naar de bijlage.

Gelukkige verjaardag, 50Hertz!

50Hertz mocht in 2017 al vijftien kaarsje uitblazen ... De ideale gelegenheid voor een feestje met alle medewerkers!

15 jaren

Hoe blijft Elia up-to-date met de technologische evoluties om de energietransitie waar te maken?

Ons elektriciteitssysteem staat voor grote uitdagingen. Meer kleinschalige productie en decentralisering verhoogt de behoefte aan digitalisering en platformen die samenwerking op verschillende niveaus vergemakkelijken. Naast de integratie van hernieuwbare energie zal ons net klaar moeten zijn voor grote in- en uitvoerstromen. De afgelopen 25 jaar hebben we gemiddeld ongeveer 6 TWh per jaar netto ingevoerd maar we evolueren in 2030 naar 13 tot 30 TWh, afhankelijk van de scenario's. Dankzij technologie kan het net veilig en beheersbaar blijven, maar uiteraard is de samenwerking en uitwisseling met onze burens ook erg belangrijk. Een correct inzicht in hun toekomstige productiepark is voor ons van cruciaal belang om de behoeften van het Belgische systeem zo correct mogelijk te kunnen inschatten.

#6_

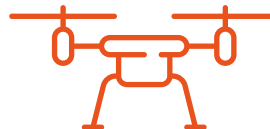
DANIELLE DEVOGELAER,
EXPERT ENERGIE FEDERAAL
PLANBUREAU

- SINDS 2004 ACTIEF IN HET
ENERGIE & TRANSPORTTEAM VAN
HET FEDERAAL PLANBUREAU
- ENERGIEDESKUNDIGE, MET
EEN BIJZONDERE EXPERTISE IN
ELEKTRICITEITSMODELLERING

ALEXANDRE TORREELE,
STRATEGY & INNOVATION BIJ ELIA

“De energiesector zit in een stroomversneling . Onder impuls van de energietransitie ontstaan nieuwe actoren en ontwikkelen zich nieuwe businessmodellen. Technologie bevordert en versnelt deze veranderingen. Maar innovatie biedt ook kansen voor de transmissienetbeheerder van de toekomst. Elia test en integreert nieuwe technologieën in samenwerking met alle marktspelers. In 2017 deden we testen met digitale technologieën, zoals robots, machine learning, blockchain en zo meer. Door deze innovaties uit te proberen, willen we inschatten of ze een meerwaarde kunnen geven aan onze kernopdrachten. Zo kunnen we een performante marktwerking behouden in een nieuw hernieuwbaar en decentraal energiesysteem.”

We houden onze ogen open voor innovatie en groeikansen

Innovatie speelt een essentiële rol in een snel veranderend energielandschap, waarin we moeten evolueren naar een meer betrouwbaar, betaalbaar en efficiënt energiesysteem. Het is immers de enige manier om de noodzakelijke veranderingen te begrijpen, erop in te spelen en ze snel door te voeren. Een goed ontwikkelde energiesector komt ons alleen maar ten goede, vandaag en in de toekomst. En dus blijven we innoveren in onze industrie.

Innovatie is de katalysator voor een snelle energietransitie. We bereiden ons voor op de toekomst door alert te zijn voor nieuwe ontwikkelingen in zowel infrastructuurbeheer, de exploitatie van het systeem als de integratie van onze markten in een Europese context.

Naast de verdere integratie van innovatieve technologieën, houden we voeling met de nieuwste ontwikkelingen in de energiesector. We zien dit als een opportuniteit en willen hierin een voortrekkersrol opnemen. Bij Elia wordt een innovatieve geest via diverse initiatieven gestimuleerd en gewaardeerd zodat onze medewerkers het voortouw blijven nemen.

**MENNO JANSSENS, INNOVATION
MANAGER BIJ ELIA**

“WE BUNDELEN ONZE KRACHTEN MET VERSCHILLENDE MARKTSPELERS OM NIEUWE OPLOSSINGEN UIT TE WERKEN. ZO KUNNEN WE HET NET VOORT ONTWIKKELEN EN HET SYSTEEM OPTIMAAL EXPLOITEREN IN EEN TIJDPERK WAARIN DIGITALE TECHNOLOGIE, DECENTRALE PRODUCTIE EN HERNIEUWBARE ENERGIE CENTRAAL STAAN.”

Onze ambities

Uitblinken in het beheer van de assets van het toekomstige net

De integratie van hernieuwbare energie en de versterking van interconnecties vergt meer van onze infrastructuur. Door nieuwe technologieën in te voeren, kan Elia het gebruik van haar assets op verschillende manieren verbeteren. Zo kunnen we de capaciteit versterken, de risico's beperken en de efficiëntie en betrouwbaarheid bevorderen zonder de impact op onze infrastructuur te verhogen.

Het elektriciteitssysteem 2.0 ontwikkelen en beheren

Elia stemt de uitbreiding en de versterking van het net af op de verwachte behoeften. We moeten vandaag – en zeker in de toekomst – rekening houden met het stijgende aandeel van hernieuwbare energie in het systeem, de geleidelijke decentralisering van de productie en de toenemende productiecapaciteit bij de Belgische huishoudens. Om te voldoen aan de toekomstige behoeften, zet Elia dan ook maximaal in op de ontwikkeling en exploitatie van het elektriciteitssysteem 2.0.

Een pioniersrol blijven spelen in het domein van de marktfacilitering

Elia fungeert als marktfacilitator en ontwerpt een efficiënte en transparante elektriciteitsmarkt in België om een vlotte overgang naar de Europese marktintegratie te garanderen. Om dit te realiseren, zet Elia zich samen met verschillende stakeholders in om de markt voortdurend aan te passen volgens de veranderende behoeften van het energiesysteem. Om deze positie te vrijwaren, probeert Elia de liquiditeit op de balancingmarkt te verhogen.

Open innovatie via samenwerking

In een wereld waarin kennis wijdverspreid is, zetten we resoluut in op open innovatie. Het volstaat immers niet om te vertrouwen op onze eigen ideeën en expertise om onze technologie te verbeteren. Processen en ontwikkelingen van andere bedrijven, zoals start-ups, kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan de ontwikkeling van onze infrastructuur. Daarom koopt Elia ook bepaalde producten en diensten of licenties aan bij externe partijen.

DOELSTELLINGEN

We bouwen een cultuur van innovatie en ondernemerschap uit om de energietransitie te versnellen.

We werken aan een ecosysteem waarin we de nodige tools en methodes kunnen ontwikkelen voor een energiesysteem met meer digitale technologie, decentrale productie en hernieuwbare energie

Wat hebben we gerealiseerd in 2017?

Ruimtelijke beeldvorming

Van drones tot fotogrammetrie, LIDAR, bodemradars en nog veel meer... Nieuwe technologieën met een ruimtelijke component vinden steeds vaker hun weg naar Elia. Ze creëren heel wat opportuniteiten, maar brengen evengoed nieuwe uitdagingen met zich mee. Het 'Spatial Imagery'-project is bedoeld om de kennis over deze technologieën te verspreiden en wil de verschillende departementen aanmoedigen om ze te gebruiken met het oog op een structurele en visionaire benadering.

MICHEL UWAERTS
INNOVATION EXPERT
BIJ ELIA

“DE EVOLUTIE NAAR EEN ACCURATERE NETBENADERING OP BASIS VAN DIGITALE TECHNOLOGIE EN ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE ZAL ONZE WAARDENDRIEHOEK VAN VEILIGHEID, KWALITEIT EN EFFICIËNTIE NAAR VERWACHTING STERK TEN GOEDE KOMEN.”

Het 'Spatial Imagery'-project neemt twee types ruimtelijke beeldvorming onder de loep:

– **Fotogrammetrie** = techniek om betrouwbare informatie te verkrijgen over fysieke objecten en hun omgeving door fotografische beelden en patronen vast te leggen, te meten en te interpreteren. Met deze technologie kunnen onze engineeringteams sneller en accurater kwaliteitsvolle 3D-modellen uitwerken. Dankzij fotogrammetrie kunnen ze foto's gebruiken als basis voor hun 3D-model, wat heel wat minder arbeidsintensief is dan het manueel samenstellen van een 3D-tekening.

– **LIDAR** (Light Detection & Ranging Technology, of lichtdetectie en -peiling) = een techniek die veel wordt gebruikt voor atmosferisch onderzoek en meteorologie. Deze technologie wordt ook getest om de beplanting in groene corridors onder onze hoogspanningslijnen beter te beheeren. Zowel de infrastructuur als het doorhangen van de lijnen kan hiermee beter in beeld worden gebracht. Met LIDAR kan een puntenwolk die wordt weerspiegeld door het licht tonen wat er op de grond gebeurt. In de praktijk kunnen we LIDAR dus gebruiken om een puntenwolk samen te stellen voor onze infrastructuur en de omringende omgeving. Na het verwerken van de gegevens kan het doorhangen van de lijnen accuraat worden gemodelleerd in verschillende omstandigheden, wat de efficiëntie en de kwaliteit verhoogt.

INNOVATIEVE ISOLERENDE ARMEN VOOR HET STEVIN-PROJECT

Elia paste in 2017 twee nieuwe technologieën toe in het kader van het Stevin-project.

Zo werden er isolerende armen geïnstalleerd op de compacte masten ter vervanging van een bestaande 150 kV-lijn. Dankzij deze aanpassing kunnen we de spanning verhogen tot 380 kV zonder dat we de nieuwe masten moeten verhogen. Ook geleiders met HTLS-technologie (High Temperature Low Sag), die het doorhangen van de lijn bij hoge temperaturen beperken, maken het mogelijk om het vermogen van de nieuwe lijnen te verhogen tot 380 kV.

3D-printing bij Elia

Elia verkent het domein van 3D-printing op bedrijfsniveau en past de techniek vandaag al toe voor het beheer van de logistiek en de reserveonderdelen. We willen op een kostenefficiënte en kwaliteitsvolle manier reserveonderdelen kunnen leveren op het moment dat ze nodig zijn. De eerste testcase werd succesvol toegepast op het terrein en bespaart Elia kosten op lange termijn.

De dopjes van onze vermogenschakelaars waren vroeger erg onderhevig aan slijtage omdat het gebruikte materiaal gevoelig was voor uv-straling. Elia ontwikkelde met 3D-printing een onderdeel van betere kwaliteit tegen bijna dezelfde kostprijs. Het reserveonderdeel vergt nu minder onderhoud, wat ons tijd en geld bespaart.

GARPUR

De betrouwbaarheid van het energiesysteem steunt in Europa al jarenlang op het 'N-1-criterium'. Dit betekent dat het systeem op elk moment in staat moet zijn om een onverwachte storing of panne van een systeemcomponent (elektrische centrale, transmissielijn of transformator) op te vangen.

Vandaag is de productie echter minder stabiel door het intermitterende karakter van de energiebronnen en de toenemende complexiteit van het pan-Europese energiesysteem. Dit vereist nieuwe criteria waarbij de betrouwbaarheid beter in verhouding staat tot de kosten.

Het Europese project GARPUR ontwikkelt nieuwe waarschijnlijkheidscriteria en relevante indicatoren om de betrouwbaarheid in de verschillende stadia (netontwikkeling, assetbeheer, netexploitatie) te evalueren en het praktische nut ervan te beoordelen (tegenover het huidige N-1-criterium).

GARPUR onderzoekt hiervoor de integrale benadering tussen de ontwikkelingsfase van het net (die ettelijke jaren vooraf is beslist) en de werking in reële tijd. Het project wil Europese aanbevelingen formuleren over de manier waarop we geleidelijk kunnen evolueren naar een probabilistische aanpak.

Decentrale flexibiliteit

Elia is al vertrouwd met de industriële en residentiële sector, maar wil ook middelgrote consumenten (de zogenaamde tertiaire sector) helpen om hun flexibiliteit ter beschikking te stellen. Om een beter beeld te krijgen van de behoeften en het potentieel van de tertiaire sector organiseerde Elia een test in een van haar eigen gebouwen om de controleerbaarheid van drie apparaten te evalueren (een koeltoestel, een airconditioner en een luchtbevochtiger).

De test toonde aan dat zowel het koeltoestel als de luchtbevochtiger erin slaagden om flexibiliteit te leveren op een geaggregeerde manier. De activerings- en werkingsduur voldeed met andere woorden aan de voorzieningsbehoefte. Elia trok ook lessen uit deze test en stelde in de eerste plaats vast dat de controleerbaarheid van de belasting niet kan worden gegarandeerd. Apparaten kunnen soms niet worden afgeremd omdat ze een bepaald werkingschema volgen en sterk afhankelijk zijn van andere apparaten.

**GIANNOPOULOS GEORGIOS,
SYSTEM SERVICES PRODUCT MANAGER
BIJ ELIA**

“DE TOEGANG TOT DECENTRALE FLEXIBILITEIT IS EEN COMPLEXE TAAK. HET IS DAN OOK BELANGRIJK OM HET PROCES TE VERTALEN NAAR EENVOUDIGE, GEAUTOMATISEERDE ACTIES DIE DE CONSUMENT BEGRIJPT EN KAN TOEPASSEN.”

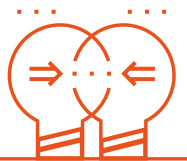
Dispatching- ondersteuning met geavanceerde vormen van machineren

De integratie van hernieuwbare energie maakt het elektriciteitssysteem voortdurend complexer. Het wordt dan ook cruciaal om een verstoring van het evenwicht op zeer korte termijn te kunnen voorzien.

Dit project wil een model uitwerken om de correlatie te detecteren tussen de verschillende parameters die de onbalans van het net beïnvloeden. Het model zou een onevenwicht moeten voorspellen binnen 15 minuten tot 1 uur.

Elia hoopt het nut van artificiële intelligentie in eerste instantie te kunnen testen en vervolgens te kunnen tonen, zodat de ingenieurs in de controlecentra zich beter bewust zijn van de situaties waarmee ze worden geconfronteerd en de juiste beslissing kunnen nemen.

“Door de huidige situatie hebben systeemoperators veel minder inzicht in de scenario's van een onevenwicht op het net. De variabele productie van bijvoorbeeld wind- en zonne-energie heeft uiteraard een impact, maar dat is niet alles. Denk maar aan de toenemende activiteit op de intradaymarkt en de opkomst van flexibele productie-eenheden. Dit betekent dat onze systeemoperators vandaag op zeer korte tijd een enorme hoeveelheid data moeten verwerken en interpreteren. Nieuwe technologieën en modellen van datawetenschappers helpen die informatie beter te 'verteren', zodat onze operators de juiste beslissingen kunnen nemen.” Matthias Masschelin, Head of Energy Scheduling & Balancing bij Elia.

**ADRIEN GILLÈS, INNOVATION
PROJECT LEADER BIJ ELIA**

“BLOCKCHAINTechnologie kan de werking van de energiesector drastisch veranderen. Als burgers de mogelijkheid krijgen om onderling transacties uit te voeren, kunnen we ook de energietransitie versnellen.”

Blockchain

Blockchain is een technologie waarbij transacties tussen marktpartijen op een decentrale manier kunnen worden gevalideerd en opgeslagen. De financiële sector was als eerste geïnteresseerd in deze technologie. Intussen hebben recente ontwikkelingen de toepassingsmogelijkheden van blockchain uitgebreid en tonen ook andere sectoren belangstelling. Overal ter wereld beschouwen organisaties en start-ups blockchaintechnologie nu als een mogelijke oplossing voor de ondersteuning van een decentraal energiesysteem.

Dankzij blockchain zouden er minder transactiekosten zijn en zouden meer marktpartijen actief kunnen deelnemen. Op die manier kunnen we ook de overgang naar een duurzamer, betrouwbaarder en betaalbaarder systeem versnellen. Om de impact van blockchaintechnologie binnen haar sector in kaart te brengen, werkt Elia samen met de Energy Web Foundation (EWF). Deze organisatie wil de ontwikkeling van blockchain binnen de energiesector aanmoedigen. Elia wil het potentieel van blockchain aantonen door het testen van use cases op basis van bestaande interne processen. Hiervoor baseert Elia zich op het ecosysteem van EWF.

GRASP

Elia werkt samen met de ULB (Université Libre de Bruxelles) nieuwe methodes uit om de planning voor het Belgische energiesysteem uit te werken en het systeem te exploiteren. Ze doen dit in het kader van een doctoraatsproject onder de naam GRASP.

Dit samenwerkingsproject met de ULB is bedoeld om, in het stadium van de operationele planning, een methodologie te ontwikkelen die de betrouwbaarheid van het net evalueert en daarbij rekening houdt met fouten in de voorspelling van de wind- en zonneproductie.

GRASP baseert zich bovendien op bestaande praktijken en stelt nieuwe procedures voor om aanbevelingen te formuleren. Deze aanbevelingen gaan uit van een prototype dat rechtstreeks kan worden getest op reële situaties in België.

Enervalis

In september 2017 investeerde Elia in Enervalis, een start-up die energiesoftware ontwikkelt. Via deze samenwerking wil Elia haar knowhow innoveren en uitbreiden om beter te kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van het toekomstige elektriciteitssysteem, waarin digitalisering en decentralisatie een steeds belangrijkere rol zullen spelen.

“Onze onderneming wil duurzame oplossingen aanbieden voor de energiesector, waarmee zowel de producenten als de distributeurs en de verbruikers van elektriciteit de flexibiliteit van het aanbod, de opslag en de vraag kunnen optimaliseren. Ik ben ervan overtuigd dat de samenwerking met Elia ons over een nieuwe drempel zal helpen ten voordele van de maatschappij.” Stefan Lodeweyckx, oprichter en CEO van Enervalis

HACK BELGIUM: INNOVEREN VOOR BELGIË

Op 4, 5 en 6 mei 2017 namen vijftien medewerkers van Elia deel aan Hack Belgium. Tijdens dit evenement gingen experts uit diverse sectoren, ondernemers en andere enthousiastelingen op zoek naar vernieuwende ideeën ten voordele van de Belgische samenleving. Elia's deelname aan evenementen als Hack Belgium weerspiegelt onze ambitie om innoverende en maatschappelijk verantwoorde acties te ondernemen in het kader van de energietransitie in het België van morgen. Voor de medewerkers van Elia is dit een uitstekende manier om hun creativiteit en innovatieve geest aan te wakkeren, wat dan weer helemaal aansluit bij de evolutie die we vandaag nastreven. Elia zal van 26 t/m 28 april 2018 deelnemen aan de volgende editie van Hack Belgium.

“Door de ontwikkeling van nieuwe technologieën zoals het internet der dingen en elektrische voertuigen wordt ook de interactie met verschillende sectoren als IT, telecom en autobouw steeds belangrijker. Hack Belgium was de perfecte gelegenheid om innovatieve spelers uit deze sectoren te ontmoeten en een nieuwe kijk te ontwikkelen op innovatieprojecten voor Elia.”
Manoël Rekinger, Innovation Project Manager bij Elia

Lokale inertie

Terwijl het aandeel hernieuwbare energie toeneemt, verdwijnen de conventionele energiebronnen naar de achtergrond en worden er steeds meer opslagmogelijkheden aangesloten op het net. De totale beschikbare inertie in het net neemt bijgevolg af. Die daling vormt geen risico voor het Europese continentale net, maar we moeten wel stilstaan bij de verdeling van de inertie. Bij een onevenwichtige verdeling (zoals eerder vastgesteld in het net van het Verenigd Koninkrijk) kan de netbeveiliging worden ingeschakeld en lokaal een stroomonderbreking veroorzaken.

Dit project onderzoekt de verdeling van de inertierespons, een fenomeen dat een sterke impact kan hebben op de exploitatie van het systeem in de toekomst. De onderzoekers ontwerpen specifieke modelleringstools, technieken en

expertise rond de inertieverdeling op het net en het effect daarvan. Ze houden daarbij ook rekening met gerelateerde factoren als de nettopologie, de integratiegraad van hernieuwbare energiebronnen en de algemene veiligheid van het systeem.

Het project werd financieel gesteund door het Energy Transition Fund 2017. Het ETF financiert maatregelen om enerzijds onderzoek en ontwikkeling in innovatieve energieprojecten te steunen en aan te moedigen, en anderzijds systemen te onderhouden of te ontwikkelen die de bevoorradingszekerheid en het netevenwicht garanderen. Het fonds wordt gefinancierd met een jaarlijkse bijdrage van 20 miljoen euro die Engie Electrabel betaalt in ruil voor de uitbreiding van Doel 1 en Doel 2.

ELIA'S EERSTE WEDSTRIJD ROND OPEN INNOVATIE

In oktober 2016 organiseerde Elia de 'Open Innovation Challenge', een wedstrijd voor start-ups die oplossingen aanbieden om de publieke aanvaarding van infrastructuurprojecten te bevorderen. De winnaar werd bekendgemaakt op 16 februari 2017. Winnaar werd Gilytics, een start-up uit Zürich. Gilytics biedt een interactief platform aan om de publieke acceptatie te verbeteren door 3D-visualisatie en augmented reality toe te passen bij de planning van nieuwe projecten.

"Met de tool van Gilytics kunnen we diverse beperkingen definiëren (bodem, habitat, beschermd natuurgebied, technische restricties ...) en daar een bepaald gewicht aan toekennen. Het systeem bepaalt dan automatisch het optimale tracé. Tijdens de conceptuele test kwam het resultaat overeen met het tracé dat Elia had voorgesteld - een pluim voor onze experts, dus!" Johan Maricq, Innovation Project Leader bij Elia.

WAT GEBEURDE ER BIJ 50HERTZ ?

Proefproject met nieuw type isolatiegas

In de hoogspanningspost van Berlin Charlottenburg wordt een nieuw type 110 kV-gasgeïsoleerde schakelapparatuur gebouwd die niet langer het isolatiegas zwavelhexafluoride (SF_6) zal testen, maar een gasmengsel met minder gevolgen voor het milieu. Het gasmengsel met de naam G^3 heeft dezelfde technische kenmerken als SF_6 , maar verlaagt de uitstoot van schadelijke broeikasgassen met 99 procent.

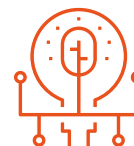
CompactLine

50Hertz is eind 2017 gestart met de bouw van de CompactLine, een pilootproject voor een nieuw type hoogspanningslijn met lagere en smallere masten die ook een nauwere corridor heeft. De impact op de omgeving is zo kleiner.

De testlijn wordt 2 kilometer lang en zal 5 masten tellen. De lijn wordt aangesloten op het station van Jessen noord. Het design van de CompactLine zou het mogelijk maken om een 200 kV-lijn te vervangen door een 380 kV-lijn zonder het tracé daarvoor aan te moeten passen. 50Hertz wil het proefproject vanaf de zomer 2018 beginnen testen.

Innovation Day @ 50Hertz

Op 13 november vond voor de vijfde keer de Innovation Day plaats. De collega's van 50Hertz kregen uitleg over 19 lopende onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. Ze wisselden bovendien ideeën uit over technische vernieuwingen en procesinnovaties.

99%

HET GASMENGSSEL MET DE NAAM G^3 HEEFT DEZELFDE TECHNISCHE KENMERKEN ALS SF_6 , MAAR VERLAAGT DE UITSTOOT VAN SCHADELIJKE BROEIKASGASSEN MET 99%.

Corporate governance verklaring

Elia voldoet aan specifieke verplichtingen betreffende transparantie, neutraliteit en niet-discriminatie ten opzichte van al haar stakeholders.

De corporate governance bij Elia steunt op twee pijlers:

- de Corporate Governance Code 2009¹ die Elia als haar referentiecode heeft aangenomen;
- de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende het beheer van het elektriciteitstransmissienet die van toepassing zijn op Elia als transmissienetbeheerder.

Raad van bestuur

Bernard Gustin

Claude Grégoire

Geert Versnick

Michel Allé

Luc De Temmerman

Frank Donck

Cécile Flandre

Philip Heylen

Luc Hujoel

Roberte Kesteman

Jane Murphy

Dominique Offergeld

Rudy Provoost

Saskia Van Uffelen

(1) De corporate governance code is beschikbaar op de website van de Commissie Corporate Governance (www.corporategovernancecommittee.be).

Samenstelling van de organen op 31 december 2017

Conseil d'administration

VOORZITTER²

- Bernard Gustin, onafhankelijk bestuurder

BESTUURDERS³

- Michel Allé, onafhankelijk bestuurder
- Luc De Temmerman, onafhankelijk bestuurder
- Frank Donck, onafhankelijk bestuurder
- Cécile Flandre, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T
- Claude Grégoire, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T
- Bernard Gustin, onafhankelijk bestuurder⁴
- Philip Heylen, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T
- Luc Hujuel, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T
- Roberte Kesteman, onafhankelijk bestuurder⁵,
- Jane Murphy, onafhankelijk bestuurder
- Dominique Offergeld, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T
- Rudy Provoost, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T⁶
- Saskia Van Uffelen, onafhankelijk bestuurder
- Geert Versnick, bestuurder benoemd op voorstel van Publi-T

VERTEGENWOORDIGSTER VAN DE FEDERALE REGERING MET EEN ADVISERENDE STEM

- Nele Roobrouck

Adviserende comités van de raad van bestuur

CORPORATE GOVERNANCE COMITÉ

- Luc Hujuel, voorzitter
- Frank Donck
- Philip Heylen
- Jane Murphy
- Saskia Van Uffelen

AUDITCOMITÉ⁷

- Michel Allé, voorzitter ad interim
- Luc De Temmerman
- Frank Donck
- Dominique Offergeld
- Geert Versnick

VERGOEDINGSCOMITÉ⁸

- Luc De Temmerman, voorzitter
- Claude Grégoire
- Saskia Van Uffelen

College van commissarissen⁹

- KPMG Bedrijfsrevisoren burg. cvba, vertegenwoordigd door Alexis Palm.
- Ernst & Young Bedrijfsrevisoren burg. cvba, vertegenwoordigd door Patrick Rottiers.

Directiecomité¹⁰

- Chris Peeters, voorzitter en Chief Executive Officer
- Markus Berger, Chief Infrastructure Officer
- Patrick De Leener, Chief Customers, Market & System Officer
- Frédéric Dunon, Chief Assets Officer
- Pascale Fonck, Chief Officer External Relations
- Peter Michiels, Chief Human Resources & Internal Communication Officer
- Ilse Tant, Chief Public Acceptance Officer
- Catherine Vandenborre, Chief Financial Officer

Algemeen secretaris

- Gregory Pattou

(1) De Corporate Governance Code is beschikbaar op de website van de Commissie Corporate Governance (www.corporategovernancecommittee.be).

(2) Miriam Maes, onafhankelijk bestuurder, was voorzitter tot 16 mei 2017. Claude was vice-voorzitter tot 16 mei 2017 en voorzitter ad-interim vanaf 16 mei 2017 tot 21 december 2017. Geert Versnick was vice-voorzitter tot 16 mei 2017. Bernard Gustin werd benoemd als voorzitter vanaf 21 december 2017.

(3) Peter Vanvelthoven was bestuurder, benoemd op voorstel van Publi-T, tot 19 maart 2017. Jacques de Smet was onafhankelijk bestuurder tot 16 mei 2017. Miriam Maes was onafhankelijk bestuurder tot 27 oktober 2017.

(4) Bernard Gustin werd benoemd als bestuurder vanaf 16 mei 2017.

(5) Roberte Kesteman werd benoemd als bestuurder vanaf 27 oktober 2017.

(6) Rudy Provoost werd benoemd als bestuurder vanaf 16 mei 2017.

(7) Jacques de Smet was voorzitter van het auditcomité tot 16 mei 2017. Michel Allé werd benoemd als voorzitter ad interim vanaf 22 juni 2017.

(8) Jacques de Smet was lid van het remuneratiecomité tot 16 mei 2017.

(9) KPMG Bedrijfsrevisoren burg. cvba werd vertegenwoordigd door Benoît Van Roost tot 16 mei 2017. Ernst & Young Bedrijfsrevisoren burg. cvba werd vertegenwoordigd door Marnix Van Doren tot 16 mei 2017.

(10) Peter Michiels werd benoemd als lid van het directiecomité vanaf 3 januari 2017 en Patrick De Leener werd benoemd als lid van het directiecomité vanaf 1 februari 2017. Frank Vandenbergh was Chief Customers, Market & System Officer tot 1 februari 2017.

Raad van bestuur

De raden van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset zijn elk samengesteld uit 14 leden die geen uitvoerende functie vervullen bij Elia System Operator noch bij Elia Asset.

Dezelfde bestuurders zetelen in de raden van bestuur van beide vennootschappen.

De helft van de bestuurders zijn onafhankelijke bestuurders die voldoen aan de voorwaarden zoals omschreven in artikel 526ter van het Wetboek van vennootschappen, in artikel 2, 30 van de wet van 29 april 1999 met betrekking tot de organisatie van de elektriciteitsmarkt en in de statuten. Zij hebben een gunstig eensluidend advies over hun onafhankelijkheid ontvangen van de CREG. De andere helft van de bestuurders zijn niet-onafhankelijke bestuurders, benoemd door de algemene vergadering op voorstel van Publi-T, op grond van de huidige samenstelling van het aandeelhouderschap (zie hiervoor de sectie 'Structuur van het aandeelhouderschap' op pagina 113 van deze verklaring).

Overeenkomstig de wettelijke en statutaire bepalingen, worden de raden van bestuur van Elia System Operator en Elia Asset ondersteund door drie comités: het corporate governance comité, het auditcomité en het vergoedingscomité, waarvan de samenstelling identiek is voor Elia System Operator en Elia Asset. De raden van bestuur zien erop toe dat deze comités efficiënt werken.

Overeenkomstig de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, bepalen het Wetboek van vennootschappen en de statuten van Elia System Operator en Elia Asset dat de raad van bestuur bestaat uit minstens één derde (1/3) leden van het andere geslacht. Deze regel van één derde (1/3) wordt op evenredige wijze toegepast op de onafhankelijke bestuurders en de niet-onafhankelijke bestuurders.

Bovendien, in overeenstemming met de corporate governance code 2009, het Huishoudelijk Reglement van de raad van bestuur en de Wet van 3 september 2017 betreffende de bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote vennootschappen en groepen, is de samenstelling van de raad van bestuur gebaseerd op genderdiversiteit en diversiteit in het algemeen, evenals op de complementariteit van vaardigheden, ervaringen en kennis.

Bij de zoektocht naar en benoeming van nieuwe bestuurders wordt bijzondere aandacht besteed aan diversiteitsparameters in termen van leeftijd, geslacht en complementariteit.

WIJZIGINGEN VAN DE SAMENSTELLING VAN DE RAAD VAN BESTUUR

Het mandaat van de volgende bestuurders werd in 2017 vernieuwd, na het verstrijken van hun mandaat:

- Jane Murphy werd door de gewone algemene vergadering van 16 mei 2017 herbenoemd tot onafhankelijk bestuurder van Elia System Operator en Elia Asset.

- Cécile Flandre, Claude Grégoire, Philip Heylen en Dominique Offergeld werden door de gewone algemene vergadering van 16 mei 2017 herbenoemd als niet-onafhankelijke bestuurders van Elia System Operator en Elia Asset.

De volgende personen werden in 2017 benoemd tot bestuurder van Elia System Operator en Elia Asset:

- Bernard Gustin werd door de gewone algemene vergadering van 16 mei 2017 benoemd tot onafhankelijk bestuurder van Elia System Operator en Elia Asset (als opvolger van Jacques de Smet),
- Rudy Provoost werd door de gewone algemene vergadering van 16 mei 2017 benoemd tot niet-onafhankelijk bestuurder van Elia System Operator en Elia Asset (als opvolger van Peter Vanvelthoven die zijn ontslag heeft ingediend als niet-onafhankelijk bestuurder van Elia System Operator en Elia Asset, vanaf 19 maart 2017),
- Roberte Kesteman werd door de speciale algemene vergadering van 27 oktober 2017 benoemd tot onafhankelijk bestuurder van Elia System Operator en Elia Asset (als opvolgster van Miriam Maes).

Overigens werd Bernard Gustin op 21 december 2017 benoemd tot voorzitter van de raad van bestuur, hij volgt hierbij Claude Grégoire op, die op 16 mei 2017 benoemd werd tot voorzitter ad interim.

Bovendien werd Michel Allé benoemd tot voorzitter ad interim van het auditcomité vanaf 22 juni 2017.

DUUR, VERVALDAG VAN MANDATEN EN PROCEDURE VAN BENOEMING

De bestuurders van Elia System Operator en van Elia Asset worden (her)benoemd voor een duur van 6 jaar.

De mandaten van alle bestuurders verstrijken na afloop van de gewone algemene vergadering van Elia System Operator en van Elia Asset van 2023 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op 31 december 2022, met uitzondering van de bestuurders die hieronder worden vermeld, voor wie de vervaldatum van het mandaat verschillend is.

DIVERSITEIT BINNEN DE RAAD VAN BESTUUR

Aantal personen in de raad van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset op 31 december 2017	eenheid	2017
Mannen	30 - 50 jaar	2
	≥ 50 jaar	7
Vrouwen	30 - 50 jaar	1
	≥ 50 jaar	4

De mandaten van Luc De Temmerman, Frank Donck, Luc Hujoel, Saskia Van Uffelen en Geert Versnick als bestuurders van Elia System Operator en van Elia Asset verstrijken na afloop van de gewone algemene vergadering van deze vennootschappen van 2020 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op 31 december 2019.

Het mandaat van Michel Allé als onafhankelijke bestuurder van Elia System Operator en van Elia Asset verstrijkt na afloop van de gewone algemene vergadering van deze vennootschappen van 2022 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op vrijdag 31 december 2021.

De termijn van zes jaar van het mandaat van de bestuurders, die afwijkt van de termijn van vier jaar die wordt aanbevolen door de corporate governance code, is gerechtvaardigd wegens de specifieke kenmerken en de technische, financiële en juridische complexiteit die eigen zijn aan de taken van de transmissienet-beheerder en die een langere ervaring in deze materie vereisen.

Ter herinnering, er gelden specifieke corporate governance voorschriften voor de benoeming van de onafhankelijke en niet-onafhankelijke bestuurders van de raden van bestuur van Elia System Operator en Elia Asset, alsook voor de samenstelling en werking van hun comités. Deze bepalingen zijn vastgesteld door de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de statuten van deze vennootschappen.

De wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt heeft aan het corporate governance comité een belangrijke taak gegeven bij het voorstellen van onafhankelijke kandidaat-bestuurders. Zij worden benoemd op basis van een door het corporate governance comité opgestelde lijst van kandidaten. Het comité onderzoekt het up-to-date curriculum vitae van elke kandidaat en hun verklaring op eer inzake de onafhankelijkheidscriteria vereist door de wettelijke en statutaire bepalingen die op Elia van toepassing zijn. De algemene vergadering benoemt vervolgens de onafhankelijke bestuurders. Deze benoemingen worden voorgelegd aan de CREG, die een sluitend advies moet uitbrengen over de onafhankelijkheid van elke onafhanke-

lijke bestuurder. Er wordt een soortgelijke procedure toegepast in het geval er een mandaat van onafhankelijk bestuurder zou openvallen in de loop van het mandaat en de raad van bestuur één van de door het corporate governance comité voorgestelde kandidaten zou coöpteren.

Het corporate governance comité oefent dus de functies van een benoemingscomité uit voor de benoeming van de onafhankelijke bestuurders. Wat de benoeming van de niet-onafhankelijke bestuurders betreft, is er geen benoemingscomité dat aanbevelingen formuleert aan de raad van bestuur. Deze situatie wijkt dus af van de voorschriften van de corporate governance code. Deze afwijking wordt verantwoord doordat de raad van bestuur in de mate van het mogelijke steeds tracht een consensus te bereiken. Meer nog, geen enkele belangrijke beslissing kan worden genomen zonder een meerderheid te bereiken binnen de groep van onafhankelijke bestuurders en de groep van niet-onafhankelijke bestuurders.

ACTIVITEITENVERSLAG VAN DE RAAD VAN BESTUUR

De raad van bestuur oefent ten minste de volgende (niet-exhaustief opgesomde) bevoegdheden uit:

- hij bepaalt het algemeen, financieel en dividendbeleid van de vennootschap, alsook de waarden en de strategie van de vennootschap; bij het omzetten van de waarden en strategieën in de voornaamste beleidslijnen houdt de raad van bestuur rekening met de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de onderneming ('corporate social responsibility'), met genderdiversiteit en met diversiteit in het algemeen;
- hij oefent de bevoegdheden uit die hem worden toegekend door of krachtens het Wetboek van vennootschappen, door de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en door de statuten;
- hij stelt alle handelingen die nuttig of noodzakelijk zijn om het maatschappelijk doel te verwezenlijken, met uitzondering van de bevoegdheden die door de wet of door de statuten aan de algemene vergadering zijn voorbehouden;

– hij oefent toezicht uit. In dit kader oefent hij onder meer algemene controle uit op het directiecomité met inachtneming van de wettelijke beperkingen op het vlak van de toegang tot de commerciële en andere vertrouwelijke gegevens betreffende de netgebruikers en de verwerking ervan, in het kader van dit toezicht waakt hij eveneens over de manier waarop de activiteit van de onderneming gevoerd wordt en zich ontwikkelt om zo na te gaan of de vennootschap correct beheerd wordt. Bovendien monitort en evalueert hij de efficiëntie van de adviserende comités van de raad en de manier waarop de activiteit verloopt.

In 2017 vergaderden de raden van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset elk twaalf keer.

Indien een lid niet aanwezig kan zijn, laat hij zich in het algemeen vertegenwoordigen. Overeenkomstig artikel 19.4 van de statuten van Elia System Operator en artikel 18.4 van de statuten van Elia Asset kan een lid dat belet of afwezig is aan een ander lid van de raad schriftelijk volmacht geven om hem op een bepaalde vergadering van de raad van bestuur te vertegenwoordigen en er in zijn plaats te stemmen. Geen enkele volmachthouder mag echter meer dan twee bestuurders vertegenwoordigen.

EVALUATIE

De raad van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset heeft in 2016 een formele procedure georganiseerd voor de evaluatie van zijn werking (met inbegrip van een evaluatie van de globale bijdrage van de bestuurders), die van zijn comités, alsook van de interactie tussen de raad van bestuur en het directiecomité. De raad heeft voor boekjaar 2016, volgens bepaling 4.13 van de Corporate Governance Code, geen individuele evaluatie uitgevoerd.

De evaluatieprocedure in 2016 werd uitgevoerd in overeenstemming met bepaling 4 van de corporate governance code die de vennootschap heeft aanvaard als haar referentiecode.

Een nieuwe evaluatie zal worden georganiseerd binnen de termijn vermeld in het Corporate Governance Charter.

College van commissarissen

De gewone algemene vergadering van Elia System Operator en van Elia Asset heeft op 16 mei 2017 Ernst & Young Bedrijfsrevisoren burg. cvba en KPMG Bedrijfsrevisoren burg. cvba herbenoemd als commissarissen van deze vennootschappen en dit voor een periode van drie jaar. Hun mandaat verstrijkt na afloop van de gewone algemene vergadering van Elia System Operator en van Elia Asset van 2020 met betrekking tot het boekjaar afgesloten op 31 december 2019.

Ernst & Young Bedrijfsrevisoren burg. cvba werd voor de uitoefening van dit mandaat vertegenwoordigd door Marnix Van Dooren tot 16 mei 2017 en vanaf deze datum door Patrick Rottiers.

KPMG Bedrijfsrevisoren burg. cvba werd voor de uitoefening van dit mandaat vertegenwoordigd door Benoît Van Roost tot 16 mei 2017 en vanaf deze datum door Alexis Palm.

Belangrijke gebeurtenissen in 2017

STATUTENWIJZIGINGEN NAAR AANLEIDING VAN DE VASTSTELLING VAN DE KAPITAALVERHOOGING VOORBEHOUDEN AAN HET PERSONEEL

De buitengewone algemene vergadering van Elia System Operator van 17 mei 2016 heeft het voorstel tot kapitaalverhoging voorbehouden aan het personeel van de vennootschap en van haar Belgische dochtervennootschappen goedgekeurd.

Deze kapitaalverhoging werd in twee delen uitgevoerd, met name in december 2016 en in maart 2017, voor een totaal maximumbedrag van 6 miljoen € (maximaal 5.300.000 € in 2016 en maximaal 700.000 € in 2017), door de uitgifte van nieuwe aandelen van categorie B, met opheffing van het voorkeurrecht van de bestaande aandeelhouders ten gunste van de personeelsleden van de vennootschap en van haar Belgische dochtervennootschappen, in voorkomend geval onder de fractiewaarde van de bestaande aandelen van dezelfde categorie.

De buitengewone algemene vergadering heeft beslist om voor de kapitaalverhoging van 2017 de uitgifteprijs vast te stellen op een bedrag gelijk aan het gemid-

delde van de slotkoersen van de laatste dertig kalenderdagen voorafgaand aan 31 januari 2017, verminderd met 16,66 %.

De kapitaalverhoging 2017 werd verwezenlijkt ten belope van een totaal bedrag (inclusief uitgiftepremie) van 391.087,26 €. Er werden 9.861 aandelen van categorie B van Elia System Operator uitgegeven.

Als gevolg van de kapitaalverhoging 2017 werden de artikelen 4.1 en 4.2 van de statuten van Elia System Operator met betrekking tot het maatschappelijk kapitaal en het aantal aandelen op 23 maart 2017 gewijzigd.

De recentste versie van de statuten van Elia System Operator is integraal beschikbaar op de website van de vennootschap (www.eliagroup.eu, onder 'Investor relations' en www.elia.be, onder 'Elia', 'Corporate governance').

WIJZIGING VAN DE SAMENSTELLING VAN DE RAAD VAN BESTUUR EN VAN HET DIRECTIECOMITÉ

Voor de wijziging van de samenstelling van de raad van bestuur en van het directiecomité wordt verwezen naar de delen in deze corporate governance verklaring die hieraan zijn gewijd.

Voor de andere markante gebeurtenissen in 2017, zie pag. 12 en 17.

Vergoedingscomité

Naast zijn gebruikelijke bevoegdheden ter ondersteuning van de raad van bestuur heeft het vergoedingscomité krachtens artikel 526quater van het Wetboek van vennootschappen, de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de statuten eveneens de taak om aan de raad van bestuur aanbevelingen te formuleren over het remuneratiebeleid en de individuele remuneratie van de leden van het directiecomité en de bestuurders. Daarnaast stelt het vergoedingscomité een remuneratieverslag op dat door het comité wordt toegelicht op de gewone algemene vergadering.

Het vergoedingscomité van Elia System Operator is zes keer bijeengekomen in 2017⁽¹⁾. Het vergoedingscomité van Elia Asset is vijf keer bijeengekomen in 2017.

Eenmaal per jaar evalueert de vennootschap haar kaderpersoneel in overeen-

stemming met haar performancemanagementbeleid. Dit beleid is ook van toepassing op de leden van het directiecomité. Op deze manier evalueert het vergoedingscomité de leden van het directiecomité op basis van een aantal kwantitatieve en kwalitatieve collectieve en individuele doelstellingen, eveneens rekening houdend met de feedback van de interne en externe stakeholders.

Het dient aangestipt dat het variabele gedeelte van de vergoedingen van het directiecomité werd aangepast om rekening te houden met de invoering van de meerjarentarieven. Het gevolg hiervan is dat het remuneratiebeleid voor de leden van het directiecomité sinds 2008 onder andere een jaarlijkse variabele vergoeding en een deelneming op lange termijn omvat, gespreid over de duur van de meerjarige regelgeving. De jaarlijkse variabele vergoeding bestaat uit twee delen: de realisatie van kwantitatieve collectieve doelstellingen en de persoonlijke prestaties, waaronder de voortgang in collectieve infrastructuurprojecten, beveiliging en AIT ('Average Interruption Time' - gemiddelde tijd van onderbreking van de elektriciteitsvoorziening)⁽²⁾.

Het vergoedingscomité heeft ook het voorstel van collectieve doelstellingen voor het directiecomité voor het jaar 2017 goedgekeurd. Bovendien heeft het vergoedingscomité het remuneratieverslag, dat deel uitmaakt van het jaarverslag betreffende het jaar 2016 goedgekeurd en heeft het een positief advies geformuleerd over de kapitaalverhoging ten behoeve van het personeel.

Auditcomité

Naast zijn gebruikelijke bevoegdheden ter ondersteuning van de raad van bestuur heeft het auditcomité, krachtens artikel 526bis van het Wetboek van vennootschappen, de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de statuten, met name de volgende taken:

- de rekeningen onderzoeken en de budgetten controleren;
- het proces van financiële verslaggeving opvolgen;
- de doeltreffendheid van de systemen voor interne controle en risicobeheer van de vennootschap nagaan;

(1) Waarvan één vergadering met de notaris om de kapitaalverhoging voorbehouden aan het personeel vast te stellen.

(2) Leveringsbetrouwbaarheidsindicator: aantal minuten per consument per jaar.

- de interne audits en hun doeltreffendheid opvolgen;
- de wettelijke controle van de jaarrekeningen opvolgen;
- de onafhankelijkheid van de commissarissen beoordelen en nagaan;
- voorstellen formuleren aan de raad van bestuur voor de benoeming en herverkiezing van de commissarissen en de voorwaarden van hun aanstelling;
- in voorkomend geval een onderzoek instellen naar de kwesties die aanleiding geven tot het ontslag van de commissarissen en aanbevelingen formuleren voor acties die in dit verband vereist zijn;
- de aard en de reikwijdte nagaan van de niet-auditdiensten die de commissarissen verstrekken;
- de doeltreffendheid van de externe auditprocessen nagaan.

Krachtens artikel 96,§1,9° van het Wetboek van vennootschappen en de statuten moet dit verslag de verantwoording bevatten van de onafhankelijkheid en van de deskundigheid op het gebied van boekhouding en audit van ten minste één lid van het auditcomité. Het huishoudelijk reglement van het auditcomité bepaalt in dit opzicht dat alle leden van het auditcomité over voldoende noodzakelijke ervaring en competenties beschikken om hun rol in het auditcomité te kunnen vervullen, met name op het vlak van boekhouding, audit en financiën. Op grond van dit reglement moet de beroepservaring van minstens twee leden van het auditcomité in dit verslag worden toegelicht.

De ervaring van de voorzitter van het auditcomité (Jacques de Smet tot 16 mei 2017 en vanaf deze datum Michel Allé), alsook van Dominique Offergeld, lid van het auditcomité, wordt hieronder in detail beschreven.

Jacques de Smet (onafhankelijk bestuurder en voorzitter van het auditcomité van Elia System Operator en van Elia Asset tot 16 mei 2017) is houder van een diploma economische wetenschappen aan de Universiteit van Brussel. Hij begon zijn carrière als auditor bij Peat Marwick Mitchell & Co (nu KPMG). In 1979 maakte hij de overstap naar Tractionel group (nu Engie), aanvankelijk als assistent van de CEO van de holding. Daarna werd hij aangesteld in het financieel departement van de ven-

nootschap van de groep Frima Viking NV en later werd hij CFO van Chamebel NV. In 1987 was hij lid van het directiecomité van Prominvest NV, een vennootschap die investeert in risicokapitaal. Van 1988 tot 2002 was hij financieel directeur en lid van het directiecomité van D'leteren NV en van de raden van bestuur van alle dochtermaatschappijen van de groep, met name AVIS EUROPE PLC en BELRON. Tussen 2002 en 2005 was hij financieel directeur van de groep Ziegler. In 2009 werd hij benoemd tot lid van de raad van bestuur van SABCA NV. Bovendien was hij lid van de raden van bestuur van UCO NV (1977 – 2001), LA LIEVE NV (1978-1996), LYS-LIEVE NV (1975-1995), BELGO-KATANGA NV (1996-2000), IBEL NV (1995-2000) en voorzitter van het Financial Executives Institute of Belgium (2002-2013). Sinds 1986 is hij gedelegeerd bestuurder van GEFOR NV. (een adviesbureau gespecialiseerd op het vlak van 'corporate finance' en met name op het vlak van onderhandeling van bankkredieten). Hij zetelt in de raden van bestuur van S.A.B.C.A. (als vast vertegenwoordiger van GEFOR) en Wereldhave Belgium en hij is voorzitter van de auditcomités van deze bedrijven.

Michel Allé (onafhankelijk bestuurder van Elia System Operator en van Elia Asset sinds 17 mei 2016 en voorzitter ad interim van het auditcomité sinds 22 juni 2017) is van opleiding burgerlijk ingenieur in de fysica en heeft ook een master in de economie (beide behaald aan de Université Libre de Bruxelles). Behalve zijn academische carrière als professor economie en financiën (Solvay Brussels School, Polytechnische school van de ULB) heeft hij vele jaren gewerkt als financieel directeur. In 1979 begon hij zijn carrière bij de diensten van de Belgische eerste minister, als adviseur in de afdeling voor de planning van het wetenschapsbeleid. Vanaf 1982 was hij directeur van het nationale R&D-programma inzake energie en daarna directeur van innovatieve ondernemingen. In 1987 voegde hij zich bij de COBEPA Group, waar hij verschillende functies uitoefende en met name vicevoorzitter was van Mosane van 1992 tot 1995. Van 1995 tot 2000 was hij lid van het directiecomité van de COBEPA Group. Daarna was hij financieel directeur van BIAC (tussen 2001 en 2005) en van de NMBS (tussen 2005 en 2015). Hij heeft ook ruime ervaring als bestuurder, aangezien hij met name bestuurder was of

nog is bij Telenet, Zetes, Eurvest, Mobistar en D'leteren. Hij maakte deel uit van het auditcomité van Telenet en was voorzitter van het auditcomité van Zetes.

Dominique Offergeld (niet-onafhankelijk bestuurder van Elia System Operator en van Elia Asset) behaalde een diploma in economische en sociale wetenschappen (richting openbare economie) aan de Université Notre Dame de la Paix in Namen. Ze volgde meerdere extra-universitaire programma's, waaronder het General Management Program aan het Cedep (INSEAD) in Fontainebleau (Frankrijk). Ze begon haar carrière in 1988 bij de Generale Bank (nu BNP Paribas Fortis), in het departement bedrijfsfinanciering en werd in 1999 benoemd tot deskundige van de viceminister-president en minister van Economische Zaken van het Waals Gewest. In 2001 werd ze adviseur van de vicepremier en van de minister van Buitenlandse Zaken. Tussen 2004 en 2005 was ze adjunct-directeur van het kabinet van de minister van Energie, vervolgens werd ze in 2005 algemeen adviseur van de NMBS-Holding. Ze was bestuurder van (onder andere) Publigaz en regeringscommissaris bij Fluxys. Ze was ook voorzitter van de raad van bestuur en het auditcomité van de NMBS. Tussen 2014 en 2016 was ze directrice van de strategische cel van de minister van Mobiliteit, belast met Belgocontrol en de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Ze was financieel directrice van ORES cvba, een functie die ze ook tussen 2008 en 2014 uitoefende en die ze opnieuw uitoefent sinds augustus 2016.

Het auditcomité is bevoegd om een onderzoek in te stellen in alle aangelegenheden die het aanbelangt. Het beschikt daartoe over de nodige werkmiddelen, heeft toegang tot alle informatie, met uitzondering van de vertrouwelijke commerciële gegevens betreffende de netgebruikers en kan advies inwinnen bij interne en externe experts.

Het auditcomité heeft in 2017 zes keer vergaderd.

Het comité heeft de jaarrekeningen van 2016 onderzocht, zowel in Belgian GAAP als in IFRS. Het heeft ook de halfjaarlijkse resultaten van 30 juni 2017 en de kwartaalresultaten van 2017 geanalyseerd conform de Belgian GAAP en de IFRS-regels.

Het comité heeft kennis genomen van de uitgevoerde interne audits en aanbevelingen.

Het comité volgt daarnaast een actieplan voor elke uitgevoerde audit, om de efficiëntie, de traceerbaarheid en sensibilisering voor de geauditeerde domeinen te verbeteren en bijgevolg de eraan verbonden risico's te beperken en te verzekeren dat de controleomgeving en het risicobeheer adequaat zijn. Het comité heeft de verschillende actieplannen opgevolgd vanuit verschillende invalshoeken (planning, resultaten, prioriteiten) en dit, onder andere, op basis van een activiteitenverslag van de dienst interne audit. Het auditcomité heeft kennis genomen van de strategische risico's en risicoanalyses ad hoc op basis van de omgeving waarin de groep evolueert. Het auditcomité heeft ook de opvolging van milieugebonden kwesties gecontroleerd.

Corporate governance comité

Naast zijn gebruikelijke bevoegdheden ter ondersteuning van de raad van bestuur heeft het corporate governance comité, krachtens de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de statuten, de volgende taken:

- aan de algemene vergadering kandidaten voorstellen voor de mandaten van onafhankelijk bestuurder;
- voorafgaandelijk de aanstelling en/of, in voorkomend geval, het ontslag van de leden van het directiecomité goedkeuren;
- op verzoek van elke onafhankelijke bestuurder, van de voorzitter van het directiecomité of van de bevoegde federale en/of gewestelijke regelgevende instantie(s) van de elektriciteitsmarkt, ieder belangenconflict onderzoeken tussen, enerzijds, de netbeheerder en, anderzijds, een dominerende aandeelhouder, een gemeenteaandeelhouder of een met een dominerende aandeelhouder geassocieerde of verbonden onderneming, en hierover verslag uitbrengen aan de raad van bestuur. Deze opdracht heeft tot doel de onafhankelijkheid van de bestuurders te versterken in aanvulling op de procedure voorzien in artikel 524 van het Wetboek van vennootschappen, die de vennootschap ook toepast;

– zich uitspreken over de gevallen van onverenigbaarheid in hoofde van de leden van het directiecomité en van de personeelsleden;

– toezien op de toepassing binnen de vennootschap van de wettelijke, reglementaire, decretale en andere bepalingen met betrekking tot het beheer van de elektriciteitsnetten, de doeltreffendheid ervan evalueren ten aanzien van de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid van het beheer van voormelde netten, alsook toezien op de naleving van de artikelen 4.4 en 13.1, tweede en derde lid van de statuten van Elia System Operator. Hierover wordt jaarlijks een rapport voorgelegd aan de raad van bestuur en aan de federale en/of gewestelijke regelgevende instantie(s) voor de elektriciteitsmarkt;

– op verzoek van ten minste één derde van de leden een vergadering van de raad van bestuur samenroepen overeenkomstig de oproepingsformaliteiten die in de statuten zijn vastgelegd;

– na kennisgeving door een bestuurder de conformiteit onderzoeken met artikel 9.1, b), c) en d) van de richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit, alsook het lidmaatschap onderzoeken van een bestuurder van de raad van toezicht, de raad van bestuur of de organen die wettelijk een onderneming vertegenwoordigen die, rechtstreeks of onrechtstreeks, zeggenschap uitoefent over een producent en/of leverancier van elektriciteit, en hierover verslag uitbrengen aan de raad van bestuur. Bij dit onderzoek houdt het corporate governance comité rekening met de rol en de invloed die de betrokken bestuurder heeft in de betrokken onderneming en met de mate van zeggenschap of invloed van de betrokken onderneming over haar dochteronderneming. Het comité onderzoekt eveneens of bij de uitoefening van het mandaat van de betrokken bestuurder in de vennootschap een mogelijkheid of een drijfveer bestaat om bepaalde producent- of leveranciersbelangen te begunstigen ten nadele van andere netgebruikers wat de toegang tot en investeringen in het net betreft;

– voorafgaandelijk aan iedere benoeming van een bestuurder, ongeacht of het de benoeming betreft van een nieuwe bestuurder, dan wel de herbenoeming van een bestaande bestuurder, onderzoeken of de kandidaat-bestuurder de onverenigbaarheden opgenomen in de statuten van de vennootschap in acht neemt. Met het oog daarop dient iedere kandidaat-bestuurder aan het comité een overzicht te bezorgen van (i) de mandaten die hij bekleedt in de raad van bestuur, de raad van toezicht of een ander orgaan van andere rechtspersonen dan de vennootschap en (ii) iedere andere functie of activiteit die hij uitoefent, al dan niet bezoldigd, ten dienste van een onderneming die één van de volgende functies vervult: de productie of de levering van elektriciteit.

Het comité heeft in 2017 tien keer vergaderd.

In het kader van zijn wettelijke en statutaire bevoegdheden en met inachtneming van de vertrouwelijkheidsregels behandelt het comité met name de volgende dossiers: de voorafgaande goedkeuring van de benoeming van nieuwe leden van het directiecomité, het voorstel van benoeming van kandidaten voor onafhankelijke bestuurders en de naleving van wettelijke, reglementaire en statutaire vereisten van onafhankelijkheid toepasselijk voor onafhankelijke bestuurders van de vennootschap, het onderzoek naar de overeenstemming met de vereisten inzake de volledige ontvlechting van de eigendomsstructuren ('full ownership unbundling'), zoals voorzien door de wet en de statuten en de voorbereiding van de corporate governance verklaring.

Directiecomité

Het directiecomité is overeenkomstig artikel 9, §9 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en de statuten met name belast met:

- het operationeel beheer van de elektriciteitsnetten, inclusief de commerciële, technische, financiële, regelgevende en personeelsaangelegenheden verbonden aan dit operationeel beheer,
- het dagelijks bestuur van de netbeheerder,
- de uitoefening van de bevoegdheden die hem door de statuten worden toegekend,
- de uitoefening van de bevoegdheden die aan hem gedelegeerd worden door de raad van bestuur, binnen de grenzen van de algemene beleidsregels en -principes en de beslissingen genomen door de raad van bestuur.

Het directiecomité beschikt over alle nodige bevoegdheden, inclusief de bevoegdheid van vertegenwoordiging, en voldoende bewegingsruimte om de bevoegdheden uit te oefenen die aan hem werden gedelegeerd en om een bedrijfsstrategie voor te stellen en toe te

passen, zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheden van de raad van bestuur en de verplichting van de raad van bestuur om zich te houden aan de wettelijke beperkingen inzake de toegang tot de commerciële gegevens en andere vertrouwelijke gegevens betreffende de netgebruikers en de verwerking ervan.

Het directiecomité houdt over het algemeen ten minste één keer per maand een formele vergadering. De leden komen ook wekelijks samen in het kader van informele vergaderingen. Een lid dat niet aanwezig kan zijn, laat zich gewoonlijk vertegenwoordigen. Een volmacht kan worden gegeven via elk schriftelijk communicatiemiddel (waarvan de authenticiteit redelijkerwijs identificeerbaar is) aan een ander lid van het directiecomité, in overeenstemming met het huishoudelijk reglement van het directiecomité. Het afwezige lid kan, in overeenstemming met het huishoudelijk reglement van het directiecomité, via elk schriftelijk verzendingsmedium (waarvan de oorspronkelijke authenticiteit redelijkerwijs geïdentificeerd kan worden) een volmacht geven aan een ander lid van het directiecomité. Geen enkele volmachthouder mag echter meer dan twee directieleden vertegenwoordigen.

Het directiecomité heeft in 2017 20 keer vergaderd voor Elia System Operator en 20 keer voor Elia Asset.

Het comité brengt elk kwartaal verslag uit aan de raad van bestuur over de financiële situatie van de vennootschap (meer bepaald over de overeenstemming tussen het budget en de vastgestelde resultaten) en op elke vergadering van de raad van bestuur over het beheer van het transmissienet. In het kader van de rapportering over het beheer van het transmissienet in 2017, heeft het directiecomité de raad van bestuur voornamelijk op de hoogte gehouden over de strategische dossiers, de ontwikkelingen in de wetgeving die toepasselijk zijn op de vennootschap, over de financiële toestand van de vennootschap, de toestand van haar dochtervennootschappen, de belangrijke beslissingen van de regulatoren en de besturen, alsook over de opvolging en ontwikkeling van de grote investeringsprojecten.

De CSR (Corporate Social Responsibility) van Elia System Operator en van Elia Asset is een verantwoordelijkheid van de Chief Public Acceptance Officer.

DIRECTIECOMITÉ

Chris Peeters

Markus Berger

Patrick De Leener

Frédéric Dunon

Pascale Fonck

Peter Michiels

Ilse Tant

Catherine Vandendorre

WIJZIGINGEN VAN DE SAMENSTELLING VAN HET DIRECTIECOMITÉ

Peter Michiels werd benoemd tot lid van het directiecomité vanaf 3 januari 2017. Hij oefent de functie Chief Human Resources & Internal Communication Officer uit.

Bovendien werd Patrick De Leener benoemd tot lid van het directiecomité vanaf 1 februari 2017, ter vervanging van Frank Vandenberghe. Patrick De Leener voert de functie van Chief Customers, Market & System Officer uit.

Bovendien, in overeenstemming met de Wet van 3 september 2017 betreffende de bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote vennootschappen en groepen, is de samenstelling van het directiecomité gebaseerd op genderdiversiteit en diversiteit in het algemeen, evenals op de complementariteit van vaardigheden, ervaringen en kennis.

Bij de zoektocht naar en benoeming van nieuwe directeuren wordt bijzondere aandacht besteed aan diversiteitsparameters in termen van leeftijd, geslacht en complementariteit.

GEDRAGSCODE

Na de inwerkingtreding van de Europese Verordening (EU) nr. 596/2014 betreffende marktmisbruik heeft Elia haar gedragscode aangepast. Deze gedragscode is gericht op de voorkoming van mogelijke inbreuken op de wetgeving betreffende misbruik van voorkennis en marktmanipulatie door de personeelsleden en personen met leidinggevende verantwoordelijkheid binnen de Elia groep. De gedragscode legt een reeks regels en meldingsplichten op voor de transacties door deze personen met hun effecten van Elia System Operator, conform met de bepalingen in de Verordening betreffende marktmisbruik en de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en andere financiële diensten. Deze gedragscode is beschikbaar op de website van de vennootschap (www.elia.be, onder 'Elia', 'Corporate governance').

CORPORATE GOVERNANCE CHARTER EN HUISHOUDELIJKE REGLEMENTEN VAN DE RAAD VAN BESTUUR, VAN DE ADVISERENDE COMITÉS VAN DE RAAD VAN BESTUUR EN VAN HET DIRECTIECOMITÉ

Het Corporate Governance Charter en de huishoudelijke reglementen van de raad van bestuur, de adviserende comités van de raad van bestuur en het directiecomité zijn beschikbaar op de website van de vennootschap (www.elia.be, onder 'Elia', 'Corporate governance').

REGLEMENTERING INZAKE TRANSPARANTIE - KENNISGEVINGEN

Elia System Operator heeft op 17 januari 2017 kennisgevingen ontvangen in de zin van de wet van 2 mei 2007 betreffende de openbaarmaking van belangrijke deelnemingen in emittenten waarvan aandelen zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt en houdende diverse bepalingen, en het koninklijk besluit van 14 februari 2008 betreffende de openbaarmaking van belangrijke participaties. Meer in het bijzonder na de kapitaalverhoging van 22 december 2016 voorbehouden aan het personeel van Elia heeft Publi-T op 17 januari 2017 Elia ervan in kennis gesteld dat haar participatie in Elia op 22 december 2016 gedaald was tot 44,97 %. De Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij, met wie Publi-T samenwerkt, heeft op 17 januari 2017 Elia eveneens geïnformeerd dat haar participatie in Elia op 22 december 2016 naar 2,02 % was gegaan. Bijgevolg bedroeg hun gezamenlijke participatie in Elia op 22 december 2016 46,99 %. De wijziging in de percentages van deze participaties heeft een passief karakter en vloeit voort uit de kapitaalverhoging van eind 2016 ten behoeve van het personeel, waarbij het aantal aandelen van Publi-T en de Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij onveranderd bleef.

Overeenkomstig artikel 15 van de wet van 2 mei 2007 heeft Elia System Operator op 4 april 2017 de realisatie van de kapitaalverhoging ten behoeve van het personeel van Elia System Operator NV en haar Belgische dochterondernemingen, vastgesteld voor de notaris op 23 maart 2017, bekendgemaakt, op grond waarvan 9.861 nieuwe aandelen van Elia System Operator NV werden uitgegeven. Zie ook het persbericht van 4 april 2017, gepubliceerd op de website van de onderneming.

Het totaal door Elia uitgegeven aandelen bedraagt 60.901.019.

Voor meer informatie over de structuur van het aandeelhouderschap op 31 december 2017, zie de sectie "Structuur van het aandeelhouderschap op de balansdatum" op pagina 113.

DIVERSITEIT IN HET DIRECTIECOMITÉ

Aantal personen in het directiecomité van Elia System Operator en van Elia Asset op 31 december 2017	eenheid	2017
Mannen	30 - 50 jaar	1
	≥ 50 jaar	4
Vrouwen	30 - 50 jaar	2
	≥ 50 jaar	1

Remuneratieverslag

VERGOEDING VAN DE LEDEN VAN DE RAAD VAN BESTUUR EN VAN HET DIRECTIECOMITÉ

Procedure die in 2016 werd goedgekeurd om het remuneratiebeleid en de remuneratie van de leden van de raad van bestuur en van het directiecomité te bepalen

Het vergoedingscomité heeft overeenkomstig de artikelen 16.1 en 15.1 van de statuten van Elia System Operator en van Elia Asset in 2016 een ontwerp van remuneratiebeleid voor de leden van de raad van bestuur en van het directiecomité opgesteld en dit werd goedgekeurd door de raden van bestuur van Elia System Operator en van Elia Asset.

Het ontwerp van remuneratiebeleid voor de bestuurders werd goedgekeurd door de algemene vergadering van aandeelhouders van Elia System Operator en van Elia Asset van 17 mei 2016.

Daarnaast heeft het vergoedingscomité aanbevelingen geformuleerd omtrent het remuneratiebeleid evenals de remuneratie van de bestuurders en de leden van het directiecomité.

De samenstelling en de activiteiten van het vergoedingscomité worden meer in detail beschreven op pagina 104 van het jaarverslag.

Remuneratie van de leden van de raad van bestuur

Als gevolg van de beslissing van de gewone algemene vergadering van Elia System Operator en Elia Asset van 17 mei 2016 zijn de regels met betrekking tot de remuneratie van de bestuurders gewijzigd. De nieuwe regels die van toepassing zijn vanaf 1 januari 2016 worden hieronder beschreven.

Het totale bedrag van de bruto vergoedingen van de veertien bestuurders in 2017 bedroeg 872.583,54 € (437.177,27 € voor Elia System Operator en 435.406,27 € voor Elia Asset).

De tabel hieronder bevat de brutobedragen die individueel aan iedere bestuurder werden toegekend voor Elia System Operator en Elia Asset samen.

Deze bedragen werden berekend op basis van twaalf vergaderingen van de raad van bestuur van Elia System Operator en twaalf vergaderingen van de raad van bestuur van Elia Asset in 2017. In 2017 heeft het auditcomité zes keer vergaderd, het corporate governance comité tien keer, het vergoedingscomité van Elia System Operator zes keer¹³ en het vergoedingscomité van Elia Asset vijf keer.

De vergoeding van de bestuurders bestaat uit een vaste jaarlijkse vergoeding van 25.000 € per jaar (12.500 € voor Elia System Operator en 12.500 € voor Elia Asset) en zitpenningen ten belope van 1.500 € (750 € voor Elia System Operator en 750 € voor Elia Asset) per bijkomende vergadering van de raad van bestuur, te tellen vanaf de eerste vergadering van de raad van bestuur waaraan de bestuurder deelneemt. De vaste jaarlijkse vergoeding en de zitpenningen worden verhoogd met een supplement van 100% voor de voorzitter en van 30% voor iedere vicevoorzitter van de raad van bestuur.

Voor elke vennootschap, is de vaste jaarlijkse vergoeding voor elk lid van een adviserend comité van de raad van bestuur (zijnde het auditcomité, het vergoedingscomité en het corporate governance comité) vastgesteld op 3.000 € per jaar per comité en is de zitpenning voor elk lid van een comité vastgesteld op 750 € per vergadering van een comité (te tellen vanaf de eerste vergadering waaraan het lid deelneemt). De vaste jaarlijkse vergoeding en de zitpenningen worden verhoogd met een supplement van 30% voor elke voorzitter van een comité.

De vaste jaarlijkse vergoedingen en de zitpenningen worden jaarlijks geïndexeerd in januari volgens de index van de consumptieprijs van de maand januari 2016.

De vaste jaarlijkse vergoedingen en de zitpenningen dekken alle kosten, met uitzondering van (a) de kosten gemaakt door een bestuurder met domicilie buiten België bij de uitoefening van zijn mandaat (zoals verplaatsings- en verblijfskosten), voor zover de bestuurder buiten België gedomicilieerd is op het moment van zijn benoeming of, indien de bestuurder in kwestie zijn domicilie wijzigt na zijn benoeming, na goedkeuring van het vergoedingscomité, (b) van alle kosten gemaakt door een bestuurder in het geval waarin een vergadering van de raad van bestuur buiten België georganiseerd wordt (bijvoorbeeld in Duitsland) en (c) van alle kosten gemaakt door een bestuurder tijdens zijn verplaatsingen naar het buitenland in het kader van zijn mandaat, op verzoek van de voorzitter of de vicevoorzitters van de raad van bestuur. Alle vergoedingen en kosten worden in rekening gebracht bij de exploitatiekosten van de vennootschap.

(13) Inclusief een vergadering voor een notaris om de kapitaalverhoging te bepalen die voorbehouden werd aan personeelsleden.

BESTUURDER	VERGOEDINGEN	RAAD VAN BESTUUR VAN ELIA SYSTEM OPERATOR	RAAD VAN BESTUUR VAN ELIA ASSET	AUDIT-COMITÉ VAN ELIA SYSTEM OPERATOR	AUDIT-COMITÉ VAN ELIA ASSET	CORPORATE GOVERNANCE COMITÉ VAN ELIA SYSTEM OPERATOR	CORPORATE GOVERNANCE COMITÉ VAN ELIA ASSET	VERGOEDINGS-COMITÉ VAN ELIA SYSTEM OPERATOR	VERGOEDINGS-COMITÉ VAN ELIA ASSET
Michel ALLÉ	51.310,86 €	10/12	10/12	3/3 ¹⁴	3/3 ¹⁵	-	-	-	-
Jacques DE SMET ¹⁶	30.751,40 €	3/3	3/3	3/3	3/3	-	-	4/4	3/3
Luc DE TEMMERMAN ¹⁷	78.556,40 €	12/12	12/12	6/6	6/6	-	-	6/6	5/5
Frank DONCK ¹⁸	76.478,00 €	10/12	10/12	5/6	5/6	10/10	10/10	-	-
Cécile FLANDRE ¹⁹	37.982,00 €	8/12	8/12	-	-	-	-	-	-
Claude GRÉGOIRE ²⁰	91.491,68 €	12/12	12/12	-	-	-	-	5/6	5/5
Bernard GUSTIN ²¹	29.000,30 €	8/9	8/9	-	-	-	-	-	-
Philip HEYLEN	58.000,00 €	10/12	10/12	-	-	7/10	7/10	-	-
Luc HUJOEL ²²	69.087,40 €	10/12	10/12	-	-	10/10	10/10	-	-
Roberte KESTEMAN ²³	10.779,16 €	4/4	4/4	-	-	-	-	-	-
Miriam MAES ²⁴	41.317,78 €	4/8	4/8	-	-	-	-	-	-
Jane MURPHY	64.160,00 €	12/12	12/12	-	-	9/10	9/10	-	-
Dominique OFFERGELD	54.920,00 €	11/12	11/12	4/6	4/6	-	-	-	-
Rudy PROVOOST ²⁵	30.027,06 €	9/9	9/9	-	-	-	-	-	-
Saskia VAN UFFELEN ²⁶	78.018,00 €	12/12	12/12	-	-	9/10	9/10	5/6	5/5
Geert VERSNICK	63.774,48 €	12/12	12/12	6/6	6/6	-	-	-	-
Peter VANVELTHOVEN ²⁷	6.929,02 €	1/1	1/1	-	-	-	-	-	-

(14) Michel Allé is lid en voorzitter van het auditcomité van Elia System Operator sinds 22 juni 2017.

(15) Michel Allé is lid en voorzitter van het auditcomité van Elia Asset sinds 22 juni 2017.

(16) Het mandaat van Jacques de Smet verstreek op 16 mei 2017.

(17) De bezoldiging van Luc De Temmerman wordt aan de vennootschap InDeBom Strategies Comm. V. uitgekeerd.

(18) De bezoldiging van Frank Donck wordt aan de vennootschap Iinvest NV uitgekeerd.

(19) De bezoldiging van Cécile Flandre wordt aan de vennootschap Belfius Insurance NV uitgekeerd.

(20) De bezoldiging van Claude Grégoire wordt aan de vennootschap Socofe NV uitgekeerd.

(21) Bernard Gustin is bestuurder sinds 16 mei 2017. De bezoldiging van Bernard Gustin wordt aan de vennootschap Bernard Gustin BVBA uitgekeerd.

(22) De bezoldiging van Luc Hujol wordt aan de vennootschap Interfin CVBA uitgekeerd.

(23) Roberte Kesteman is bestuurder sinds 27 oktober 2017. De bezoldiging van Roberte Kesteman wordt aan de vennootschap Symvouli BVBA uitgekeerd.

(24) Het mandaat van Miriam Maes verstreek op 27 oktober 2017.

(25) Rudy Provoost is bestuurder sinds 16 mei 2017.

(26) De bezoldiging van Saskia Van Uffelen wordt aan de vennootschap Quadrature BVBA uitgekeerd.

(27) Peter Vanvelthoven heeft zijn ontslag ingediend vanaf 19 maart 2017.

Alle vergoedingen worden evenredig in verhouding met de duur van het mandaat van bestuurder toegekend.

Op het einde van elk 1^e, 2^e en 3^e kwartaal wordt een voorschot op de jaarlijkse vergoedingen aan de bestuurders betaald. In december van het lopende jaar wordt een eindafrekening gemaakt.

Er worden geen andere voordelen in natura, aandelenopties, kredieten of voorschotten aan de bestuurders toegekend. Elia System Operator en Elia Asset hebben geen kredieten toegekend aan of voor een lid van de raad van bestuur.

Remuneratiebeleid van het directiecomité

DOELEINDEN

Ons remuneratiesysteem is ontworpen om de beste talenten aan te trekken, te behouden en te motiveren om zo onze doelstellingen op korte en lange termijn te bereiken binnen een samenhangend kader.

DE PRINCIPES MET BETREKKING TOT DE REMUNERATIE VAN HET LEIDINGGEVEND PERSONEEL VAN DE GROEP ZIJN:

- In de eerste plaats veiligheid benadrukken, werken in het belang van de onderneming door zich te richten op operationele prestaties
- Een salarisbeleid ontwerpen dat leidinggevenden aanmoedigt om onze kernwaarden van ondernemerschap, samenwerking, verantwoordelijkheid en agility na te leven
- De beste talenten aantrekken, behouden en ontwikkelen om onze strategie en doelstellingen op korte en lange termijn te kunnen realiseren
- Door onze variabele beloning zowel het succes van het team op het niveau van de onderneming als individuele bijdragen belonen
- Een systeem voor functieclassificatie en beloning van personeel uitwerken op basis van een objectieve en meetbare methodologie
- Het remuneratiesysteem op het geschikte referentiepunt op de markt positioneren om de talenten aan te trekken die we nodig hebben en om concurrerend te zijn, en hiervoor gegevens van verschillende leveranciers gebruiken (met inbegrip van Hay).
- Op geen enkele grond medewerkers discrimineren via ons remuneratiesysteem
- Onze regelingen m.b.t. sociale voordelen ontwikkelen om retentie te bevorderen en een zekere omgeving te bieden aan onze werknemers en hun gezin

Het vergoedingscomité evalueert jaarlijks de leden van het directiecomité. De evolutie in het basissalaris is afhankelijk van de positionering van elk lid van het directiecomité ten opzichte van het referentiesalaris in de algemene markt en van de beoordeling van zijn/haar individuele prestaties.

Sinds 2004 wordt de Hay-methode toegepast om het gewicht van elke directiefunctie te bepalen en een marktconforme vergoeding te waarborgen.

De vergoeding van de leden van het directiecomité is samengesteld uit de volgende elementen:

- basisloon,
- variabele kortetermijnvergoeding,
- variabele langetermijnvergoeding,
- pensioen,
- andere voordelen.

Overeenkomstig artikel 17.9 van de statuten van Elia System Operator is een afwijking van de bepalingen van artikel 520ter, 1e en 2e lid van het Wetboek van vennootschappen voorzien voor de leden van het directiecomité.

Wat de variabele vergoeding betreft, evalueert het vergoedingscomité de leden van het directiecomité op het einde van ieder jaar op basis van een zeker aantal kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen. Het variabele gedeelte van de vergoeding bestaat sinds 2008 uit twee pijlers, één op korte termijn en één op lange termijn.

BASISVERGOEDING

Alle leden van het directiecomité van Elia System Operator en van Elia Asset hebben het statuut van werknemer.

In 2017 werd aan de voorzitter van het directiecomité, Chris Peeters, een basisvergoeding van 409.647,13 € uitbetaald. De recurrente vergoeding die aan de overige leden van het directiecomité werd uitbetaald, bedroeg in totaal 1.417.147,29 € (respectievelijk 948.406,65 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 468.740,64 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

In 2017 werd aan alle leden van het directiecomité samen dus een totaalbedrag van 1.826.794,42 € aan basisvergoeding betaald.

VARIABELE KORTETERMIJNVERGOEDING

De eerste pijler van de variabele vergoeding is gebaseerd op het bereiken van een aantal doelstellingen die in het begin van elk jaar worden vastgelegd door het vergoedingscomité, waarbij maximaal

25% van de variabele vergoeding betrekking heeft op individuele doelstellingen en 75% op het behalen van collectieve doelstellingen van de Elia groep ('short-term incentive plan').

In 2017 bedroeg de vooraf verdiende variabele kortetermijnvergoeding van de voorzitter van het directiecomité 259.997,44 €.

De vooraf verdiende variabele vergoeding die in 2017 aan de overige leden van het directiecomité werd uitbetaald, bedroeg in totaal 534.605,94 € (respectievelijk 360.872,59 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 173.733,35 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

In 2017 werd aan alle leden van het directiecomité samen dus een totaalbedrag van 794.603,37 € aan variabele vergoeding betaald.

De collectieve doelstellingen voor het jaar 2017 waren:

- **Netto financieel resultaat na belasting**
- **Efficiëntie op het niveau van de OPEX-kosten**
- **Veiligheid**
- **De uitvoering en opvolging van collectieve projecten en onze bedrijfstransformatie**
- **AIT (de betrouwbaarheid van het net)**

TOTALE JAARVERGOEDING

In 2017 werd aan de voorzitter van het directiecomité een totale vergoeding van 669.644,57 € uitbetaald.

De totale jaarvergoeding van de overige leden van het directiecomité bedroeg in totaal 1.951.753,23 € (respectievelijk 1.309.279,24 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 642.473,99 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

Het totaalbedrag van de jaarvergoeding van alle leden van het directiecomité samen bedroeg in 2017 aldus 2.621.397,79 €.

VARIABELE LANGETERMIJNVERGOEDING

De tweede pijler van de variabele vergoeding is gebaseerd op meerjarencriteria die vastgelegd worden voor 4 jaar ('long-term incentive plan'). De vooraf ver

diende variabele vergoeding in 2017 kan geraamd worden op 56.671,96 € (maximumbedrag in geval van volledige realisatie van de meerjarencriteria die werden bepaald voor de betrokken tariefperiode) voor de voorzitter van het directiecomité voor de gepresteerde periode in 2017 en op 363.328,50 € voor de overige leden van het directiecomité (respectievelijk 245.649,94 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 117.678,56 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

Deze bedragen worden op het einde van elk jaar herzien naargelang de realisatie van de meerjarencriteria. Het eerste deel van de variabele langetermijnvergoeding voor de tariefperiode 2016-2019 zal worden uitbetaald in 2018 en het resterende bedrag zal worden betaald in 2020. Er waren geen andere variabele vergoedingen in 2017. De vergoeding wordt definitief verworven op het moment van uitbetaling.

INVORDERINGEN

De premies die voor de voorgaande periode zijn betaald, kunnen worden teruggevorderd in geval van bewezen fraude of duidelijk foutieve financiële overzichten.

STORTINGEN IN HET EXTRALEGAAL PENSIOEN

Sinds 2007 zijn alle pensioenplannen voor de leden van het directiecomité van het type 'vaste premies' ('defined contribution'), waarbij het gestorte bedrag voor belastingen wordt berekend op basis van de jaarvergoeding. In 2017 werd door Elia System Operator een totaalbedrag van 106.236,88 € gestort voor de voorzitter van het directiecomité.

Aan de overige leden van het directiecomité werd door Elia een bedrag van 317.684,72 € uitbetaald (respectievelijk 203.078,31 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 114.606,41 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

ANDERE VOORDELEN

De andere voordelen die aan de leden van het directiecomité worden toegekend, zoals het gewaarborgd inkomen in geval van langdurige ziekte of ongeval, ziektekosten- en hospitalisatieverzekering, de invaliditeits- en overlijdensverzekering, de tariefvoordelen, de andere premies, de tussenkomst in het openbaar vervoer, de terbeschikkingstelling van een bedrijfswagen, de kosten die eigen zijn aan de werkgever en andere kleine voordelen worden toegekend volgens de regels die gelden voor alle kaderleden van de onderneming.

De kosten van deze andere voordelen worden voor 2017 begroot op 40.701,54 € voor de voorzitter van het directiecomité en op 209.718,96 € voor de andere leden van het directiecomité samen (respectievelijk 135.217,08 € voor de directie in dienst van Elia System Operator en 74.501,88 € voor de directie in dienst van Elia Asset).

Er werden in 2017 geen opties op aandelen in Elia toegekend aan de leden van het directiecomité.

BEPALINGEN VAN DE ARBEIDSOVEREENKOMSTEN EN VERTREKVERGOEDINGEN VOOR DE LEDEN VAN HET DIRECTIECOMITÉ

De arbeidsovereenkomsten van de leden van het directiecomité die na 3 mei 2010 zijn afgesloten, werden opgesteld in overeenstemming met de geldende wetgeving inzake opzeg en ontslag.

De arbeidsovereenkomsten die vóór 3 mei 2010 werden gesloten met de leden van het directiecomité bevatten geen bijzondere modaliteiten inzake ontslag.

Indien de vennootschap besluit een niet-concurrentiebeperking van 12 maanden op te leggen aan het lid van het directiecomité, heeft het lid van het directiecomité recht op een bijkomende uitkering van 6 maanden.

Aandelen van Elia System Operator in het bezit van de leden van het directiecomité

Dit is het aantal aandelen dat de leden van het directiecomité bezitten op 31 december 2017:

LEDEN VAN HET DIRECTIECOMITÉ ²⁸	OP 31.12.2017	OP 31.12.2016
Chris PEETERS <i>Chief Executive Officer - voorzitter van het directiecomité</i>	1.844	1.805
Markus BERGER <i>Chief Infrastructure Officer</i>	9.156	9.156
Patrick DE LEENER ²⁹ <i>Chief Customers, Market & System Officer</i>	3.125	-
Frédéric DUNON <i>Chief Assets Officer</i>	2.005	2.833
Pascale FONCK <i>Chief Officer External Relations</i>	661	661
Peter MICHIELS ³⁰ <i>Chief Human Resources & Internal Communication Officer</i>	0	-
Ilse TANT <i>Chief Public Acceptance Officer</i>	2.460	2.460
Catherine VANDENBORRE <i>Chief Financial Officer</i>	1.389	1.355

Er zijn in 2017 geen opties op aandelen toegekend in Elia System Operator voor de leden van het directiecomité. De leden van het directiecomité kunnen aandelen kopen via de bestaande kapitaalverhogingen voorbehouden aan het personeel of op de beurs.

(28) Functies op 31.12.2017

(29) Patrick De Leener werd benoemd tot Chief Customers, Market & System Officer vanaf 1 februari 2017.

(30) Peter Michiels werd benoemd tot Chief Human Resources & Internal Communication Officer vanaf 3 januari 2017.

ANDERE MEE TE DELEN INFORMATIE KRACHTENS ARTIKEL 96 VAN HET WETBOEK VAN VENNOOTSCHAPPEN EN ARTIKEL 34 VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 14 NOVEMBER 2007 BETREFFENDE DE VERPLICHTINGEN VAN EMITTENTEN VAN FINANCIËLE INSTRUMENTEN DIE ZIJN TOEGELATEN TOT DE VERHANDELING OP EEN GERELEMENTEERDE MARKT

Dit deel bevat informatie die overeenkomstig voormelde bepalingen in het jaarverslag dient te worden opgenomen en die niet in andere delen van het jaarverslag voorkomt.

Informatie omtrent de bijzondere zeggenschapsrechten van bepaalde houders van effecten

Overeenkomstig artikel 4.3 van de statuten van Elia System Operator en van Elia Asset hebben alle aandelen van beide vennootschappen dezelfde rechten, ongeacht de categorie waartoe ze behoren, behoudens wanneer de statuten hierover anders bepalen.

In dit verband bepalen de statuten dat bepaalde specifieke rechten zijn verbonden aan de aandelen van categorie A en van categorie C met betrekking tot (i) de benoeming van leden van de raad van bestuur (artikel 13.5.2 van de statuten van Elia System Operator en artikel 12.5.2 van de statuten van Elia Asset) en (ii) de goedkeuring van beslissingen van de algemene vergadering (artikelen 28.2.1 en 28.2.2 van de statuten van Elia System Operator en artikel 27.2 van de statuten van Elia Asset).

Informatie omtrent de wettelijke of statutaire beperking van de uitoefening van het stemrecht

Overeenkomstig artikel 4.3, lid 3 van de statuten van Elia System Operator en van Elia Asset worden de stemrechten verbonden aan de aandelen die rechtstreeks of onrechtstreeks worden aangehouden door bedrijven die werkzaam zijn in de productie en/of de levering van elektriciteit en/of van aardgas, geschorst.

Informatie omtrent de regels voor wijziging van de statuten

In geval van wijziging van de statuten van Elia System Operator en van Elia Asset zijn artikel 29 van de statuten van Elia System Operator en artikel 28 van de statuten van Elia Asset van toepassing.

Informatie omtrent de wettelijke of statutaire beperking op de overdrachten van effecten

De overdrachten van effecten in Elia System Operator worden geregeld overeenkomstig artikel 9 van de statuten van Elia System Operator.

AANDEELHOUDERSSTRUCTUUR OP DE AFSLUITINGSDATUM

	AANDELEN	% AANDELEN	% STEMRECHTEN
Publi-T (aandelen categorie B en C)	27.383.507 ³¹	44,96	44,96
Publipart (aandelen categorie A)	1.526.756	2,51	2,51
Belfius Insurance (Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij) (aandelen categorie B)	1.134.760 ³²	1,86	1,86
Katoen Natie Group (aandelen categorie B)	4.231.148 ³²	6,95	6,95
Interfin (aandelen categorie B)	2.598.143	4,27	4,27
Other Free float (aandelen categorie B)	24.026.705	39,45	39,45
Totaal	60.901.019	100	100

(31) Op basis van de transparantieverklaring Publi-T – Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij van 17 januari 2017. Voor meer informatie over de transparantieverklaringen, zie 'Reglementering inzake transparantie – kennisgevingen' hieronder.

(32) Op basis van het aantal aandelen die deelnemen aan de gewone algemene vergadering van Elia System Operator en van Elia Asset van 16 mei 2017.

Risico's en onzekerheden waarmee het bedrijf wordt geconfronteerd

1. Reglementaire risico's en inkomstenrisico's

INTERNATIONAAL

De twee transmissienetbeheerders voor elektriciteit binnen Elia groep anticiperen proactief op de Europese regelgevingen, op de nieuwe richtlijnen en regels die op Europees niveau worden voorbereid of die op omzetting in Belgisch en Duits recht wachten, om de onzekerheden zoveel mogelijk te beperken. Elia en 50Hertz volgen in het bijzonder en aandachtig de overwegingen op Europees niveau, die concreet tot het "maatregelenpakket m.b.t. de winter" (het zogenaamde 'winter package') hebben geleid, die in de toekomst een grote weerslag hebben op de taken en verantwoordelijkheden van de transmissienetbeheerders.

Zowel Elia als 50Hertz werden gecertificeerd als transmissienetbeheerders volgens het model van 'full ownership unbundling'. Zij worden daarom beschouwd als volledig onafhankelijk van elektriciteits- en gasproducenten en -leveranciers. Zij moeten altijd voldoen aan de uit deze certificering voortvloeiende verplichtingen. Daarnaast blijven zowel Elia als 50Hertz een actieve rol spelen in projecten die bedoeld zijn om een geïntegreerde Europese energiemarkt uit te bouwen, zoals de Europese Commissie die nastreeft.

Deze licentie is beperkt in de tijd (20 jaar), maar kan toch vroeger worden ingetrokken als Elia of 50Hertz bijvoorbeeld niet beschikken over het personeel of de technische en/of financiële middelen om een continu en betrouwbaar beheer van het net te verzekeren in overeenstemming met de vigerende wetgeving en de onafhankelijkheidseisen opgenomen in artikel 9 van de Elektriciteitsrichtlijn van de Europese Unie.

Een dergelijke intrekking zou een negatieve materiële impact op Elia en/of 50Hertz hebben.

Elia en 50Hertz behoren daarenboven tot de oprichtende leden van ENTSO-E, de Europese organisatie van netbeheerders die in december 2008 werd opgericht en die 43 transmissienetbeheerders uit 36 landen verenigt, onder meer uit de landen van de Europese Unie. Deze vereniging neemt onder andere de rol op zich van het Europees Netwerk van Transmissienetbeheerders, zoals bepaald in het derde pakket.

NATIONAAL

Het Belgisch wettelijk kader werd vastgelegd bij de omzetting van de eerste Europese richtlijn over de interne elektriciteitsmarkt in de Elektriciteitswet van 29 april 1999. De wijziging van 8 januari 2012 heeft de Elektriciteitswet aangepast aan het derde pakket van Europese richtlijnen.

Overeenkomstig artikel 258 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, ziet de Europese Commissie onder meer toe op de omzetting van de Europese richtlijnen in het nationaal recht. In dat kader heeft ze op 25 februari 2016 een met redenen omkleed advies gericht aan de Belgische staat waarin ze, volgens het persbericht, oordeelt dat België bepaalde regels die betrekking hebben op de interconnecties, de bevoegdheden van de regulator en ook regels met betrekking tot de verbruikers niet correct heeft omgezet. De Belgische overheden overleggen nu met de Commissie over de reeds genomen en nog te nemen maatregelen om deze situatie op te lossen.

De rentabiliteit van de onderneming wordt in ruime mate bepaald door een mechanisme van billijke vergoeding als ook door een mechanisme van tarifaire incentives. Voor de periode 2016-2019 worden er een reeks financiële incentives geïntroduceerd die over vier jaren gespreid zijn.

Het financieel resultaat van Elia wordt elk jaar beïnvloed door enerzijds de evolutie van de Belgische lineaire obligaties (OLO op 10 jaar) en anderzijds een specifiek mechanisme ingevoerd vanaf 2016. Dit mechanisme omvat zowel een incentive in verband met de voortgang van de

bouwwerkzaamheden voor grote projecten die hoofdzakelijk verband houden met interconnectiecapaciteit en een correctieve term die het verschil weergeeft tussen de werkelijke waarde van de OLO van het jaar en een referentiewaarde. Het financiële resultaat van Elia wordt ook beïnvloed door de verwezenlijking en/of de eventuele overschrijding van de efficiëntieverbeteringsfactoren, door de resultaten die zijn behaald met diverse bijverordening vastgestelde incentives alsook door de analyses van de verschillende budgetrubrieken uitgevoerd door de federale regulator.

Op 3 december 2015 werden de tarieven en de mechanismen die bepalend zijn voor de rentabiliteit van Elia als transmissienetbeheerder in België goedgekeurd door de CREG voor een nieuwe tariefperiode van 4 jaar, die van toepassing is vanaf 1 januari 2016.

Anderzijds hangt de omzet van Elia ook af van de hoeveelheid energie die via haar net wordt vervoerd en dus van de economische activiteit van haar klanten en de gemeenschap in het algemeen die de onderneming bedient. Haar omzet wordt ook bepaald door de snelle toename van de decentrale elektriciteitsproductie die rechtstreeks in de distributienetten wordt geïnjecteerd. Als gevolg van het effectieve niveau van het verbruik van de industriële en residentiële klanten kunnen de werkelijk vervoerde elektriciteitsvolumes afwijken van de ramingen op basis waarvan de regulator de tarieven voor de periode 2016-2019 heeft bepaald. Afhankelijk van de geldende regelgeving zal dit inkomstentekort en/of de extra kosten, zoals de behoefte aan bijkomende financiering, worden gecompenseerd door de tarieven van de volgende regulatoire periodes. Het effect op het elektriciteitsverbruik en de injectie vanuit de verschillende klantsegmenten, samen met de onzekerheid over de vooruitzichten met betrekking tot de economische activiteit bij de industriële klanten, vormen dus een risico voor de liquiditeitspositie van Elia.

De Elektriciteitswet heeft de netbeheerder onlangs opgedragen een transmissienet te ontwikkelen in de zeegebieden waarover België rechtsmacht kan uitoefenen. Een specifiek regulatorisch kader dat van toepassing is op dit netwerk wordt momenteel door de CREG bestudeerd.

Deze specifieke uitbreiding van het huidige regelgevende kader moet in het bijzonder rekening houden met de reglementaire, contractuele en technische risico's gelinkt aan een dergelijke activiteit. De aanzienlijke groei van de energie die verwacht wordt van de nieuwe offshore windparken zal ook gepaard gaan met een aanzienlijke verhoging van de toeslag om de kosten voor de aankoop van nieuwe groenestroomcertificaten te dekken. Het thesauriebeheer als gevolg van deze situatie zal meer aandacht krijgen.

De inkomsten van Elia worden beïnvloed door de dividenden die Elia ontvangt van de ondernemingen waarin het een belang heeft, en in het bijzonder de dividenden van 50Hertz via Eurogrid International.

De door 50Hertz toegepaste tarieven worden gereguleerd door het Duitse federale reguleringsinstantie BNetzA (Bundesnetzagentur). De beslissingen en handelingen van het BNetzA in het huidige regelgevend kader hebben een aanzienlijke impact op 50Hertz.

Bovendien is het regelgevend kader waarin 50Hertz zijn activiteiten uitvoert onderworpen aan belangrijke Europese, nationale en regionale wetgevingen en reguleringen. 50Hertz tracht zo goed mogelijk te anticiperen op de Europese wetgeving, maar nieuwe richtlijnen en verordeningen op Europees niveau of richtlijnen of verordeningen die op omzetting in nationale wetgeving wachten, blijven hoe dan ook elementen van onzekerheid.

De wetgeving en de richtlijnen inzake hernieuwbare energiebronnen kunnen ook een aanzienlijke impact hebben op de liquiditeitspositie van 50Hertz. Veranderingen in de wetgeving kunnen het huidige regulator en/of liquiditeitsrisico sterk beïnvloeden.

OVER DE VERDELING VAN BEVOEGDHEDEN

Het wettelijk en reglementair kader houdt risico's in met betrekking tot de verdeling van bevoegdheden tussen federale en gewestelijke entiteiten in België. Zo kunnen tegenstrijdigheden tussen de verschillende regelgevingen, bijvoorbeeld wat de technische reglementen betreft, voor Elia de uitoefening van haar taken bemoeilijken. De evolutie in deze regel-

geving en de wijzigingen die in de toekomst zullen worden aangebracht, kunnen eveneens een impact hebben op de aansprakelijkheid van de vennootschap bij een stroomonderbreking of, in het kader van een eventuele staatsvorming, op de bevoegdheidsverdeling tussen het federale en het regionale niveau, in dit geval de bevoegdheid inzake de goedkeuring van de transmissietarieven.

Wat de tarifaire toeslagen betreft, in 2017 werden de Waalse reglementen aangepast en ze bevatten nu de principes van een nieuw mechanisme voor de timing van groene certificaten. Dit mechanisme bepaalt hoofdzakelijk dat het Waals Gewest jaarlijks, op basis van een voorstel van de GRTL en het advies van de CWaPE, bij Elia een volume groenestroomcertificaten koopt die zijn opgesteld met de bedoeling om het financiële evenwicht van de toeslag te waarborgen zonder deze toeslag te verhogen. Deze certificaten worden vervolgens door het Waals Gewest tot ten minste 2022 bewaard en vervolgens, indien mogelijk, geleidelijk op de markt verkocht. Na een periode van negen jaar worden de overblijvende certificaten die niet op de markt konden worden verkocht, doorverkocht aan de GRTL op grond van een nieuwe openbaardienstverplichting die aan de GRTL is opgelegd en door de overbelasting wordt gedekt. Na het eerste uitstelproces dat zich voordeed in september 2017 werd de regulatorische vordering die de toeslag voorstelde volledig weggenomen en zou deze in principe niet opnieuw mogen verschijnen tijdens de eerste maanden van 2018. Er zij ook op gewezen dat de Waalse regering, die sinds de zomer van 2017 zittend is, haar voornemen te kennen heeft gegeven om de wijze van het regionaal subsidiëren van nieuwe hernieuwbare productie en bijgevolg de toekomstige werking van de markt voor groenestroomcertificaten grondig te herzien. In deze context is het dus aangewezen om waakzaam toe te zien op de evolutie binnen de markt voor groenestroomcertificaten zoals deze zich daadwerkelijk zal voordoen. De aanhoudende verzadiging van de markt voor warmtekrachtkoppelingcertificaten in Vlaanderen, leidt ertoe dat Elia grote hoeveelheden resterende warmtekrachtkoppelingcertificaten aan gegarandeerde minimumprijs moet opkopen, maar in lijn met de vooruitzichten.

2. Operationele risico's

ENERGIE-EVENWICHT

Ieder jaar trachten Elia en 50Hertz om aan een zo gunstig mogelijke prijs contracten af te sluiten zodat zij over de nodige reserves beschikken om in hun respectievelijke regelzones continu het evenwicht tussen productie en verbruik te behouden. Daartoe onderzoeken zij, zowel op nationaal als op Europees niveau, de mogelijkheden om het toenemende aandeel van productie-eenheden voor elektriciteit uit hernieuwbare bronnen met een variabel karakter op een veilige manier in het elektrische systeem te integreren. De toename, ook op Europees niveau, van het aantal eenheden op basis van warmtekrachtkoppeling en hernieuwbare energie dat op de distributienetten wordt aangesloten, en de aansluiting van grote offshore windmolenparken brengen ook nieuwe uitdagingen met zich op het vlak van het operationele beheer van de netten en de verdere uitbouw van hun infrastructuur.

Een nieuwe en belangrijke ontwikkeling sinds 2014 is de negatieve evolutie van de Belgische nationale elektriciteitsproductie als gevolg van de definitieve of tijdelijke sluiting van productie-eenheden. Dit resulteerde in een algemene daling van de beschikbare productiecapaciteit voor de Belgische verbruikers en een groeiende afhankelijkheid van elektriciteit die vanuit de buitenlandse markten wordt ingevoerd. Als gevolg van deze gewijzigde omstandigheden op het vlak van de stroomvoorziening wordt een strategische elektriciteitsreserve voorzien. Deze reserve bestaat uit geïdentificeerde en gereserveerde elektriciteitsproductiecapaciteiten buiten de elektriciteitsmarkt, die de TSO kan gebruiken in geval van schaarste bij de elektriciteitsvoorziening. De vele problemen die de laatste jaren rond het Belgische nucleaire productiepark ontstonden, illustreren de onzekerheden waarmee de stroomvoorziening te kampen heeft. Ook de daadwerkelijke beschikbaarheid ende lokalisatie van deze productie-eenheden interageren met de onderhouds- en/of investeringsprogramma's voor de 400 kV-netten, alsook de voorwaarden om toegang te hebben tot middelen die kunnen worden ingeschakeld om de nodige ondersteunende diensten voor de exploitatie van het net te leveren.

Het valt niet uit te sluiten dat er in de toekomst nog andere productie-eenheden definitief of gedeeltelijk zullen sluiten, wat zal blijven wegen op de moeilijke bevoorradings situatie. Ook de onzekerheid over de beschikbaarheid van het Franse nucleaire park dat alsmat afneemt zou gepaard kunnen gaan met een mogelijke daling van de hoeveelheden elektriciteit die vanuit Frankrijk kunnen worden ingevoerd. Of het noodzakelijk blijft dat de strategische reserve en/of andere mechanismen kunnen worden ingezet, blijft een belangrijk aandachtspunt tijdens de komende jaren.

Bovendien zijn de veranderende tendensen in de injecties en de afnames en de versterking van de interconnectiecapaciteit tussen de lidstaten van de Unie afhankelijk van toelatingen en vergunningen die door lokale, regionale, nationale en internationale instanties moeten worden afgeleverd. Het tijdig verkrijgen van deze vergunningen en goedkeuringen vormt een cruciale uitdaging voor het naleven van de uitvoeringstermijnen. Deze toelatingen en vergunningen kunnen daarenboven voor de bevoegde rechtbanken en gerechtshoven worden betwist.

Terwijl de volumes aan decentrale, variabele elektriciteitsproductie toenemen en de gecentraliseerde productiecapaciteit almaar blijft dalen, wordt Elia geconfronteerd met de veroudering van haar assets. Deze drie factoren maken het nog ingewikkelder om het energie-evenwicht te bewaren.

STROOMONDERBREKINGEN

De netten van Elia en 50Hertz behoren tot de meest betrouwbare in Europa. Toch kan wegens onvoorziene gebeurtenissen, zoals bijzondere weersomstandigheden, de goede werking van één of meerdere infrastructuurelementen onderbroken worden. In de meeste gevallen hebben deze gebeurtenissen geen impact op de stroombevoorrading van de gebruikers, omdat de netten die Elia en 50Hertz beheren een vermaasde structuur hebben. Hierdoor kunnen de aangesloten gebruikers langs verscheidene wegen worden bereikt. In extreme gevallen kan het elektrische systeem door een incident echter gedeeltelijk of volledig uitvallen (lokale of algemene black-out). Dergelijke onderbrekingen kunnen het gevolg zijn van natuurlijke fenomenen of onvoorziene gebeurtenissen, maar ook van operatio-

nele problemen in België of in het buitenland. Elia groep houdt op geregelde tijdstippen crisisoefeningen om optimaal op deze situaties te kunnen inspelen. In geval van een aan Elia toe te schrijven fout beperken de algemene voorwaarden van de standaardcontracten de aansprakelijkheid van Elia en 50Hertz tot een redelijk niveau. Het verzekeringsbeleid beoogt de beperking van de financiële impact van deze risico's.

ELEKTRONISCH, INFORMATICA- EN TELECOMMUNICATIERISICO

De invoering en integratie van elektronische, informatica- en telecommunicatietechnologieën voor het operationeel beheer, de communicatie en het toezicht (zoals de slimme netten of smart grids) in de elektrische systemen heeft de aard van de elektrische systemen en infrastructuur, die door netbeheerders zoals Elia en 50Hertz worden aangewend, gewijzigd.

Het falen van het telecommunicatienetwerk of van de ondersteunende informaticasystemen voor het beheer van het elektrische systeem kan problemen veroorzaken op het gebied van de werking van het elektrische systeem. Elia neemt de nodige maatregelen om het informaticanetwerk en de bijbehorende informaticasystemen in de mate van de technische en financiële mogelijkheden te ontdebelen. Elia heeft recovery-plannen opgesteld voor de meest cruciale IT-systemen en test deze geregeld uit. Het is evenwel onmogelijk om de eventualiteit van een defect aan de componenten van het telecommunicatienet en de informaticasystemen volledig uit te sluiten. Voor Elia komt het erop aan om bij problemen met deze systemen de impact voor haar klanten maximaal te beperken.

MILIEURISICO

De resultaten van Elia kunnen worden beïnvloed door uitgaven die worden gedaan om aan de milieuwetgeving te voldoen. Hetzelfde geldt voor kosten die worden gemaakt voor de uitvoering van preventieve of remediërende maatregelen of om in te gaan op de vragen van derden. Het milieubeleid wordt uitgewerkt en op de voet gevolgd om deze risico's onder controle te houden. Aangepaste provisies worden aangelegd telkens als de aansprakelijkheid van Elia of 50Hertz met betrekking tot saneringskwesaties in het geding kan komen.

RISICO IN VERBAND MET DE VERGUNNINGEN

Zowel Elia als 50Hertz hebben als opdracht een elektriciteitsnet uit te bouwen dat aan de energiebehoeften van hun respectievelijke klanten voldoet, als ook aan de ontwikkeling van de energiesector in de richting van een meer decentrale productie, waardoor de netten moeten worden versterkt.

De elektriciteitsinfrastructuur moet dan ook versterkt of uitgebouwd worden en daarvoor zijn vergunningen nodig. Soms gaat het verkrijgen van vergunningen gepaard met een lange dialoog met omwonenden en met de overheden, waardoor de bouw van deze infrastructuur vertraging kan oplopen.

RISICO'S VERBONDEN AAN LEVERANCIERS VOOR INFRASTRUCTUURWERKEN

Net als in 2016 werden ook in 2017 de infrastructuurdoelstellingen van Elia blootgesteld aan het toenemende risico van capaciteitsproblemen bij sommige belangrijke leveranciers. Dit door de alsmat toenemende vraag op de Europese markt ten opzichte van een stabiel blijvend aanbod. Elia zal hiervoor op regelmatige tijdstippen anticiperende capaciteitsanalyses uitvoeren op marktniveau om dit risico te beperken.

De moeilijke economische omgeving op de Europese markt (zie ook Macro-Economische Risico's) kan ook de financiële gezondheid van de leveranciers in het gedrang brengen waardoor deze niet meer kunnen voldoen aan hun verplichtingen. Bijgevolg kan de bouw van infrastructuur vertraging oplopen.

RISICO'S OP JURIDISCHE GESCHILLEN

De vennootschap voert haar activiteiten op zodanige wijze uit dat het risico op juridische geschillen tot een minimum wordt beperkt. Niettemin gebeurt het dat de vennootschap betrokken raakt in juridische geschillen. Indien nodig, worden hiervoor gepaste provisies aangelegd.

VEILIGHEID EN WELZIJN

Elia groep beheert installaties die bij ongevallen of agressie van buitenaf lichamelijke schade kunnen veroorzaken aan mensen. Personen die in of in de buurt van installaties voor elektriciteitstransmissie werken, kunnen bij ongeval, fout

of nalatigheid worden blootgesteld aan het risico van elektrocutie. De veiligheid en het welzijn van mensen (eigen personeelsleden of derden) vormen een dagelijks aandachtspunt voor de directie, het management en het personeel van Elia groep. Elia beschikt over een gezondheids- en veiligheidsbeleid, voert veiligheidsanalyses uit en promoot een veiligheidscultuur.

RISICO'S VERBONDEN AAN DE INTERNE CONTROLEMECHANISMEN

Elk intern proces beïnvloedt op zijn manier het bedrijfsresultaat. Het stelsel van meerjarentarieven vergroot de noodzaak om de globale efficiëntie van het bedrijf jaar na jaar nog te verbeteren. Daarom wordt de doeltreffendheid van de interne processen regelmatig gecontroleerd met behulp van prestatie-indicatoren en/of audits, teneinde de gepaste controle ervan te garanderen. Dit aspect staat onder toezicht van het auditcomité, dat de werkzaamheden van de dienst Interne Audit & Enterprise Risk Management aanstuurt en opvolgt.

3. Financiële risico's

De groep wordt blootgesteld aan verschillende financiële risico's bij de uitoefening van haar taken: het marktrisico (meer bepaald het interestrisico, het inflatierisico, het belastingrisico en een beperkt wisselkoersrisico), het liquiditeitsrisico, en het kredietrisico. De risico's waaraan de onderneming is blootgesteld, worden geïdentificeerd en geanalyseerd om de limieten en gepaste controles te bepalen, en toe te zien op de risico's en de naleving van deze limieten. Met dat doel voor ogen heeft de groep de verantwoordelijkheden en specifieke procedures vastgelegd, in het bijzonder met betrekking tot de financiële instrumenten die moeten worden aangewend en de exploitatielimieten voor de beheersing van deze risico's. Deze procedures en de betrokken systemen worden geregeld herzien om elke wijziging op het gebied van de marktomstandigheden en de activiteiten van de groep in aanmerking te nemen. De financiële impact van deze risico's is beperkt aangezien Elia en 50Hertz werken volgens het Belgische of Duitse regelgevend kader. Zie hoofdstuk 'Regelgevend kader' voor meer informatie.

Om hun investeringen te financieren en hun strategische doelstellingen op korte en op lange termijn te bereiken, doen Elia en 50Hertz een beroep op de kapitaalmarkten, welke sterk beïnvloed worden door macro-economische tenden-

sen. Deze zullen in 2018 voornamelijk beïnvloed worden door een mogelijke verstrakking van het monetair beleid in zowel de US als de Eurozone en een eventuele escalatie van de huidige geopolitieke spanningen. Tevens blijft er onzekerheid over de uitkomst van het Brexit-dossier. Deze macro-economische elementen kunnen tot uiting komen in de markten via een grote volatiliteit, wat een negatieve invloed zou kunnen uitoefenen op de groei van Elia en 50Hertz en op het nastreven van hun doelstellingen. Echter zijn er bij Elia als voor Eurogrid GmbH (moederbedrijf van 50Hertz) kredietfaciliteiten beschikbaar om het risico voor financieringsmoeilijkheden op korte termijn te beperken.

Overigens maken Elia en Eurogrid GmbH het voorwerp uit van een rating van respectievelijk S&P en Moody's. Eventuele specifieke maatregelen, in het kader van deze beoordelingen, zijn niet te voorzien en kunnen eventueel een impact hebben op de financiering. Naar aanleiding van de Belgische wetgeving en regelgeving inzake decentrale of hernieuwbare productie, meer bepaald op basis van zonnepanelen en windturbines, hebben de federale en gewestregeringen de toekenning van 'groenestroomcertificaten' als financieel steunmechanisme voor hernieuwbare energie ingesteld. Elia is verplicht deze certificaten tegen een gegarandeerde minimumprijs te kopen. Dat kan een liquiditeitsrisico inhouden, omdat deze groenestroomcertificaten als call-opties zullen worden aangewend en het niet zeker is of ze zullen worden uitgeoefend. Elia kan bijgevolg soms geconfronteerd worden met grote hoeveelheden groenestroomcertificaten die Elia dan verplicht moet kopen, hetgeen een risico voor de liquiditeitspositie van Elia kan inhouden. Indien de regelgeving de afschaffing van bepaalde groenestroomcertificaten oplegt, dan zal Elia overgaan tot het hanteren van een gepaste toeslag ter compensatie van de gemaakte kosten. Elia heeft een beroep gedaan op de CREG om de tarieven aan te passen om eventuele verschillen te neutraliseren als gevolg van verschillen tussen de uitgaven verbonden aan de openbare dienstverplichtingen en de inkomsten uit de periodiek goedgekeurde toeslagen om deze uitgaven te dekken. Elia heeft de regulatorische mechanismen en de mechanismen voor de planning van de liquiditeiten ingevoerd waarmee het daaraan verbonden liquiditeitsrisico gedeeltelijk kan worden opgevangen.

Zo ook is 50Hertz blootgesteld aan een

liquiditeitsrisico omdat het verplicht is om elektriciteit op basis van hernieuwbare energiebronnen tegen een vaste prijs aan te kopen en weer te verkopen tegen prijzen die met de markt schommelen.

4. Omgevingsfactoren

MACRO-ECONOMISCHE RISICO'S

De Europese economie heeft dit jaar aanzienlijk beter gepresteerd dan verwacht desondanks de aanhoudende mate van onzekerheid en volatiliteit. Deze prestatie was voornamelijk het gevolg van een opverende particuliere consumptie, toenemende investeringen en een dalende werkloosheid.

De voornaamste risico's houden verband met externe factoren, wegens de hoge geopolitieke spanningen, de mogelijk krappere wordende financiële voorwaarden wereldwijd en de toenemende protectionistische politiek. In de Europese Unie specifiek houden de neerwaartse risico's verband met de afloop van de Brexit-onderhandelingen, een sterkere waardeinstijging van de euro en hogere rentetarieven op lange termijn.

RISICO INZAKE HUMAN RESOURCES

Elia voert een actief imago- en rekruteringsbeleid. De onderneming streeft ernaar een adequaat expertise- en kennisniveau te handhaven in een gespannen arbeidsmarkt. Dit is een voortdurend risico wegens de hoge specialisatiegraad van haar activiteiten en de toegevoegde complexiteit van de betrokken vakgebieden.

IMAGORISICO

Zeer algemeen kunnen zich bepaalde omstandigheden voordoen die het imago van het bedrijf negatief kunnen beïnvloeden. Elia tracht de vertrouwelijkheid van gegevens te garanderen met behulp van een intern controlemechanisme. Het valt echter nooit uit te sluiten dat externe partijen onoordeelkundig omspringen met informatie waarover zij beschikken. Dit kan een effect hebben op de beurskoers van de onderneming.

OVERIGE

Elia is zich ervan bewust dat er nog andere risico's kunnen bestaan waarvan het bedrijf op dit moment nog geen kennis heeft. Sommige risico's kunnen vandaag verwaarloosbaar lijken, maar dit sluit niet uit dat ze in de toekomst belangrijker kunnen worden. De hier gehanteerde onderverdeling geeft geen enkele indicatie van de potentiële gevolgen die opgesomde risico's.

Kenmerken van de systemen voor interne controle en risicobeheer

Het referentiekader van de interne risico-beheerscontrole dat door het directiecomité geïmplementeerd is en door de raad van bestuur van Elia is goedgekeurd, is gebaseerd op het COSO II Framework. Dit kader omvat vijf nauw verbonden basiscomponenten om een geïntegreerd proces te verzekeren voor de systemen voor interne controle en risicobeheer: de controleomgeving, de risicobeoordeling, de controleactiviteiten, de informatie en de communicatie en de monitoring. Door deze concepten toe te passen en in haar processen en activiteiten te integreren, kan Elia haar activiteiten onder controle houden, de efficiëntie van haar operaties verbeteren, haar middelen optimaal inzetten en zo bijdragen tot de realisatie van haar doelstellingen. Hierna wordt de toepassing van COSO II binnen Elia beschreven.

1. Controleomgeving

ORGANISATIE VAN DE INTERNE CONTROLE

Overeenkomstig de statuten van Elia heeft de raad van bestuur verschillende comités opgericht die helpen bij de uitoefening van zijn verantwoordelijkheden: het directiecomité, het auditcomité, het vergoedingscomité en het corporate governance comité. Het auditcomité werd door de raad belast met het toezicht op: (i) het proces van financiële reporting, (ii) de efficiëntie van de systemen voor interne controle van het beheer van de bedrijfsrisico's, (iii) de interne audit en de efficiëntie ervan, (iv) de statutaire audit van de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening, inclusief de opvolging van alle vragen en aanbevelingen van de externe auditeurs, (v) de onafhankelijkheid van de externe auditeurs, (vi) het onderzoeken van de rekeningen en het controleren van de budgetten.

Het auditcomité komt in principe driemaandelijks bijeen om deze verschillende punten te bespreken.

Het departement Finance ondersteunt het directiecomité door tijdig de correcte en betrouwbare financiële informatie ter beschikking te stellen die nodig is voor de besluitvorming betreffende de opvolging van de rentabiliteit van de activiteiten en het efficiënt beheer van de financiële diensten van de onderneming. De externe financiële reporting waaraan Elia is onderworpen omvat (i) de statutaire financiële en fiscale reporting, (ii) de geconsolideerde financiële reporting, (iii) de specifieke reportingverplichtingen van een beursgenoteerd bedrijf, (iv) en de reporting die door het regelgevend kader wordt opgelegd. Elia heeft een gestructureerde aanpak ontwikkeld, die bijdraagt tot de volledigheid en exactheid van de financiële informatie en rekening houdt met de termijnen voor de controle van de activiteiten en de interventie van de voornaamste betrokkenen, teneinde adequate controles en rekeningen te verzekeren.

INTEGRITEIT EN ETHIEK

De integriteit en ethiek van Elia zijn van essentieel belang in haar interne controleomgeving. Het directiecomité en het management communiceren regelmatig over deze principes om de wederzijdse rechten en plichten van de onderneming en van haar medewerkers toe te lichten. Deze regels worden aan alle nieuwe medewerkers meegedeeld en de naleving ervan is formeel voorzien in de arbeidsovereenkomsten. De gedragscode heeft bovendien als doel inbreuken op de Belgische wetgeving inzake het gebruik van voorkennis of marktmanipulatie en verdachte activiteiten te vermijden. Het management ziet er continu op toe dat de medewerkers de interne waarden en procedures naleven en neemt, indien nodig, de nodige maatregelen, zoals beschreven in het bedrijfsreglement en in de arbeidsovereenkomsten.

De gedragscode definieert wat Elia als correct ethisch ondernemen beschouwt, en stipuleert het beleid en een aantal principes m.b.t. het vermijden van belangenconflicten. Integer en onafhankelijk handelen met alle stakeholders is een essentieel uitgangspunt in het handelen van onze medewerkers. van Elia stelt

uitdrukkelijk dat de groep omkoping in welke vorm dan ook verbiedt en dat het eveneens misbruik van voorkennis en marktmanipulatie verbiedt. Dit wordt ook ondersteund door de gedragscode van Elia. Elia en zijn werknemers gebruiken geen geschenken of entertainment om concurrentievoordeel te behalen. Steekpenningen worden niet toegestaan door Elia. Geschenken of entertainment vermommen als liefdadige schenkingen is ook een schending van de gedragscode. De gedragscode benadrukt eveneens het verbod op elke vorm van racisme en discriminatie, de gelijke kansen voor alle werknemers en de beveiliging en vertrouwelijkheid van IT-systemen. Iedereen die specifiek bij het aankoopproces betrokken is, moet zich houden aan de deontologie van Elia betreffende aankopen en alle regels die daaruit voortvloeien. Elia's aankoop-deontologie is intern en extern gepubliceerd en steunt op 4 pijlers: vertrouwelijkheid; niet-discriminerende behandeling van de leveranciers; transparantie; en het vermijden van belangenconflicten. Op een regelmatige basis zorgt het management van de medewerkers die betrokken zijn in de aankoop- en betaal-processen voor voldoende training en awareness aangaande deze topics.

Wegens haar wettelijk statuut van transmissienetbeheerder voor elektriciteit is Elia onderworpen aan een groot aantal statutaire en regulatorische voorschriften die drie fundamentele principes definiëren: niet-discriminerend gedrag, vertrouwelijke behandeling van informatie en transparantie m.b.t. niet-confidentiële markt-informatie versus alle actoren uit deze elektriciteitsmarkt. Om aan deze specifieke verplichtingen te voldoen heeft Elia een 'Engagement Program' uitgewerkt dat door het corporate governance comité is goedgekeurd. De Compliance Officer rapporteert hierover jaarlijks aan de regulerende organen.

Eventuele inbreuken m.b.t. deze codes kunnen gemeld worden aan de Compliance Officer, die deze op een objectieve en vertrouwelijke wijze behandelt. De Compliance Officer verklaart in 2017 geen meldingen m.b.t. inbreuken in deze materies ontvangen te hebben, noch van interne medewerkers, noch van externe stakeholders.

Interne Audit integreert in zijn jaarprogramma een aantal acties en controle-audits teneinde specifieke preventies tegen fraude te ontwikkelen. Eventuele vaststellingen worden systematisch gerapporteerd aan het Auditcomité. In 2017 werden geen relevante vaststellingen gedaan m.b.t. fraude in de specifieke audit aangaande de onkosten-aangiftes van de medewerkers noch in de andere audits van het audit jaarprogramma.

ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

Het intern controlesysteem van Elia steunt op duidelijk omschreven rollen en verantwoordelijkheden op alle niveaus van de organisatie. De rollen en verantwoordelijkheden van de diverse comités binnen Elia zijn voornamelijk geïdentificeerd in het wettelijk kader dat van toepassing is op Elia, in de statuten en in het Corporate Governance Charter.

Het departement Boekhouding staat onder toezicht van de Chief Financial Officer en is belast met de statutaire financiële en fiscale reporting en de consolidatie van de verschillende dochtervenootschappen van Elia groep. Het departement Beheerscontrole staat in voor de opvolging van de boekhouding en voor de analytische reporting en is belast met alle financiële reporting in de regulatoire context. Het departement Investor Relations is belast met de specifieke reporting die van toepassing is op een beursgenoteerde onderneming.

Wat het proces van financiële reporting betreft, zijn de taken en verantwoordelijkheden van iedere werknemer van het departement Boekhouding duidelijk omljnd om te waarborgen dat de geleverde financiële resultaten de financiële transacties van Elia exact en eerlijk weergeven. De belangrijkste controles en het tijdschema voor de realisatie van deze taken en controles werden geïdentificeerd en opgenomen in een gedetailleerd kader van taken en verantwoordelijkheden.

Alle entiteiten van de consolidatiekring hebben een IFRS boekhoudhandleiding geïmplementeerd. Die geldt als referentie inzake de boekhoudkundige principes en procedures, teneinde coherentie en vergelijkbaarheid te verzekeren, alsook een correcte boekhouding en reporting binnen de groep.

Het departement Finance beschikt over de nodige instrumenten, zoals IT-tools, voor de uitvoering van zijn taken. Alle entiteiten van de consolidatiekring gebruiken dezelfde ERP-applicatie, die diverse geïntegreerde controles bevat en een gepaste taakverdeling ondersteunt. Bovendien licht Elia de rollen en verantwoordelijkheden van al haar medewerkers toe door middel van een beschrijving van elke functie overeenkomstig de methodologie van Business Process Excellence.

COMPETENTIES

Elia houdt in haar processen inzake rekrutering, opleiding en retentie, rekening met het cruciale belang van de competenties en de expertise van haar medewerkers om ervoor te zorgen dat haar activiteiten op een betrouwbare en efficiënte wijze worden uitgevoerd. Het departement Human Resources heeft adequate beleidslijnen uitgestippeld en geeft een omschrijving van alle functies teneinde de rollen, verantwoordelijkheden en functievereisten te identificeren, alsook de kwalificaties die nodig zijn om deze te vervullen.

Elia heeft een beleid opgesteld voor het beheer van de generieke en specifieke competenties in overeenstemming met de waarden van de onderneming en moedigt al haar medewerkers aan om opleidingen te volgen om de hun toegewezen taken efficiënt te kunnen uitvoeren. De vereisten in termen van competentieniveaus worden continu geanalyseerd door middel van formele en informele (zelf)-evaluaties op verschillende tijdstippen tijdens de loopbaan van de medewerkers.

Aan alle medewerkers die rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken zijn bij de financiële reporting worden opleidingsprogramma's inzake financiële reporting aangeboden. De opleiding is zowel toegespitst op het bestaande regelgevend kader en de boekhoudkundige verplichtingen als op de activiteiten zelf, met een hoge graad van inzicht zodat de goede vragen kunnen worden gesteld.

2. Risicobeoordeling

risicobeoordeling is een ander systeem voor interne controle dat van cruciaal belang is voor Elia om de strategische doelstellingen van haar opdracht te realiseren; de raad van bestuur en de Risk Manager identificeren, analyseren en beoordelen geregeld samen de belangrijkste strategische en tactische risico's. Deze risico's worden kwalitatief en/of kwantitatief beoordeeld afhankelijk van hun aard en hun potentiële impact. De Risk Manager stelt vervolgens aanbevelingen voor betreffende de manier waarop elk van deze risico's het best kan worden beheerd, rekening houdend met de interactie tussen alle aan Elia verbonden risico's. Op basis van deze evaluatie worden preventieve, bijsturende en/of corrigerende acties geïmplementeerd om zo, indien nodig, de bestaande interne controles te versterken.

Het management van Elia is verantwoordelijk voor het invoeren van een efficiënte interne controle, die onder andere een correcte financiële reporting waarborgt. Het onderstreept het belang van het risicobeheer inzake financiële reporting door samen met het auditcomité rekening te houden met de volledige waaier van activiteiten en de daaraan verbonden risico's. Het ziet erop toe dat de risico's correct worden weergegeven in de financiële resultaten en reportings. De risicobeoordeling gaat bovendien verder dan de gekende risico's van Elia en tracht te anticiperen op de aard en de kenmerken van opkomende risico's die een impact op de activiteiten van Elia kunnen hebben.

De voornaamste stappen in de beoordeling van de financiële risico's zijn:

1. het identificeren van de doorslaggevende elementen van de financiële reporting en de doelstellingen ervan;
2. het identificeren van de belangrijkste risico's in de realisatie van de doelstellingen;
3. het identificeren van de controlemechanismen van de risico's.

De doelstellingen van de financiële reporting omvatten (i) de conformiteit van de financiële verklaringen met de algemeen aanvaarde boekhoudkundige prin-

cipes, (ii) de transparantie en juistheid van de informatie in de financiële resultaten, (iii) het toepassen van boekhoudkundige principes die aangepast zijn aan de sector en aan de transacties van de onderneming en (iv) de juistheid en betrouwbaarheid van de financiële resultaten.

De activiteiten van Elia als transmissienet-beheerder voor elektriciteit met betrekking tot haar fysieke installaties dragen in belangrijke mate bij tot de financiële resultaten. De gepaste procedures en controles werden dan ook ingevoerd om over een volledige en realistische inventaris van de fysieke installaties te beschikken. Risicobeheer is een activiteit die op het niveau van de onderneming wordt gevoerd en ondersteund door aan alle medewerkers verantwoordelijkheden ter zake toe te wijzen bij de uitvoering van hun specifieke activiteiten, zoals in de policy voorgeschreven.

EEN CONTINUE BEOORDELING

Dankzij een aanpak die tegelijk top-down en bottom-up is, kan Elia gebeurtenissen identificeren en, in de mate van het mogelijke, erop anticiperen, en reageren op eventuele incidenten, zowel van buitenaf als binnenin de organisatie, die de realisatie van de doelstellingen kunnen beïnvloeden.

TOP-DOWN AANPAK GEBASEERD OP DE STRATEGISCHE RISICO'S

Driemaandelijks worden de strategische risico's geëvalueerd in een reporting aan het auditcomité. Telkens wanneer een bedreiging of potentiële opportuniteiten worden vastgesteld worden actieplannen of specifieke evaluaties van nieuwe risico's uitgevoerd.

BOTTOM-UP AANPAK MET BETREKKING TOT DE BUSINESS

Teneinde nieuwe risico's te identificeren of veranderingen van de bestaande risico's te evalueren, blijven de Risk Manager en het management continu in contact en zijn ze alert voor veranderingen die een eventuele aanpassing van de risicobeoordeling en van de daaraan verbonden actieplannen vereisen. Aan de hand van criteria wordt beslist of het nodig is om de processen van financiële reporting en de daaraan verbonden risico's te evalueren. Het accent ligt op de risico's in verband met de veranderingen van de financiële en regulatoire omgeving, de industriële

praktijken, de boekhoudkundige normen en de ontwikkelingen van de onderneming, zoals fusies en overnames.

Het operationeel management analyseert de risico's en stelt actieplannen voor. Ingrijpende wijzigingen van de waardeeringsregels moeten door de raad van bestuur worden goedgekeurd. Het Risk Management speelt een essentiële rol in het handhaven van de waarde van Elia voor de stakeholders en voor de gemeenschap. Het werkt met alle departementen samen om Elia optimale kansen te geven om haar strategische doelstellingen te verwezenlijken en adviseert de onderneming betreffende de aard en de mogelijke gevolgen van toekomstige risico's.

3. Controleactiviteiten

VOORNAAMSTE CONTROLEACTIVITEITEN

Elia heeft op de verschillende niveaus van haar structuur interne controlemechanismen geïmplementeerd teneinde te waarborgen dat de normen en interne procedures voor het correct beheer van de geïdentificeerde risico's worden nageleefd. Enkele voorbeelden:

- (i) een duidelijke taakverdeling in de processen om te vermijden dat een enkele persoon een transactie initieert, goedkeurt en registreert; met het oog daarop werden beleidslijnen voor de toegang tot de informatiesystemen opgesteld en bevoegdheden gedelegeerd;
- (ii) auditmiddelen zijn in de processen geïntegreerd om de eindresultaten in verband te brengen met de onderliggende transacties;
- (iii) gegevensveiligheid en -integriteit door een correcte toekenning van rechten;
- (iv) een gepaste documentatie van de processen via de intranetapplicatie Business Process Excellence die de beleidslijnen en procedures centraliseert.

De departementsverantwoordelijken moeten ervoor zorgen dat controleactiviteiten geïmplementeerd worden met betrekking tot de inherente risico's van hun departement.

PROCES VAN FINANCIËLE REPORTING

Voor ieder belangrijk risico inzake financiële reporting heeft Elia adequate controles gedefinieerd om de kans op fouten tot een minimum te beperken. De rollen en verantwoordelijkheden werden gedefinieerd voor het afsluitingsproces van de financiële resultaten. Voor iedere stap werd een continue follow-up ingevoerd, met een gedetailleerde agenda van alle activiteiten van de dochtervennootschappen van de groep. Controles worden uitgevoerd om de kwaliteit en de naleving van de interne en externe verplichtingen en aanbevelingen na te gaan. Tijdens de afsluiting wordt een specifieke test uitgevoerd om belangrijke ongewone transacties te controleren, alsook de boekhoudkundige lijnen en aanpassingen aan het einde van de periode, de transacties van de ondernemingen en de belangrijkste ramingen. De combinatie van al deze controles biedt voldoende zekerheid dat de financiële resultaten betrouwbaar zijn. Gereguleerde interne en externe audits dragen ook bij tot de kwaliteit van de financiële reporting.

Bij het identificeren van de risico's die de realisatie van de doelstellingen van de financiële reporting kunnen beïnvloeden, houdt het management rekening met de mogelijkheid van foute verklaringen als gevolg van fraude en neemt het de nodige maatregelen indien de interne controle moet worden versterkt. De interne audit voert specifieke audits uit, op basis van de evaluatie van de mogelijke frauderisico's, teneinde fraude te vermijden en te voorkomen.

4. Informatie en communicatie

Elia communiceert de relevante informatie aan haar medewerkers om hen in staat te stellen hun verantwoordelijkheden op te nemen en hun doelstellingen te bereiken. De financiële informatie is noodzakelijk voor de budgettering, de ramingen en de controle van de conformiteit met het regelgevende kader. Daarnaast is de operationele informatie absoluut noodzakelijk om de verschillende rapporten op te stellen die cruciaal zijn voor de goede werking van de onderneming. Elia registreert dan ook de recente en historische gegevens die nodig zijn om haar bedrijfsrisico's te evalueren. Er wordt een beroep gedaan op verschillende communicatiekanalen: handleidingen, nota's, e-mails, uithangborden met informatie en intranetapplicaties. De financiële resultaten worden aan een interne reporting onderworpen en worden op verschillende niveaus gevalideerd. Het management dat met de financiële reporting belast is, komt geregeld samen met de overige interne diensten (operationele en controlediensten) om de informatie betreffende de financiële reporting te identificeren. Het valideert en documenteert de voornaamste assumpties die aan de basis liggen van de registratie van de reserves en de rekeningen van de onderneming.

Op het niveau van de groep worden de geconsolideerde resultaten per segment verdeeld en gevalideerd door middel van een vergelijking met de historische cijfers en een vergelijkende analyse tussen de ramingen en de werkelijkheid. Deze financiële informatie wordt maandelijks aan het directiecomité gerapporteerd en driemaandelijks met het auditcomité besproken. De voorzitter van het auditcomité informeert vervolgens de raad van bestuur.

5. Monitoring

Elia evalueert continu of haar benadering van het risicobeheer adequaat is. De monitoringprocedures zijn een combinatie van de monitoringactiviteiten die tijdens het normale verloop van de business worden uitgevoerd en ad hoc evaluaties met betrekking tot specifiek uitgekozen thema's. De monitoringactiviteiten omvatten (i) een maandelijks reportage van de strategische indicatoren aan het directiecomité en het management, (ii) een follow-up van de belangrijkste operationele indicatoren op het niveau van de departementen, (iii) een maandelijks financiële reportage, met een onderzoek van de afwijkingen ten opzichte van het budget, van de vergelijkingen met voorafgaande periodes en van de gebeurtenissen die een impact kunnen hebben op de kostencontrole. De feedback van derden wordt eveneens in rekening genomen op basis van diverse bronnen zoals (i) de beursindicatoren en de rapporten van de noteringsinstantie, (ii) de waarde van het aandeel, (iii) de rapporten van de federale en regionale regulatoren over de naleving van het wettelijk en regelgevend kader en (iv) de rapporten van de veiligheids- en verzekeringsmaatschappijen. Door de gegevens afkomstig van externe bronnen met de intern gegenereerde gegevens te vergelijken en aan de hand van de daaruit voortvloeiende analyses kan Elia zich continu verbeteren.

De interne audit speelt ook een sleutelrol op het gebied van monitoring door onafhankelijke reviews te realiseren van de belangrijkste financiële en operationele processen met betrekking tot de reglementeringen die op Elia van toepassing zijn. De resultaten van deze reviews worden aan het auditcomité gerapporteerd om het te ondersteunen in zijn opdracht betreffende het toezicht op de efficiëntie

van de interne controlesystemen, het risicobeheer en de processen voor financiële reporting van de onderneming.

De wettelijke entiteiten van de groep zijn bovendien aan een externe audit onderworpen. Deze audit omvat in het algemeen de evaluatie van de interne controle en beoordeelt de (jaarlijkse en halfjaarlijkse) statutaire en geconsolideerde financiële resultaten. De externe auditoren geven aanbevelingen om de interne controlesystemen te verbeteren. Deze aanbevelingen, de actieplannen en hun implementatie zijn het voorwerp van een jaarlijkse reportage aan het auditcomité, wat betreft de entiteiten die beschikken over een dergelijk orgaan. Het Auditcomité rapporteert aan de raad van bestuur betreffende de onafhankelijkheid van de statutaire auditor of auditor vennootschap en bereidt een ontwerp van resolutie voor de aanduiding van de externe auditor voor.

Het Elia-aandeel in 2017

CATHERINE VANDENBORRE,
CHIEF FINANCE OFFICER BIJ ELIA

Het Elia-aandeel verdween uit de BEL20-index, maar bereikte wel een nieuw hoogterecord in 2017. Het klokte af op een koers van € 49,90, ongeveer 3,6% lager dan in 2016.

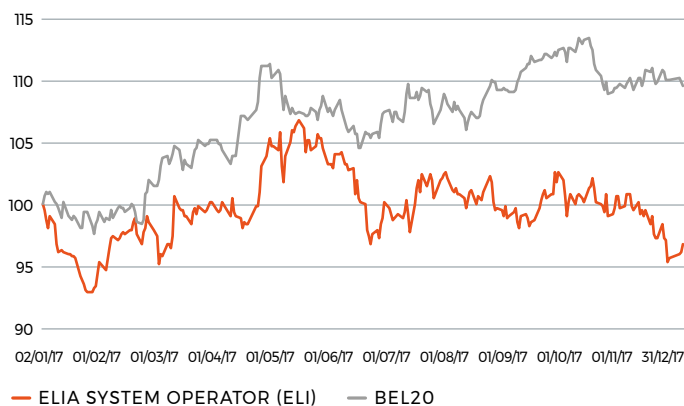
“ELIA GROEP BOEKTE EEN MOOIE VOORUITGANG IN DE PROJECTEN DIE ZULLEN BIJDAGEN AAN DE TRANSMISSIE-INFRASTRUCTUUR VAN DE TOEKOMST. DE GROEP LIET IN 2017 EEN STIJGING VAN DE NETTOWINST OPTEKENEN IN ZOWEL BELGIË ALS DUITSLAND.”

Elia op de beurs

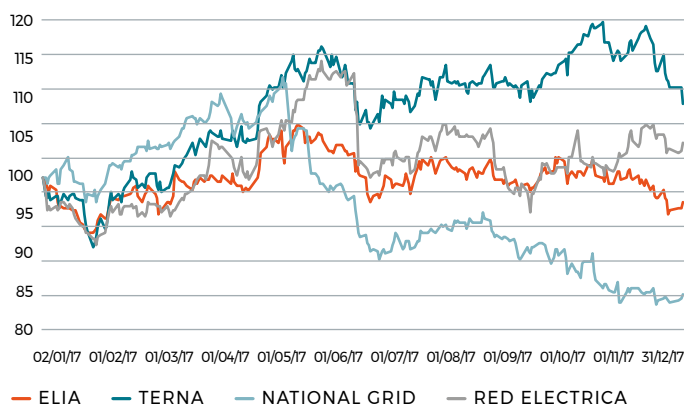
EVOLUTIE VAN HET ELIA-AANDEEL EN HET VERHANDELDE VOLUME

EVOLUTIE VAN HET ELIA-AANDEEL TEN OPZICHTE VAN DE BEL20-INDEX

EVOLUTIE VAN HET ELIA-AANDEEL TEN OPZICHTE VAN DE EUROPESE TEGENHANGERS

50%

HET AANDEEL VAN DUITSLAND
IN HET GENORMALISEERDE
NETTORESULTAAT VAN DE
GROEP

€ 1,62

BRUTODIVIDEND PER AANDEEL

De slotkoers van het Elia-aandeel bedroeg eind 2017 € 47,90, tegenover € 49,685 (- 3,59%) op het einde van 2016.

De laagste koers in 2017 werd genoteerd op 27 januari (€ 46,00), en de hoogste op 26 mei (€ 52,85).

De liquiditeit van het aandeel daalde met 42,9% (van gemiddeld 49.197 aandelen per dag in 2016 naar 28.106 in 2017).

Met 60.901.019 uitstaande aandelen registreerde Elia een marktkapitalisatie van € 2.917.158.810 tegen eind december. In 2017 werden in totaal 7.167.757 Elia-aandelen verhandeld op de Euronext-beurs in Brussel.

In maart 2017 verruilde Elia de BEL20-index voor de BEL MID-index.

Selectie van drie liquiditeitsleveranciers voor het Elia-aandeel

Eind 2009 sloot Elia een liquiditeitscontract af met KBC Securities en Bank Degroof. Beide leveranciers zijn officieel erkend door NYSE Euronext. In 2014 werd een derde contract afgesloten met Belfius Bank. Deze drie financiële instellingen maken sindsdien deel uit van het orderboek voor het Elia-aandeel en zijn betrokken bij zowel de aankoop als de verkoop van aandelen.

Dividend

Op 22 februari 2018 besliste de raad van bestuur van Elia om een nominaal dividend voor te stellen van € 98,66 miljoen of € 1,62 per aandeel (bruto) op de algemene aandeelhoudersvergadering van 15 mei 2018, in overeenstemming met het dividendbeleid en onder voorbehoud van de goedkeuring van de winstbestemming door de jaarlijkse algemene aandeelhoudersvergadering.

Dit komt overeen met een nettodividend van € 1,134 per aandeel.

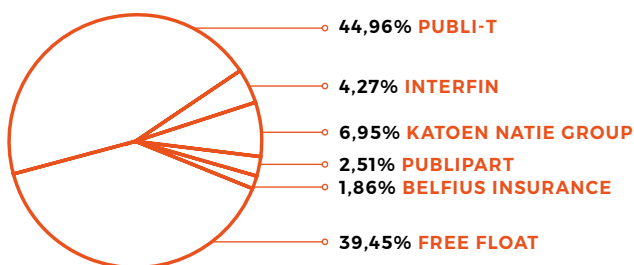
Het dividend zal door de volgende betaalagenten worden uitgekeerd aan de aandeelhouders: BNP Paribas Fortis, ING Belgium, KBC en Belfius. Eventuele dividenduitkeringen voor aandelen op een effectenrekening zullen automatisch worden verwerkt door de betreffende bank of beleggingsmakelaar. Dividenduitkeringen voor geregistreerde aandelen worden door Elia rechtstreeks betaald aan de aandeelhouders.

Dividendbeleid

In overeenstemming met de ondernemingsstatuten is Elia verplicht om, na inhouding van 5% voor de wettelijke reserve, minstens 85% van de winst in België uit te keren, tenzij anders bepaald door de algemene aandeelhoudersvergadering.

Het voorgestelde dividend vertegenwoordigt een uitkeringsratio van 45,6% van de genormaliseerde IFRS-winst in het verslag.

AANDEELHOUDERSSTRUCTUUR

FINANCIËLE KALENDER

23 februari 2018	Jaarresultaten 2017
Begin april 2018	Jaarverslag 2017 beschikbaar op de website
15 mei 2018	Algemene aandeelhoudersvergadering
16 mei 2018	Tussentijdse resultaten eerste kwartaal 2018
begin juni 2018	Dividenduitkering 2017
27 juli 2018	Publicatie halfjaarlijkse resultaten 2018
30 november 2018	Tussentijdse resultaten derde kwartaal 2018

€1,134

NETTODIVIDEND 2017

BELEGGERS

Voor alle vragen over Elia en haar aandeel kunt u contact opnemen met:

Yannick Dekoninck
Investor Relations Manager,
Keizerslaan 20
1000 Brussel België
Tel.: +32 2 546 75 79
Fax: +32 2 546 71 80
E-mail: investor.relations@elia.be

Op de website van Elia groep, www.eliagroup.eu, vindt u informatie over de groep (persberichten, jaarverslagen, koers van het aandeel, kennisgevingen en dergelijke meer).

Bespreking en analyse door het management van de resultaten voor 2017

- € 486 miljoen aan netinvesteringen in België en € 461 miljoen in Duitsland, om de continuïteit van de elektriciteitsvoorziening te blijven vrijwaren en de toename van hernieuwbare energiestromen het hoofd te bieden.
- Genormaliseerde nettowinst¹ stijgt met 28,9% tot € 216,6 miljoen (Eurogrid +58,2% en Elia +8,8%), dankzij de beheersing van de operationele kosten voornamelijk in Duitsland en de volledige uitvoering van het strategische investeringsprogramma in België.
- Tijdens de algemene vergadering van 15 mei 2018 zal een dividend van 1,62€ worden voorgesteld.
- Uiterst hoge betrouwbaarheid van het net (99,999%) voor 30 miljoen eindgebruikers in België en Duitsland.

ELIA GROEP (IN € MILJOEN)	2016	2017
Totaal opbrengsten	868,1	887,5
EBITDA	425,0	475,5
EBIT	295,0	344,6
<i>Niet-recurrente elementen</i>	12,0	0,1
Genormaliseerde EBIT	283,0	344,5
Netto financieringslasten	(82,9)	(76,5)
Nettowinst	179,8	229,1
<i>Niet-recurrente elementen</i>	11,8	12,5
Genormaliseerde nettowinst	168,0	216,6
<i>Genormaliseerde winst per aandeel (EUR)</i>	2,76	3,56
Netto financiële schuld	2.557,3	2.689,1
CAPEX ²	1.177,5	946,2

EBIT (Earnings Before Interest and Taxes) = resultaat uit bedrijfsactiviteiten en aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode (na winstbelastingen)

EBITDA (Earnings Before Interest and Taxes, Depreciations and Amortisations) = EBIT + afschrijvingen + veranderingen in voorzieningen

Genormaliseerde EBIT = EBIT - Niet-recurrente elementen (zie voetnoot voor definitie en pagina 127 voor reconciliatietabel)

1. De term 'genormaliseerd' verwijst naar de prestatie-indicatoren (EBIT, nettowinst, winst per aandeel) vóór de niet-recurrente elementen. Niet-recurrente elementen zijn opbrengsten of kosten die niet geregeld ontstaan tijdens de normale bedrijfsactiviteiten. Ze worden apart voorgesteld omdat ze gezien hun omvang of aard belangrijk zijn voor een goed begrip van de onderliggende duurzame prestaties van de onderneming.

2 Het bedrag van de investeringsuitgaven (CAPEX-bedrag) omvat 100% van de investeringen gerealiseerd in Duitsland.

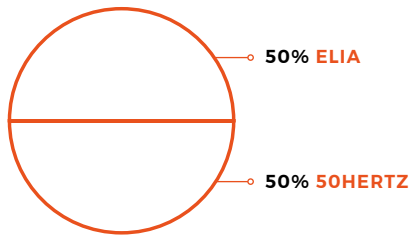
Resultaten

De genormaliseerde nettowinst van de Elia groep steeg met 28,9% tot € 216,6 miljoen. Dat resultaat is het gevolg van een toename van de nettowinst in zowel België (toename met 8,8%) als Duitsland (toename met 58,2%).

In **België** werden solide resultaten geboekt en bedroeg de genormaliseerde nettowinst, dankzij de uitvoering van de strategische investeringen, € 108,6 miljoen. Dat bedrag omvat een stijging van de geregleerde nettowinst met € 7,5 miljoen dankzij de volledige uitvoering van de mark-up investeringen sinds de start van de tarifaire periode in 2016 (toename met € 9,5 miljoen) en de stijging van de gemiddelde OLO-rente op jaarbasis in vergelijking met 2016 (toename met € 5,0 miljoen). Dat effect werd deels tenietgedaan door lagere bijdragen van incentives (afname met € 5,2 miljoen) en een afrekening voor het voorgaande jaar op basis van de regelgeving (daling met € 1,7 miljoen). De vorderingen in het investeringsprogramma genereerden ook een aanzienlijke toename van de geïnde tussenkomsten van klanten (toename met € 4,5 miljoen), die werd tenietgedaan door een negatieve bijdrage van de mutaties in de pensioenvoorziening (daling met € 2,7 miljoen) en de opname van een lager resultaat uit geassocieerde deel-

GENORMALISEERDE NETTOWINST

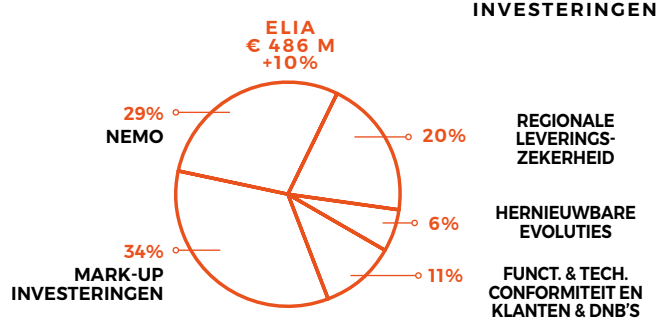
nemingen (daling met € 2,5 miljoen). Tot slot werd de genormaliseerde nettowinst positief beïnvloed (toename met € 1,0 miljoen) door de beperkte schade aan de elektrische installaties.

In **Duitsland** steeg de genormaliseerde nettowinst aanzienlijk dankzij sterke operationele resultaten. Aangezien de kosten minder hoog lagen dan in 2016, toen de onderhoudscyclus een piek bereikte en de elektrische installaties veel schade opliepen, en de start van een efficiëntieprogramma teneinde de operationele kosten onder controle te houden, daalden de bedrijfskosten sterk in 2017 (toename met € 72,4 miljoen). Ook de kostendeckering van de investeringen nam toe dankzij zowel de onshore als offshore investeringsactiviteiten (toename met € 38,7 miljoen). Deze effecten werden deels gecompenseerd door hogere afschrijvingen (daling met € 11,5 miljoen) na de ingebruikname van installaties in 2017. In combinatie met hogere belastingen kwam de genormaliseerde nettowinst uit de Duitse activiteiten daardoor uit op € 1.80,1 miljoen.

Wanneer we de niet-recurrente elementen in aanmerking nemen, die iets hoger lagen dan in 2016, steeg de gerapporteerde nettowinst van de Elia groep met 27,4% tot € 2.29,1 miljoen.

Investeringen

Door de uitbouw van internationale connecties en het integreren van steeds grotere hoeveelheden hernieuwbare energieproductie, stimuleert Elia groep zowel de integratie van de Europese energiemarkt als de decarbonisering van onze samenleving. In 2017 is vooruitgang geboekt in meerdere strategische investeringsprojecten.

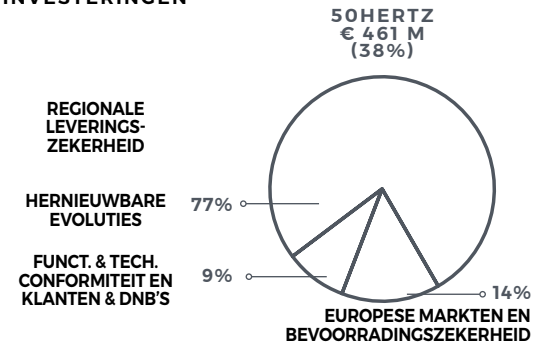
In **België** is eind november het **Stevin-project** officieel ingehuldigd. De dubbele 380 kV-verbinding tussen Zeebrugge en Zomergem (47 km) zal o.a. de energie van de toekomstige offshore windparken naar het binnenland transporteren en maakt vanaf 2019 de uitwisseling van energie met het Verenigd Koninkrijk mogelijk via de onderzeese interconnector Nemo Link.

Nemo Link, de joint venture tussen Elia en de Britse netbeheerder National Grid is midden 2017 gestart met het leggen van de eerste 59 km zeekabel. Intussen zijn in Richborough (UK) én in Brugge (BE) de elektrische werken gestart voor de conversiestations. De ingebruikname van Nemo Link is voorzien voor het eerste kwartaal van 2019.

Elia heeft in 2017 ook enkele belangrijke vergunningen verkregen. In 2018 kan gestart worden met de tweede fase van het **Brabo-project** dat het elektriciteitsnet rond het Antwerpse havengebied versterkt én met de bouw van **ALEGRo**, de eerste interconnector met Duitsland. De 90 km lange ondergrondse HVDC-verbinding (waarvan 49 km op Belgisch grondgebied) wordt gerealiseerd in samenwerking met de Duitse netbeheerder Amprion.

Een andere belangrijke mijlpaal was de goedkeuring door het federaal parlement van de wet betreffende het **Modular Offshore Grid**. Zo kunnen de ontwikkelaars van offshore windmolenparken niet langer rechtstreeks op een verbinding aan de kust aansluiten. Deze wet bepaalt namelijk dat de huidige concessiehouders van windmolenparken zonder een vergunning voor rechtstreekse aansluiting verplicht zijn om op het Modular Offshore Grid aan te sluiten. Dit schakelplatform op ca. 40 km van de kust is belangrijk voor de verdere ontwikkeling van een offshore net in de Belgische Noordzee en zal de kabels

INVESTERINGEN

van de nieuwe offshore windparken bundelen en gezamenlijk aan land brengen.

In **Duitsland** is de volledige ingebruikname van de 200 km lange **zuidwestelijke interconnector (Southwest Coupling Line)** tussen Saksen-Anhalt en Beieren een absoluut hoogtepunt. De projectontwikkeling heeft meer dan 10 jaar geduurd. De 380 kV-lijn moet verzekeren dat Beieren ook na de Duitse kernuitstap een betrouwbare stroomvoorziening heeft. De nieuwe lijn tussen het noordoosten van Duitsland en Beieren zorgt meteen voor een verbeterd congestie management, alsook in besparingen in redispatchmaatregelen ten bate van de eindgebruikers.

50Hertz heeft ook grote vooruitgang geboekt in de offshore projecten **Ostwind 1** en **Combined Grid Solution**. Voor het 90 km lange offshore netverbindingproject Ostwind 1, werd de plaatsing van de eerste en tweede kabel afgerond. Daardoor kan het windpark Wikingen op het net worden aangesloten in overeenstemming met voorziene planning. Combined Grid Solution is een samenwerking met de Deense netbeheerder Energinet en wordt 's werelds eerste interconnector tussen twee offshore windparken: de projecten Kriegers Flack (DK) en Baltic 2 (DE) die amper 30 km van elkaar liggen. De ingebruikname is voorzien vanaf eind 2018.

50Hertz heeft in 2017 ook een aantal **transformatorstations** in dienst genomen: Wolmirstedt, Heinersdorf, Hamburg, Putlitz en Altentreptow. Ook de test van de dwarsregeltransformatoren in Röhrsdorf aan de grens met Tsjechië is succesvol verlopen.

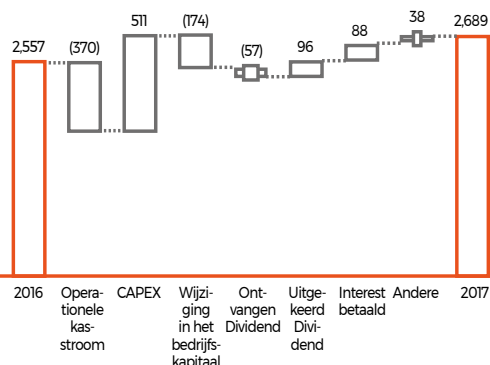
Netto financiële schuld & kredietpositie

(IN € MILJOEN)	2016	2017
Netto schuld	2.557,3	2.689,1
Hefboom (D/D+E)	0,52x	0,52x
Nettoschuld / EBITDA	6,0	5,7
EBITDA / Bruto interest	4,7	5,8
Gemiddelde kost van de schuld	3,06%	2,92%
% vast van bruto schuld	89,0%	82,51%

De netto financiële schuld is licht gestegen tot € 2.689,1 miljoen (toename met 5,2%). Het grootschalige investeringsprogramma van Elia, dat in vergelijking met 2016 bijna 10% hoger uitviel, werd voornamelijk gefinancierd met kasstromen uit de bedrijfsactiviteiten (€ 370,2 miljoen), een instroom van € 176,2 miljoen liquide middelen uit de verkoop van 2,8 miljoen groenestroomcertificaten aan het Waalse Gewest en gereserveerde winsten uit de voorgaande boekjaren. Bovendien heeft Elia Transmission eind maart 2017 een euro-obligatie van € 250,0 miljoen uitgegeven.

De gemiddelde kosten van schulden blijven dalen als gevolg van de terugbetaling van een obligatie van € 500 miljoen in april 2016.

2017 NETTO FINANCIËLE SCHULD

Elia Transmission in België

(IN € MILJOEN)	2016	2017
Totaal opbrengsten	868,1	887,5
EBIT	219,6	236,5
Genormaliseerde EBIT	214,7	236,5
Financieel resultaat	(82,9)	(76,5)
Nettowinst	104,5	121,0
Genormaliseerde Nettowinst	99,8	108,6
Totaal activa	5.463,6	5.765,1
Totaal eigen vermogen	1.999,1	2.075,0
Netto financiële schuld	2.557,3	2.689,1
Vrije kasstroom	98,8	(32,8)

De opbrengsten van Elia Transmission stegen met 2,2% in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar, tot € 887,5 miljoen. De stijging van de opbrengsten is het gevolg van een hogere toegestane gereguleerde nettowinst en van hogere afschrijvingen en belastingen, die worden doorgerekend in de opbrengsten. Deze verhogingen werden gedeeltelijk gecompenseerd door lagere kosten, voornamelijk voor ondersteunende diensten en financiering, die in het voordeel van de verbruikers in de opbrengsten worden doorgerekend, en ook door de lagere opbrengsten van Elia Grid International (EGI).

De gerapporteerde EBITDA (toename met 5,1%) en EBIT (toename met 7,7%) werden vooral beïnvloed door de hogere gereguleerde nettowinst, de hogere afschrijvingen en de lagere financieringslasten die moeten worden doorgerekend in de tarieven, die deels gecompenseerd werden door de lagere bijdrage van EGI en het lagere resultaat uit investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode. Aangezien in vergelijking met 2016 geen niet-recurrente elementen in de EBIT werden opgenomen, steeg de genormaliseerde EBIT sterker, met 10,2%.

De netto financieringslasten (daling met 7,7%) daalden ten opzichte van 2016 met € 6,4 miljoen, voornamelijk als gevolg van de aflossing van een obligatie ter waarde van € 500,0 miljoen in april 2016. Dankzij de afwikkeling van het fiscale geschil in 2016 en de instroom van € 176,2 miljoen

liquide middelen na de aankoop van 2,8 miljoen groenestroomcertificaten door het Waalse Gewest in september 2017, bleef de financiering ook beperkt tot de uitgifte van een euro-obligatie van € 250,0 miljoen. Dankzij de grote vraag bij beleggers en de lage marktrente kon die euro-obligatie worden uitgegeven met een coupon van 1,375%. De daling van de rentelasten die daaruit voortvloeit komt, conform het regelgevende kader, integraal ten goede aan de verbruikers.

Dit leidt tot een nettowinst van nu tot € 121,0 miljoen (+ 15,8%), wat een genormaliseerd resultaat vertegenwoordigt van € 108,6 miljoen (+8,8%) exclusief niet-terugkerende elementen.

Het balanstotaal steeg met 5,5% tot € 5.765,1 miljoen, voornamelijk als gevolg van het investeringsprogramma. Het eigen vermogen steeg voornamelijk als gevolg van de reservering van de winst over 2017, wat deels werd tenietgedaan door de uitkering van dividenden over 2016 (€ 96,2 miljoen). Elia Transmissions sloot het jaar af met een negatieve vrije kasstroom van € 32,8 miljoen.

50Hertz Transmission in Duitsland

(IN € MILJOEN)	2016	2017
Totaal opbrengsten	1.291,2	1.330,2
EBIT	237,2	321,7
Genormaliseerde EBIT	220,5	321,5
Financieel resultaat	(55,4)	(54,4)
Nettowinst	125,6	180,2
Genormaliseerde Nettowinst	113,8	180,1
Totaal activa	5.663,6	6.196,0
Totaal eigen vermogen	1.296,4	1.385,4
Netto financiële schuld	1.623,5	1.435,6
Vrije kasstroom	(593,3)	283,8

De opbrengsten van 50Hertz Transmission stegen met 3,0% ten opzichte van 2016. Dit was het resultaat van de hogere bedrijfsopbrengsten door de gestegen onshore en offshore investeringen, en van de toegenomen overige opbrengsten.

De EBITDA steeg tot € 471,8 miljoen (toename met 25,4%), in de eerste plaats dankzij de onshore en offshore investeringen (toename met € 38,7 miljoen) en de lagere operationele uitgaven (toename met € 72,4 miljoen). De materiaalkosten daalden sterk, vooral door lagere onderhoudskosten na de piek in de onderhoudscyclus in 2016. Bovendien kon door het grootschalige investeringsprogramma en de minder omvangrijke onderhoudsactiviteiten een groter deel van de personeelskosten worden toegerekend aan nieuwe investeringen, waardoor de opbrengsten uit de geactiveerde eigen productie hoger

lagen dan in 2016. De genormaliseerde EBIT (toename met 45,8%) werd verder beïnvloed door de hogere afschrijvingen als gevolg van de ingebruikname van de zuidwestelijke interconnector en de Noordring in de loop van 2017. Rekening houdend met de niet-recurrente energiebonus gerealiseerd in 2017 (€ 4,8 miljoen), die daalde in vergelijking met 2016 (€ 7,6 miljoen), en de nietrecurrente afrekening op basis van de regelgeving (afname met € 4,6 miljoen) bedroeg de gerapporteerde EBIT € 321,7 miljoen.

Het balanstotaal steeg met 9,4% tot € 6.196,0 miljoen, voornamelijk als gevolg van de gunstige ontwikkeling van de EEG-kaspositie en de uitgevoerde investeringen.

50Hertz eindigde het jaar met een positieve vrije kasstroom van € 283,8 miljoen, die was toe te schrijven aan de positieve EEG-kasstroom en de vergoeding van de energiekosten uit 2015 die in 2017 werd gerecupereerd. Dienovereenkomstig is de netto financiële schuld gedaald tot € 1.435,6 miljoen ten opzichte van eind 2016. De nettoschuld omvat een EEG-kaspositie van € 775,7 miljoen.

Niet-recurrente elementen - reconciliatietabel

(IN € MILJOEN) - PERIOD BEËINDIGD 31 DECEMBER 2017	ELIA TRANSMISSION	50HERTZ TRANSMISSION AAN 100%	CONSOLIDATIE HERWERKINGEN	ELIA GROEP
EBIT - Niet-recurrente elementen				
Afrekeningsmechanisme vorig jaar	0,0	(4,6)	4,6	0,0
Vermogensmutatiemethode 50Hertz (60% nettowinst)	0,0	0,0	0,1	0,1
Energiebonussen	0,0	4,8	(4,8)	0,0
Total EBIT Niet-recurrente elementen	0,0	0,2	(0,1)	0,1
Impact belastinghervorming op uitgestelde belastingen	12,4	0,0	0,0	12,4
Belastingimpact	0,0	(0,1)	0,1	0,0
Net profit - Niet-recurrente elementen	12,4	0,1	(0,1)	12,5

(IN € MILJOEN) - PERIOD BEËINDIGD 31 DECEMBER 2016	ELIA TRANSMISSION	50HERTZ TRANSMISSION AAN 100%	CONSOLIDATIE HERWERKINGEN	ELIA GROEP
EBIT - Niet-recurrente elementen				
Afrekeningsmechanisme vorig jaar	8,1	9,1	(9,1)	8,1
Tegendraaien aanpassing van het vorige boekjaar niet gedekt door de tarieven	(3,1)	0,0	0,0	(3,1)
Vermogensmutatiemethode 50Hertz (60% netto winst)	0,0	0,0	7,1	7,1
Energiebonussen	0,0	7,6	(7,6)	0,0
Total EBIT Niet-recurrente elementen	4,9	16,7	(9,6)	12,0
Belastingimpact	(0,2)	(4,9)	4,9	(0,2)
Net profit - Niet-recurrente elementen	4,7	11,8	(4,7)	11,8

Na de goedkeuring van de wetgeving tot hervorming van de vennootschapsbelasting eind december 2017 heeft Elia Transmission haar uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen geherwaardeerd op basis van de nieuwe, toekomstige belastingtarieven die van toepassing zijn op de periode waarin de vor-

dering te gelde zal worden gemaakt of de verplichting zal worden voldaan, met een niet-recurrent resultaat van € 12,4 miljoen in de verslagperiode tot gevolg.

Bij 50Hertz Transmission hebben deze elementen voornamelijk betrekking op de energiepremie in verband met het

beheer van energiekosten in overeenstemming met het Korridor-model en op een regelgevingsbesluit dat voornamelijk betrekking heeft op de behandeling van bouwkostensubsidies.

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

(IN € MILJOEN) - BOEKJAAR EINDIGEND PER 31 DECEMBER	TOELICHTING	2017	2016
Voortgezette bedrijfsactiviteiten			
Opbrengsten	(6.1)	828,5	800,1
Grond- en hulpstoffen	(6.3)	(9,6)	(18,8)
Overige bedrijfsopbrengsten	(6.2)	59,0	68,0
Diensten en overige goederen	(6.3)	(344,4)	(336,6)
Personeelskosten	(6.3)	(147,2)	(143,9)
Afschrijvingen en waardeverminderingen	(6.3)	(131,2)	(124,8)
Wijziging in voorzieningen	(6.3)	0,4	(5,3)
Overige bedrijfskosten	(6.3)	(19,6)	(22,1)
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten		235,9	216,6
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na belastingen)	(5.1-5.2)	108,7	78,4
EBIT*		344,6	295,0
Nettofinancieringslasten	(6.4)	(76,5)	(82,8)
Financieringsbaten		5,5	7,0
Financieringslasten		(81,9)	(89,9)
Winst vóór winstbelastingen		268,2	212,2
Winstbelastingen	(6.5)	(39,1)	(32,0)
Winst op voorgezette bedrijfsactiviteiten		229,1	180,2
Winst over de verslagperiode		229,1	180,2
Winst toe te rekenen aan			
Eigenaars van de Vennootschap		229,1	179,9
Minderheidsbelang		0,0	0,3
Winst over de verslagperiode		229,1	180,2
Winst per aandeel (in EUR)			
Gewone winst per aandeel	(6.6)	3,76	2,95
Verwaterde winst per aandeel	(6.6)	3,76	2,95

* EBIT (Earnings Before Interest and Taxes) = resultaat voor interesten en belastingen, inclusief aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na belastingen)

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

(IN MILJOEN EUR) - BOEKJAAR EINDIGEND PER 31 DECEMBER	TOELICHTING	2017	2016
Winst over de verslagperiode		229,1	180,2
Niet-gerealiseerde resultaten			
Elementen die zijn, of kunnen overgeboekt worden naar de winst- en verliesrekening:			
Effectief deel van aanpassingen in de reële waarde van kasstroomafdekkingen	(6,7)	9,4	8,7
Belastingimpact op deze elementen		(3,2)	(2,9)
Elementen die nooit naar de winst- en verliesrekening worden overgeboekt:			
Herwaarderingen van verplichtingen voor vergoedingen na uitdiensttreding	(7,12)	(131,2)	(124,8)
Investerings opgenomen volgens vermogensmutatiemethode - deel van niet-gerealiseerde resultaten		1,1	(0,6)
Belastingimpact op deze elementen	(7,12)	2,3	(0,4)
Niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar, na belastingen		(4,1)	6,0
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar		225,0	186,2
Winst toe te rekenen aan:			
Eigenaars van de Vennootschap		225,0	185,9
Minderheidsbelang		0,0	0,3
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar		225,0	186,2

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerde balans

(IN MILJOEN EUR)	TOELICHTING	31 DECEMBER 2017	31 DECEMBER 2016
ACTIVA			
VASTE ACTIVA		6.093,3	5.653,9
Materiële vaste activa	(7.1)	3.202,4	2.956,5
Immateriële activa en goodwill	(7.2)	1.738,6	1.735,8
Handels- en overige vorderingen	(7.4)	147,8	63,0
Investerings opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	(5.1+5.2)	942,7	832,4
Overige financiële vaste activa (incl. derivaten)	(7.3)	60,8	65,4
Uitgestelde belastingvorderingen	(7.5)	1,0	0,8
VLOTTENDE ACTIVA		503,2	587,7
Voorraden	(7.6)	13,6	22,6
Handels- en overige vorderingen	(7.7)	281,1	379,6
Actuele belastingvorderingen	(7.8)	3,8	2,8
Geldmiddelen en kasequivalenten	(7.9)	195,2	176,6
Over te dragen kosten en verkregen opbrengsten	(7.7)	9,5	6,1
Totaal activa		6.596,5	6.241,6
EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN			
EIGEN VERMOGEN		2.641,8	2.512,6
Eigen vermogen toe te rekenen aan de eigenaars van de Vennootschap	(7.10)	2.640,7	2.511,4
Aandelenkapitaal		1.517,6	1.517,2
Uitgiftepremie		11,9	11,8
Reserves		173,0	173,0
Afdekkingsreserves		0,0	(6,2)
Ingehouden winsten		938,2	815,6
Minderheidsbelang		1,1	1,2
LANGLOPENDE VERPLICHTINGEN		2.984,5	2.728,0
Leningen en overige langlopende financieringsverplichtingen	(7.11)	2.834,7	2.586,4
Personeelsbeloningen	(7.12)	84,3	75,1
Derivaten	(8.2)	0,0	9,4
Voorzieningen	(7.13)	20,8	23,3
Uitgestelde belastingverplichtingen	(7.5)	40,9	28,7
Overige verplichtingen	(7.14)	3,8	5,1
KORTLOPENDE VERPLICHTINGEN		970,2	1.001,0
Leningen en overige financieringsverplichtingen	(7.11)	49,5	147,5
Voorzieningen	(7.13)	4,5	2,4
Handelsschulden en overige schulden	(7.15)	378,6	390,8
Actuele belastingverplichtingen		2,9	0,5
Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen kosten	(7.16)	534,7	459,8
Totaale Eigen vermogen en verplichtingen		6.596,5	6.241,6

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd overzicht van mutaties in het eigen vermogen

(IN MILJOEN EUR)	Toe- lichting	Aandelen- kapitaal	Uitgifte- premie	Afdekkings- reserves	Om- rekenings- verschillen	Reserves	Inge- houden winst	Totaal	Minder- heids- belang	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2016		1.512,8	10,0	(11,9)	0,1	138,8	763,8	2.413,6	0,8	2.414,4
Winst over de verslagperiode							179,8	179,8	0,3	180,2
Niet-gerealiseerde resultaten	(6.7)			5,8			0,2	6,0		6,0
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten				5,8			180,0	185,8	0,3	186,2
Transacties met eigenaars, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen										
<i>Bijdragen van en uitkeringen aan eigenaars</i>										
Uitgifte gewone aandelen	(7.10)	3,5	1,8					5,3		5,3
Kosten mbt op aandelen gebaseerde betalingen	(6.3)	0,9						0,9		0,9
Toevoeging wettelijke reserve	(7.10)					34,3	(34,3)			
Dividenden	(7.10)						(94,1)	(94,1)		(94,1)
Totaal bijdragen en uitkeringen		4,4	1,8			34,3	(128,4)	(88,0)		(88,0)
Totaal transacties met eigenaars		4,4	1,8			34,3	(128,4)	(88,0)		(88,0)
Stand per 31 december 2016		1.517,2	11,8	(6,1)	0,0	173,0	815,5	2.511,4	1,2	2.512,6
Stand per 1 januari 2017		1.517,2	11,8	(6,1)	0,0	173,0	815,5	2.511,4	1,2	2.512,6
Winst over de verslagperiode	(6.7)						229,1	229,1	0,0	229,1
Niet-gerealiseerde resultaten	(6.7)			6,2			(10,3)	(4,1)		(4,1)
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten				6,2			218,8	225,0	0,0	225,0
Transacties met eigenaars, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen										
<i>Bijdragen van en uitkeringen aan eigenaars</i>										
Uitgifte gewone aandelen	(7.10)	0,2	0,1					0,3		0,3
Kosten mbt op aandelen gebaseerde betalingen	(6.3)	0,1						0,1		0,1
Toevoeging wettelijke reserve	(7.10)									
Dividenden	(7.10)						(96,2)	(96,2)		(96,2)
Totaal bijdragen en uitkeringen		0,3	0,1				(96,2)	(95,8)		(95,8)
Totaal transacties met eigenaars		0,3	0,1				(96,2)	(95,8)		(95,8)
Stand per 31 december 2017		1.517,6	11,9	0,0	0,0	173,0	938,2	2.640,7	1,1	2.641,8

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(IN MILJOEN EUR) - BOEKJAAR EINDIGEND PER 31 DECEMBER	TOELICHTING	2017	2016
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten			
Winst over de verslagperiode		229,1	179,9
Aanpassing voor:			
Nettofinancieringslasten	(6.4)	76,5	82,9
Overige niet-kaskosten		0,1	1,0
Winstbelastingen	(6.5)	29,2	12,5
Aandeel in resultaat van investeringen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode, na belasting	(5.1 - 5.2)	(108,7)	(78,5)
Afschrijvingen materiële en amortisatie immateriële activa	(7.1 - 7.2)	131,4	124,4
Boekwinst op verkoop van materiële en immateriële activa	(7.1 - 7.2)	6,5	8,8
Bijzondere waardeverminderingverliezen op vlottende activa	(6.3)	0,0	0,6
Mutatie voorzieningen	(6.3)	(5,3)	(1,2)
Mutatie aanpassing naar reële waarde van derivaten	(8.2)	1,1	1,0
Mutatie uitgestelde belastingen	(7.5)	9,9	19,4
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		369,8	350,9
Mutatie voorraden	(7.6)	9,3	1,3
Mutatie handels- en overige vorderingen	(7.7)	98,2	(61,4)
Mutatie overige vlottende activa	(7.7)	4,8	3,9
Mutatie handelsschulden en overige schulden	(7.15)	(12,3)	80,5
Mutatie overige kortlopende verplichtingen	(7.14 - 7.16)	74,9	91,2
Wijzigingen in werkkapitaal		174,8	115,5
Betaalde rente	(6.4)	(88,4)	(115,6)
Ontvangen rente	(6.4)	1,7	56,5
Betaalde winstbelastingen	(6.5)	(27,6)	80,3
Nettokasstroom uit bedrijfsactiviteiten		430,3	487,6
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Verwerving van immateriële activa	(7.2)	(10,6)	(9,6)
Verwerving van materiële activa	(7.1)	(369,1)	(388,6)
Verwerving van investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	(5.1)	(57,2)	(25,8)
Opbrengst uit de verkoop van materiële vaste activa		1,5	3,2
Opbrengst uit de verkoop van investeringen	(7.3 - 8.1)	0,0	6,3
Opbrengst uit kapitaalvermindering van onderneming opgenomen volgens vermogensmutatiemethode	(5.1)	0,1	7,2
Ontvangen dividend van onderneming opgenomen volgens vermogensmutatiemethode	(5.1 - 5.2)	56,8	57,3
Leningen en lange termijn vorderingen aan joint ventures	(7.4)	(84,6)	(38,7)
Nettokasstroom gebruikt bij investeringsactiviteiten		(463,1)	(388,7)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Opbrengst uit de uitgaven van aandelenkapitaal	(7.10)	0,4	5,3
Kosten verbonden aan uitgifte van aandelenkapitaal		0,0	(0,1)
Betaald dividend (-)	(7.10)	(96,2)	(94,2)
Aflossing van opgenomen leningen (-)	(6.4)	(100,0)	(540,0)
Ontvangsten van opgenomen leningen (+)	(7.11)	247,2	80,0
Minderheidsbelangen		0,0	0,3
Nettokasstroom uit (gebruikt bij) financieringsactiviteiten		51,4	(548,7)
Netto-toename (afname) van geldmiddelen en kasequivalenten		18,6	(449,8)
Geldmiddelen en kasequivalenten per 1 januari			
		176,6	626,4
Geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december			
		195,2	176,6
Netto-toename (afname) van geldmiddelen en kasequivalenten		18,6	(449,8)

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Reporting parameters

Maatschappelijke zetel

Dit verslag beperkt zich tot Elia System Operator en Elia Asset, die onder de naam Elia als één economische entiteit handelen, en tot 50Hertz Transmission.

De maatschappelijke zetel van Elia System Operator en Elia Asset is gevestigd
Keizerslaan 20
1000 Brussel, België

De maatschappelijke zetel van 50Hertz GmbH is gevestigd
Heidestraße 2
D-10557 Berlin

De maatschappelijke zetel van Eurogrid International is gevestigd
Joseph Stevensstraat, 7
1000 Brussel, België

Verslaggevingsperiode

Dit verslag behelst de periode van 1/1/2017 tot 31/12/2017.

Contact

Corporate Communication
Keizerslaan 20
1000 Brussel
info@elia.be
T +32 2 546 72 41

Zetel van de vennootschap Elia

Keizerslaan, 20, B-1000 Brussel
T +32 2 546 70 11 - F +32 2 546 70 10 -
info@elia.be

Redactie en coördinatie:

Eric De Schrijver, Yannick Dekoninck, Aude Gaudy, Lieve Kerckhof, Adrien Raicher, Mélodie Rollin, Wouter Temmerman, Mario Vandeputte, Kim Vander Haegen, Marleen Vanhecke, Gwendolyne Verstraelen.

Concept en eindredactie

Elia, departement Externe Communicatie

Grafische vormgeving

www.chriscom.be

Foto's Elia

Antonio Caliaro - Elia,
Mélodie Rollin - Elia,
Pieter Clitteur
Eric Herchaft - Reporters,
Thomas Léonard - Reporters,
Frédéric Raevens - I Love Light,
Olivier Anbergen - I Love Light,
Blueclit,
Phototèque Elia.

Foto's 50Hertz

50Hertz archief

Verantwoordelijke uitgever

Pascale Fonck

Ce document est également disponible en français.

This document is also available in English.

April 2018

We willen iedereen bedanken die meegewerkt heeft aan de samenstelling van dit jaarverslag.

BEKIJK DE ONLINE VERSIE VAN
DIT VERSLAG

<http://jaarverslag.elia.be/2017>

VERKLARING VAN DE VERANTWOORDELIJKE PERSONEN

De ondergetekenden, Chris Peeters, voorzitter van het directiecomité en Chief Executive Officer, en Catherine Vandendorre, Chief Financial Officer, verklaren, voor zover hen bekend, dat:

- a. de geconsolideerde jaarrekening over het boekjaar beëindigd per 31 december 2017, die is opgesteld overeenkomstig de International Financial Reporting Standards ('IFRS') zoals aangenomen voor gebruik in de Europese Unie, een getrouw beeld geeft van het vermogen, van de financiële toestand en van de resultaten van de Elia groep en de in de consolidatie opgenomen ondernemingen;
- b. het jaarverslag over het boekjaar beëindigd per 31 december 2017, in alle materiële opzichten, een getrouw beeld geeft van de evolutie van de activiteiten, de resultaten en de positie van de Elia groep en van zijn dochterondernemingen opgenomen in deze consolidatie, alsook een omschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden waarmee de Elia groep geconfronteerd wordt.

Brussel, 22 maart 2018

Catherine Vandendorre
Chief Financial Officer

Chris Peeters
Chief Executive Officer

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

(in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december	Toelichting	2017	2016
Voortgezette bedrijfsactiviteiten			
Opbrengsten	(6.1)	828,5	800,1
Grond- en hulpstoffen	(6.3)	(9,6)	(18,8)
Overige bedrijfsopbrengsten	(6.2)	59,0	68,0
Diensten en overige goederen	(6.3)	(344,4)	(336,6)
Personeelskosten	(6.3)	(147,2)	(143,9)
Afschrijvingen en waardeverminderingen	(6.3)	(131,2)	(124,8)
Wijziging in voorzieningen	(6.3)	0,4	(5,3)
Overige bedrijfskosten	(6.3)	(19,6)	(22,1)
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten		235,9	216,6
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na belastingen)	(5.1 - 5.2)	108,7	78,4
EBIT *		344,6	295,0
Nettofinancieringslasten	(6.4)	(76,5)	(82,8)
Financieringsbatens		5,5	7,0
Financieringslasten		(81,9)	(89,9)
Winst vóór winstbelastingen		268,2	212,2
Winstbelastingen	(6.5)	(39,1)	(32,0)
Winst op voorgezette bedrijfsactiviteiten		229,1	180,2
Winst over de verslagperiode		229,1	180,2
Winst toe te rekenen aan			
Eigenaars van de Vennootschap		229,1	179,9
Minderheidsbelang		0,0	0,3
Winst over de verslagperiode		229,1	180,2
Winst per aandeel (in EUR)			
Gewone winst per aandeel	(6.6)	3,76	2,95
Verwaterde winst per aandeel	(6.6)	3,76	2,95

* EBIT (Earnings Before Interest and Taxes) = resultaat voor interesten en belastingen, inclusief aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na belastingen)

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

(in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december	Toelichting	2017	2016
Winst over de verslagperiode		229,1	180,2
Niet-gerealiseerde resultaten			
Elementen die zijn, of kunnen overgeboekt worden naar de winst- en verliesrekening:			
Effectief deel van aanpassingen in de reële waarde van kasstroomafdekkingen	(6.7)	9,4	8,7
Belastingimpact op deze elementen		(3,2)	(2,9)
Elementen die nooit naar de winst- en verliesrekening worden overgeboekt:			
Herwaarderingen van verplichtingen voor vergoedingen na uitdiensttreding	(7.12)	(13,7)	1,2
Investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode - deel van niet-gerealiseerde resultaten		1,1	(0,6)
Belastingimpact op deze elementen	(7.12)	2,3	(0,4)
Niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar, na belastingen		(4,1)	6,0
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar		225,0	186,2
Winst toe te rekenen aan:			
Eigenaars van de Vennootschap		225,0	185,9
Minderheidsbelang		0,0	0,3
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar		225,0	186,2

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerde balans

(in miljoen EUR)	Toelichting	31 december 2017	31 december 2016
ACTIVA			
VASTE ACTIVA		6.093,3	5.653,9
Materiële vaste activa	(7.1)	3.202,4	2.956,5
Immateriële activa en goodwill	(7.2)	1.738,6	1.735,8
Handels- en overige vorderingen	(7.4)	147,8	63,0
Investerings opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	(5.1+5.2)	942,7	832,4
Overige financiële vaste activa (incl. derivaten)	(7.3)	60,8	65,4
Uitgestelde belastingvorderingen	(7.5)	1,0	0,8
VLOTTENDE ACTIVA		503,2	587,7
Voorraden	(7.6)	13,6	22,6
Handels- en overige vorderingen	(7.7)	281,1	379,6
Actuele belastingvorderingen	(7.8)	3,8	2,8
Geldmiddelen en kasequivalenten	(7.9)	195,2	176,6
Over te dragen kosten en verkregen opbrengsten	(7.7)	9,5	6,1
Totaal activa		6.596,5	6.241,6
TOTAAL EIGEN VERMOGEN EN VERPLICHTINGEN			
EIGEN VERMOGEN		2.641,8	2.512,6
Eigen vermogen toe te rekenen aan de eigenaars van de Vennootschap	(7.10)	2.640,7	2.511,4
Aandelenkapitaal		1.517,6	1.517,2
Uitgiftepremie		11,9	11,8
Reserves		173,0	173,0
Afdekkingsreserves		0,0	(6,2)
Ingehouden winsten		938,2	815,6
Minderheidsbelang		1,1	1,2
LANGLOPENDE VERPLICHTINGEN		2.984,5	2.728,0
Leningen en overige langlopende financieringsverplichtingen	(7.11)	2.834,7	2.586,4
Personeelsbeloningen	(7.12)	84,3	75,1
Derivaten	(8.2)	0,0	9,4
Voorzieningen	(7.13)	20,8	23,3
Uitgestelde belastingverplichtingen	(7.5)	40,9	28,7
Overige verplichtingen	(7.14)	3,8	5,1
KORTLOPENDE VERPLICHTINGEN		970,2	1.001,0
Leningen en overige financieringsverplichtingen	(7.11)	49,5	147,5
Voorzieningen	(7.13)	4,5	2,4
Handelsschulden en overige schulden	(7.15)	378,6	390,8
Actuele belastingverplichtingen		2,9	0,5
Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen kosten	(7.16)	534,7	459,8
Totaal Eigen vermogen en verplichtingen		6.596,5	6.241,6

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd overzicht van mutaties in het eigen vermogen

(in EUR miljoen)	Toelichting	Aandelen- kapitaal	Uitgifte- premie	Afdekkings- reserves	Omrekenings- verschillen	Reserves	Ingehouden winst	Totaal	Minderheids- belang	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2016		1.512,8	10,0	(11,9)	0,1	138,8	763,8	2.413,6	0,8	2.414,4
Winst over de verslagperiode							179,8	179,8	0,3	180,2
Niet-gerealiseerde resultaten	(6.7)			5,8			0,2	6,0		6,0
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten				5,8			180,0	185,8	0,3	186,2
Transacties met eigenaars, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen										
Bijdragen van en uitkeringen aan eigenaars										
Uitgifte gewone aandelen	(7.10)	3,5	1,8					5,3		5,3
Kosten mbt op aandelen gebaseerde betalingen	(6.3)	0,9						0,9		0,9
Toevoeging wettelijke reserve	(7.10)					34,3	(34,3)			
Dividenden	(7.10)						(94,1)	(94,1)		(94,1)
Totaal bijdragen en uitkeringen		4,4	1,8			34,3	(128,4)	(88,0)		(88,0)
Totaal transacties met eigenaars		4,4	1,8			34,3	(128,4)	(88,0)		(88,0)
Stand per 31 december 2016		1.517,2	11,8	(6,1)	0,0	173,0	815,5	2.511,4	1,2	2.512,6
Stand per 1 januari 2017		1.517,2	11,8	(6,1)	0,0	173,0	815,5	2.511,4	1,2	2.512,6
Winst over de verslagperiode	(6.7)						229,1	229,1	0,0	229,1
Niet-gerealiseerde resultaten	(6.7)			6,2			(10,3)	(4,1)		(4,1)
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten				6,2			218,8	225,0	0,0	225,0
Transacties met eigenaars, rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen										
Bijdragen van en uitkeringen aan eigenaars										
Uitgifte gewone aandelen	(7.10)	0,2	0,1					0,3		0,3
Kosten mbt op aandelen gebaseerde betalingen	(6.3)	0,1						0,1		0,1
Toevoeging wettelijke reserve	(7.10)									
Dividenden	(7.10)						(96,2)	(96,2)		(96,2)
Totaal bijdragen en uitkeringen		0,3	0,1				(96,2)	(95,8)		(95,8)
Totaal transacties met eigenaars		0,3	0,1				(96,2)	(95,8)		(95,8)
Stand per 31 december 2017		1.517,6	11,9	0,0	0,0	173,0	938,2	2.640,7	1,1	2.641,8

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december	Toelichting	2017	2016
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten			
Winst over de verslagperiode		229,1	179,9
Aanpassing voor:			
Nettofinancieringslasten	(6.4)	76,5	82,9
Overige niet-kaskosten		0,1	1,0
Winstbelastingen	(6.5)	29,2	12,5
Aandeel in resultaat van investeringen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode, na belasting	(5.1 - 5.2)	(108,7)	(78,5)
Afschrijvingen materiële en amortisatie immateriële activa	(7.1 - 7.2)	131,4	124,4
Boekwinst op verkoop van materiële en immateriële activa	(7.1 - 7.2)	6,5	8,8
Bijzondere waardeverminderingverliezen op vlottende activa	(6.3)	0,0	0,6
Mutatie voorzieningen	(6.3)	(5,3)	(1,2)
Mutatie aanpassing naar reële waarde van derivaten	(8.2)	1,1	1,0
Mutatie uitgestelde belastingen	(7.5)	9,9	19,4
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		369,8	350,9
Mutatie voorraden	(7.6)	9,3	1,3
Mutatie handels- en overige vorderingen	(7.7)	98,2	(61,4)
Mutatie overige vlottende activa	(7.7)	4,8	3,9
Mutatie handelsschulden en overige schulden	(7.15)	(12,3)	80,5
Mutatie overige kortlopende verplichtingen	(7.14 - 7.16)	74,9	91,2
Wijzigingen in werkkapitaal		174,8	115,5
Betaalde rente	(6.4)	(88,4)	(115,6)
Ontvangen rente	(6.4)	1,7	56,5
Betaalde winstbelastingen	(6.5)	(27,6)	80,3
Nettokasstroom uit bedrijfsactiviteiten		430,3	487,6
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Verwerving van immateriële activa	(7.2)	(10,6)	(9,6)
Verwerving van materiële activa	(7.1)	(369,1)	(388,6)
Verwerving van investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	(5.1)	(57,2)	(25,8)
Opbrengst uit de verkoop van materiële vaste activa		1,5	3,2
Opbrengst uit de verkoop van investeringen	(7.3 - 8.1)	0,0	6,3
Opbrengst uit kapitaalvermindering van onderneming opgenomen volgens vermogensmutatiemethode	(5.1)	0,1	7,2
Ontvangen dividend van onderneming opgenomen volgens vermogensmutatiemethode	(5.1 - 5.2)	56,8	57,3
Leningen en lange termijn vorderingen aan joint ventures	(7.4)	(84,6)	(38,7)
Nettokasstroom gebruikt bij investeringsactiviteiten		(463,1)	(388,7)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Opbrengst uit de uitgiften van aandelenkapitaal	(7.10)	0,4	5,3
Kosten verbonden aan uitgifte van aandelenkapitaal		0,0	(0,1)
Betaald dividend (-)	(7.10)	(96,2)	(94,2)
Aflossing van opgenomen leningen (-)	(6.4)	(100,0)	(540,0)
Ontvangsten van opgenomen leningen (+)	(7.11)	247,2	80,0
Minderheidsbelangen		0,0	0,3
Nettokasstroom uit (gebruikt bij) financieringsactiviteiten		51,4	(548,7)
Netto-toename (afname) van geldmiddelen en kasequivalenten		18,6	(449,8)
Geldmiddelen en kasequivalenten per 1 januari		176,6	626,4
Geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december		195,2	176,6
Netto-toename (afname) van geldmiddelen en kasequivalenten		18,6	(449,8)

De toelichting maakt integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

TOELICHTINGEN BIJ DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

TOELICHTINGEN BIJ DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING	8
1. Verslaggevende entiteit	8
2. Basis voor presentatie	8
2.1. Conformiteitsverklaring	8
2.2. Functionele en presentatievaluta	12
2.3. Waarderingsbasis	12
2.4. Gebruik van schattingen en oordelen	13
2.5. Goedkeuring door de Raad van Bestuur	13
3. Belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving	14
3.1. Grondslagen voor consolidatie	14
3.2. Omrekeningsverschillen	15
3.3. Financiële instrumenten	15
3.4. Balansposten	16
3.5. Posten in de resultatenrekening	20
3.6. Overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten en mutatieoverzicht van het eigen vermogen	21
4. Gesegmenteerde rapportering	22
4.1. Grondslagen voor segmentering	22
4.2. Elia Transmission (België)	22
4.3. 50Hertz Transmission (Germany)	24
4.4. Aansluiting van de informatie over te rapporteren segmenten met IFRS-bedragen	26
5. Investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode	27
5.1. Joint ventures	27
5.2. Geassocieerde deelnemingen	28
6. Elementen van de geconsolideerde winst- en verliesrekening en niet-gerealiseerde resultaten	29
6.1. Opbrengsten	29
6.2. Overige bedrijfsopbrengsten	29
6.3. Bedrijfskosten	29
6.4. Nettofinancieringslasten	30
6.5. Inkomstenbelastingen	30
6.6. Winst per aandeel (WPA)	31
6.7. Niet-gerealiseerde resultaten	31
7. Elementen van de geconsolideerde balans	32
7.1. Materiële vaste activa	32
7.2. Immateriële activa en goodwill	33
7.3. Overige financiële vaste activa	34
7.4. Langetermijnvorderingen	35
7.5. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen	35
7.6. Voorraden	36
7.7. Kortlopende handels- en overige vorderingen, over te dragen kosten en verkregen opbrengsten	36
7.8. Actuele belastingvorderingen	37
7.9. Geldmiddelen en kasequivalenten	37
7.10. Eigen vermogen	37
7.11. Rentedragende leningen en financieringsverplichtingen	38
7.12. Personeelsbeloningen	39
7.13. Voorzieningen	45
7.14. Overige langlopende verplichtingen	45
7.15. Handelsschulden en overige schulden	46
7.16. Overgedragen opbrengsten en toe te rekenen kosten	46
7.17. Financiële instrumenten – reële waarden	47
7.18. Wijzigingen in rentedragende leningen en financieringsverplichtingen	48
8. Diversen	49
8.1. Effect van nieuwe overnames/aandelenverkopen	49
8.2. Beheer van financiële risico's en derivaten	49
8.3. Voorwaardelijke verplichtingen en toezeggingen	51
8.4. Verbonden partijen	53
8.5. Dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen	54
8.6. Gebeurtenissen na balansdatum	55
8.7. Diversen	55
8.8. Diensten verleend door de commissarissen	55
9. REGELGEVEND KADER EN TARIEVEN	56
9.1. Regelgevend kader in België	56
9.1.1. Federale wetgeving	56
9.1.2. Gewestelijke wetgeving	56
9.1.3. Regelgevende instanties	56
9.1.4. Tariefbepaling	57
9.2. Regelgevend kader in Duitsland	59
9.2.1. Toepasselijke wettelijke bepalingen	59
9.2.2. Regelgevende instanties in Duitsland	59
9.2.3. Tarieven in Duitsland	59
VERSLAG VAN HET COLLEGE VAN COMMISSARISSEN OVER DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING	61
INFORMATIE MET BETREKKING TOT DE MOEDERVENNOOTSCHAP	66
Balans na winstverdeling	67
Resultatenrekening	68

TOELICHTINGEN BIJ DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

1. Verslaggevende entiteit

Elia System Operator SA (hierna 'de Vennootschap' of 'Elia') is gevestigd in België, met maatschappelijke zetel gelegen aan de Keizerslaan 20, B-1000 Brussel. De geconsolideerde jaarrekening van de Vennootschap voor het boekjaar 2017 omvat de jaarrekening van de Vennootschap en haar dochterondernemingen (hierna aangeduid als de 'Groep' of 'Elia groep') en het belang van de Groep in joint ventures en geassocieerde deelnemingen.

De Vennootschap is een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, met aandelen genoteerd op Euronext Brussels, onder het symbool ELI.

De Elia groep is opgebouwd rond twee transmissienetbeheerders voor elektriciteit: Elia Transmission in België en (in samenwerking met IFM, Industry Funds Management) 50Hertz Transmission, een van de vier Duitse transmissienetbeheerders (actief in het noorden en het oosten van Duitsland). Met ongeveer 2300 medewerkers en een netwerk van zo'n 18.600 km hoogspanningsverbindingen ten dienste van 30 miljoen eindconsumenten behoort de groep tot de top 5 van de Europese netbeheerders. Ze staat in voor de efficiënte, betrouwbare en zekere transmissie van elektriciteit van producenten naar distributienetbeheerders en grote industriële gebruikers, alsook voor de import en export van elektriciteit van en naar de buurlanden. De groep is een drijvende kracht in de ontwikkeling van de Europese elektriciteitsmarkt en de integratie van hernieuwbare energie. Naast zijn activiteiten als netbeheerder in België en Duitsland biedt de Elia groep aan bedrijven een waaier van consultancy- en engineeringactiviteiten aan. De Groep treedt op onder de wettelijke entiteit Elia System Operator, een beursgenoteerd bedrijf met Publi-T, een gemeentelijke holding, als referentieaandeelhouder.

2. Basis voor presentatie

2.1. Conformiteitsverklaring

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de international financial reporting standards (IFRS), zoals aangenomen voor gebruik in de Europese Unie. De Groep heeft alle door de IASB gepubliceerde nieuwe en herziene standaarden en interpretaties toegepast die toepasselijk zijn voor de activiteiten van de groep en die gelden voor boekjaren die beginnen op 1 januari 2017.

Nieuwe en herziene standaarden en interpretaties

Indien een standaard of aanpassing een invloed heeft voor de Groep, is deze uitgelegd hieronder, samen met de impact:

- **Opname van uitgestelde belastingvorderingen voor niet-gerealiseerde verliezen** (wijzigingen aan IAS 12 – van kracht vanaf 1 januari 2017)
De aanpassingen verduidelijken de verwerking van uitgestelde belastingvorderingen en schulden voor niet-gerealiseerde verliezen op schuldinstrumenten gewaardeerd tegen reële waarde. De wijzigingen verduidelijken verder hoe de waarschijnlijke toekomstige belastbare winsten moeten worden ingeschat voor de beoordeling van de uitgestelde belastingvorderingen en schulden en dit wanneer er onvoldoende belastbare tijdelijke verschillen zijn met betrekking tot dezelfde belastingautoriteit en dezelfde belastbare entiteit. De Groep werd niet beïnvloed door deze nieuwe behandeling.
- **Het initiatief omtrent informatieverschaffing** (wijzigingen aan IAS 7 – van kracht vanaf 1 januari 2017)
De wijzigingen vereisen dat entiteiten informatie verstrekken over wijzigingen in hun verplichtingen die voortvloeien uit financieringsactiviteiten. Dit omvat zowel wijzigingen die voortvloeien uit kasstroombewegingen als deze die voortkomen uit niet-kasstroombewegingen (zoals wisselkoersresultaten). De Groep heeft de informatie voor zowel de huidige als de vergelijkende periode verstrekt in Toelichting 7.18.
- **Wijzigingen aan IFRS 12 Informatieverschaffing over belangen in andere entiteiten** (van kracht vanaf 1 januari 2017)
Verduidelijking van het toepassingsgebied van bekendmakingsvereisten in IFRS 12, die voortvloeien uit de 'Annual improvement Cycle 2014-2016'. De wijzigingen verduidelijken dat de bekendmakingsvereisten in IFRS 12, anders dan deze in paragrafen B10-B16, gelden voor het belang aangehouden door een entiteit in een dochteronderneming, joint venture of geassocieerde deelneming (of een deel van haar belang in een joint venture of geassocieerde deelneming) dat geclassificeerd is (of is opgenomen in een groep activa die geclassificeerd is) als aangehouden voor verkoop. In lijn met het businessmodel van de Groep worden geen van de deelnemingen van de Groep aangehouden voor verkoop en beïnvloeden deze wijzigingen de jaarrekening van de Groep dus niet.

Standaarden, aanpassingen en interpretaties die nog niet van kracht waren in 2017.

De Groep paste onderstaande standaarden, interpretaties of aanpassingen, die op de datum van de bekrachtiging van deze geconsolideerde jaarrekening gepubliceerd maar nog niet van kracht waren, niet voortijdig toe:

- **IFRS 9 Financiële instrumenten** (van kracht vanaf 1 januari 2018) omvat alle etappes die betrekking hebben op financiële instrumenten en vervangt IAS 39 Financiële Instrumenten: Erkenning en waardering, en, alle vorige versies van IFRS 9. De standaard introduceert nieuwe vereisten voor classificatie en waardering, waardevermindering en hedge accounting voor financiële instrumenten.

De Groep heeft het voornemen om de nieuwe standaard op de vereiste ingangsdatum toe te passen en zal geen vergelijkende informatie aanpassen. De Groep heeft de mogelijke invloed van de drie aspecten van IFRS 9 in detail onderzocht. Deze beoordeling is gebaseerd op de momenteel beschikbare informatie en kan onderhevig zijn aan wijzigingen als gevolg van verdere redelijke en aanvaardbare informatie die in 2018 aan de Groep beschikbaar wordt gesteld wanneer de Groep IFRS 9 zal toepassen.

(a) Classificatie en waardering

Handelsvorderingen worden aangehouden om contractuele kasstromen te innen en zullen naar verwachting leiden tot kasstromen die uitsluitend betalingen van hoofdsom en rente vertegenwoordigen. De Groep analyseerde de kenmerken van de contractuele kasstromen van deze instrumenten en besloot dat deze voldoen aan de criteria voor de waardering van geamortiseerde kosten onder IFRS 9. Herclassificatie van deze instrumenten is bijgevolg niet vereist.

Vermogensaandelen in niet-beursgenoteerde bedrijven zijn bedoeld om tot in de nabije toekomst te worden aangehouden. Gedurende voorgaande periodes werden geen waardeverminderingen in de winst- en verliesrekening opgenomen voor deze investeringen. De Groep zal de optie toepassen om wijzigingen in de reële waarde via niet-gerealiseerde resultaten op te nemen. De Groep stelde vast dat de toepassing van IFRS 9 op deze vermogensaandelen voor het Belgische segment een resultaat zou hebben van minder dan € 0,1 miljoen. Voor het Duitse segment zal zich naar verwachting een positief resultaat van ongeveer € 5,4 miljoen voordoen, wat zal worden erkend via niet-gerealiseerde resultaten.

Er zal geen impact zijn op de financiële passiva van de Groep, aangezien de nieuwe vereisten alleen invloed hebben op financiële passiva die zijn opgenomen tegen de reële waarde met wijzigingen die opgenomen via de resultatenrekening. De Groep heeft geen dergelijke passiva. IFRS 9 heeft geen invloed op de grondslagen voor financiële verslaggeving voor de verwijdering van financiële activa en verplichtingen uit de balans.

(b) Waardevermindering

IFRS 9 vereist dat verwachte kredietverliezen op al de obligaties, leningen en handelsvorderingen van de Groep opneemt, ofwel op 12-maandelijkse basis, ofwel voor de verdere looptijd van het instrument. De Groep zal de vereenvoudigde benadering toepassen en verwachte verliezen over de totale resterende looptijd van de vordering reeds opnemen.

Een voorlopige beoordeling voor het Belgische segment wees uit dat de toepassing van de methode van de verwachte kredietverliezen op 31 december 2017 zou leiden tot een toename van de voorziening voor dubieuze debiteuren met € 0,3 miljoen op die datum in vergelijking met de voorziening voor handelsvorderingen opgenomen volgens IAS 39. De uitgestelde belastingvorderingen zouden stijgen met een bedrag van € 0,1 miljoen en de nettowinst voor de periode zou dalen met een bedrag van € 0,2 miljoen.

Een vergelijkbare beoordeling voor het Duitse segment wees uit dat de toepassing van de methode van de verwachte kredietverliezen op 31 december 2017 zou leiden tot een toename van de voorziening voor dubieuze debiteuren voor handelsvorderingen met € 0,4 miljoen op die datum in vergelijking met de voorziening voor handelsvorderingen opgenomen volgens IAS 39. De uitgestelde belastingvorderingen zouden stijgen met een bedrag van € 0,1 miljoen en de nettowinst voor de periode zou dalen met een bedrag van € 0,3 miljoen.

(c) Hedge accounting

Uit hoofde van de gewijzigde voorschriften voor hedge accounting kunnen meer afdekkingsrelaties in aanmerking komen voor toepassing van hedge accounting, aangezien de nieuwe standaard een benadering introduceert die meer op principes gebaseerd is. Op dit ogenblik verwacht de Groep echter niet dat nieuwe afdekkingsrelaties zullen worden geïdentificeerd. De bestaande afdekkingsrelaties van de Groep lijken na de toepassing van IFRS 9 nog steeds te kwalificeren als afdekkingen. Bijgevolg verwacht de Groep geen aanzienlijke impact op zijn afdekkingsrelaties.

- **IFRS 15 Opbrengsten uit contracten met klanten** (van kracht vanaf 1 januari 2018) voorziet in een nieuw, uitgebreid kader om te bepalen of, hoeveel en wanneer opbrengsten moeten worden opgenomen. De standaard vervangt de bestaande richtlijnen voor de opname van opbrengsten, met inbegrip van IAS 18 Opbrengsten, IAS 11 Onderhanden projecten in opdracht van derden, IFRIC 18 Overdracht van activa van klanten en IFRIC 13 Loyaliteitsprogramma's.

De Groep heeft een inschatting gemaakt van de gevolgen van de toepassing van IFRS 15 voor haar geconsolideerde jaarrekening. Ze verwacht dat alleen de huidige toepassing van IFRIC 18 gevolgen zal hebben.

Volgens IFRS 15 moeten opgenomen opbrengsten de vergoeding weerspiegelen die een entiteit ontvangt in ruil voor de overdracht van de zeggenschap over beloofde goederen of diensten aan klanten. De Groep heeft een benadering in vijf stappen toegepast om te bepalen of een contract onder het toepassingsgebied van IFRS 15 valt en hoe de opbrengst moet worden opgenomen:

1. Identificeren van het contract (de contracten) met een klant
2. Identificeren van de prestatieverplichtingen in het contract(-en)
3. Bepalen van de transactieprijs
4. Toewijzen van de transactieprijs over de prestatieverplichtingen
5. Opnemen van de desbetreffende opbrengsten wanneer de prestatieverplichtingen zijn vervuld, wanneer de zeggenschap over de goederen of diensten wordt overgedragen aan de klant

De Groep heeft een aantal standaardcontracten voor haar klanten, die het grootste deel van haar opbrengsten vertegenwoordigen. Deze contracten zijn specifiek voor elk segment. De analyse van de potentiële impact van IFRS 15 gebeurt bijgevolg door middel van een doorlichting van die standaardcontracten. Onderstaande tabel bevat een overzicht van de verschillende opbrengstenklassen, de bijbehorende contracten en het resultaat van de potentiële impact bij toepassing van IFRS 15.

Klasse van opbrengsten (per segment)	Klasse van opbrengsten (Groep)	Contracten	Status analyse	Toepassing IFRS 15	Verandering boekhoudregel	Verandering bedrag opbrengsten	Verandering moment van opbrengst	Impact op eigen vermogen bij heropening 01/01/2018 (voor belastingen)
--------------------------------------	--------------------------------	------------	----------------	--------------------	---------------------------	--------------------------------	----------------------------------	---

Elia Transmission (België) opbrengsten

Aansluitingen	Opbrengsten	Aansluitingscontract	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Beheer en ontwikkeling van de netwerkinfrastructuur	Opbrengsten	Toegangscontract	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Beheer van het elektrisch systeem	Opbrengsten	Toegangscontract	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Compensatie van onevenwichten	Opbrengsten	ARP contract	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Marktintegratie	Opbrengsten	ARP contract	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Internationale inkomsten	Opbrengsten	Congestie opbrengsten	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Overige bedrijfsopbrengsten	Overdracht van activa van klanten	Tussenkost klanten	compleet	ja	ja	nee	ja	(63,3)
Overige bedrijfsopbrengsten	Opbrengsten	EGL contracten	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Overige bedrijfsopbrengsten	Optimaal gebruik van activa	Telecom contracten	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0

50Hertz Transmission (Duitsland) opbrengsten (aan 100%)

Verticale netwerktarieven	n/a	Contract gebruik netwerk	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Ondersteunende diensten	n/a	Contract voor balanceringsgroepen	compleet	ja	nee	nee	nee	0,0
Overige bedrijfsopbrengsten	n/a	Tussenkost klanten	compleet	ja	ja	nee	ja	(33,2)

Ontvangen tussenkomsten van klanten (IFRIC 18) worden vandaag en onmiddellijk integraal opgenomen als opbrengsten, terwijl volgens IFRS 15 dergelijke vergoedingen moeten worden opgenomen als uitgestelde opbrengst en gespreid worden over de levensduur van het onderliggende actief.

Onderstaande tabellen tonen de impact van de omschakeling naar IFRS 15 op de opbrengsten van de segmenten Elia Transmission (België) en 50Hertz Transmission (Duitsland):

Elia Transmission (België) opbrengsten	31 december 2017 zoals gerapporteerd	31 december 2017 volgens IFRS 15	31 december 2017 verschil
Aansluitingen	42,2	42,2	0,0
Beheer en ontwikkeling van de netwerkinfrastructuur	479,2	479,2	0,0
Beheer van het elektrisch systeem	118,5	118,5	0,0
Compensatie van onevenwichten	170,7	170,7	0,0
Marktintegratie	24,3	24,3	0,0
Internationale inkomsten	47,3	47,3	0,0
Overige bedrijfsopbrengsten	97,5	77,2	(20,4)
Subtotaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	979,8	959,4	(20,4)
Afrekeningsmechanisme: afwijkingen goedgekeurd budget	(92,3)	(92,3)	0,0
Totaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	887,5	867,1	(20,4)

50Hertz Transmission (Duitsland) opbrengsten	31 december 2017	31 december 2017	31 december 2017
	zoals gerapporteerd	volgens IFRS 15	verschil
Verticale netwerktarieven	1.241,4	1.241,4	0,0
Horizontale netwerktarieven	210,2	210,2	0,0
Ondersteunende diensten	94,0	94,0	0,0
Overige bedrijfsopbrengsten	73,5	72,7	(0,8)
Subtotaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	1.619,1	1.618,3	(0,8)
Afrekeningsmechanisme: terug te geven in huidige tarifaire periode	(288,9)	(288,9)	0,0
Totaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	1.330,2	1.329,4	(0,8)

De gecombineerde impact op de opbrengsten van de Groep is als volgt:

(in miljoen EUR) - Periode eindigend per	31 december 2017	31 december 2017	31 december 2017
	zoals gerapporteerd	volgens IFRS 15	verschil
Opbrengsten	806,4	806,4	0,0
Overdracht van activa van klanten	22,1	1,7	(20,4)
Totaal opbrengsten	828,5	808,2	(20,4)
Overige bedrijfsopbrengsten			
Diensten en technische expertise	(0,3)	(0,3)	0,0
Intern geproduceerde vaste activa	25,5	25,5	0,0
Optimaal gebruik van activa	14,3	14,3	0,0
Andere	18,5	18,5	0,0
Meerwaarde op realisatie MVA	1,0	1,0	0,0
Totaal overige bedrijfsopbrengsten	59,0	59,0	0,0

Onderstaande tabel toont de impact op de resultaten van de Groep; zowel voor de periode eindigend op 31 december 2017 als de verwachte impact op het eigen vermogen bij aanvang van het boekjaar per 1 januari 2018.

De entiteiten die zijn opgenomen in segment 50Hertz Transmission Duitsland worden opgenomen door middel de equity-methode (tegen 60 %). Bijgevolg wordt de impact van IFRS 15 in de resultatenrekening getoond op de lijn 'Aandeel in resultaat van investering opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode (na belastingen)'.

De gecombineerde impact op de Groep is als volgt:

Kerncijfers (in miljoen EUR)	31 december 2017	31 december 2017	31 december 2017
	zoals gerapporteerd	volgens IFRS 15	verschil
Totaal opbrengsten	887,5	867,1	(20,4)
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na winstbelastingen)	108,7	107,9	(0,4)
Winstbelastingen	(39,1)	(39,6)	(0,5)
Nettowinst	229,1	207,4	(21,4)
Balanstotaal	6.596,5	6.576,5	(20,0)
Eigen vermogen	2.640,7	2.557,5	(83,2)
Kerncijfers per aandeel			
Gewone winst per aandeel (EUR)	3,76	3,41	(0,35)
Eigen vermogen per aandeel (EUR)	43,4	42,0	(1,4)

De kosten inzake inkomstenbelasting, zoals weergegeven in de bovenstaande tabel, omvat het gecombineerde effect van bijkomende tijdelijke verschillen die gedurende het boekjaar 2017 zijn gecumuleerd, wat heeft geleid tot een verhoogde uitgestelde belastingverplichting van €6,9 miljoen, alsook een compenserend effect dat het gevolg is van de herwaardering van de gecumuleerde tijdelijke verschillen tegen de lagere belastingtarieven, zoals vastgesteld in het kader van de belastinghervorming, met een effect van €7,4 miljoen.

Overgangsmethode

De Groep is van plan om IFRS 15 toe te passen in zijn geconsolideerde jaarrekening voor het jaar eindigend op 31 december 2018 met behulp van de volledig retrospectieve methode. Dienovereenkomstig zal de Groep alle voorschriften van IFRS 15 toepassen op alle geïntegreerde vergelijkende perioden en zal ze haar geconsolideerde jaarrekening aanpassen.

De Groep is ook van plan om, waar van toepassing en vooral voor uitgevoerde contracten, de praktische oplossingen te hanteren waar de standaard versoepelingen voorziet, wat betekent dat uitgevoerde contracten die aanvingen en eindigen in dezelfde vergelijkende periode, evenals contracten die waren uitgevoerd bij aanvang van de vroegste geïntegreerde periode, niet zullen worden aangepast.

- **IFRS 16** werd uitgegeven in januari 2016 en vervangt IAS 17 Leaseovereenkomsten, IFRIC 4 Vaststelling of een overeenkomst een leaseovereenkomst bevat, SIC-15 Operationele leases – Incentives en SIC-27 Evaluatie van de economische realiteit van transacties in de juridische vorm van een leaseovereenkomst. IFRS 16 beschrijft de principes voor de erkenning, waardering, presentatie en bekendmaking van leaseovereenkomsten en vereist dat de lessees alle leaseovereenkomsten voor hun rekening nemen onder één enkel balansmodel dat vergelijkbaar is met IAS 17. De standaard omvat twee vrijstellingen voor lessees – leaseovereenkomsten van activa met een 'geringe waarde' (bijv. pc's) en kortlopende leaseovereenkomsten (d.w.z. leaseovereenkomsten met een leaseperiode van 12 maanden of minder). Bij de begindatum van een leaseovereenkomst zal een lessee zijn verplichting om leasegelden te betalen (d.w.z. de leaseverplichting) erkennen, alsook een actief dat zijn recht vertegenwoordigt om het onderliggende actief te gebruiken gedurende de leaseperiode (d.w.z. het 'recht op gebruik'). Lessees worden verplicht om de rentekosten op de leaseverplichting en de afschrijvingskosten op het 'recht op gebruik'-actief afzonderlijk te erkennen.

Lessees moeten ook de leaseverplichting herwaarderen wanneer zich bepaalde gebeurtenissen voordoen (bijv. wijziging in de leaseperiode, wijziging in toekomstige leasebetalingen die het gevolg zijn van een wijziging in een index of koers die werd gebruikt om deze betalingen te bepalen). De lessee zal doorgaans het bedrag van de herwaardering van de leaseverplichting erkennen als een aanpassing aan het 'recht op gebruik'-actief.

De boekhouding van de lessor volgens IFRS 16 is grotendeels ongewijzigd gebleven van de boekhouding vandaag volgens IAS 17. Lessors zullen alle leaseovereenkomsten blijven classificeren volgens hetzelfde classificatieprincipe als in IAS 17 en een onderscheid maken tussen twee types leaseovereenkomsten: operationele en financiële leaseovereenkomsten.

IFRS 16 vraagt ook van lessees en lessors dat ze meer informatie verschaffen dan volgens IAS 17.

IFRS 16 is van toepassing op jaarperioden die beginnen op of na 1 januari 2019. Vroegtijdige toepassing is toegestaan, maar niet voordat een entiteit IFRS 15 toepast. Een lessee kan ervoor kiezen de standaard toe te passen op basis van een volledige retrospectieve of gewijzigde retrospectieve benadering. De overgangsbepalingen van de standaard staan bepaalde vrijstellingen toe.

De Groep werkt momenteel aan het kwantificeren van het effect van IFRS16 op de geconsolideerde jaarrekening. Potentiële effecten zullen gedurende het boekjaar 2018 worden gecommuniceerd.

- De volgende **standaarden, wijzigingen en interpretaties** zijn nog niet van kracht in 2017. De wijzigingen in de onderstaande standaarden, wijzigingen en interpretaties **zullen naar verwachting geen materiële impact hebben op de jaarlijkse rekeningen** en worden daarom niet verder beschreven:
  - Wijzigingen aan IFRS 10 en IAS 28: Verkoop of inbreng van activa tussen een investeerder en zijn geassocieerde deelneming of joint venture;
  - IFRS 14: Gereguleerde uitgestelde rekeningen;
  - IFRS 2: Classificatie en waardering van op aandelen gebaseerde betalingstransacties – Wijzigingen aan IFRS 2;
  - IFRS 17: Verzekeringscontracten;
  - Overdrachten van vastgoedbelegging – Wijzigingen aan IAS 40;
  - Jaarlijkse verbeteringen van IFRS-standaarden van Cyclus 2014-2016; vooral gericht op IFRS 1 en IAS 28;
  - Jaarlijkse verbeteringen van IFRS-standaarden van Cyclus 2015-2017; vooral gericht op IFRS 3, IFRS 11, IAS12 en IAS 23;
  - Wijzigingen aan IFRS 9: Vooruitbetalingsfuncties met negatieve compensatie;
  - Toepassing van IFRS 9: Financiële instrumenten met IFRS 4 Verzekeringscontracten - Wijzigingen aan IFRS 4;
  - Wijzigingen aan IAS 28: Langetermijnbelangen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures;
  - IFRIC 22: Deviezentransacties en vergoeding vooraf; en
  - IFRIC Interpretatie 23: Onzekerheid over de behandeling van inkomstenbelasting.

2.2. Functionele en presentatievaluta

De geconsolideerde jaarrekening wordt gepresenteerd in miljoen euro (de functionele valuta van de Venootschap), afgerond op het dichtstbijzijnde honderdduizendtal, tenzij anders vermeld.

2.3. Waarderingsbasis

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten, uitgezonderd de afgeleide financiële instrumenten, die tegen reële waarde worden gewaardeerd. Vaste activa en activa aangehouden voor verkoop worden gewaardeerd aan het laagste van boekwaarde of reële waarde verminderd met de verkoopkost. Personeelsbeloningen worden gewaardeerd tegen de huidige waarde van de beloofde personeelsverplichtingen, minus de reële waarde van de fondsbeleggingen. Wijzigingen in de reële waarde van financiële activa worden in de winst- en verliesrekening verwerkt.

2.4. Gebruik van schattingen en oordelen

De opstelling van de geconsolideerde jaarrekening in overeenstemming met IFRS vereist dat het management beoordelingen, schattingen en veronderstellingen maakt die een impact kunnen hebben op de gerapporteerde bedragen van activa en passiva en baten en lasten. De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en diverse andere factoren die gezien de omstandigheden redelijk geacht worden en waarvan de resultaten de basis vormen voor de beoordeling van de boekwaarde van activa en passiva. De uiteindelijke resultaten kunnen verschillen van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend herzien. Herzieningen van boekhoudkundige schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien indien de herziening enkel die periode beïnvloedt, of in de periode van de herziening en toekomstige periodes indien de herziening zowel huidige als toekomstige periodes beïnvloedt.

Informatie over belangrijke punten van schattingonzekerheden en kritische oordelen bij de toepassing van de grondslagen die het meest van invloed zijn op de geconsolideerde jaarrekening is verwerkt in de volgende rubrieken:

- Het nettoresultaat van het Belgische en het Duitse segment wordt bepaald door berekeningsmethodes die zijn vastgesteld door respectievelijk de Belgische federale regulator, m.n. de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas ("CREG"), en de Duitse federale regulator, m.n. het Bundesnetzagentur ("BNetzA"). Voor bepaalde berekeningen is een oordeel nodig. Meer informatie hierover is te vinden in toelichtingen 7.16, 9.1.4 en 9.2.3.
- Consolidatie van entiteiten waarin de Groep minder dan 20 % van de stemrechten bezit, maar een invloed van betekenis heeft: volgens IFRS 10 beoordeelt de Groep of zij aanzienlijke invloed heeft op haar geassocieerde deelnemingen en moet zij deze bijgevolg consolideren. Dit wordt opnieuw beoordeelt bij elke verslagperiode (zie ook toelichting 5);
- Uitgestelde belastingvorderingen worden slechts opgenomen voor het overdragen van ongebruikte fiscale verliezen en ongebruikte belastingvoordelen in de mate dat het waarschijnlijk is dat toekomstige belastbare winsten beschikbaar zullen zijn waartegen deze ongebruikte fiscale verliezen en ongebruikte belastingvoordelen kunnen worden aangewend. Bij de beoordeling houdt het management rekening met elementen zoals de bedrijfsstrategie op lange termijn en mogelijkheden van belastingplanning op lange termijn (zie Toelichting 6.5);
- Kredietrisico ten opzichte van klanten: het management controleert nauwgezet de uitstaande handelsvorderingen en houdt hierbij ook rekening met de ouderdom van de vordering, de betalingshistoriek en de dekking van kredietrisico's (zie Toelichting 8.2);
- Personeelsbeloningen inclusief restitutierecht: de Groep beschikt over toegezegde pensioenregelingen en bijdrageregelingen, die behandeld worden in Toelichting 7.12. De berekening van de activa en verplichtingen met betrekking tot deze regelingen is gebaseerd op actuariële en statistische veronderstellingen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de huidige waarde van toekomstige pensioenverplichtingen. De huidige waarde wordt onder andere beïnvloed door veranderingen in verdisconteringsvoeten en financiële veronderstellingen zoals toekomstige loonstijgingen. Daarnaast wordt de huidige waarde van toekomstige pensioenverplichtingen ook beïnvloed door demografische veronderstellingen, zoals de gemiddelde veronderstelde pensioenleeftijd.
- Bij het bepalen van de gepaste verdisconteringsvoet gebruikt het management de rentevoeten van bedrijfsobligaties in dezelfde valuta als deze gebruikt voor de verplichtingen voor vergoedingen na uitdiensttreding, d.w.z. de euro, met een minimale rating AA, zoals bepaald door minstens één groot ratingbureau, en geëxtrapoleerd volgens de rendementscurve om in lijn te zijn met de verwachte termijn van de brutoverplichting. Obligaties met een hogere en lagere rentevoet worden uitgesloten bij het bepalen van de gepaste rendementscurve.
- Om de overeenkomstige huidige waarde te berekenen, worden de rentevoeten van de rendementscurve toegepast op de geraamde kasstroom van elke regeling. Vervolgens wordt één verdisconteringsvoet vastgesteld die dezelfde huidige waarde oplevert. De uiteindelijke verdisconteringsvoet weerspiegelt dus zowel het huidige renteklimaat als de specifieke kenmerken van de verplichtingen;
- Voorzieningen voor milieusaneringskosten: op het einde van elk jaar wordt een schatting gemaakt van de toekomstige kosten met betrekking tot bodemsanering op basis van het advies van een externe deskundige. De omvang van deze saneringskosten hangt af van een beperkt aantal onzekerheden, zoals onder andere de identificatie van nieuwe bodemverontreinigingen (zie Toelichting 7.13);
- Overige voorzieningen zijn bepaald op basis van de waarde van de ingestelde vorderingen of het geschatte bedrag van de risicoblootstelling. De verwachte timing van de bijbehorende uitgaande kasstromen is afhankelijk van de voortgang en de duur van de bijbehorende processen of procedures (zie Toelichting 7.13);
- Onderzoek op waardevermindering op goodwill: de Groep analyseert de waardevermindering op goodwill en kasstroomgenererende eenheden (KGE) op de verslagdatum, en wanneer er indicaties zijn dat de boekwaarde mogelijk hoger is dan de realiseerbare waarde. Deze analyse is gebaseerd op veronderstellingen over onder andere de evolutie van de markt, het marktaandeel, de evolutie van de marge en verdisconteringsvoeten (zie Toelichting 7.2);
- Waardering tegen reële waarde van financiële instrumenten: wanneer de reële waarde van financiële activa en financiële passiva in de balans niet kan worden bepaald op basis van genoteerde prijzen op actieve markten, wordt hun reële waarde bepaald met behulp van waarderingstechnieken. Voor deze waarderingstechnieken wordt, waar mogelijk, gebruikgemaakt van gegevens uit waarneembare markten. Wanneer dit niet mogelijk is, is enige mate van oordeelsvorming noodzakelijk om de reële waarde te bepalen. Veranderingen in de reële waarde van een afgeleid afdekkingsinstrument dat is aangemerkt als een kasstroomafdekking, worden rechtstreeks opgenomen als niet-gerealiseerde resultaten, voor zover de afdekking effectief is. Het niet-effectieve deel wordt in de winst- en verliesrekening opgenomen (zie Toelichting 8.2).

2.5. Goedkeuring door de Raad van Bestuur

Op 22 maart 2018 heeft de Raad van Bestuur deze geconsolideerde jaarrekening goedgekeurd voor publicatie.

3. Belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving

3.1. Grondslagen voor consolidatie

DOCHTERONDERNEMINGEN

Een dochteronderneming is een entiteit die door de Vennootschap wordt gecontroleerd. De Groep controleert een entiteit wanneer hij blootgesteld is aan, of rechten heeft op variabele winsten omwille van zijn betrokkenheid bij de entiteit en hij de bevoegdheid heeft om via zijn zeggenschap over de entiteit die opbrengsten te beïnvloeden. De financiële overzichten van dochterondernemingen zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening vanaf de datum dat de zeggenschap aanvangt tot de datum dat de zeggenschap ophoudt. De grondslagen voor dochterondernemingen worden, waar nodig, gewijzigd om ze overeen te laten komen met de grondslagen die de Groep toepast. Verliezen die toepasbaar zijn op de minderheidsbelangen in een dochteronderneming worden aan de minderheidsbelangen toegeschreven, zelfs als de minderheidsbelangen hierdoor een negatief saldo op de balans krijgen.

GEASSOCIEERDE DEELNEMINGEN

Een geassocieerde deelneming is een entiteit waarin de Vennootschap een invloed van betekenis maar geen zeggenschap heeft over de financiële en operationele beleidslijnen. De geconsolideerde jaarrekening omvat het aandeel van de Groep in de totale opgenomen winsten en verliezen van geassocieerde deelnemingen volgens de vermogensmutatiemethode, vanaf de datum dat de invloed van betekenis aanvangt tot de datum waarop de invloed van betekenis ophoudt. Wanneer het aandeel van de Groep in de verliezen zijn participatie in een geassocieerde deelneming overschrijdt, wordt de boekwaarde van de entiteit in de balans van de Groep verminderd tot nul en worden verdere verliezen niet langer opgenomen, behalve in de mate dat de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting is aangegaan of betalingen heeft verricht in naam van een geassocieerde deelneming.

BELANGEN IN JOINT VENTURES

Een joint venture is een overeenkomst waarbij de Groep gedeelde controle uitoefent en rechten heeft op de nettoactiva van de overeenkomst, dit in tegenstelling tot gezamenlijke activiteiten waarbij de Groep rechten heeft op de activa en verplichtingen voor de passiva. Belangen in joint ventures worden geboekt volgens de vermogensmutatiemethode. Ze worden initieel verwerkt tegen kostprijs. Na de eerste opname wordt het aandeel van de Groep in de totale opgenomen winsten en verliezen van joint ventures volgens de vermogensmutatiemethode geboekt in de geconsolideerde jaarrekening, vanaf de datum dat de gezamenlijke zeggenschap aanvangt tot de datum waarop de gezamenlijke zeggenschap ophoudt. Wanneer het aandeel van de Groep in de verliezen zijn participatie in een joint venture overschrijdt, wordt de boekwaarde van de entiteit in de balans van de Groep verminderd tot nul en worden verdere verliezen niet langer opgenomen, behalve in de mate dat de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting is aangegaan of betalingen heeft verricht in naam van een joint venture.

MINDERHEIDSBELANGEN

Minderheidsbelangen worden gewaardeerd tegen hun evenredige deel van de identificeerbare nettoactiva van de overgenomen partij op de aankoopdatum. Wijzigingen in het belang van de Groep in een niet 100%-dochteronderneming die niet leiden tot een verlies van zeggenschap, worden geboekt als transacties van eigen vermogen.

VERLIES VAN ZEGGENSCHAP

Bij het verlies van zeggenschap verwijderd de Groep de activa en passiva van de dochteronderneming, alle minderheidsbelangen en andere componenten van de niet-gerealiseerde resultaten van de dochteronderneming uit de balans. Een eventuele meer- of minwaarde die voortvloeit uit het verlies van zeggenschap wordt opgenomen als winst of verlies. Als de Groep een belang behoudt in een vroegere dochteronderneming, dan wordt dit belang aan de reële waarde gewaardeerd op de dag waarop de Groep de zeggenschap verliest. Vervolgens wordt het geboekt als een investering opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode of als een voor verkoop beschikbaar financieel actief, afhankelijk van de invloed die de Groep behoudt.

ELIMINATIE VAN INTRAGROEPTRANSACTIES

Intragroepssaldi en niet-gerealiseerde winsten en verliezen of baten en lasten die voortvloeien uit intragroepstransacties, worden geëlimineerd bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening.

Niet-gerealiseerde winsten die voortvloeien uit transacties met geassocieerde deelnemingen, worden geëlimineerd naar rato van het belang dat de Groep in de entiteit heeft. Niet-gerealiseerde verliezen worden geëlimineerd op dezelfde wijze als niet-gerealiseerde winsten, maar enkel in de mate dat er geen bewijs voorhanden is van een bijzondere waardevermindering.

BEDRIJFSCOMBINATIES EN GOODWILL

Goodwill ontstaat bij de overname van dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen, en vertegenwoordigt het positieve verschil tussen de overgedragen vergoeding en het belang van de Groep in de netto reële waarde van de netto identificeerbare activa, verplichtingen en de voorwaardelijke verplichtingen van de overgenomen partij.

De Groep waardeert goodwill op de aankoopdatum als:

- de reële waarde van de overgedragen vergoeding; plus
- het opgenomen bedrag van een minderheidsbelang in de overgenomen partij; plus
- als de bedrijfscombinatie in fasen verloopt, de reële waarde van het vooraf bestaande vermogensbelang in de overgenomen partij; minus
- de reële waarde van de identificeerbare overgenomen activa en de aangegane verplichtingen op de aankoopdatum.

Wanneer het verschil negatief is, wordt onmiddellijk een winst op voordelige acquisitie opgenomen in de resultatenrekening.

De overgedragen vergoeding is exclusief bedragen voor de afwikkeling van eerder bestaande relaties. Deze bedragen worden in het algemeen in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Transactiekosten die niet verbonden zijn aan de uitgifte van schuld- of eigenvermogensinstrumenten en die de Groep maakt in het kader van een bedrijfscombinatie, worden in de kosten opgenomen wanneer ze worden gemaakt.

Eventuele voorwaardelijke vergoedingen die moeten worden betaald, worden gewaardeerd tegen de reële waarde op de aankoopdatum. Als de voorwaardelijke vergoeding als eigen vermogen wordt geklasseerd, dan wordt deze niet opnieuw gewaardeerd en wordt de afwikkeling in het eigen vermogen opgenomen. In andere gevallen worden wijzigingen in de reële waarde van de voorwaardelijke vergoeding in de winst- en verliesrekening opgenomen.

3.2. Omrekeningsverschillen

TRANSACTIES EN SALDI IN VREEMDE VALUTA

Transacties in vreemde valuta worden omgerekend naar de functionele valuta van de Vennootschap tegen de wisselkoers die geldt op de datum van de transactie. Monetaire activa en passiva aangeduid in vreemde valuta op balansdatum worden omgerekend tegen de wisselkoers die geldt op die datum. Verschillen die ontstaan bij de omrekening van vreemde valuta worden opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Niet-monetaire activa en passiva die in vreemde valuta op basis van historische kosten worden gewaardeerd, worden omgerekend tegen de wisselkoers op datum van de transactie.

BUITENLANDSE BEDRIJFSACTIVITEITEN

Een buitenlandse activiteit is een entiteit die een dochteronderneming, geassocieerde deelneming, joint venture of filiaal van de verslaggevende entiteit is en waarvan de activiteiten zijn gebaseerd of worden uitgevoerd in een ander land dan het land van de verslaggevende entiteit of in een andere valuta dan de valuta van de verslaggevende entiteit.

De financiële verslaggeving van alle entiteiten van de Groep met een functionele valuta die verschilt van de presentatievaluta van de Groep wordt als volgt omgerekend naar de presentatievaluta:

Activa en passiva worden omgerekend tegen de wisselkoers op de verslagdatum;
Inkomsten en uitgaven worden omgerekend tegen de gemiddelde wisselkoers van het jaar.

Verschillen die ontstaan bij de omrekening van de netto-investering in buitenlandse dochterondernemingen, belangen in joint ventures en geassocieerde deelnemingen tegen de wisselkoersen bij de sluiting van het boekjaar, worden opgenomen in het eigen vermogen onder 'omrekeningsverschillen' onder 'Niet-gerealiseerde resultaten: omrekeningsverschillen' als onderdeel van de Niet-gerealiseerde resultaten. Bij de (gedeeltelijke) verkoop van buitenlandse dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen worden de gecumuleerde omrekeningsverschillen (gedeeltelijk) opgenomen in de winst of het verlies als onderdeel van winst/verlies uit de verkoop.

3.3. Financiële instrumenten

AFGELEIDE FINANCIËLE INSTRUMENTEN

De Groep maakt soms gebruik van afgeleide financiële instrumenten om de valuta- en renterisico's af te dekken die voortvloeien uit bedrijfs-, financierings- en investeringsactiviteiten. In overeenstemming met het thesauriebeleid houdt de Groep geen derivaten aan voor handelsdoeleinden en geeft de Groep deze ook niet uit. Derivaten die echter niet in aanmerking komen voor hedge accounting worden verwerkt als instrumenten aangehouden voor handelsdoeleinden.

Afgeleide financiële instrumenten worden bij de eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. De winst of het verlies uit fluctuaties van de reële waarde wordt onmiddellijk in de winst- en verliesrekening opgenomen. Indien derivaten voor hedge accounting in aanmerking komen, is de opname van een resulterende winst of een resulterend verlies afhankelijk van de aard van de post die wordt afgedekt.

De reële waarde van renteswaps is het geschatte bedrag dat de Groep zou ontvangen of betalen om de swap per balansdatum te beëindigen, waarbij rekening wordt gehouden met de actuele rente en met de kredietwaardigheid van de tegenpartijen en van de Groep. De reële waarde van valutatermijncontracten is de contante waarde van de genoteerde termijngoers per balansdatum.

VOOR AFDEKKING GEBRUIKTE DERIVATEN

Kasstroomafdekkingen

Veranderingen in de reële waarde van een afgeleid afdekkingsinstrument dat is aangemerkt als een kasstroomafdekking worden rechtstreeks opgenomen als niet-gerealiseerde resultaten, voor zover de afdekking effectief is. Het niet-effectieve deel wordt als last in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Indien een afdekkingsinstrument niet langer voldoet aan de voorwaarden voor 'hedge accounting', afloopt of wordt verkocht, beëindigd of uitgeoefend, wordt de afdekking prospectief beëindigd. De cumulatieve winst (of het cumulatieve verlies) dat eerder in de niet-gerealiseerde resultaten was opgenomen, blijft daar onderdeel van uitmaken tot de verwachte transactie heeft plaatsgevonden. Als het afgedekte element een niet-financieel actief betreft, wordt het onder de niet-gerealiseerde resultaten opgenomen bedrag overgeboekt naar de boekwaarde van het actief wanneer dit verantwoord is. In andere gevallen wordt het onder de niet-gerealiseerde resultaten opgenomen bedrag overgeboekt naar de winst- en verliesrekening in dezelfde periode waarin het afgedekte element van invloed is op de winst- en verliesrekening.

Cumulatieve winsten en verliezen met betrekking tot reeds afgelopen derivaten of beëindigde afdekkingsrelaties blijven verwerkt als onderdeel van de niet-gerealiseerde resultaten zolang het waarschijnlijk is dat de afgedekte transactie zich zal voordoen. Indien de afgedekte transactie niet langer waarschijnlijk is, worden de gecumuleerde winsten of verliezen onmiddellijk vanuit de niet-gerealiseerde resultaten naar de winst- en verliesrekening overgebracht.

Afdekking van monetaire activa en passiva

Hedge accounting wordt niet toegepast op afgeleide instrumenten die in economische zin worden gebruikt als afdekking van in vreemde valuta's luidende activa en verplichtingen. Veranderingen in de reële waarde van dergelijke derivaten worden als onderdeel van de valutakoerswinsten en -verliezen, in de winst- en verliesrekening opgenomen.

3.4. Balansposten

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Activa in eigendom

Materiële vaste activa worden uitgedrukt aan kostprijs (met inbegrip van rechtstreeks toerekenbare kosten, waaronder de financieringskosten) verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen (zie het hoofdstuk 'Waardevermindering'). De kosten van zelf vervaardigde activa omvatten de kosten van materialen, van direct toewijsbare personeelskosten en, waar relevant, van de initiële schatting van de kosten van het ontmantelen en verwijderen van de activa en het herstellen van de site waarop zij gelegen zijn. Wanneer onderdelen van materiële vaste activa een verschillende gebruiksduur hebben, worden zij geboekt als afzonderlijke materiële vaste activa.

Kosten na eerste opname

De Groep neemt in de boekwaarde van een materieel vast actief de kosten op van het vervangen van een deel van dat actief wanneer die kosten worden gemaakt, enkel wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen met betrekking tot het actief aan de Groep zullen toekomen, en indien de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden gewaardeerd. Alle overige kosten, zoals herstellings- en onderhoudskosten, worden als een uitgave opgenomen in de winst- en verliesrekening zodra zij worden gemaakt.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen volgens de lineaire methode over de geschatte gebruiksduur van elk bestanddeel van een materieel vast actief. De terreinen worden niet afgeschreven. De gebruikte afschrijvingspercentages zijn opgenomen in de tabel hierna.

De afschrijvingsmethoden, de resterende levensduur, alsook de eventuele restwaarde van de materiële vaste activa worden op het einde van elk boekjaar geëvalueerd en, in voorkomend geval, prospectief aangepast.

• Administratieve gebouwen	2,00%
• Industriële gebouwen	2,00 - 4,00%
• Luchtlijnen	2,00 - 4,00%
• Ondergrondse kabels	2,00 - 5,00%
• Onderstations (faciliteiten en machines)	2,50 - 6,67%
• Afstandsbediening	3,00 - 12,50%
• Dispatching	4,00 - 10,00%
• Andere TGU (uitrusting van gehuurde gebouwen)	contractuele periode
• Voertuigen	6,67 - 20,00%
• Gereedschap en kantoormeubilair	6,67 - 20,00%
• Hardwareapparatuur	25,00 - 33,00%

Verplichting tot ontmanteling

Er wordt een provisie aangelegd voor buitendienststellings- en milieukosten op basis van de geschatte toekomstige uitgaven, verdisconteerd tot hun actuele waarde. Een initiële schatting voor de buitendienststellings- en milieukosten van materiële vaste activa is verwerkt in de oorspronkelijke kosten van de materiële vaste activa in kwestie.

Wijzigingen in de voorzieningen als gevolg van herziene schattingen of verdisconteringsvoeten of wijzigingen in de verwachte timing van uitgaven voor materiële vaste activa worden verwerkt als wijzigingen in hun boekwaarde en worden prospectief afgeschreven over hun resterende geschatte economische levensduur; in andere gevallen worden deze wijzigingen in de winst- en verliesrekening opgenomen.

De toename in de voorzieningen als gevolg van de verdiscontering is als financieringskost opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Verwijdering uit de balans

Een actief wordt niet meer op de balans opgenomen in geval van verkoop of indien er geen toekomstige economische voordelen van het gebruik of de verkoop ervan worden verwacht. Een eventuele opbrengst of verlies voortvloeiend uit de verwijdering van het actief (hetgeen wordt berekend als het verschil tussen de netto-opbrengst bij verkoop of buitendienststelling en de boekwaarde van het actief) wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening onder overige bedrijfsopbrengsten/overige bedrijfskosten, gedurende het jaar waarin het actief wordt verwijderd van de balans.

IMMATERIËLE ACTIVA

Goodwill

Goodwill wordt opgenomen aan kost minus gecumuleerde waardeverminderingen. Goodwill is toegewezen aan kasstroomgenererende eenheden en wordt niet afgeschreven, maar jaarlijks getest op bijzondere waardeverminderingen (zie het hoofdstuk 'Waardevermindering'). In geval van geassocieerde deelnemingen wordt de boekwaarde van de goodwill inbegrepen in de boekwaarde van de investering in de geassocieerde deelneming.

Computersoftware

Softwarelicenties die verworven worden door de Groep worden uitgedrukt aan kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen (zie verder) en bijzondere waardeverminderingen (zie het hoofdstuk 'Waardevermindering').

Uitgaven in verband met onderzoeksactiviteiten ondernomen om intern software te ontwikkelen, worden in de winst- en verliesrekening opgenomen als een uitgave zodra zij gedaan worden. Uitgaven met betrekking tot de ontwikkelingsfase van intern ontwikkelde software worden gekapitaliseerd indien:

- de ontwikkelingskosten betrouwbaar kunnen worden bepaald;
- de software technisch en commercieel haalbaar is en de toekomstige economische voordelen waarschijnlijk zijn;
- de Groep van plan is – en over voldoende middelen beschikt – om de ontwikkeling te voltooien;
- de Groep van plan is om de software actief te gebruiken.

De geactiveerde uitgaven omvatten materiaalkosten, de directe personeelskosten en de indirecte kosten die direct toerekenbaar zijn aan het gebruiksklaar maken van de software. De overige kosten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen op het moment dat deze zich voordoen.

Licenties, patenten en vergelijkbare rechten

Uitgaven voor aangekochte licenties, patenten, handelsmerken of vergelijkbare rechten worden geactiveerd en lineair afgeschreven over de eventuele contractperiode of over de geschatte gebruiksduur.

Kosten na eerste opname

Uitgaven na eerste opname voor geactiveerde immateriële activa worden slechts geactiveerd wanneer hierdoor de toekomstige economische voordelen toenemen die zijn besloten in het specifieke actief waarop zij betrekking hebben. Alle andere uitgaven worden in de winst- en verliesrekening opgenomen op het moment dat zij zich voordoen.

Afschrijvingen

Afschrijvingen gebeuren lineair ten laste van de winst- en verliesrekening over de geschatte gebruiksduur van immateriële activa, tenzij deze onbepaald is. Voor goodwill en immateriële activa met onbepaalde gebruiksduur wordt systematisch op elke balansdatum nagegaan of er sprake is van bijzondere waardevermindering. Software wordt afgeschreven vanaf de datum waarop ze beschikbaar is voor gebruik. De geschatte gebruiksduur is als volgt:

• Licenties	20,00%
• Concessies	contractuele periode
• Computersoftware	20,00 - 25,00%

De afschrijvingsmethoden, de resterende levensduur, alsook de eventuele restwaarde van de immateriële activa worden jaarlijks geëvalueerd en in voorkomend geval prospectief aangepast.

BELEGGINGEN

Elk type belegging wordt geboekt op de transactiedatum.

Beleggingen in eigenvermogensinstrumenten

Beleggingen in eigenvermogensinstrumenten omvatten deelnemingen in ondernemingen waarin de Groep noch zeggenschap, noch een invloed van betekenis heeft. Dit is het geval bij ondernemingen waarin de Groep minder dan 20 % van de stemrechten bezit. Zulke beleggingen worden aangemerkt als financiële activa die beschikbaar zijn voor verkoop en worden gewaardeerd tegen reële waarde. Eventueel hieruit voortvloeiende veranderingen in reële waarde, behoudens bijzondere waardeverminderingen, worden rechtstreeks opgenomen in niet-gerealiseerde resultaten. Wanneer een belegging wordt verkocht, wordt de cumulatieve winst die, of het cumulatieve verlies dat, voordien rechtstreeks in de niet-gerealiseerde resultaten was opgenomen, opgenomen in de winst- en verliesrekening.

De investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode worden gewaardeerd tegen kostprijs indien er geen genoteerde prijs op een actieve markt is en de reële waarde niet op een betrouwbare wijze gewaardeerd kan worden.

Beleggingen in schuldinstrumenten

Beleggingen in schuldinstrumenten die zijn geclassificeerd als aangehouden voor handelsdoeleinden of als beschikbaar voor verkoop, worden gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij de daaruit voortvloeiende winsten of verliezen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening of rechtstreeks in het eigen vermogen. De reële waarde van deze beleggingen is hun genoteerde biedprijs op het einde van de verslagperiode. Waardeverminderingen alsook winsten en verliezen uit wisselkoersverschillen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen. Beleggingen in schuldinstrumenten die tot hun vervaldatum worden aangehouden, worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Andere beleggingen

Andere beleggingen aangehouden door de Groep worden geclassificeerd als beschikbaar voor verkoop en worden gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij eventuele daaruit voortvloeiende winsten of verliezen rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen. Waardeverminderingen worden bij niet-gerealiseerde resultaten opgenomen (zie hoofdstuk 'Waardevermindering').

HANDELS- EN OVERIGE VORDERINGEN

Onderhanden projecten in opdracht van derden

Onderhanden projecten in opdracht van derden worden uitgedrukt aan kostprijs vermeerderd met winst naar rato van de voortgang van de werken, verminderd met een voorziening voor voorzienbare verliezen en verminderd met gefactureerde voorschotten naar rato van de voortgang van het project. De kostprijs omvat alle uitgaven die rechtstreeks verband houden met specifieke projecten en een toerekening van de gemaakte vaste en variabele indirecte kosten in verband met de contractuele activiteiten van de Groep gebaseerd op normale operationele capaciteit.

Handels- en overige vorderingen

Handelsvorderingen en overige vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, minus de nodige voorzieningen voor bedragen die als niet-invorderbaar worden beschouwd.

VOORRADEN

Voorraden (reserveonderdelen) worden uitgedrukt aan hun kost, of hun netto-opbrengstwaarde indien deze lager is. De netto-opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs, verminderd met de geschatte kosten van voltooiing en verkoopkosten. De kostprijs van voorraden is gebaseerd op de waarderingsregel van de gewogen gemiddelde kostprijs. De kostprijs van voorraden omvat de initiële aankoopprijs vermeerderd met andere directe aanschaffingskosten gerelateerd aan de levering en het operationeel maken.

Waardeverminderingen van voorraden aan netto-opbrengstwaarde worden geboekt in de periode waarin de waardevermindering zich voordoet.

GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN

Geldmiddelen en kasequivalenten omvatten kassaldi, banksaldi, handelspapieren en direct opvraagbare deposito's. Kaskredieten die direct opeisbaar zijn en die een integraal deel uitmaken van het thesauriebeheer van de Groep, maken in het kasstroomoverzicht deel uit van kasequivalenten en geldmiddelen.

WAARDEVERMINDERING – NIET-FINANCIËLE ACTIVA

De boekwaarde van de activa van de Groep, met uitzondering van voorraden en uitgestelde belastingen, worden op elke balansdatum herzien om vast te stellen of er enige aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering. Indien zulke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat.

Voor goodwill en immateriële activa met onbepaalde gebruiksduur en immateriële activa die nog niet gebruiksklaar zijn, wordt de realiseerbare waarde geschat aan het einde van elke verslagperiode.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen telkens als de boekwaarde van een actief of kasstroomgenererende eenheid de realiseerbare waarde ervan overschrijdt. Bijzondere waardeverminderingen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening. Opgenomen bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot kasstroomgenererende eenheden worden eerst toegerekend om de boekwaarde te verminderen van aan kasstroomgenererende eenheden toegewezen goodwill en dan om de boekwaarde te verminderen van de andere activa in de eenheden op een pro-ratabasis.

Na de opname van een bijzondere waardevermindering, zullen de afschrijvingskosten voor het actief aangepast worden voor toekomstige periodes.

Berekening van de realiseerbare waarde

De realiseerbare waarde van immateriële activa en materiële vaste activa is gelijk aan de reële waarde verminderd met de verkoopkosten, of de bedrijfswaarde indien deze hoger is. Bij het beoordelen van de bedrijfswaarde worden de verwachte toekomstige kasstromen verdisconteerd tot hun actuele waarde aan de hand van een verdisconteringsvoet vóór belasting die een weerspiegeling is van de huidige marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld en de risico's eigen aan het actief.

De activa van de Groep genereren geen kasstromen die onafhankelijk zijn van andere activa. De realiseerbare waarde is bijgevolg bepaald voor de kasstroomgenererende eenheid (d.w.z. het gehele hoogspanningsnet) waartoe de activa behoren. Dit is tevens het niveau waarop de Groep zijn goodwill beheert en economische voordelen bekamt van de verworven goodwill.

Terugname van bijzondere waardeverminderingen

Er gebeuren geen terugnemingen van bijzondere waardeverminderingen met betrekking tot goodwill. Met betrekking tot andere activa wordt een bijzondere waardevermindering teruggenomen indien er een wijziging is geweest in de schattingen die gebruikt worden om de realiseerbare waarde vast te stellen.

Een bijzondere waardevermindering wordt slechts teruggenomen in de mate dat de boekwaarde van het actief niet hoger is dan de boekwaarde, na aftrek van afschrijvingen of waardevermindering, die zou zijn vastgesteld indien geen bijzondere waardevermindering was opgenomen.

WAARDEVERMINDERING – FINANCIËLE ACTIVA

Een bijzondere waardevermindering met betrekking tot een financieel actief wordt gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs als het verschil tussen de boekwaarde en de actuele waarde van de verwachte toekomstige kasstromen die zijn verdisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet voor het actief. Verliezen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen als een voorziening voor leningen en vorderingen of beleggingsinstrumenten die tot vervaldatum worden aangehouden. De rente op het actief waarvan de waarde vermindert, wordt steeds opgenomen. Wanneer een gebeurtenis die optreedt na de opgenomen bijzondere waardevermindering het bedrag van de waardevermindering doet dalen, wordt deze daling teruggenomen in de winst- en verliesrekening.

Bijzondere waardeverminderingen op voor verkoop beschikbare financiële activa worden opgenomen door overboeking van het opgebouwde verlies in de reële-waardereserve in het eigen vermogen naar de winst- en verliesrekening. Het cumulatieve verlies dat verdwijnt uit het eigen vermogen en in de winst- en verliesrekening wordt opgenomen, is het verschil tussen de aanschafprijs, minus aftrek van eventuele aflossing van de hoofdsom en amortisatie, en de huidige reële waarde, verminderd met een eventuele bijzondere waardevermindering die eerder in de winst- en verliesrekening is opgenomen. Veranderingen in voorzieningen voor bijzondere waardeverminderingen die toerekenbaar zijn aan de toepassing van de effectieve-rentemethode worden opgenomen in de post baten uit interesten. Als, in een latere periode, de reële waarde van een voor verkoop beschikbaar instrument dat onderhevig is aan een bijzondere waardevermindering stijgt en de stijging objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van de bijzondere waardevermindering in de winst- en verliesrekening, wordt de bijzondere waardevermindering teruggenomen, waarbij het bedrag van de terugname in de winst- en verliesrekening wordt opgenomen. Bij een herstel in een latere periode van de reële waarde van een voor verkoop beschikbaar eigenvermogensinstrument dat onderhevig is aan bijzondere waardevermindering, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel opgenomen in niet-gerealiseerde resultaten.

AANDELENKAPITAAL

Transactiekosten

Transactiekosten met betrekking tot de uitgifte van kapitaal worden afgetrokken van ontvangen kapitalen.

Dividenden

Dividenden worden opgenomen als een schuld in de periode waarin zij vastgesteld zijn.

RENTEDRAGENDE LENINGEN

Rentedragende leningen worden initieel verwerkt tegen reële waarde verminderd met toerekenbare transactiekosten. Na de eerste opname worden rentedragende leningen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, waarbij een verschil tussen de kostprijs en het aflossingsbedrag op basis van de effectieve-rentemethode in de winst- en verliesrekening wordt opgenomen over de looptijd van de leningen.

PERSONEELSBELONINGEN

Toegezegde-bijdrageregelingen

Alle Belgische op bijdragen gebaseerde pensioenvoorzieningen, die in de Belgische pensioenwetgeving als toegezegde-bijdrageregelingen worden aangeduid, worden voor boekhoudkundige doeleinden geclassificeerd als toegezegd-pensioenregelingen vanwege het minimumrendement dat de werkgever wettelijk moet waarborgen.

Aangezien de Belgische op bijdragen gebaseerde pensioenvoorzieningen niet 'back-loaded' zijn, werd de brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten bepaald volgens de 'Projected Unit Credit'-methode (PUC) zonder projectie van toekomstige bijdragen. De reële waarde van de fondsbeleggingen komt voor elke regeling overeen met de som van de (eventuele) opgebouwde individuele reserves en de waarde van de (eventuele) collectieve fondsen. Wij verwijzen ook naar onderstaande rubriek 'Toegezegd-pensioenregelingen'.

Toegezegd-pensioenregelingen

Voor toegezegd-pensioenregelingen worden jaarlijks de pensioenkosten voor elke regeling afzonderlijk geschat op basis van de 'Projected Unit Credit'-methode door erkende actuarissen. Er wordt een schatting gemaakt van de pensioenrechten die werknemers hebben opgebouwd in ruil voor hun diensten in het boekjaar en voorafgaande periodes; deze pensioenrechten worden verdisconteerd om de huidige waarde ervan vast te stellen en de reële waarde van de fondsbeleggingen wordt hiervan afgetrokken. De verdisconteringvoet is de rentevoet op balansdatum op hoogwaardige obligaties die vervaldata hebben die de termijnen van de verplichtingen van de Groep benaderen en die uitgedrukt zijn in de valuta waarin de beloningen naar verwachting zullen worden betaald.

Wanneer de pensioenrechten van een regeling verbeterd worden, wordt het gedeelte van de verbeterde pensioenrechten dat betrekking heeft op diensten door werknemers verricht in het verleden, als een uitgave opgenomen in de winst- en verliesrekening op de vroegste van deze twee data:

- wanneer de aanpassing of beperking van de regeling gebeurt; of
- wanneer de entiteit de gerelateerde herstructureeringskosten onder IAS 37 of de ontslagvergoedingen opneemt.

Waar de berekening in een voordeel voor de Groep resulteert, wordt het opgenomen actief beperkt tot de huidige waarde van toekomstige terugbetalingen van de regeling of kortingen in toekomstige bijdragen tot de regeling.

Herwaarderingen bestaande uit actuariële winsten en verliezen, het effect van het activaplafond, met uitsluiting van bedragen die opgenomen zijn in de netto rentekosten op de netto toegezegd-pensioenverplichting, en de opbrengst van fondsbeleggingen (met uitsluiting van bedragen die opgenomen zijn in de netto rentekosten op de netto toegezegd-pensioenverplichting) worden onmiddellijk opgenomen in de balans met een overeenkomend debet of credit op de ingehouden winsten via de niet-gerealiseerde resultaten in de periode waarin ze verschijnen. Herwaarderingen worden niet geherklasseerd als winst of verlies in latere periodes.

Restitutierechten

Restitutierechten worden opgenomen als aparte activa als en alleen als het bijna absoluut zeker is dat een andere partij (een deel van) de uitgaven zal betalen om de betreffende brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten te vereffenen. De restitutierechten worden voorgesteld als vast actief, onder andere financiële activa en worden gewaardeerd tegen verwachte waarde. De restitutierechten volgen dezelfde behandeling als de daarmee overeenstemmende brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten. Wanneer het wijzigen van de periode resulteert in wijzigingen in de financiële veronderstellingen, wijzigingen ten gevolge van ervaringsaanpassingen of wijzigingen in de demografische veronderstellingen, wordt het actief aangepast via de niet-gerealiseerde resultaten. De componenten van de kosten uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling worden opgenomen zonder de bedragen die verband houden met veranderingen in de boekwaarde van de restitutierechten.

Andere langetermijnpersoneelsbeloningen

De nettoverplichting van de Groep met betrekking tot andere personeelsbeloningen op lange termijn dan pensioenregelingen wordt jaarlijks berekend door erkende actuarissen. De nettoverplichting wordt berekend via de 'Projected Unit Credit'-methode en is het bedrag van de toekomstige beloning dat werknemers verdienen in ruil voor hun diensten in de verslagperiode en voorafgaande periodes. De verplichting wordt verdisconteerd tot de huidige waarde ervan en de reële waarde van eventuele daarop betrekking hebbende activa wordt in mindering gebracht. De verdisconteringvoet is het rendement op balansdatum op hoogwaardige obligaties die vervaldata hebben die de termijnen van de verplichtingen van de Groep benaderen en die uitgedrukt zijn in de valuta waarin de beloningen naar verwachting zullen worden betaald.

Kortetermijnpersoneelsbeloningen

Kortetermijnpersoneelsbeloningen worden op een niet-verdisconteerde basis gewaardeerd en opgenomen wanneer de daarmee verband houdende dienst wordt verricht. Er wordt een verplichting in de balans opgenomen voor het bedrag dat naar verwachting ten gevolge van een kortetermijnbonus in contanten of een winstdelingsregeling zal worden uitbetaald indien de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft als gevolg van verstreken diensttijd van werknemers en indien deze verplichting betrouwbaar kan worden bepaald.

VOORZIENINGEN

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft als gevolg van een gebeurtenis uit het verleden en het waarschijnlijk is dat een uitstroom van economische voordelen – waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt – vereist zal zijn om de verplichting af te wikkelen. Indien het effect wezenlijk is, worden voorzieningen vastgesteld door de verwachte toekomstige kasstromen te verdisconteren aan een verdisconteringvoet vóór belasting die een afspiegeling is van de huidige marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld en, waar aangewezen, de risico's eigen aan de verplichting.

Indien de Groep verwacht dat een (deel van de) voorziening kan worden verhaald op een derde, wordt deze vergoeding alleen opgenomen als een afzonderlijk actief indien deze vergoeding vrijwel zeker is. De last die met een voorziening samenhangt, wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening na aftrek van een eventuele vergoeding.

De totale geraamde kosten vereist voor de ontmanteling en de verwijdering van het actief worden, indien relevant, opgenomen als materiële activa en afgeschreven over de volledige gebruiksduur van het actief. De totale geraamde kosten vereist voor de ontmanteling en de verwijdering van het actief, verdisconteerd tot de huidige waarde ervan, worden geboekt als voorzieningen. Indien het bedrag verdisconteerd wordt, wordt de toename in de voorziening wegens het verstrijken van de tijd verantwoord als financieringslasten.

HANDELS- EN OVERIGE SCHULDEN

Handels- en overige schulden worden uitgedrukt tegen geamortiseerde kostprijs.

OVERHEIDSSUBSIDIES

Overheidssubsidies worden opgenomen wanneer het redelijkerwijs zeker is dat de Groep de subsidie zal ontvangen en dat aan alle onderliggende voorwaarden is voldaan. Subsidies die aan een actief zijn verbonden, worden onder overige verplichtingen opgenomen en worden systematisch in de resultatenrekening opgenomen tijdens de verwachte gebruiksduur van het bijbehorend actief. Subsidies die aan uitgavenposten zijn verbonden, worden in de resultatenrekening opgenomen in dezelfde periode als de uitgave waarvoor de subsidie werd ontvangen. Overheidssubsidies worden als overige bedrijfsopbrengsten opgenomen in de resultatenrekening.

3.5. Posten in de resultatenrekening

OPBRENGSTEN

Opbrengsten worden geboekt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen verbonden aan de transactie naar de entiteit zullen vloeien en op voorwaarde dat deze voordelen op een betrouwbare wijze kunnen worden gewaardeerd en de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is.

De opbrengsten omvatten de wijzigingen aan het afrekeningsmechanisme (zie Toelichting 7.16).

Opbrengsten vertegenwoordigen de reële waarde van de vergoeding die ontvangen wordt in het gewone verloop van de activiteiten van de Groep.

Verkochte goederen en geleverde diensten

Opbrengsten uit diensten en de verkoop van goederen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening wanneer de belangrijke risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen.

Onderhanden projecten in opdracht van derden

Zodra het resultaat van een onderhanden project in opdracht van derden op betrouwbare wijze kan worden geschat, worden contractuele baten en lasten opgenomen in de winst- en verliesrekening naar rato van het stadium van voltooiing van het project. Een verwacht verlies op een project wordt onmiddellijk opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Overdracht van activa van klanten

De ontvangsten van klanten (financiële tussenkomst) voor de constructie van aansluitingen op het hoogspanningsnet worden in de winst- en verliesrekening opgenomen naar rato van het stadium van de realisatie van de onderliggende materiële vaste activa.

Overige bedrijfsopbrengsten

Overige bedrijfsopbrengsten worden opgenomen wanneer ze verdiend zijn of wanneer de relevante dienst gepresteerd werd.

LASTEN

Betalingen van operationele leasing

Betalingen uit hoofde van operationele leasing worden lineair opgenomen in de winst- en verliesrekening over de leaseperiode. Ontvangen vergoedingen als stimulering voor het sluiten van leaseovereenkomsten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen als een integraal deel van de totale leasinguitgaven.

Overige bedrijfskosten

Eigendomsbelastingen verschuldigd door Elia Transmission (België) worden onmiddellijk opgenomen tegen 100 % zodra het eigendomsrecht vaststaat (gewoonlijk op 1 januari van elk jaar). Deze kosten, die worden gekwalificeerd als niet-beheersbare kosten binnen het regelgevende kader, worden evenwel opgenomen als opbrengsten door het afrekeningsmechanisme voor hetzelfde bedrag, wat resulteert in een nulimpact op de winst- en verliesrekening.

FINANCIERINGSBATEN EN -LASTEN

De financieringslasten omvatten interesten op leningen, berekend volgens de effectieve rentevoetmethode, wisselkoersverliezen, winsten uit muntafdekkingen die wisselkoersverliezen compenseren, resultaten uit de afdekkingen van renterisico's, verliezen op afdekkingsinstrumenten die niet worden gebruikt in het kader van een afdekkingstransactie, verliezen op voor handelsdoeleinden aangehouden financiële activa en waardeverminderingen op voor verkoop beschikbare financiële activa, alsook verliezen uit afdekkingineffectiviteit. De nettofinancieringslasten omvatten interesten op leningen berekend aan de hand van de methode van de effectieve rente en winsten en verliezen uit wisselkoersverschillen.

Financieringsbaten omvatten onder andere rentebaten op bankdeposito's, die naarmate zij oplopen opgenomen worden in de winst- en verliesrekening aan de hand van de methode van de effectieve rente.

Financieringslasten die niet direct toewijsbaar zijn aan de aankoop, bouw of productie van een in aanmerking komend actief worden in de winst- en verliesrekening opgenomen aan de hand van de methode van de effectieve rente.

WINSTBELASTINGEN

De winstbelastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en uitgestelde belasting. De winstbelasting wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening behalve voor zover zij betrekking heeft op posten die rechtstreeks worden opgenomen in het eigen vermogen.

De over de verslagperiode verschuldigde belasting is de verwachte te betalen belasting op de belastbare winst voor het jaar, met toepassing van belastingtarieven die zijn vastgesteld of grotendeels zijn vastgesteld aan het einde van de verslagperiode en alle aanpassingen aan de te betalen belasting met betrekking tot vroegere jaren.

Uitgestelde belastingverplichtingen worden verwerkt op basis van de balansmethode op tijdelijke verschillen die ontstaan tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarde van die posten. Uitgestelde belastingen worden niet verwerkt voor de volgende tijdelijke verschillen: de eerste opname van activa of verplichtingen in een transactie die geen bedrijfscombinatie betreft en noch de commerciële noch de fiscale winst in de voorzienbare toekomst zullen beïnvloeden, en verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen en joint ventures voor zover het waarschijnlijk is dat deze in de voorzienbare toekomst niet zullen worden afgewikkeld. Voor tijdelijke verschillen die voortvloeien uit de eerste opname van goodwill worden geen uitgestelde belastingverplichtingen opgenomen. Uitgestelde belastingverplichtingen worden gewaardeerd met behulp van de belastingtarieven die naar verwachting van toepassing zullen zijn bij terugname van de tijdelijke verschillen, op basis van de wetten die per verslagdatum zijn vastgesteld of materieel zijn vastgesteld. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden gesaldeerd indien er een wettelijk afdwingbaar recht bestaat om de verschuldigde belastingvorderingen en -verplichtingen te salderen en deze vorderingen en verplichtingen samenhangen met door dezelfde belastingautoriteit opgelegde winstbelasting aan dezelfde belastingplichtige entiteit, dan wel aan verschillende belastingplichtige entiteiten die de bedoeling hebben om de verschuldigde belastingvorderingen en -verplichtingen te salderen of waarvan de belastingvorderingen en -verplichtingen gelijktijdig worden gerealiseerd.

Een uitgestelde belastingvordering wordt slechts opgenomen in de mate dat het waarschijnlijk is dat toekomstige belastbare winsten beschikbaar zullen zijn waartegen de actiefpost kan worden aangewend. Uitgestelde belastingvorderingen worden verminderd in de mate waarin het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel gerealiseerd zal worden.

Bijkomende winstbelastingen die voortvloeien uit de uitkering van dividenden worden tezelfdertijd opgenomen als de verplichting om het betrokken dividend te betalen.

3.6. Overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten en mutatieoverzicht van het eigen vermogen

Het overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten geeft een beeld van alle in de geconsolideerde winst- en verliesrekening en het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen opgenomen opbrengsten en lasten. De Groep heeft ervoor gekozen de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten weer te geven met behulp van de tweeledige methode: de winst- en verliesrekening onmiddellijk gevolgd door het overzicht van de niet-gerealiseerde resultaten. Daardoor bevat het mutatieoverzicht van het eigen vermogen alleen wijzigingen die betrekking hebben op de aandeelhouders.

4. Gesegmenteerde rapportering

4.1. Grondslagen voor segmentering

De Groep heeft gekozen voor een geografische segmentering, aangezien deze segmentering de basis vormt voor de interne managementrapportering van de Vennootschap en het belangrijkste besluitvormende orgaan van de entiteit de mogelijkheid geeft om het type en het financiële profiel van haar activiteiten transparant te evalueren en te beoordelen.

In overeenstemming met IFRS 8 heeft de Groep de volgende bedrijfssegmenten bepaald op basis van de eerder vermelde criteria:

- Elia Transmission (België), dat Elia System Operator NV en de bedrijven omvat waarvan de activiteiten rechtstreeks zijn verbonden met de rol van de Belgische transmissienetbeheerder (Elia Asset NV, Elia Engineering NV, Elia Re SA, HGRT SAS, Coreso NV en Ampacimon NV en Enervalis NV);
- 50Hertz Transmission (Duitsland), dat Eurogrid International CVBA en de bedrijven omvat waarvan de activiteiten rechtstreeks zijn verbonden met de rol van de transmissienetbeheerder in Duitsland (Eurogrid GmbH, 50Hertz Transmission GmbH, 50Hertz Offshore GmbH en Gridlab GmbH);
- Atlantic Grid, dat bestaat uit E-Offshore A LLC en Atlantic Grid Investment A Inc, die verbonden zijn met het Atlantic Wind Connection-project dat het eerste offshore hoogspanningsgelijkstroomnet voor de oostkust van de VS ontwikkelt;
- EGI (Elia Grid International NV/SA en Elia Grid International GmbH): beide bedrijven leveren specialisten op het gebied van consulting, diensten, engineering en inkoop, waarbij waarde wordt gecreëerd door het leveren van oplossingen op basis van internationale best practice, terwijl volledig wordt voldaan aan gereguleerde bedrijfsomgevingen;
- Nemo (Nemo Link Ltd), is verbonden met het Nemo-project; dit zal het Verenigd Koninkrijk met België verbinden via hoogspanningskabels, waardoor elektriciteit kan worden uitgewisseld tussen de twee landen.

Zoals voorgeschreven in IFRS 8 is de Groep verplicht segmentinformatie te rapporteren over elk operationeel segment dat bepaalde kwantitatieve criteria overschrijdt. Aangezien de operationele activiteiten van Atlantic Grid, EGI en Nemo deze kwantitatieve criteria niet overschrijden, zijn de activiteiten van Atlantic Grid opgenomen in de segmentrapportering van 50Hertz Transmission (Duitsland) en zijn de activiteiten van EGI en Nemo opgenomen in de segmentrapportering van Elia Transmission (België), omdat deze activiteiten respectievelijk opgevolgd worden door het belangrijkste operationele besluitvormende orgaan van die segmenten.

De twee operationele segmenten zijn ook gedefinieerd als de kasstroomgenererende eenheden van de Groep, aangezien de verzamelde activa van de segmenten afzonderlijk kasstromen genereren.

Het belangrijkste operationele besluitvormende orgaan is door de Groep geïdentificeerd als de Raden van Bestuur, de CEO's en de directiecomités van elk van de segmenten. Het belangrijkste operationele besluitvormende orgaan bekijkt regelmatig de prestaties van de segmenten van de Groep aan de hand van enkele indicatoren, zoals opbrengsten, EBITDA en operationeel resultaat.

De geografische segmenten van de Vennootschap worden hoofdzakelijk gekenmerkt door gemeenschappelijke opbrengsten- en kostenfactoren en dezelfde opdracht van openbaar nut in hun respectieve geografische gebied, maar ze onderscheiden zich voornamelijk op het niveau van de specifieke nationale regelgevende kaders. Voor meer details over dit onderwerp verwijzen we naar Toelichting 9 'Regelgevend kader en tarieven'.

De informatie voorgelegd aan het belangrijkste operationele besluitvormende orgaan volgt de IFRS boekhoudkundige richtlijnen van de Groep. Bijgevolg moeten er geen reconciliatieposten worden opgenomen.

4.2. Elia Transmission (België)

De tabel hierna geeft de geconsolideerde resultaten over 2017 van Elia Transmission (België) weer.

Resultaten Elia Transmission (in EUR miljoen) - Boekjaar eindigend per 31 december	2017	2016	Vershil (%)
Totaal opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	887,5	868,1	2,2%
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen	(130,8)	(130,0)	0,6%
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	235,9	216,6	8,9%
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode, na winstbelastingen	0,6	3,1	(80,6%)
EBIT	236,5	219,6	7,7%
EBITDA	367,3	349,6	5,1%
Financieringsbaten	5,5	7,0	(21,4%)
Financieringslasten	(81,9)	(89,9)	(8,9%)
Winstbelastingen	(39,1)	(32,0)	22,2%
Nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Vennootschap	121,0	104,5	15,8%
Geconsolideerde balans (in miljoen EUR)	31 december 2017	31 december 2016	Vershil (%)
Balanstotaal	5.765,1	5.463,6	5,5%
Investeringsuitgaven	388,1	406,9	(4,6%)
Netto financiële schuld	2.689,1	2.557,3	5,2%

EBITDA (Earnings Before Interest and Taxes, Depreciations and Amortisations) = EBIT + afschrijvingen + veranderingen in voorzieningen

Sinds begin 2016 is de nieuwe tariefmethodologie, die door de regulator CREG op 26 november 2015 werd goedgekeurd, in werking getreden. De methodologie is opnieuw toepasbaar voor een periode van vier jaar en introduceert enkele nieuwe elementen in vergelijking met de vorige methodologie die van toepassing was van 2012 tot 2015. De belangrijkste veranderingen zijn 1) de manier waarop de toegestane nettowinst wordt opgebouwd, die nu meer gekoppeld is aan de operationele prestaties, 2) de structuur van de tarieven, die nog steeds een 'cost plus'-methodologie dekken, en 3) de definitie van de kostencategorieën: reserveringskosten voor ondersteunende diensten (behalve voor black start) worden gekwalificeerd als 'beïnvloedbare kosten' (en niet langer niet-beheersbare kosten) en komen binnen vooraf gedefinieerde grenzen in aanmerking voor een incentive. Tot slot worden de tarieven niet langer voor een periode van vier jaar vastgelegd, maar binnen het vierjarige kader jaarlijks overeengekomen. Voor meer informatie over het nieuwe regelgevende kader verwijzen wij naar Toelichting 9.1.

Financieel

De opbrengsten van Elia Transmission stegen met 2,2% in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar, tot € 887,5 miljoen. De stijging van de opbrengsten is het gevolg van een hogere toegestane gereguleerde nettowinst en van hogere afschrijvingen en belastingen, die worden doorgerekend in de opbrengsten. Deze verhogingen werden gedeeltelijk gecompenseerd door lagere kosten, voornamelijk voor ondersteunende diensten en financiering, die in het voordeel van de verbruikers in de opbrengsten worden doorgerekend, en ook door de lagere opbrengsten van Elia Grid International (EGI).

Onderstaande tabel geeft een gedetailleerder beeld van de evolutie van de verschillende componenten van de bedrijfsopbrengsten:

(in miljoen EUR)	2017	2016	Vershil (%)
Opbrengsten volgens oude tariefstructuur	0,0	(1,3)	n/a
Opbrengsten uit netaansluitingen	42,2	40,8	3,3%
Opbrengsten uit beheer en ontwikkeling van netinfrastructuur	479,2	476,8	0,5%
Opbrengsten uit beheer van het elektrisch systeem	118,5	118,1	0,4%
Opbrengsten voor compensatie van onevenwichten	170,7	146,4	16,6%
Marktintegratie	24,3	23,5	3,3%
Internationale inkomsten	47,3	38,9	21,4%
Overige bedrijfsopbrengsten (inclusief EGI bedrijfsopbrengsten)	97,5	105,8	(7,8%)
Subtotaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	979,8	949,1	3,2%
Afrekeningsmechanisme: afwijkingen goedgekeurd budget	(92,3)	(81,0)	14,0%
Totaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	887,5	868,1	2,2%

De **opbrengsten uit aansluitingen** kenden een lichte stijging tot € 42,2 miljoen (stijging met 3,3%) als gevolg van een tariefverhoging en een toename van het aantal aangesloten installaties.

De opbrengsten uit **het beheer en de ontwikkeling van de netinfrastructuur** (stijging met 0,5%) en **het beheer van het elektrisch systeem** (stijging met 0,4%) bleven tamelijk stabiel.

Verleende diensten in het kader van energiebeheer (inclusief black-start) en individuele balancing van balancinggroepen worden betaald via de **opbrengsten voor compensatie van onevenwichten**. Die opbrengsten stegen met 16,6% tot € 170,7 miljoen, in de eerste plaats als gevolg van de tariefverhoging voor energiebeheer (stijging met € 13,7 miljoen) en de hogere opbrengsten uit de compensatie van onevenwichten door de toegenomen congestie (stijging met € 10,8 miljoen).

Tot slot omvat de laatste rubriek van de tarifaire opbrengsten de diensten die Elia Transmission verleent in het kader van de **marktintegratie**, die licht stegen (stijging met 3,3%) tot € 24,3 miljoen.

De **internationale inkomsten** stegen met € 8,4 miljoen (stijging met 21,4%) door een hogere congestie aan de grenzen begin 2017 als gevolg van productietekorten in Frankrijk en een lagere stroomproductie in België op het einde van het jaar.

De **overige bedrijfsopbrengsten** daalden met € 8,3 miljoen (daling met 7,8%) in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar, tot € 97,5 miljoen. Dat was vooral toe te schrijven aan de opbrengsten van EGI, die daalden van € 19,7 miljoen tot € 9,7 miljoen, doordat er in 2017 minder 'owner's engineering'-diensten werden geleverd dan het jaar voordien.

Het **afrekeningsmechanisme** (€ 92,3 miljoen) omvat de afwijking in het huidige jaar van het **door de CREG goedgekeurde budget**. Het operationele surplus van de door de regulator toegestane kosten en opbrengsten ten opzichte van het budget moet worden teruggegeven aan de klanten en maakt daarom geen deel uit van de opbrengsten. Het operationele surplus ten opzichte van het budget is voornamelijk het resultaat van hogere tarifaire verkopen (€ 13,0 miljoen), hogere internationale opbrengsten (€ 4,6 miljoen), lagere kosten voor ondersteunende diensten (€ 50,9 miljoen) en lagere financiële lasten (€ 19,6 miljoen). Dit werd deels gecompenseerd door een hogere gereguleerde nettowinst ten opzichte van het budget (€ 9,2 miljoen) en de aanwending van een uitgestelde belastingvordering voor de aangewende notionele interestaftrek (€ 11,8 miljoen).

De **gerapporteerde EBITDA** (toename met 5,1%) en **EBIT** (toename met 7,7%) werden vooral beïnvloed door de hogere gereguleerde nettowinst, de hogere afschrijvingen en de lagere financieringslasten die moeten worden doorgerekend in de tarieven, die deels gecompenseerd werden door de lagere bijdrage van EGI en het lagere resultaat uit investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode.

De **netto financieringslasten** (daling met 7,7%) daalden ten opzichte van 2016 met € 6,4 miljoen, voornamelijk als gevolg van de aflossing van een obligatie ter waarde van € 500,0 miljoen in april 2016. Dankzij de afwikkeling van het fiscale geschil in 2016 en de instroom van € 176,2 miljoen liquide middelen na de aankoop van 2,8 miljoen groenestroomcertificaten door het Waalse Gewest in september 2017, bleef de financiering ook beperkt tot de uitgifte van een euro-obligatie van € 250,0 miljoen. Dankzij de grote vraag bij beleggers en de lage marktrente kon die euro-obligatie worden uitgegeven met een coupon van 1,375%. De daling van de rentelasten die daaruit voortvloeit komt, conform het regelgevende kader, integraal ten goede aan de verbruikers.

Samengevat steeg de **nettowinst** met 15,8% tot € 121,0 miljoen, voornamelijk door de volgende factoren:

- Stijging van de **billijke vergoeding** (toename met € 5,0 miljoen): De hogere gemiddelde OLO-rente in vergelijking met 2016 (+0,25%) en de toename van het eigen vermogen door de reservering van een deel (€ 40,1 miljoen) van de winst over 2016, mondden uit in een billijke vergoeding van € 41,1 miljoen.
- Daling van de gerealiseerde incentives (afname met € 5,2 miljoen): De sterke operationele resultaten, voornamelijk op het vlak van de incentives die verband houden met welvaart (toename met € 0,1 miljoen), innovatie (toename met € 0,5 miljoen) en discretionaire (toename met € 0,4 miljoen), werden tenietgedaan door een hoger gemiddeld belastingtarief (afname met € 1,8 miljoen), zwakke prestaties voor de incentive gerelateerd met de invoercapaciteit (afname met € 2,3 miljoen), door een wijziging van het regulatoire referentiekader voor 2017, en een daling van de efficiëntie (afname met € 2,0 miljoen).
- De hogere mark-up voor strategische investeringen (toename met € 9,5 miljoen).
- Hogere tussenkomsten van klanten voor specifieke investeringen (toename met € 4,5 miljoen).
- De beperktere schade aan de elektrische installaties in vergelijking met 2016 (toename met € 1,0 miljoen).
- IAS 19-bewegingen (afname met € 2,7 miljoen).
- De lagere resultaten uit investeringen opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode in vergelijking met 2016 (afname met € 2,5 miljoen).
- Andere factoren (afname met € 0,9 miljoen): het lagere resultaat uit EGI (afname met € 1,5 miljoen), de afrekening voor het voorgaande jaar op basis van de regelgeving (afname met € 1,7 miljoen), de hogere activering van softwarekosten (toename met € 1,5 miljoen) en de activering van uitgiftekosten in het kader van de uitgifte van de euro-obligatie (toename met € 0,7 miljoen).

De **gerapporteerde nettowinst** steeg sterker, met 15,8%, tot € 121,0 miljoen. Na de goedkeuring van de wetgeving tot hervorming van de vennootschapsbelasting eind december 2017 heeft Elia Transmission haar uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen geherwaardeerd op basis van de nieuwe, toekomstige belastingtarieven die van toepassing zijn op de periode waarin de vordering te gelde zal worden gemaakt of de verplichting zal worden voldaan, met een niet-recurrent resultaat van € 12,4 miljoen in de verslagperiode tot gevolg.

Het **balanstotaal** steeg met 5,5% tot € 5.765,1 miljoen, voornamelijk als gevolg van het investeringsprogramma. Ook de **netto financiële schuld** steeg tot € 2.689,1 miljoen (toename met 5,2%), aangezien het grootschalige investeringsprogramma van Elia (€ 485,6 miljoen) voornamelijk werd gefinancierd met kasstromen uit de bedrijfsactiviteiten (€ 370,2 miljoen), een instroom van € 176,2 miljoen liquide middelen uit de verkoop van 2,8 miljoen groenestroomcertificaten aan het Waalse Gewest en gereserveerde winsten uit de voorgaande boekjaren. Bovendien gaf Elia Transmission eind maart 2017 een euro-obligatie van € 250,0 miljoen uit, die deels werd gecompenseerd door de aflossing van handelspapier (€ 78,0 miljoen) en een lening van de EIB die in 2017 afliepen (€ 20,0 miljoen).

Het **eigen vermogen** steeg voornamelijk als gevolg van de reservering van de winst over 2017, wat deels werd tenietgedaan door de uitkering van dividenden over 2016 (€ 96,2 miljoen).

4.3. 50Hertz Transmission (Germany)

Onderstaande tabel geeft meer inzicht in de 2017 geconsolideerde resultaten van 50Hertz Transmission system operator in Duitsland:

50Hertz Transmission kerncijfers (in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december *	2017	2016	Vershil (%)
Totaal opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	1.330,2	1.291,2	3,0%
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen	(150,1)	(139,1)	7,9%
EBIT	321,7	237,2	35,6%
EBITDA	471,8	376,3	25,4%
Financieringsbaten	1,9	1,8	5,6%
Financieringslasten	(56,2)	(57,1)	(1,6%)
Winstbelastingen	(87,1)	(56,3)	54,7%
Nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Vennootschap	180,2	125,6	43,5%
Geconsolideerde balans (in miljoen EUR)	31 december 2017	31 december 2016	Vershil (%)
Balanstotaal	6.196,0	5.663,6	9,4%
Investeringsuitgaven	478,1	737,3	(35,2%)
Netto financiële schuld	1.435,6	1.623,5	(11,6%)

* 60% van de nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Vennootschap is verval in 'Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode (na belastingen)' van de Groep.

50Hertz Transmission's opbrengsten zijn gestegen met 3,0% in vergelijking met 2016. Dit was een gevolg van stijgende opbrengsten, deels door toenemende onshore en offshore investeringen, alsook door belangrijker wordende overige bedrijfsopbrengsten.

De totale opbrengsten worden gedetailleerder weergegeven in onderstaande tabel:

Detail opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten (in miljoen EUR)	2017	2016	Vershil (%)
Verticale netwerktarieven	1.241,4	944,3	31,5%
Horizontale netwerktarieven	210,2	167,2	25,7%
Ondersteunende diensten	94,0	99,5	(5,5%)
Overige bedrijfsopbrengsten	73,5	64,9	13,3%
Subtotaal opbrengsten	1.619,1	1.275,9	26,9%
Afrekeningsmechanisme: afwijkingen van het goedgekeurde budget	(288,9)	15,3	n.r.
Totaal opbrengsten & overige bedrijfsopbrengsten	1.330,2	1.291,2	3,0%

De **opbrengsten uit verticale nettarieven** (tarieven voor eindverbruikers) stegen met € 297,1 miljoen, voornamelijk als gevolg van een toename in de totale door de regulator toegestane inkomsten. De toegestane niet-beheersbare kosten voor energie (toename met € 353,6 miljoen), die kunnen worden doorgerekend in het nettatarief en die jaarlijks opnieuw worden berekend, werden beïnvloed door een nieuwe compensatie voor de kosten voor de inperking van hernieuwbare energiebronnen en de recuperatie van het hoge tarifaire tekort voor energiekosten uit 2015. Bovendien was er als gevolg van het lopende investeringsprogramma een hogere toegestane kostenrecuperatie voor investeringen (toename met € 16,4 miljoen).

De **opbrengsten uit horizontale nettarieven** stegen met € 43,0 miljoen in vergelijking met 2016, voornamelijk als gevolg van de hogere congestievergoedingen (toename met € 7,0 miljoen) en de doorrekening van hogere offshore kosten aan andere TNB's (toename met € 33,7 miljoen). In Duitsland worden alle kosten voor de aansluiting van offshore installaties verdeeld over de vier Duitse transmissienetbeheerders. Dit betekent dat 50Hertz ongeveer 20% van deze kosten draagt en 80% van haar eigen aansluitingskosten doorrekent aan de drie andere TNB's. Door de toegenomen offshore investeringen, in 2017 vooral voor de aansluiting van de offshore installatie Ostwind 1 op het net, stijgen de kostendekkingen die horizontaal worden doorgerekend aan de andere TNB's, wat een invloed heeft op de horizontale opbrengsten.

De **opbrengsten uit ondersteunende diensten** daalden licht met € 5,5 miljoen. De opbrengsten uit grensoverschrijdende redispatchingmaatregelen daalden sterk door de ingebruikname van dwarsregeltransformatoren aan de grens met Tsjechië. Dit werd deels goedge maakt door hogere opbrengsten uit balancinggroepen, aangezien hogere kosten voor regelingsenergie werden doorgerekend aan de eigenaars van de balancinggroepen.

Het **afrekeningsmechanisme** omvat zowel de jaarlijkse verrekening van tekorten en overschotten ontstaan voor 2017 (afname met € 162,1 miljoen) als het in 2017 gerealiseerd nettosurplus tussen de toegestane in de tarieven door te rekenen kosten en de werkelijke kosten (afname met € 126,8 miljoen). Het operationele surplus in 2017 is voornamelijk het gevolg van de lagere reële energiekosten dankzij gunstige weersomstandigheden en preventieve netmaatregelen.

De **EBITDA** steeg tot € 471,8 miljoen (toename met 25,4%), in de eerste plaats dankzij de onshore en offshore investeringen (toename met € 38,7 miljoen) en de lagere operationele uitgaven (toename met € 72,4 miljoen). De materiaalkosten daalden sterk, vooral door lagere onderhoudskosten na de piek in de onderhoudscyclus in 2016. Bovendien kon door het grootschalige investeringsprogramma en de minder omvangrijke onderhoudsactiviteiten een groter deel van de personeelskosten worden toegerekend aan nieuwe investeringen, waardoor de opbrengsten uit de geactiveerde eigen productie hoger lagen dan in 2016. De **EBIT** (toename met 35,6%) werd verder beïnvloed door de hogere afschrijvingen als gevolg van de ingebruikname van de zuid-westelijke interconnector en de Noordring in de loop van 2017. Rekening houdend met de niet-recurrente energiebonus gerealiseerd in 2017 (€ 4,8 miljoen), die daalde in vergelijking met 2016 (€ 7,6 miljoen), en de niet-recurrente afrekening op basis van de regelgeving (afname met € 4,6 miljoen) bedroeg de gerapporteerde EBIT € 321,7 miljoen.

De **nettowinst** steeg met 43,5% tot € 180,1 miljoen onder invloed van:

- De toename van de activa door het lopende investeringsprogramma, met hogere onshore (toename met € 17,4 miljoen) en offshore (toename met € 21,3 miljoen) vergoedingen tot gevolg.
- De daling van de operationele en overige kosten (toename met € 72,4 miljoen).
- De hogere afschrijvingen (daling met € 11,5 miljoen) als gevolg van de ingebruikname van investeringen.
- De lagere nettofinancieringslasten (toename met € 2,3 miljoen), doordat de impact van de transactie op de obligatiemarkt uit april 2016 van € 750,0 miljoen over het volledige boekjaar werd gecompenseerd door lagere interesten op voorzieningen.
- De hogere winstbelastingen (daling met € 35,6 miljoen).

Het **balanstotaal** steeg met 9,4% tot € 6.196,0 miljoen, voornamelijk als gevolg van de gunstige ontwikkeling van de EEG-kaspositie en de uitgevoerde investeringen.

50Hertz eindigde het jaar met een positieve **vrije kasstroom** van € 283,8 miljoen, die was toe te schrijven aan de positieve EEG-kasstroom en de vergoeding van de energiekosten uit 2015 die in 2017 werd gerecupereerd. Dienovereenkomstig is de **netto financiële schuld** gedaald tot € 1.435,6 miljoen ten opzichte van eind 2016. De nettoschuld omvat een EEG-kaspositie van € 775,7 miljoen.

4.4. Aansluiting van de informatie over te rapporteren segmenten met IFRS-bedragen

Groepsresultaten (in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december	2017 Elia Transmissie (België) (a)	2017 50Hertz Transmissie (Duitsland) (b)	2017 Consolidatie herwerkingen & intersegment transacties (c)	2017 Elia Groep (a) + (b) + (c)
Totaal opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	887,5	1.330,2	(1.330,2)	887,5
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen	(130,8)	(150,1)	150,1	(130,8)
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	235,9	321,7	(321,7)	235,9
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode, na winstbelastingen	0,6	0,0	108,1	108,7
EBIT	236,5	321,7	(213,6)	344,6
EBITDA	367,3	471,8	(363,6)	475,5
Financieringsbaten	5,5	1,9	(1,9)	5,5
Financieringslasten	(81,9)	(56,2)	56,2	(81,9)
Winstbelastingen	(39,1)	(87,1)	87,1	(39,1)
Nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Vennootschap	121,0	180,2	(72,1)	229,1
Geconsolideerde balans (in miljoen EUR)	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2017	31.12.2017
Balans totaal	5.765,1	6.196,0	(5.364,6)	6.596,5
Investeringsuitgaven	388,1	478,1	(478,1)	388,1
Netto financiële schuld	2.689,1	1.435,6	(1.435,6)	2.689,1
Groepsresultaten (in miljoen EUR) - Boekjaar eindigend per 31 december	2016 Elia Transmissie (België) (a)	2016 50Hertz Transmissie (Duitsland) (b)	2016 Consolidatie herwerkingen & intersegment transacties (c)	2016 Elia Groep (a) + (b) + (c)
Totaal opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	868,1	1.291,2	(1.291,2)	868,1
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen	(130,0)	(139,1)	139,1	(130,0)
Resultaat uit bedrijfsactiviteiten	216,6	237,2	(237,2)	216,6
Aandeel in resultaat van investeringen opgenomen volgens vermogensmutatiemethode, na winstbelastingen	3,1	0,0	75,3	78,4
EBIT	219,6	237,2	(161,8)	295,0
EBITDA	349,6	376,3	(300,9)	425,0
Financieringsbaten	7,0	1,8	(1,8)	7,0
Financieringslasten	(89,9)	(57,1)	57,1	(89,9)
Winstbelastingen	(32,0)	(56,3)	56,3	(32,0)
Nettowinst toe te rekenen aan de Eigenaars van de Vennootschap	104,5	125,6	(50,2)	179,9
Geconsolideerde balans (in miljoen EUR)	31.12.2016	31.12.2016	31.12.2016	31.12.2016
Balans totaal	5.463,6	5.663,6	(4.885,6)	6.241,6
Investeringsuitgaven	406,9	737,3	(737,3)	406,9
Netto financiële schuld	2.557,3	1.623,5	(1.623,5)	2.557,3

Er zijn geen belangrijke intersegment transacties.

De Groep heeft in geen van beide bedrijfssegmenten een concentratie van klanten.

5. Investerings opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode

5.1. Joint ventures

Eurogrid International CVBA is een joint venture van de Groep. De Vennootschap werd opgericht door de Groep en door IFM Investors (UK) Ltd met het oog op het verwerven van 50Hertz Transmission GmbH, een van de vier Duitse transmissie-netbeheerders. De Groep heeft een aandeel van 60 % in de joint venture. Eurogrid International is een private entiteit die niet beursgenoteerd is.

Eurogrid International en haar dochterondernemingen (zie Toelichting 8.5) vormen samen het segment 50Hertz Transmission (Duitsland). We verwijzen naar Toelichting 4.3.

De volgende tabel geeft een overzicht van de financiële informatie van de joint venture op basis van zijn IFRS-jaarrekening en de aansluiting met de boekwaarde van het belang van de Groep in de geconsolideerde jaarrekening.

(in miljoen EUR)	2017	2016
Percentage eigendomsbelang	60,00%	60,00%
Vaste activa	4.580,4	4.238,6
Vlottende activa	1.615,6	1.425,1
Langlopende verplichtingen	3.096,6	3.188,7
Kortlopende verplichtingen	1.714,0	1.178,6
Eigen vermogen	1.385,4	1.296,4
Boekwaarde van de investering van de Groep	831,3	777,8
Opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	1.330,2	1.291,2
Afschrijvingen	(149,8)	(138,3)
Financieringskosten	(54,4)	(55,4)
Winst voor belastingen	267,3	181,9
Winstbelastingen	(87,1)	(56,3)
Winst over het boekjaar	180,2	125,6
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar	180,2	125,6
Aandeel van de Groep in de winst over het boekjaar	108,1	75,4
Dividenden ontvangen door de Groep	55,9	55,6

Nemo Link Limited: In februari 2015 richtten Elia en National Grid een joint venture voor de bouw van een interconnector tussen België en het VK op, Nemo Link Limited. Dat project bestaat uit onderzeese en ondergrondse kabels die verbonden zijn met een conversiestation en hoogspanningsstation in beide landen, waardoor elektriciteit in beide richtingen kan worden vervoerd tussen de twee landen en het VK en België kunnen rekenen op een meer betrouwbare en beter toegankelijke toegang tot elektriciteit en duurzame elektriciteitsproductie. Beide vennootschappen bezitten eenzelfde aandelenpercentage. De cijfergegevens van deze joint venture zijn opgenomen in het Belgische segment (zie Toelichting 4.2). In 2017 bracht Elia € 56,4 miljoen in het kapitaal van Nemo Link Limited in.

De volgende tabel geeft een overzicht van de financiële informatie van de joint venture op basis van zijn IFRS-jaarrekening en de aansluiting met de boekwaarde van het belang van de Groep in de geconsolideerde jaarrekening.

(in miljoen EUR)	2017	2016
Percentage eigendomsbelang	50,0%	50,0%
Vaste activa	490,7	242,4
Vlottende activa	63,7	29,2
Langlopende verplichtingen	297,1	111,6
Kortlopende verplichtingen	72,3	85,0
Eigen vermogen	185,0	74,9
Boekwaarde van de investering van de Groep	92,5	37,5
Opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	0,0	0,0
Afschrijvingen	0,0	0,0
Financieringsopbrengsten	(0,1)	(0,2)
Winst voor belastingen	(0,1)	(0,3)
Winstbelastingen	(2,6)	3,0
Winst over het boekjaar	(2,7)	2,7
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar	(2,7)	2,7
Aandeel van de Groep in de winst over het boekjaar	(1,4)	1,4
Dividenden ontvangen door de Groep	0,0	0,0

5.2. Geassocieerde deelnemingen

De Groep heeft vier geassocieerde deelnemingen. Het gaat hier telkens om investeringen die opgenomen zijn volgens de vermogensmutatiemethode.

De Groep heeft in het jaar een aandeel van 12,5 % verworven in Enervalis nv/sa; een start-up die innovatieve 'software as a service' ontwikkelt waarmee marktspelers hun energiefacturen kunnen optimaliseren door in te spelen op de groeiende vraag naar aan flexibiliteit in het elektriciteitssysteem. Een vertegenwoordiger van de Groep werd benoemd tot lid van de Raad van Bestuur van Enervalis. Daarom is de Groep van mening dat ze een aanzienlijke invloed heeft en wordt Enervalis via de vermogensmutatiemethode in de boeken opgenomen.

De Groep heeft een aandeel van 20,5 % in Ampacimon nv, een Belgisch bedrijf dat innovatieve monitoringsystemen ontwikkelt voor TNB's en DNB's (Distributienetbeheerders), zodat zij sneller kunnen anticiperen op veranderingen in vraag en aanbod van energie. Op 31 januari 2017 heeft de Groep 128 bijkomende aandelen verworven van vorige aandeelhouders.

De Groep heeft een aandeel van 20,6 % in Coreso nv, een vennootschap die coördinatiediensten levert om de veilige uitbatingen van het hoogspanningsnet in zeven landen te vergemakkelijken. In de loop van het jaar heeft de Groep 127 aandelen overgedragen aan nieuwe aandeelhouders. 63 van deze aandelen werden gehouden via entiteiten in het Duitse segment.

HGRT SAS is een Franse vennootschap met een aandeel van 49,0 % in Epex Spot, de elektriciteitsbeurs in Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk, Zwitserland, Luxemburg en (via 100 % geassocieerde deelneming APX) het VK, Nederland en België. De Groep zelf heeft een aandeel van 17,0 % in HGRT. Als een van de stichtende vennoten van HGRT heeft de Groep een gouden aandeel, waardoor de Groep een minimaal aantal vertegenwoordigers heeft in de Raad van Bestuur. Dat vormt een invloed van betekenis en daarom wordt HGRT via de vermogensmutatiemethode in de boeken opgenomen.

In 2017 ontving de Groep van HGRT een dividend van € 0,9 miljoen (€ 1,7 miljoen in 2016).

Geen enkele van deze vennootschappen is beursgenoteerd.

De volgende tabel geeft een overzicht van de financiële informatie van de investering van de Groep in deze vennootschappen op basis van hun respectieve jaarrekeningen die zijn opgesteld in overeenstemming met de IFRS-standaarden.

(in miljoen EUR)	Enervalis		Ampacimon		Coreso		HGRT	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Percentage eigendomsbelang	12,5%	0,0%	20,5%	19,6%	20,6%	21,7%	17,0%	17,0%
Vaste activa	0,3	-	0,2	0,0	3,1	2,3	93,0	93,4
Vlottende activa	1,4	-	5,8	4,8	2,5	2,3	7,2	1,5
Langlopende verplichtingen	0,0	-	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Kortlopende verplichtingen	0,3	-	2,8	1,9	3,2	2,5	0,1	0,0
Eigen vermogen	1,3	-	3,1	2,8	2,4	2,2	100,2	94,9
Boekwaarde van de investering van de Groep	0,7	-	0,6	0,5	0,4	0,5	17,0	16,1
Opbrengsten en overige bedrijfsopbrengsten	0,8	-	2,6	1,2	10,5	9,2	0,0	0,0
Winst voor belastingen	(1,1)	-	0,7	2,1	0,5	0,4	11,0	8,1
Winstbelastingen	0,0	-	(0,3)	(0,1)	(0,2)	(0,2)	(0,2)	(0,5)
Winst over het boekjaar	(1,1)	-	0,4	1,9	0,2	0,2	10,8	7,6
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten over het boekjaar	(1,1)	-	0,4	1,9	0,2	0,2	10,8	7,6
Aandeel van de Groep in de winst over het boekjaar	0,0	-	0,1	0,4	0,0	0,0	1,8	1,3

6. Elementen van de geconsolideerde winst- en verliesrekening en niet-gerealiseerde resultaten

6.1. Opbrengsten

(in miljoen EUR)	2017	2016
Opbrengsten	806,4	785,1
Overdracht van activa van klanten	22,1	15,1
Totaal opbrengsten	828,5	800,1

Voor de verdeling van de opbrengsten van het Belgische segment over de belangrijkste categorieën verwijzen wij naar de segmentrapportering (Toelichting 4.2).

6.2. Overige bedrijfsopbrengsten

(in miljoen EUR)	2017	2016
Diensten en technische expertise	0,0	5,7
Intern geproduceerde vaste activa	25,5	19,2
Optimaal gebruik van activa	14,3	14,4
Andere	18,2	28,5
Meerwaarde op realisatie MVA	1,0	0,2
Overige bedrijfsopbrengsten	59,0	68,0

De rubriek 'intern geproduceerde vaste activa' van de Groep omvat gepresteerde uren door eigen personeel op investeringsprojecten. De toename voor een bedrag van € 6,3 miljoen is vooral toe te schrijven aan een algemeen op te merken stijging in investeringen, maar ook door de toegenomen werkzaamheden ter afronding van het Stevin-project. In de laatste fasen van het project waren, zoals steeds, veel testen vereist en moesten heel wat mensen ingezet worden om ervoor te zorgen dat Stevin tijdig in bedrijf kon worden gesteld.

Optimaal gebruik van activa vertegenwoordigt vooral opbrengsten gegenereerd door contracten met telecomoperatoren voor de terbeschikkingstelling van hoogspanningsmasten en niet-geactiveerde glasvezelverbindingen aan verschillende telecomoperatoren als bijkomende structuur voor hun mobiele netwerk.

Het deel 'Andere' is gedaald met € 10 miljoen. Dit is vooral toe te schrijven aan een eenmalig effect in 2016 voor de ontwikkelingskosten voor Nemo. Deze ontwikkelingskosten werden in 2016 gefactureerd aan Nemo Link Ltd voor een bedrag van € 8,8 miljoen.

6.3. Bedrijfskosten

GROND- EN HULPSTOFFEN, DIENSTEN EN DIVERSE GOEDEREN

(in miljoen EUR)	2017	2016
Grond- en hulpstoffen	9,6	18,8
Aankoop van ondersteunende diensten	140,2	133,2
Diensten en diverse goederen (excl. aankoop ondersteunende diensten)	204,2	203,5
Totaal	354,0	355,4

De daling van grond- en hulpstoffen wordt voornamelijk aangestuurd door EGI GmbH. In 2016 werden er aanzienlijke kosten gemaakt voor een aantal projecten waarin belangrijke mijlpalen werden bereikt.

De aankoop van ondersteunende diensten omvat de kosten voor diensten waardoor de Groep het evenwicht op het net bewaart tussen injecties en afnames, de constante spanning op het net handhaaft en de congesties beheert. De kosten in 2017 stegen vooral door het aantal activeringen dat nodig was om een stroomnet in evenwicht te garanderen. Deze waren voornamelijk het gevolg van de koudere winterperiode in 2017, wat resulteerde in een hoger elektriciteitsverbruik, alsook van de toename van de elektriciteitsproductie uit windenergie, die op haar beurt ook een effect had op de totale productie.

De diensten en diverse goederen hebben betrekking op het onderhoud van het net, diensten van derden, verzekeringen, consultancy enz.

PERSONEELSKOSTEN

(in miljoen EUR)	2017	2016
Bezoldigingen	101,6	94,2
Sociale lasten	26,2	25,1
Pensioenkosten	7,2	12,7
Overige personeelskosten	9,9	7,9
Op aandelen gebaseerde betalingen	0,1	1,0
Personeelsvoordelen (andere dan pensioenen)	2,2	3,0
Totaal	147,2	143,9

In maart 2017 bood de Elia groep zijn werknemers in België aan om in te tekenen op een kapitaalverhoging van Elia System Operator nv. De kapitaalverhoging leidde tot de creatie van 9861 bijkomende aandelen zonder nominale waarde. De werknemers van de Groep kregen een korting van 16,66 % op de beurskoers van het aandeel, wat resulteerde in een toegekende korting van € 0,1 miljoen. De transactie resulteerde in een kapitaalverhoging van € 0,3 miljoen en een verhoging van de uitgiftepremie met € 0,1 miljoen.

Het personeelsbestand van de Elia groep steeg met 7,4 %, van 1.268,5 VTE's eind 2016 tot 1.333,2 VTE's op 31 december 2017.

Voor meer informatie over pensioenkosten en personeelsvoordelen, zie Toelichting 7.12 Personeelsbeloningen.

AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN, WIJZIGING IN VOORZIENINGEN

(in miljoen EUR)	2017	2016
Afschrijvingen van immateriële activa	8,0	8,5
Afschrijvingen van materiële activa	123,4	115,9
Totaal afschrijvingen	131,3	124,4
Waardeverminderingen op voorraden en handelsvorderingen	(0,3)	0,3
Totaal waardeverminderingen	(0,3)	0,3
Overige voorzieningen	1,3	2,9
Milieuvoorzieningen	(1,6)	2,4
Beweging op voorzieningen	(0,4)	5,3
Totaal	130,8	130,0

Het bedrag van waardeverminderingen op handelsvorderingen wordt verklaard in Toelichting 8.2 'Beheer van financiële risico's en derivaten'.

Een uitgebreide beschrijving wordt gegeven in andere hoofdstukken over immateriële vaste activa (zie Toelichting 7.2), materiële vaste activa (zie Toelichting 7.1) en voorzieningen (zie Toelichting 7.13).

OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN

(in miljoen EUR)	2017	2016
Belastingen andere dan winstbelastingen	11,9	12,9
Minderwaarde op verkoop, buitendienststellingen materiële activa	7,5	9,1
Minderwaarden op realisatie handelsvorderingen	0,3	0,2
Overige bedrijfskosten	19,6	22,2

Belastingen andere dan inkomstenbelastingen bestaan hoofdzakelijk uit eigendomsbelastingen.

6.4. Nettofinancieringslasten

(in miljoen EUR)	2017	2016
Financieringsopbrengsten	5,5	7,0
Interestbaten uit beleggingswaarden, geldmiddelen en kasequivalenten	3,6	1,6
Overige financiële baten	1,9	5,4
Financieringskosten	(81,9)	(89,9)
Interestlasten	(68,1)	(76,4)
Interestlasten op derivaten	(9,3)	(9,2)
Overige financiële lasten	(4,5)	(4,2)
Wisselkoersverschillen	(0,0)	(0,1)
Netto financieringskosten	(76,5)	(82,8)

Interestbaten uit beleggingswaarden, geldmiddelen en kasequivalenten en verstrekte leningen omvatten € 3,6 miljoen aan interesten met betrekking tot een leningsovereenkomst tussen Elia System Operator en Nemo Link Ltd. Zie toelichting 7.4.

De rentelasten op euro-obligaties en andere bankleningen daalden als gevolg van lagere rentevoeten op de markt. In 2016 werd een euro-obligatie van € 500,0 miljoen afgelost die nog onderhevig was aan hogere historische rentevoeten, met een euro-obligatie van € 250,0 miljoen die in maart 2017 werd uitgegeven. We verwijzen hiervoor naar Toelichting 4.2 en 8.2.

Voor meer details over nettoschulden en leningen, zie Toelichting 7.11.

6.5. Inkomstenbelastingen

OPGENOMEN IN DE WINST- EN VERLIESREKENING

De geconsolideerde resultatenrekening omvat de volgende inkomstenbelastingen:

(in miljoen EUR)	2017	2016
Huidig boekjaar	28,5	15,4
Aanpassingen m.b.t. voorgaande jaren	0,7	(2,9)
Totaal kortlopende verschuldigde winstbelastingen	29,2	12,5
Toename en afname van tijdelijke verschillen	9,9	19,4
Totaal uitgestelde winstbelastingen	9,9	19,4
Totaal verschuldigde winstbelasting in winst -en verliesrekening	39,1	32,0

De huidige inkomstenbelastingen stegen in 2017 in vergelijking met 2016. De belangrijkste oorzaken van dit effect zijn de hogere gerealiseerde winsten in 2017 ten opzichte van het boekjaar 2016, evenals het effect van de notionele interestaftrek. Dit laatste werd niet alleen beïnvloed door een verminderd percentage van notionele interestaftrek in het jaar (van 1,13 % in het boekjaar 2016 tot 0,24 % in het boekjaar 2017), maar ook door de aanwending van alle nog resterende (overgedragen) notionele interesten in het jaar.

De lagere uitgestelde belastingen zijn vooral toe te schrijven aan de belastinghervorming die een positief effect van € 12,4 miljoen had op winst en verlies.

AANSLUITING VAN EFFECTIEF BELASTINGTARIEF

De belasting op de winst (het verlies) vóór belastingen van de Vennootschap verschilt als volgt van het theoretische bedrag berekend op basis van de wettelijke aanslagvoet in België en de werkelijke winsten (verliezen) van de geconsolideerde vennootschappen:

(in miljoen EUR)	2017	2016
Winst voor belastingen	268,2	212,2
Winstbelastingen	39,1	32,0
Verschuldigde winstbelastingen met toepassing van het lokaal belastingtarief	91,2	72,1
Lokaal belastingtarief	33,99%	33,99%
Effect van belastingtarief in buitenland	(0,2)	(0,1)
Aandeel in resultaat van deelnemingen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode	(37,0)	(26,7)
Verworpen uitgaven	2,6	2,4
Aanpassingen m.b.t. voorafgaande jaren	0,7	(2,9)
Gebruik van notionele interesten	(13,1)	(18,0)
Belastingkrediet onderzoek en ontwikkeling	(2,3)	(5,6)
Effect van overgedragen NIA op regulatoire balans	7,9	8,2
Fairness tax	0,0	0,6
Belastinghervorming: aanpassing uitgestelde belastingen	(12,4)	0,0
Overige	1,8	1,9
Totaal winstbelastingen in winst- en verliesrekening	39,1	32,0

NIA = Notionele interestaftrek

De notionele interestaftrek daalde in vergelijking met vorig jaar. Dit is vooral toe te schrijven aan het lagere percentage van de notionele interestaftrek dat in het boekjaar 2017 daalde tot 0,24 % (1,13 % in het boekjaar 2016), alsook door de aanwending van alle resterende overgedragen notionele interesten in het jaar. Uitgestelde inkomstenbelastingen worden verder besproken in Toelichting 7.5.

6.6. Winst per aandeel (WPA)

GEWONE WPA

De gewone winst per aandeel wordt berekend door de nettowinst die is toe te schrijven aan de aandeelhouders van de Vennootschap te delen (€229,1 miljoen) door het gewogen gemiddelde van het aantal gewone uitstaande aandelen doorheen het jaar.

Gewogen gemiddeld aantal gewone aandelen	2017	2016
Uitgegeven gewone aandelen per 1 januari	60.891.158	60.750.239
Effect van in december 2016 uitgegeven aandelen		3.475
Effect van in maart 2017 uitgegeven aandelen	7.646	
Gewogen gemiddeld aantal gewone aandelen per 31 december	60.898.804	60.753.714

VERWATERDE WPA

De verwaterde winst per aandeel wordt berekend door de winst die of het verlies dat kan worden toegekend aan de aandeelhouders en het gewogen gemiddeld aantal gewone uitstaande aandelen te corrigeren voor de gevolgen van alle potentiële gewone aandelen die tot verwatering zullen leiden en die bestaan uit aandelenopties en converteerbare obligaties.

De verwaterde winst per aandeel is gelijk aan de gewone winst per aandeel, aangezien er geen converteerbare obligaties noch aandelenopties bestaan.

Eigen vermogen per aandeel

Het eigen vermogen per aandeel bedroeg € 43,4 per aandeel op 31 december 2017, tegenover € 41,4 per aandeel eind 2016.

6.7. Niet-gerealiseerde resultaten

De totale gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten omvatten zowel het resultaat van de periode dat in de winst- en verliesrekening is opgenomen als de niet-gerealiseerde resultaten die in het eigen vermogen zijn opgenomen. Niet-gerealiseerde resultaten omvatten alle veranderingen in het eigen vermogen met uitzondering van die veranderingen die betrekking hebben op de eigenaar dewelke direct worden opgenomen in het 'overzicht van mutaties in het eigen vermogen'.

Wijzigingen in de reële waarde

(in miljoen EUR)	2017	2016
Nettomutatie in de reële waarde van renteswaps	6,2	5,7
Verwerkt via:		
Afdekkingsreserve	6,2	5,7

De daling in marktwaarde van de renteswaps van de Groep kan worden verklaard door de afwikkeling van de looptijd van alle bestaande renteswapcontracten doorheen 2017. Einde 2017 had de Groep enkel 2 kleinere wisselkoersswaps met een reële waarde onder € 0,1 miljoen.

De afdekkingsreserve wordt in detail besproken in Toelichting 8.2.

Herwaarderingen

De niet-gerealiseerde resultaten komen overeen met een negatieve impact van € 10,3 miljoen en heeft voornamelijk betrekking op de actuariële winsten en verliezen op de toegezegd-pensioenregeling (inclusief impact van restitutierecht) (zie ook Toelichting 7.12). De lagere niet-gerealiseerde resultaten ten opzichte van 2016 kunnen voornamelijk worden verklaard door lager vereiste ervaringsaanpassingen in 2017 op de toegezegd-pensioenregelingen.

7. Elementen van de geconsolideerde balans

7.1. Materiële vaste activa

(in miljoen EUR)	Terreinen en gebouwen	Machines en installaties	Meubilair en rollend materieel	Overige materiële activa	Activa in aanbouw	Totaal
AANSCHAFFINGSWAARDE						
Stand per 1 januari 2016	193,6	4.666,2	153,8	15,0	346,2	5.374,8
Verwervingen	2,4	43,3	11,2	0,1	340,1	397,2
Buitengebruikstellingen	(0,5)	(35,7)	(2,8)	(0,3)	(2,8)	(42,1)
Overboekingen van ene post naar andere	4,2	230,3	0,0	0,0	(234,6)	0,0
Stand per 31 december 2016	199,8	4.904,2	162,2	14,8	448,9	5.729,9
Stand per 1 januari 2017	199,8	4.904,2	162,2	14,8	448,9	5.729,9
Verwervingen	3,5	46,3	8,8	0,1	318,6	377,3
Buitengebruikstellingen	(0,3)	(43,2)	(1,7)	(0,2)	(0,1)	(45,6)
Overboekingen van ene post naar andere	2,9	357,9	0,0	4,6	(365,5)	0,0
Stand per 31 december 2017	205,9	5.265,1	169,3	19,3	401,9	6.061,6
AFSCHRIJVINGEN EN MINDERWAARDEN						
Stand per 1 januari 2016	(20,8)	(2.535,5)	(120,2)	(11,1)	-	(2.687,7)
Afschrijvingen	(2,0)	(105,1)	(8,3)	(0,5)	-	(115,9)
Buitengebruikstellingen	0,0	27,0	2,8	0,3	-	30,1
Stand per 31 december 2016	(22,8)	(2.613,7)	(125,7)	(11,3)	-	(2.773,4)
Stand per 1 januari 2017	(22,8)	(2.613,7)	(125,7)	(11,3)	-	(2.773,4)
Afschrijvingen	(1,9)	(110,8)	(8,6)	(2,1)	-	(123,5)
Buitengebruikstellingen	0,1	35,6	1,7	0,2	-	37,6
Overboekingen van ene post naar andere	0,0	3,0	0,0	(3,0)	-	0,0
Stand per 31 december 2017	(24,7)	(2.685,9)	(132,6)	(16,1)	-	(2.859,2)
BOEKWAARDE						
Stand per 1 januari 2016	172,8	2.130,6	33,6	3,9	346,2	2.687,2
Stand per 31 december 2016	177,0	2.290,5	36,5	3,5	448,9	2.956,5
Stand per 1 januari 2017	177,0	2.290,5	36,5	3,5	448,9	2.956,5
Stand per 31 december 2017	181,2	2.579,3	36,7	3,2	401,9	3.202,4

In 2017 investeerde Elia Transmission een nettobedrag van € 377,3 miljoen, in hoofdzaak voor de uitbreiding van de hoogspanningsstations en de aanleg van hoogspanningskabels. Het grootste bedrag ging in 2017 naar het Stevin-project, waarin € 67 miljoen werd geïnvesteerd, vooral in hoogspanningsstations en elektriciteitskabels. Daarnaast werd in 2017 ook geïnvesteerd in ALEGrO (€ 21,6 miljoen), MOG (€ 21,7 miljoen), Mercator-Horta (€ 33,5 miljoen) en Brabo (€ 37,6 miljoen).

In de loop van 2017 werd een bedrag van € 8,2 miljoen financieringslasten (€ 8,5 miljoen in 2016) geactiveerd op de verwervingen in 2017 tegen een gemiddelde rentevoet van 3,21 % (4,0 % in 2016).

Openstaande investeringsverplichtingen worden beschreven in Toelichting 8.3.

7.2. Immateriële activa en goodwill

(in miljoen EUR)	Goodwill	Ontwikkelingskosten software	Licenties / Concessies	Overige immateriële vaste activa
AANSCHAFFINGSWAARDE				
Stand per 1 januari 2016	1.707,8	81,4	2,4	1.791,6
Verworven, intern ontwikkeld	0,0	8,8	0,9	9,7
Stand per 31 december 2016	1.707,8	90,2	3,4	1.801,3
Stand per 1 januari 2017	1.707,8	90,2	3,4	1.801,3
Verworven, intern ontwikkeld	0,0	10,5	0,3	10,8
Buitengebruikstellingen	0,0	0,0	(0,1)	(0,1)
Stand per 31 december 2017	1.707,8	100,7	3,6	1.812,1
AFSCHRIJVINGEN EN MINDERWAARDEN				
Stand per 1 januari 2016	(0,0)	(55,0)	(1,9)	(57,0)
Afschrijvingen	0,0	(8,2)	(0,3)	(8,5)
Stand per 31 december 2016	(0,0)	(63,3)	(2,2)	(65,5)
Stand per 1 januari 2017	(0,0)	(63,3)	(2,2)	(65,5)
Afschrijvingen	0,0	(7,6)	(0,4)	(8,0)
Stand per 31 december 2017	(0,0)	(70,9)	(2,6)	(73,5)
BOEKWAARDE				
Stand per 1 januari 2016	1.707,8	26,4	0,5	1.734,6
Stand per 31 december 2016	1.707,8	26,9	1,1	1.735,8
Stand per 1 januari 2017	1.707,8	26,9	1,1	1.735,8
Stand per 31 december 2017	1.707,8	29,8	1,0	1.738,6

Software omvat zowel IT-toepassingen die door de Vennootschap worden ontwikkeld voor het beheer van het net als software voor de normale bedrijfsactiviteiten van de Groep.

In de loop van 2017 werd een bedrag van € 0,2 miljoen financieringslasten (€ 0,1 miljoen in 2016) geactiveerd op de verwervingen in 2017 tegen een gemiddelde rentevoet van 3,21 % (4,0 % in 2016).

De goodwill, die wordt toegerekend aan de kasstroomgenererende eenheid Elia Transmission (België), heeft betrekking op de volgende bedrijfscombinaties:

(in miljoen EUR)	2017	2016
Verwerving belang Elia Asset door Elia System Operator - 2002	1.700,1	1.700,1
Verwerving belang Elia Engineering door Elia Asset - 2004	7,7	7,7
Totaal	1.707,8	1.707,8

TOETSING OP BIJZONDERE WAARDEVERMINDERING VOOR DE KASSTROOMGENERERENDE EENHEID ELIA TRANSMISSION (BELGIË) DIE GOODWILL BEVAT

In 2002 resulteerde de verwerving van Elia Asset door de Vennootschap voor een bedrag van € 3.304,1 miljoen in een positief consolidatieverschil van € 1.700,1 miljoen. Dit positieve consolidatieverschil was het resultaat van het verschil tussen de aanschafwaarde van deze entiteit en de boekwaarde van haar activa. Het verschil is toe te schrijven aan verschillende elementen zoals (i) de aanstelling van Elia als TNB voor een periode van 20 jaar, (ii) de unieke middelen waarover Elia in België kan beschikken aangezien Elia voor 100 % eigenaar is van het net op zeer hoge spanning en de eigenaar is van (of het gebruiksrecht heeft op) 94 % van het hoogspanningsnet, en dus als enige het recht heeft om een ontwikkelingsprogramma voor te stellen en (iii) Elia beschikt over de knowhow als TNB.

Op de datum van verwerving konden deze elementen niet op objectieve, transparante en betrouwbare wijze in euro worden gekwalificeerd of gekwantificeerd, bijgevolg kon het verschil niet worden toegewezen aan specifieke activa en werd het als niet-toegewezen beschouwd. Daarom werd dit verschil vanaf de eerste toepassing van IFRS in 2005 erkend als goodwill. Het regelgevend kader, voornamelijk de verrekening in de tarieven van de buitengebruikstelling van vaste activa zoals van toepassing sinds 2008, had geen impact op deze boekhoudkundige verwerking. De goodwill zoals hierboven beschreven en de goodwill ontstaan bij de verwerving van Elia Engineering in 2004 zijn voor de toetsing betreffende de bijzondere waardeverminderingen aan de enige kasstroomgenererende eenheid toegerekend, aangezien de inkomsten en lasten werden gegenereerd door één activiteit, meer bepaald de 'gereguleerde activiteit in België', die eveneens als één kasstroomgenererende eenheid zal worden beschouwd.

Om die reden heeft de Vennootschap de boekwaarde van de goodwill aan één eenheid toegewezen, zijnde de gereguleerde activiteit in België. Sinds 2004 werden jaarlijks toetsingen op bijzondere waardeverminderingen uitgevoerd die niet resulteerden in de opname van enige waardeverminderingverliezen. Kasstroomgenererende eenheden waaraan goodwill werd toegerekend worden minstens één keer per jaar getoetst op bijzondere waardeverminderingen, rekening houdend met de hoogste waarde van hun reële waarde minus de verkoopkosten of de bedrijfswaarde, waarbij de volgende veronderstellingen en waarderingsmethoden worden toegepast.

De toetsing op bijzondere waardeverminderingen werd uitgevoerd door een onafhankelijke deskundige, was gebaseerd op de volgende waarderingsmethoden en maakte gebruik van de volgende veronderstellingen (volgens de methode van de reële waarde minus verkoopkosten):

- verdiscontering van de toekomstige kasstromen waarbij de 'Regulated Asset Base' of 'RAB' als basis werd gebruikt voor de raming van de residuele waarde;
- verdiscontering van de toekomstige dividenden;
- vergelijking tussen de eerder vermelde bijzondere waardeverminderingmethoden en diegene die worden gebruikt door een aantal vergelijkbare West-Europese beursgenoteerde bedrijven, zoals Red Electrica España, Enagas, Terna, Snam Rete Gas, National Grid en Fluxys;
- marktwaardering op basis van de aandelenkoers van de Vennootschap.

De methode van toekomstige kasstromen en toekomstige dividenden is gebaseerd op het ondernemingsplan voor de periode 2018-2027.

De belangrijkste veronderstellingen voor deze waardering zijn:

- belastingtarief van 29,58 % voor de jaren 2018-2019 en een belastingtarief van 25 % nadien
- unlevered beta van 0,53
- marktriscopremie van 4,5 %
- onafgebroken groei van 0,78 %.

Bovendien werden drie verschillende manieren voor de berekening van de verdisconteerde kasstromen (discounted cash flow – DCF) gebruikt:

1/ DCF op basis van een vaste WACC (gewogen gemiddelde kosten van kapitaal):

- Risicovrije rentevoet: 2,5 %, gebaseerd op het 10-jarige gemiddelde van de Belgische staatsobligaties op 10 jaar;
- Levered beta wordt berekend op basis van de beoogde schuldgraad van 67 %;
- Kosten van eigen vermogen: 8,3%;
- Kosten van schulden vóór belastingen: 3,0%;
- WACC: 4,2%.

2/ DCF op basis van een variabele WACC:

- Variabele kost van eigen vermogen omwille van een variabele levered beta (gebaseerd op een unlevered beta van 0,53 en de voorspelde schuldverhoudingen) en een variabele risicovrije rentevoet (1,7 % in 2018, 2,35 % in 2019, 2,60 % in 2020 en 2,50 % voor 2021 en de jaren daarna);
- Variabele kosten van schuld op basis van de voorspelde jaarlijkse rentelast in het ondernemingsplan (tussen 2,4 % en 3,4 % in de periode 2018-2027);
- WACC tussen 4,0 % en 4,4 %.

3/ Methode van de aangepaste contante waarde:

- Op basis van een unlevered kost van eigen vermogen van 4,9 %.

De onafhankelijke analyse gaf geen aanleiding tot het identificeren van een waardevermindering op de aanwezige goodwill in het boekjaar 2017.

In verband met de beoordeling van de realiseerbare waarde meent het management, op basis van de analyse van de externe deskundige en op basis van wat op dit moment bekend is, dat geen redelijkerwijze te verwachten wijziging van enige van de bovenstaande veronderstellingen zou leiden tot materiële waardeverminderingen.

7.3. Overige financiële vaste activa

(in miljoen EUR)	2017	2016
Beleggingen die voor verkoop beschikbaar zijn	7,1	7,1
Activa die voor verkoop beschikbaar	0,2	0,2
Restitutierechten	53,6	58,1
Totaal	60,9	65,4

Beleggingen die voor verkoop beschikbaar zijn worden gewaardeerd tegen reële waarde. Het risicoprofiel van deze beleggingen wordt besproken in Toelichting 8.2.

De restitutierechten zijn verbonden met de verplichtingen voor gepensioneerde werknemers die onder de interestenregeling vallen (Regime B - niet-gefinancierde regeling) enerzijds, en voor de lasten en tariefvoordelen van het medisch plan (voor alle gepensioneerde personeelsleden) anderzijds (zie ook Toelichting 7.12 Personeelsbeloningen). De restitutierechten zijn te recupereren via de gereguleerde tarieven. Het volgende principe is van toepassing: alle opgelopen pensioenkosten voor gepensioneerde werknemers met 'regime B' en de kosten gerelateerd aan gezondheidszorg en tariefvoordelen van gepensioneerde personeelsleden van Elia worden vastgelegd door de regulator (CREG) als niet-beheersbare kosten die via de regelgevende tarieven te recupereren zijn. De afname van de boekwaarde van dit actief wordt beschreven in Toelichting 7.12 Personeelsbeloningen.

7.4. Langetermijnvorderingen

(in miljoen EUR)	2017	2016
Leningen aan gezamenlijke overeenkomsten	147,8	63,0
Totaal	147,8	63,0

Zoals vermeld in Toelichting 5.1 heeft de Groep een belang van 50 % in de aandelen van Nemo Link Ltd. Dit bedrijf wordt door beide aandeelhouders gefinancierd via eigen vermogen en lening. Dientengevolge is er op 31 december een openstaande langlopende vordering op Nemo Link Ltd. ten belope van € 147,8 miljoen. Van die € 147,8 miljoen bestaat € 138,7 miljoen uit een ongedekte lening met een vaste rentevoet van 4 % en een looptijd van 25 jaar na de start van de commerciële activiteiten van de interconnector (zie Toelichting 6.4). Het overige deel, € 9,1 miljoen, is een handelsvordering waarvan beide partijen zijn overeengekomen de betalingstermijn te verlengen tot het ogenblik waarop Nemo Link in gebruik wordt genomen (ten vroegste 2019). Bijgevolg wordt deze handelsvordering geklasseerd als een langlopende vordering, met een vaste rentevoet.

7.5. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

IN DE BALANS OPGENOMEN UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN EN -VERPLICHTINGEN

(in miljoen EUR)	2017		2016	
	Activa	Passiva	Activa	Passiva
Materiële activa	1,2	(31,4)	1,6	(32,9)
Immateriële activa	0,0	(8,4)	0,1	(9,3)
Rentedragende leningen en overige langlopende financieringsverplichtingen	0,0	(1,2)	1,7	0,0
Personeelsvoordelen	7,6	0,0	5,6	0,0
Overgedragen notionele intrestaftrek	0,0	0,0	11,9	0,0
Uitgestelde belastingschuld op kapitaalsubsidies	0,0	(1,2)	0,0	0,0
Overige	0,8	(7,3)	0,5	(6,9)
Belasting vorderingen (verplichtingen)	9,6	(49,5)	21,3	(49,2)
Saldering van belastingvorderingen en -verplichtingen	(8,6)	8,6	(20,4)	20,4
Netto belastingvordering / (verplichting)	1,0	(40,9)	0,8	(28,7)

De wijzigingen in uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen kunnen als volgt worden voorgesteld:

WIJZIGINGEN IN DE UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN EN -VERPLICHTINGEN TEN GEVOLGE VAN MUTATIES IN DE TIJDELIJKE VERSCHILLEN GEDURENDE HET BOEKJAAR

(in miljoen EUR)	Openingsbalans	Opgenomen in winst (verlies) rekening	Opgenomen in eigen vermogen	Andere	Eindbalans
2016					
Materiële activa	(24,4)	(7,1)			(31,4)
Immateriële activa	(8,9)	(0,3)			(9,2)
Voorraden	(1,0)	1,0			0,0
Rentedragende leningen en overige langlopende	4,5	0,2	(2,9)		1,7
Personeelsvoordelen	6,7	(0,8)	(0,4)		5,6
Overige	24,3	(12,4)			11,9
Overgedragen notionele intrestaftrek	(6,5)	(0,0)			(6,5)
Totaal	(5,1)	(19,4)	(3,3)		(27,9)
2017					
Materiële activa	(31,4)	1,2			(30,2)
Immateriële activa	(9,2)	0,8			(8,4)
Rentedragende leningen en overige langlopende	1,7	0,3	(3,2)		(1,2)
Personeelsvoordelen	5,6	(0,3)	2,3		7,5
Personeelsvoordelen	11,9	(11,9)			0,0
Uitgestelde belastingschuld op kapitaalsubsidies				(1,2)	(1,2)
Overige	(6,5)	(0,1)			(6,5)
Totaal	(27,9)	(9,9)	(0,9)	(1,2)	(39,9)

Vanaf 2012 werd een uitgestelde belastingvordering opgenomen in de balans voor overgedragen notionele interesten en dit ten gevolge van de wijzigingen in het recuperatiemechanisme en wijzigingen in het regelgevend kader. De uitgestelde belastingvordering op de notionele intrestaftrek nam in 2017 af met € 11,9 miljoen tot nul per 31 december 2017. Deze aanzienlijke afname kan worden verklaard door de verdere daling van het te hanteren intrestpercentage ter bepaling van de notionele intrestaftrek in 2017 ten opzichte van 2016, dat uiteindelijk leidde tot aanwending van alle overgedragen reserves.

De uitgestelde belasting op kapitaalsubsidies heeft betrekking op een uitgestelde belastingverplichting voor ontvangen subsidies. De uitgestelde belastingverplichting werd opgenomen op moment van ontvangst en had als zodanig geen invloed op de niet-gerealiseerde resultaten of op winst en verlies.

Op 25 december 2017 publiceerde de Belgische regering een wet inzake belastinghervorming. Deze wet voorziet onder andere een daling in het vennootschapsbelastingtarief van 33,99 % tot 29,58 % in boekjaar 2018 en 2019 en een verdere daling tot 25 % vanaf boekjaar 2020. Het effect van deze wet is in aanmerking genomen bij de waardering van de uitgestelde belastingverplichtingen per 31 december 2017, wat resulteerde in een positief effect van € 12,4 miljoen op de winst- en verliesrekening en een compenserend effect van € 2,4 miljoen op andere niet-gerealiseerde resultaten.

IMPACT VAN DE BELASTINGHERVORMING OP WINST EN VERLIES EN ANDER NIET-GEREALISEERD RESULTAAT

(in miljoen EUR)	2017	
	Impact op resultaat	Impact op niet-gerealiseerde resultaten
Tijdelijke verschillen	176,5	(26,6)
Uitgestelde belastingschuld aan belastingvoet inkomstenjaar 2017	58,8	(9,0)
Uitgestelde belastingschuld aan nieuwe belastingvoeten	46,4	(6,6)
Impact van de belastinghervorming	(12,4)	2,4

IET IN DE BALANS OPGENOMEN UITGESTELDE BELASTINGVORDERINGEN OF -VERPLICHTINGEN

Per 31 december 2017 zijn er geen niet-opgenomen uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen.

Binnen de Elia Groep is er geen formeel beleid betreffende het uitkeren van dividenden door dochterondernemingen. De joint ventures van Elia Groep zullen hun winst niet uitkeren voordat ze de toestemming van alle joint venture-partners hebben verkregen, met andere woorden, de Groep heeft zeggenschap over het tijdstip waarop belastbare tijdelijke verschillen die voortkomen uit dividenden zich realiseren. Management heeft er vertrouwen in dat ze in de nabije toekomst niet zullen worden teruggeboekt. In dit opzicht is de Groep niet langer onderworpen aan (niet-opgenomen) uitgestelde belastingverplichtingen (€ 3,3 miljoen niet-opgenomen verplichting in 2016), aangezien dividenden ontvangen van dochterondernemingen in het kader van de belastinghervorming volledig vrijgesteld zijn van belasting in hoofde van de moedermaatschappij.

7.6. Voorraden

(in miljoen EUR)	2017	2016
Grond- en hulpstoffen	27,6	37,0
Geboekte waardeverminderingen	(14,0)	(14,3)
Totaal	13,6	22,6

De artikelen in het magazijn zijn hoofdzakelijk wissel- en reservestukken voor onderhoud en herstellingswerken aan de hoogspanningsstations, luchtlijnen en ondergrondse kabels van de Groep. Ook balansen van onderhanden werken zijn opgenomen.

De daling van voorraden is voornamelijk toe te schrijven aan een daling in 'onderhanden werken' voor Elia Grid International vergeleken met het boekjaar 2016, als gevolg van de voltooiing van een belangrijk project gedurende het jaar 2017.

Waardeverminderingen worden geboekt vanaf het moment waarop voorraadartikelen onderhevig zijn aan verminderde voorraadbeweging. De waardeverminderingen zijn iets lager dan in 2016.

7.7. Kortlopende handels- en overige vorderingen, over te dragen kosten en verkregen opbrengsten

(in miljoen EUR)	2017	2016
Onderhanden projecten in opdracht van derden	3,9	4,2
Overige handelsvorderingen en vooruitbetalingen	227,2	221,7
Heffingen	20,6	139,9
BTW en andere belastingen	24,2	6,8
Overige	5,2	7,0
Over te dragen kosten en verkregen opbrengsten	9,5	6,1
Totaal	290,6	385,7

Handelsvorderingen brengen geen interest op en zijn gewoonlijk betaalbaar op 15 tot 30 dagen.

Lopende bouwcontracten bleven stabiel bij € 3,9 miljoen tegenover € 4,2 miljoen het voorgaande jaar. Deze lopende contracten komen hoofdzakelijk voort uit de activiteiten van EGI.

De daling van de heffingen is voornamelijk te wijten aan:

- een lager uitstaand saldo voor groenestroomcertificaten van het Waalse Gewest (daling van een vordering van € 91,7 miljoen eind 2016 tot een verschuldigd bedrag van 49,1 miljoen ultimo 2017). De daling is voornamelijk toe te schrijven aan de aankoop van 2,8 miljoen aan groenestroomcertificaten door het Waalse Gewest in september 2017, goedgekeurd bij decreet van 29 juni 2017. Dit heeft geleid tot een kasinstroom van € 176,2 miljoen. We verwijzen in dit verband ook naar Toelichting 8.3. Deze transactie had geen impact op de winst- en verliesrekening van de Groep;

- een daling van € 29,8 miljoen die verband houdt met de Vlaamse groenestroomcertificaten; een gevolg van een opwaartse aanpassing van de tarieven die in 2017 moeten worden aangerekend en een toename van de verkoopvolumes op veilingen gedurende het boekjaar 2017; en
- gedeeltelijk gecompenseerd door een hoger uitstaand bedrag aan heffingen ter dekking van de kosten voor de Strategische Reserve (verhoging van € 2,3 miljoen tot € 9,3 miljoen in 2017);

De blootstelling van de Groep aan krediet- en valutarisico's en verliezen als gevolg van waardeverminderingen die verbonden zijn aan handels- en overige vorderingen, wordt getoond in Toelichting 8.2.

Op 31 december is de ouderdomsanalyse van de handels- en overige vorderingen en de vooruitbetalingen als volgt:

(in miljoen EUR)	2017	2016
Niet vervallen	218,7	200,4
Vervallen minder dan 30 dagen	0,8	10,0
Vervallen tussen 31 en 60 dagen	2,9	3,8
Vervallen tussen 61 dagen en één jaar	2,8	5,7
Meer dan één jaar	1,6	1,6
Totaal (excl. waardevermindering)	226,8	221,5
Dubieuze vorderingen	1,7	1,3
Geboekte waardevermindering	(1,3)	(1,1)
Totaal	227,2	221,7

7.8. Actuele belastingsvorderingen

(in miljoen EUR)	2017	2016
Fiscale vorderingen	3,8	2,8
Totaal	3,8	2,8

De belastingvorderingen zijn in lijn gebleven met het voorgaande jaar. De € 3,8 miljoen belastingvorderingen per 31 december 2017 hebben voornamelijk betrekking op voorschotten op vennootschapsbelasting van 2017 die moeten worden teruggevorderd in boekjaar 2018.

7.9. Geldmiddelen en kasequivalenten

(in miljoen EUR)	2017	2016
Direct opvraagbare deposito's	55,2	22,5
Banksaldi	140,0	154,1
Totaal	195,2	176,6

De geldmiddelen en kasequivalenten zijn toegenomen in het jaar. De toename in geldmiddelen en kasequivalenten wordt voornamelijk gedreven door de hogere winstgevendheid in het jaar, evenals door de kasinstroom van € 176,2 miljoen die het gevolg was van de 2,8 miljoen aan groenestroomcertificaten die in september 2017 werden verkocht (Toelichting 8.3). Dit effect werd gedeeltelijk gecompenseerd door een voortgezet en hoog niveau van investeringsuitgaven in het elektriciteitsnet.

Kortetermijndeposito's worden belegd voor periodes die variëren van enkele dagen en een paar weken tot enkele maanden (meestal niet langer dan 3 maanden), afhankelijk van de onmiddellijke behoefte aan kasmiddelen, en ontvangen rente volgens de rentevoeten van de kortetermijndeposito's. De rentevoet van rentedragende investeringen aan het einde van de verslagperiode varieert van 0,00 % tot 0,10 %.

Op de banktegoeden wordt interest uitbetaald of ingehouden tegen variabele rentevoeten op basis van de dagelijkse bankdepositorente. Het renterisico van de Groep en de gevoeligheidsanalyse voor financiële activa en verplichtingen worden besproken in Toelichting 8.2.

De geldmiddelen en kasequivalenten die hierboven en in het kasstroomoverzicht worden vermeld, omvatten € 29,0 miljoen die wordt gehouden door Elia RE. Deze deposito's zijn onderworpen aan wettelijke beperkingen en zijn bijgevolg niet rechtstreeks beschikbaar voor algemeen gebruik door de andere entiteiten binnen de groep.

7.10. Eigen vermogen

AANDELENKAPITAAL EN UITGIFTEPREMIE

Aantal aandelen	2017	2016
Uitstaand per 1 januari	60.891.158	60.750.239
Uitgegeven tegen betaling in contanten	9.861	140.919
Aantal aandelen (einde periode)	60.901.019	60.891.158

De buitengewone aandeelhoudersvergadering van 17 mei 2016 heeft beslist om voor de Belgische werknemers een kapitaalverhoging door te voeren (in twee stappen/periodes: een in 2016 voor maximaal € 5,3 miljoen en een in 2017 voor maximaal € 0,7 miljoen) voor een totaalbedrag van maximaal € 6,0 miljoen.

In december 2016 bood de Elia groep zijn werknemers in België aan om in te tekenen op een kapitaalverhoging van Elia System Operator nv (belasting-schijven en niet-belasting-schijven), wat leidde tot een toename van € 4,4 miljoen (met inbegrip van de kosten voor de kapitaalverhoging van € 0,9 miljoen) in het aandelenkapitaal en tegelijkertijd tot een toename van € 1,8 miljoen in uitgiftepremie.

De tweede schijf van deze kapitaalverhoging (fiscale schijf) voor de Belgische werknemers vond plaats in maart 2017 voor een bedrag van € 0,4 miljoen, die bestaat uit een kapitaalverhoging van € 0,3 miljoen en een verhoging van € 0,1 miljoen in uitgiftepremie. Als onderdeel van deze tweede schijf werden 9.861 nieuwe aandelen uitgegeven.

RESERVES

Volgens de Belgische wetgeving moet elk jaar 5 % van de statutaire nettowinst van de Vennootschap worden overgedragen naar de wettelijke reserve tot die wettelijke reserve 10 % van het kapitaal bedraagt. Per 31 december 2017 bedraagt de wettelijke reserve van de Groep € 173,0 miljoen en vertegenwoordigt ze 10 % van het kapitaal.

De Raad van Bestuur kan aan de aandeelhouders de uitkering van een dividend voorstellen tot een maximumbedrag van de beschikbare reserves en van de overgedragen winst van vorige boekjaren van de Vennootschap, inclusief de winst van het boekjaar dat eindigde op 31 december 2017. Aandeelhouders moeten de uitkering van een dividend goedkeuren tijdens de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders.

AFDEKKINGSRESERVE

De afdekkingsreserve bestaat uit het effectieve deel van de cumulatieve nettomutatie in de reële waarde van kasstroomafdekkingsinstrumenten met betrekking tot afgedekte transacties die nog niet hebben plaatsgevonden.

DIVIDEND

Na de rapporteringsdatum deed de Raad van Bestuur het onderstaande dividendvoorstel.

Dividend	2017	2016
Dividend per aandeel	1,62	1,58

Tijdens de algemene aandeelhoudersvergadering op 16 mei 2017 stelde de Raad van Bestuur de uitkering voor, van een brutodividend van € 1,58 per aandeel, wat overeenstemt met een nettodividend van € 1,1106 per aandeel en een totaalbedrag van € 96,2 miljoen.

Tijdens de vergadering van de Raad van Bestuur van 22 februari 2018 werd een brutodividend van € 1,62 per aandeel voorgesteld. Dit dividend is onder voorbehoud van goedkeuring door de aandeelhouders tijdens de jaarlijkse algemene vergadering op 15 mei 2018 en werd niet opgenomen als een verplichting in de geconsolideerde jaarrekening van de Groep.

Het totale dividend bedraagt, op basis van het aantal uitstaande aandelen op 22 februari 2018, € 98,7 miljoen.

7.11. Rentedragende leningen en financieringsverplichtingen

(in miljoen EUR)	2017	2016
Leningen op lange termijn	2.834,7	2.586,4
Subtotaal lange termijnleningen	2.834,7	2.586,4
Leningen op korte termijn	0,0	100,0
Toe te rekenen interest	49,5	47,5
Subtotaal korte termijnleningen	49,5	147,5
Totaal	2.884,2	2.733,9

Zie Toelichting 7.18 voor een bespreking van de wijzigingen in rentedragende leningen en financieringsverplichtingen.

De netto toename van rentedragende leningen en financieringsverplichtingen wordt verklaard door de uitgifte van een nieuwe euro-obligatie van € 250 miljoen in maart 2017, alsook de terugbetaling van de lening bij de Europese Investeringsbank (€ 20,0 miljoen) en de gedematerialiseerde waardepapieren (€ 78,0 miljoen), aangezien deze leningen vervielen in het boekjaar 2017.

De informatie over de algemene voorwaarden van de uitstaande rentedragende leningen en financieringsverplichtingen wordt hieronder gegeven:

(in miljoen EUR)	Verval-dag	Boek-waarde	Intrestvoet voor hedging	Interestvoet na hedging	Huidige proportie van de interestvoet : vast	Huidige proportie van de interestvoet : variabel
Aandeelhouderslening	2022	495,8	0,89%	0,89%	0,00%	100,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2004 / 15 jaar	2019	499,8	5,25%	5,25%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2013 / 15 jaar	2028	547,4	3,25%	3,25%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2013 / 20 jaar	2033	199,4	3,50%	3,50%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2014 / 15 jaar	2029	346,5	3,00%	3,00%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2015 / 8,5 jaar	2024	498,4	1,38%	1,38%	100,00%	0,00%
Uitgiften van obligatieleningen 2017 / 10 jaar	2027	247,4	1,38%	1,38%	100,00%	0,00%
Totaal		2.834,7			82,51%	17,49%

De informatie over de contractuele looptijden van de rentdragende leningen en (kortlopende en langlopende) financieringsverplichtingen van de Groep wordt hieronder gegeven:

(in miljoen EUR)	Nominale waarde	1 jaar of minder	1 - 2 jaar	3 - 5 jaar	Meer dan 5 jaar
Aandeelhouderslening	495,8			495,8	
Uitgiften van obligatieleningen	2.350,0		500,0		1.850,0
Totaal	2.845,8		500,0	495,8	1.850,0

De volgende clausules zijn vereist voor de euro-obligaties die zijn uitgegeven onder het EMTN-programma van € 3,0 miljard en de reservefaciliteiten:

(i) De Vennootschap zal geen zekerheid verschaffen (een zekerheid betekent een hypotheek, last, pand, voorrecht of enige andere vorm van bezwaring of zekerheid. Een persoonlijke garantie of borgstelling vormt geen 'zekerheid') om enige relevante schuld van enige persoon te waarborgen of om enige garantie of schadeloosstelling te waarborgen voor enige relevante schuld van enige persoon.

(ii) De Vennootschap zal bewerkstelligen dat geen van haar belangrijke dochterondernemingen enige zekerheid zal bieden om enige relevante schuld van enige persoon te waarborgen of om enige garantie of schadeloosstelling te waarborgen voor enige relevante schuld van enige persoon.

(iii) De Vennootschap zal bewerkstelligen dat haar belangrijke dochterondernemingen zullen bewerkstelligen dat geen enkele andere persoon enige zekerheid zal bieden om enige relevante schuld van de Vennootschap of haar belangrijke dochterondernemingen te waarborgen of om enige garantie of schadeloosstelling te waarborgen voor enige relevante schuld van de Emittent of een van zijn belangrijke dochterondernemingen.

(iv) De Vennootschap handhaaft een belang van minimaal 75 % in Elia Asset nv.

(v) De Vennootschap behoudt haar vergunning als transmissienetbeheerder.

7.12. Personeelsbeloningen

TOEGEZEGDE-BIJDRAGEREGELINGEN

Personeel dat op basis van een 'loonschaal' wordt betaald en is aangeworven na 1 juni 2002 en management/kaderpersoneel dat na 1 mei 1999 is aangeworven, worden gedekt door twee pensioenregelingen op basis van toegezegde bijdragen (Powerbel en Enerbel).

Hieronder volgt een korte beschrijving van beide toegezegde-bijdrageregelingen:

- Enerbel**
 Deze regeling is bedoeld voor loontrekkende werknemers die na 1 juni 2002 werden aangeworven.
 De werknemersbijdrage is een getrapte formule gelijk aan 0,875 % van het deel van het loon onder een bepaald plafond, plus 2,625 % van het deel van het loon boven dat plafond. Deze bijdrage wordt maandelijks ingehouden op het loon van de aangesloten werknemers.
 De werkgeversbijdrage bedraagt driemaal de werknemersbijdrage.
- Powerbel**
 Deze regeling is bedoeld voor managers/kaderleden die vanaf 1 mei 1999 werden aangeworven en voor de medewerkers die in 2007 en 2015 zijn ingegaan op het voorstel om naar deze regeling over te stappen.
 De werknemersbijdrage is een getrapte formule gelijk aan 0,6 % van het deel van het loon onder een bepaald plafond, plus 4,6 % van het deel van het loon boven dat plafond. Deze bijdrage wordt maandelijks ingehouden op het loon van de aangesloten werknemers.
 De werkgeversbijdrage bedraagt viermaal de werknemersbijdrage.

De nieuwe wet op de aanvullende pensioenen, die eind 2015 werd gepubliceerd, wijzigde het gewaarborgde rendement van toegezegde-bijdrageregelingen enigszins. Voor betalingen uitgevoerd na 1 januari 2016 verplicht de wet werkgevers om over de volledige loopbaan een gemiddeld jaarrendement van minstens 1,75 % te waarborgen, met een plafond van 3,75 %.

Voor verworven rechten moet het gewaarborgde minimumrendement tot 31 december 2015 nog steeds minstens 3,25 % voor de bijdragen van de werkgever en 3,75 % voor de bijdragen van de werknemer bedragen, waarbij de werkgever een eventueel verlies moet bijpassen.

Als gevolg van voorgaande wijziging en zoals vermeld in de boekhoudkundige grondslagen worden alle toegezegde-bijdrageregelingen krachtens de Belgische pensioenwetgeving voor boekhoudkundige doeleinden geclassificeerd als toegezegd-pensioenregelingen vanwege het minimumrendement dat de werkgever wettelijk moet waarborgen.

Aangezien de Belgische op bijdragen gebaseerde pensioenvoorzieningen niet 'back-loaded' zijn, werd de brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten bepaald volgens de 'Projected Unit Credit'-methode (PUC) zonder projectie van toekomstige bijdragen. Tot eind 2015 werd de intrinsieke-waardemethode gebruikt. De reële waarde van de activa komt voor elke regeling overeen met de som van de (eventuele) opgebouwde individuele reserves en de waarde van de (eventuele) collectieve fondsen.

Het gewaarborgd rendement voor 2016 bedraagt 1,75 % en wordt in overeenstemming met de verticale methode toegepast op alle aan de pensioenfondsen en verzekeraars (tak 21-producten) betaalde bijdragen.

In 2016 werd beslist om de aangeslotenen van de toegezegde-bijdrageregelingen de mogelijkheid te bieden om de door de verzekeraars gewaarborgde verworven reserves over te hevelen naar de pensioenfondsen in de vorm van een 'Cash Balance – Best Off'-pensioenregeling met een gewaarborgd minimumrendement van 3,25 %. De reserves van alle volgens een loonschaal bezoldigde werknemers werden in het kader van een collectieve arbeidsovereenkomst overgeheveld naar de pensioenfondsen, en ook de

overgrote meerderheid van het kaderpersoneel besliste individueel om zijn reserves over te hevelen. Voorts verwijzen wij naar onderstaande rubriek 'Toegezegd-pensioenregelingen'.

In 2017 werden verdere overdrachten aangeboden met betrekking tot het bestaande bonuspensioenplan en het plan voor anciënniteitspremies. Alle leden die in aanmerking komen voor de overdracht hebben ervoor gekozen hun reserves over te dragen in een 'cash balance – best off'-plan.

Zowel de werknemers- als de werkgeversbijdragen worden maandelijks betaald voor de basisplannen. De werknemersbijdragen worden door de werkgever ingehouden op het loon en aan de verzekeringsmaatschappij betaald. De omvang van toekomstige kasstromen hangt af van de loonstijgingen.

TOEGEZEGD-PENSIOENREGELINGEN

In België regelen collectieve arbeidsovereenkomsten de rechten van werknemers van bedrijven in de elektriciteits- en gasector. Deze overeenkomsten voorzien zogenaamde 'pensioenaanvullingen' gebaseerd op het jaarsalaris en de carrière binnen het bedrijf van de werknemer. Als de medewerker overlijdt, zijn deze aanvullende bedragen gedeeltelijk overdraagbaar naar zijn erfopvolger (weduwe/wees). De toegekende beloningen zijn verbonden aan het bedrijfsresultaat van Elia. Voor deze verplichtingen bestaat er noch een extern pensioenfonds, noch een groepsverzekering, waardoor er ook geen reserves bij derden opgebouwd zijn. Deze verplichtingen worden toegezegd-pensioenregelingen genoemd.

De collectieve overeenkomst bepaalt dat aan actief personeel aangeworven van 1 januari 1993 tot en met 31 december 2001 en het management/directiepersoneel aangeworven voor 1 mei 1999 dezelfde waarborgen worden toegekend via een toegezegd-pensioenregeling (Elgabel en Pensiobel – gesloten regelingen). De verplichtingen in het kader van deze toegezegd-pensioenregelingen worden gefinancierd via een aantal pensioenfondsen voor de elektriciteits- en gasector en via verzekeringsmaatschappijen.

Zoals hierboven vermeld heeft de Groep bepaalde verworven reserves die door de verzekeraars zijn gegarandeerd overgedragen naar de 'Cash Balance – Best Off'-pensioenregelingen sinds 2016. De voornaamste doelstelling van deze regelingen is elke aangesloten persoon een gewaarborgd minimumrendement van 3,25 % op de verworven reserves tot de pensioenleeftijd te garanderen. Aangezien die garantie een verplichting van de werkgever is, vormen deze regelingen toegezegd-pensioenregelingen.

Elia Transmission België heeft ook vervroegde pensioenregelingen en andere vergoedingen na uitdiensttreding, zoals een dekking van medische kosten en kortingen op de gas- en elektriciteitsfactuur, naast andere beloningen op lange termijn (jubilarispremies). Niet al deze voordelen worden gefinancierd en deze vergoedingen na uitdiensttreding worden, in overeenstemming met IAS 19, geclassificeerd als toegezegd-pensioenregelingen.

Hieronder worden de totale nettoverplichtingen voor personeelsbeloningen vermeld:

(in miljoen EUR)	2017	2016
Toegezegde pensioenregelingen	21,2	12,1
Andere vergoedingen na uitdiensttreding	63,1	63,0
Totaal voorzieningen voor personeelsvoordelen	84,3	75,1

In de volgende tabellen worden de details weergegeven van de uitstaande voorziening voor personeelsbeloningen met de opsplitsing tussen pensioenkosten ('Pensioenregelingen') en niet-pensioenkosten ('Andere'), die bestaan uit kosten voor gezondheidszorg, voordelen voor tarieven, jubileumvoordelen.

(in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2017	2016	2017	2016
Huidige waarde van de brutoverplichting	(224,3)	(192,1)	(63,7)	(63,6)
Reële waarde van de fondsbeleggingen	203,1	179,9	0,6	0,6
Voorzieningen voor personeelsverplichtingen	(21,2)	(12,1)	(63,1)	(63,0)

Wijzigingen in de huidige waarde van de brutoverplichting (in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2017	2016	2017	2016
Beginsaldo	(192,1)	(160,6)	(63,6)	(59,7)
Aan het dienstjaar toegerekende kosten	(6,9)	(10,2)	(1,7)	(1,7)
Rentekosten	(3,2)	(3,3)	(1,0)	(1,3)
Bijdragen van de deelnemers	(1,2)	0,7	0,0	0,0
Kosten van vervroegde pensionering	0,1	(0,3)	0,0	0,0
Inbegrepen herberekeningen winst/(verlies) in niet-gerealiseerde resultaten en de winst- en verliesrekening, ontstaan door:				
• Veranderingen in demografische veronderstellingen	1,7	0,0	0,7	0,0
• Veranderingen in financiële veronderstellingen	(0,7)	(14,6)	(0,6)	(3,3)
• Ervaringsaanpassingen	(16,5)	8,1	(0,2)	(0,3)
Belastingen op bijdragen betaald gedurende het jaar	1,2	0,0	0,0	0,0
Pensioenkosten van verstreken diensttijd	0,0	(2,6)	0,0	0,0
Betaalde vergoedingen	11,8	16,4	2,7	2,8
Afwikkelingen	0,0	0,0	0,0	(0,1)
Transferten	(18,5)	(25,8)	0,0	0,0
Eindsaldo	(224,3)	(192,1)	(63,7)	(63,6)

Wijziging van de reële waarde van de fondsbeleggingen (in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2017	2016	2017	2016
Beginsaldo	179,9	139,7	0,6	0,7
Rentebaten	2,8	2,9	0,0	0,0
Herberekening winst/(verlies) in niet-gerealiseerde resultaten				
Rendement op de fondsbeleggingen (exclusief rentebaten)	2,4	8,7	(0,0)	(0,0)
Bijdragen van de werkgever	9,9	17,5	1,1	2,8
Bijdragen van de werknemer	1,2	1,8	0,0	0,0
Betaalde vergoedingen	(11,8)	(16,4)	(1,1)	(2,8)
Transferten	18,5	25,8	0,0	0,0
Eindsaldo	203,1	179,9	0,6	0,6
Totaal rendement op de fondsbeleggingen	23,7	11,6	(0,0)	(0,0)

Bedragen opgenomen onder niet-gerealiseerde resultaten (in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2017	2016	2017	2016
Pensioenkost				
Aan het dienstjaar toegerekende kosten	(6,9)	(9,5)	(1,7)	(1,7)
Kosten van vervroegde pensionering	0,1	(0,3)	0,0	0,0
Pensioenkosten van verstreken diensttijd	0,0	(2,6)	0,0	0,0
Afwikkelingen	0,0	0,0	0,5	0,1
Actuariële winst/(verlies) op lange termijn personeelsbeloningen	0,0	0,0	0,5	0,0
Netto rentekosten op de netto voorziening voor personeelsverplichting				
Rentekosten	(3,2)	(3,3)	(1,0)	(1,3)
Rendement op fondsbeleggingen	2,8	2,9	0,0	0,0
Andere	0,0	0,0	0,0	0,0
Kosten van toegezegd-pensioenregelingen	(7,2)	(12,7)	(2,2)	(3,0)

Actuariële winst/(verlies) op lange termijn personeelsbeloningen,				
1/ Veranderingen in demografische veronderstellingen	1,7	0,0	0,2	0,0
2/ Veranderingen in financiële veronderstellingen	(0,7)	(14,6)	0,2	(3,3)
3/ Ervaringsaanpassingen	(16,5)	8,1	(1,0)	(0,3)
Rendement op de fondsbeleggingen (exclusief rentebaten)	2,4	8,7	0,0	0,0
Herberekeningen van bruto verplichting (schuld)vordering in niet-gerealiseerde resultaten	(13,1)	2,2	(0,6)	(3,6)
Totaal	(20,3)	(10,5)	(2,8)	(6,7)

(in miljoen EUR)	2017	2016
Detail van de toegezegd-pensioenregeling per type deelnemer	(288,0)	(255,7)
Actieve deelnemers	(215,5)	(177,7)
Niet-actieve deelnemers met uitgestelde voordelen	(10,9)	(5,6)
Gepensioneerden en begunstigen	(61,6)	(72,4)
Detail van de toegezegd-pensioenregeling per voordeel	(288,0)	(255,7)
Pensioenen	(224,3)	(192,1)
Andere vergoedingen (gezondheidszorg en tarifaire voordelen)	(45,0)	(44,1)
Afscheid- en jubilarisprijzen	(18,7)	(19,5)

Bij het bepalen van de gepaste verdisconteringsvoet gebruikt de Groep de interesttarieven van bedrijfsobligaties in dezelfde valuta als deze gebruikt voor de brutoverplichting uit hoofde van de vergoeding na uitdiensttreding, met minimaal een 'AA'-rating, zoals bepaald door een internationaal erkend ratingbureau, en geëxtrapoleerd, indien nodig, volgens de rendementscurve om in lijn te zijn met de verwachte termijn van de brutoverplichting uit hoofde van toegezegde pensioenrechten.

Jaarlijks wordt er een stresstest uitgevoerd. Deze test gaat na of de minimale financieringsvereisten bestand zijn tegen 'schokken' met een waarschijnlijkheid van 0,5 %.

De leden dragen (grotendeels) zelf bij tot de financiering van de pensioenuitkeringen door een persoonlijke bijdrage te betalen van het type 'toegezegde bijdrage' (getrapte formule $a\%t_1 + b\%t_2$) die maandelijks op hun salaris wordt ingehouden.

Het jaarsaldo van het vast bedrag in het kader van de toegezegd-pensioenregeling wordt gefinancierd door de werkgever via een periodieke toewijzing, uitgedrukt als een percentage van de totale loonsom van de aangeslotenen. Dit percentage wordt bepaald volgens de methode van de gezamenlijke kosten en wordt jaarlijks herzien. Deze financieringsmethode bestaat erin dat toekomstige kosten gespreid worden over de resterende periode van de regeling. De kosten worden geraamd op basis van projecties (loonstijging en inflatie worden in rekening genomen). De veronderstellingen met betrekking tot loonstijging, inflatie, personeelsverloop en leeftijd-looptijd worden bepaald op basis van de historische statistieken van de Vennootschap. De gehanteerde sterftetabels komen overeen met de realiteiten uit het verleden binnen het financieringsinstrument en houden rekening met de verwachte wijzigingen in de sterftecijfers. De Groep berekent de netto-interest op de netto toegezegd-pensioenschuld (-vordering) met dezelfde verdisconteringsvoet voor obligaties van hoge kwaliteit (zie hierboven) als om de toegezegd-pensioenverplichting te berekenen (de netto-interestaanpak). Deze veronderstellingen worden op geregelde basis in vraag gesteld. Uitzonderlijke gebeurtenissen (zoals de wijziging van de regeling, gewijzigde veronderstellingen, te korte dekkingsgraad ...) kunnen uiteindelijk leiden tot openstaande betalingen bij de sponsor.

De toegezegd-pensioenregelingen stellen de Vennootschap bloot aan actuariële risico's zoals: investeringsrisico, renterisico, langlevensrisico.

Investeringsrisico

De huidige waarde van de verplichting uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling wordt berekend met behulp van een verdisconteringsvoet gelijk aan die van bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit. Het verschil tussen het effectief rendement op fondsbeleggingen en rentebaten op fondsbeleggingen is inbegrepen in de lijn Herberekening winst/(verlies) in niet-gerealiseerde resultaten. Momenteel heeft de regeling een relatief evenwichtige investering die als volgt wordt voorgesteld:

Overzicht van de activa van het plan per categorie in %	2017	2016
Beursgenoteerde beleggingen	80,74%	88,10%
Aandelen - Eurozone	15,35%	20,49%
Aandelen - buiten de Eurozone	20,90%	25,23%
Staatsobligaties - Eurozone	5,10%	1,48%
Andere obligaties - Eurozone	31,25%	21,83%
Andere obligaties - buiten de Eurozone	8,14%	19,07%
Niet beursgenoteerde beleggingen	19,26%	11,90%
Verzekeringscontracten	0,00%	0,62%
Onroerende goederen	3,77%	4,70%
Liquide middelen	1,04%	0,12%
Andere	14,44%	6,45%
Totaal (in %)	100,00%	100,00%

Door de langdurige aard van de verplichtingen inzake toegezegd-pensioenregelingen beschouwt het bestuur van het pensioenfonds waar Elia Transmission (België) lid van is, het als gepast dat een redelijk gedeelte van de fondsbeleggingen belegd wordt in eigenvermogensinstrumenten om het rendement van het fonds te benutten.

Renterisico

Een daling van de rentetarieven op obligaties zal de verplichtingen inzake toegezegd-pensioenregeling doen stijgen. Dit zal echter gedeeltelijk gecompenseerd worden door een hoger rendement uit de schuldbeleggingen inzake toegezegd-pensioenregelingen, die vandaag voor ongeveer 95 % zijn belegd in pensioenfonds met een verwacht rendement van 3,6 %.

Langlevensrisico

De huidige waarde van de verplichting uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling wordt berekend op basis van de beste raming van de sterftegraad van de deelnemers van de pensioenregeling tijdens en na hun tewerkstelling. Een stijging in de levensverwachting van de deelnemers zal de pensioenverplichting doen stijgen. De nieuwe prospectieve sterftetafels van het IA/BE werden gebruikt.

Loonrisico

De huidige waarde van de verplichting uit hoofde van de toegezegd-pensioenregeling wordt berekend op basis van de toekomstige lonen van de deelnemers van de pensioenregeling. Zo zal een stijging in loon van de deelnemers de verplichting van de pensioenregeling doen stijgen.

ACTUARIËLE VERONDERSTELLINGEN

(in % en in jaren)	2017	2016
Disconteringsvoet		
- Toegezegde Pensioenregelingen en cash balance - best off plannen	1,31%	tussen 1,36% en 1,50%
- Pensioenregelingen - Toegezegd-bijdrageregelingen	tussen 1,77% en 1,87%	tussen 1,82% en 2,05%
- Andere regelingen	1,72%	1,69%
Verwachte gemiddelde loonstijging (zonder inflatie)	1,00%	2,00%
Verwachte inflatie	1,75%	1,75%
Verwachte stijging van de ziektekosten (inclusief inflatie)	2,75%	2,75%
Verwachte stijging van de tariefvoordelen	1,75%	1,75%
Gemiddeld verwachte pensioenleeftijd:		
- Niet-kaderpersoneel	63	63
- Kaderpersoneel	65	65
Gebruikte sterftetafels:		
- Actief personeel	IABE	IABE
- Niet-actief personeel	IABE	IABE
Levensverwachting uitgedrukt in jaren van een gepensioneerde op 65 jaar		
Voor een 65-jarige op datum van afsluiting		
- Man	19,9	19,9
- Vrouw	24,0	24,0
Voor een 65-jarige binnen 20 jaar		
- Man	22,3	22,3
- Vrouw	26,0	26,0
(in jaren)	2017	2016
Gewogen gemiddelde duur van de toegezegd-pensioenregeling	9,58	9,15
Gewogen gemiddelde duur van de toegezegde-bijdrageregelingen	18,43	18,96
Gewogen gemiddelde duur van de andere vergoedingen na uitdiensttreding	14,03	13,45

Het effectieve rendement op de fondsbeleggingen in % lag voor 2017 tussen 3,31 % en 5,86 % (tegenover een vork van 3,0 % tot 5,6 % in 2016).

De Groep verwacht in 2018 een bedrag van € 4,5 miljoen aan zijn Belgische toegezegd-pensioenregelingen en een bedrag van € 0,3 miljoen aan zijn Belgische toegezegde-pensioenregelingen bij te dragen.

Hieronder geven we ook een overzicht van de verwachte uitgaande kasstromen voor de toegezegd-pensioenregelingen over de komende vijf jaar:

Verwachte toekomstige kasuitgaven	2018	2019	2020	2021	2022
- Pensioenregelingen	(4,8)	(7,0)	(11,7)	(16,4)	(15,8)
- Overige	(3,3)	(3,4)	(3,4)	(3,2)	(3,1)
Totaal (in miljoen EUR)	(8,1)	(10,4)	(15,1)	(19,5)	(18,9)

Voormelde uitgaande kasstromen gaan gepaard met enige mate van onzekerheid, die als volgt kan worden verklaard:

- Tussen de veronderstellingen en de werkelijkheid kunnen verschillen optreden: bijv.: pensioenleeftijd, toekomstige loonsverhoging ...
- De hierboven vermelde uitgaande kasstromen zijn gebaseerd op een gesloten populatie en houden dus geen rekening met nieuwe aanwervingen;
- De toekomstige premies worden berekend op basis van het laatst bekende kostencijfer dat op jaarlijkse basis wordt herzien en varieert in overeenstemming met het rendement op fondsbeleggingen, de werkelijke loonsverhoging tegenover de veronderstellingen en de onverwachte bewegingen in de populatie.

GEVOELIGHEIDSANALYSE

(in miljoen EUR)	Stijging (+) / Daling (-)
Impact op de netto toegezegd-pensioenverplichtingen in geval van stijging van :	
Disconteringsvoet (0,5%)	13,9
Gemiddelde loonstijging - zonder inflatie (0,5%)	(11,3)
Inflatie (0,25%)	(5,8)
Stijging van de ziektekosten (1%)	(5,2)
Stijging van de tariefvoordelen (0,5%)	(0,8)
Levensverwachting gepensioneerden (1 jaar)	(2,2)

HERWAARDERINGEN VAN VERPLICHTINGEN UIT HOOFDE VAN VERGOEDINGEN NA UITDIENSTSTREDING

(in miljoen EUR)	2017	2016
Cumulatief bedrag per 1 januari	(11,8)	(11,9)
In de verslagperiode erkend	(10,3)	0,2
Cumulatief bedrag per 31 december	(22,1)	(11,8)

De herwaarderingen van vergoedingen na uitdienststreding omvatten het deel van 50Hertz Transmission (Duitsland) (joint venture) dat € 2,1 miljoen bedraagt (in 2016: € 3,2 miljoen).

Onderstaande tabel geeft de actuariële winsten en verliezen in andere niet-gerealiseerde resultaten weer voor Elia Transmission (België):

Herberekeningen van bruto verplichting ontstaan door (in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Andere	
	2017	2016	2017	2016
1/ Veranderingen in demografische veronderstellingen	1,7	0,0	0,2	0,0
2/ Veranderingen in financiële veronderstellingen	(0,7)	(14,6)	0,2	(3,3)
3/ Ervaringsaanpassingen	(16,5)	8,1	(1,0)	(0,3)
Rendement op de fondsbeleggingen (exclusief rentebaten)	2,4	8,7	0,0	0,0
Herberekeningen van bruto verplichting (schuld)vordering in niet-gerealiseerde resultaten	(13,1)	2,2	(0,6)	(3,6)

RESTITUTIERECHTEN

Zoals beschreven in Toelichting 7.4 werd een vast actief (binnen Overige financiële activa) opgenomen als restitutierecht die gekoppeld zijn aan de toegezegd-pensioenverplichting voor de populatie aan wie de verplichtingen uit hoofde van de interestregeling, de vergoeding van medische kosten en de tariefvoordelen voor gepensioneerde Elia-medewerkers ten goede komen. Elke wijziging in deze verplichtingen heeft ook een invloed op de overeenkomstige restitutierechten onder vaste overige financiële activa.

De daling van de restitutierechten gelinkt aan de pensioenen is een gevolg van de wijziging van de financiële veronderstellingen aan de ene kant (verdisconteringsvoet) en wijzigingen ten gevolge van ervaringsaanpassingen aan de andere kant.

Wijzigingen in de huidige waarde van de restitutierechten (in miljoen EUR)	Pensioenregelingen		Overige	
	2017	2016	2017	2016
Beginsaldo	(31,8)	(36,4)	(26,3)	(23,5)
Aan het dienstjaar toegerekende kosten			0,0	
Rentekosten	(0,4)	(0,6)	(0,5)	(0,5)
Actuariële winst/(verlies) op lange termijn personeelsbeloningen, ontstaan door:				
1/ Veranderingen in demografische veronderstellingen	0,0	0,0	0,0	0,0
2/ Veranderingen in financiële veronderstellingen	(0,1)	(1,6)	0,1	(1,7)
3/ Ervaringsaanpassingen	0,2	3,0	(0,5)	(2,4)
Belastingen op bijdragen betaald gedurende het jaar	0,5	0,0	0,0	0,0
Betaalde vergoedingen	3,7	3,8	1,6	1,7
Eindsaldo	(28,0)	(31,8)	(25,6)	(26,3)

7.13. Voorzieningen

(in miljoen EUR)	Milieu	Elia Re	Overige	Totaal
Balans op 1 januari 2016	13,8	4,7	2,0	20,5
Dotatie voorzieningen	3,3	3,0	0,8	7,1
Terugname voorzieningen	(0,4)	(0,3)	(0,0)	(0,7)
Aanwending voorzieningen	(0,5)	(0,3)	(0,2)	(1,1)
Balans op 31 december 2016	16,2	7,1	2,4	25,7
Langlopend deel	13,8	7,1	2,5	23,3
Kortlopend deel	2,4	0,0	0,0	2,4
Balans op 1 januari 2017	16,2	7,1	2,5	25,8
Dotatie voorzieningen	3,0	1,6	0,3	4,3
Terugname voorzieningen	(4,0)	0,0	(0,1)	(4,1)
Aanwending voorzieningen	(0,6)	(0,6)	(0,1)	(0,7)
Balans op 31 december 2017	14,6	8,1	2,6	25,3
Langlopend deel	10,1	8,1	2,6	20,8
Kortlopend deel	4,5	0,0	0,0	4,5

Elia heeft in Vlaanderen op meer dan 200 terreinen bodemonderzoeken uitgevoerd in overeenstemming met contractuele overeenkomsten en met de Vlaamse regelgeving. Op sommige terreinen werd er aanzienlijke bodemverontreiniging vastgesteld, die hoofdzakelijk toe te schrijven is aan historische vervuiling voortvloeiend uit eerdere of nabijgelegen industriële activiteiten (fabrieken met gas, verbrandingsovens, chemische stoffen enz.).

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in het Waalse Gewest heeft Elia analyses en studies uitgevoerd in een aantal hoogspanningsstations en terreinen waarop masten voor bovengrondse hoogspanningslijnen gebouwd zijn om eventuele verontreiniging te detecteren. Op basis hiervan heeft Elia voorzieningen aangelegd voor de mogelijke toekomstige saneringskosten in lijn met de respectieve wetgeving.

Milieuvoorzieningen worden opgenomen en gewaardeerd op basis van de beoordeling van een externe deskundige, die rekening houdt met de BATNEEC (Best Available Techniques Not Entailing Excessive Costs - beste beschikbare technologie die geen buitensporige kosten veroorzaakt) en de omstandigheden die aan het einde van de verslagperiode gekend zijn. De timing van de afwikkeling is onduidelijk, maar voor terreinen waar momenteel werkzaamheden bezig zijn, wordt de onderliggende voorziening als een kortetermijn voorziening gekwalificeerd.

Het gebruik van de voorzieningen voor het milieu heeft vooral betrekking op verder bodemonderzoek en sanering op bepaalde sites in Wallonië en Vlaanderen voor een totaalbedrag van € 0,6 miljoen. Enerzijds werd er een terugname van voorzieningen opgetekend voor een bedrag van € 4,0 miljoen voor bepaalde sites in Wallonië en Brussel en anderzijds een dotatie ten belope van € 3,0 miljoen, vooral voor sites in Wallonië en Vlaanderen, in navolging van nieuwe schattingen en veranderende regelgeving in het Waalse Gewest.

Op balansdatum had Elia RE, een herverzekeringcaptieve, voor een bedrag van € 8,1 miljoen aan voorzieningen. € 3,8 miljoen daarvan houdt verband met vorderingen voor de installatie van luchtlijnen, € 2,9 miljoen voor elektrische installaties en € 1,4 miljoen voor aansprakelijkheidsvorderingen (in 2016: € 2,8 miljoen voor de installatie van luchtlijnen, € 3,0 miljoen voor elektrische installaties en € 1,3 miljoen voor aansprakelijkheidsvorderingen).

De rubriek 'Overige' omvat voorzieningen voor geschillen om waarschijnlijke kosten te dekken die voortvloeien uit geschillen waarvoor de Groep door een derde partij werd gedagvaard of waarin de Groep betrokken is.

Deze schattingen zijn bepaald op basis van de waarde van de ingestelde vorderingen of het geschatte bedrag van de risicoblootstelling. De verwachte timing van de bijhorende kasuitstroom hangt af van de vooruitgang en de duur van de onderliggende procedures.

De beweging van de voorzieningen wordt besproken in Toelichting 6.3.

7.14. Overige langlopende verplichtingen

(in miljoen EUR)	2017	2016
Kapitaalsubsidies	3,8	5,1
Totaal	3,8	5,1

De kapitaalsubsidies bestaan uit uitgestelde opbrengsten m.b.t. kapitaalsubsidies die toegekend werden door de Europese Unie en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Er werden geen bijkomende subsidies opgenomen onder andere vaste verplichtingen in 2017.

7.15. Handelsschulden en overige schulden

(in miljoen EUR)	2017	2016
Handelsschulden	220,8	288,0
BTW, diverse belastingschulden	8,9	8,4
Bezoldigingen en sociale lasten	28,1	26,5
Dividend	1,2	1,2
Heffingen	108,0	54,0
Overige	11,1	12,5
Toe te rekenen schulden	0,4	0,3
Totaal	378,5	390,8

Handelsschulden eind 2016 waren uitzonderlijk hoog. Het niveau van openstaande handelsschulden eind 2017 heeft terug een normaal niveau bereikt.

Heffingen bestaan voornamelijk uit federale heffingen (€ 43,4 miljoen, ten opzichte van € 40,0 miljoen eind 2016) en heffingen voor de Waalse overheid (verschuldigd bedrag van € 49,1 miljoen, ten opzichte van € 91,7 miljoen vordering aan het einde van 2016). Het bedrag dat verschuldigd is aan de Waalse overheid is voornamelijk toe te schrijven aan de verkoop van 2,8 miljoen aan groenestroomcertificaten in september 2017, goedgekeurd bij decreet van 29 juni 2017. Dit heeft geleid tot een kasinstroom van € 176,2 miljoen. We verwijzen ook naar Toelichting 7.7.

'Overige' bestaat vooral uit cashgaranties ontvangen van klanten en vooruitbetalingen voor projecten.

7.16. Overgedragen opbrengsten en toe te rekenen kosten

(in miljoen EUR)	2017	2016
Overgedragen opbrengsten en toe te rekenen kosten	8,5	26,2
Afrekeningsmechanisme	526,1	433,6
Totaal	534,6	459,8

Het afrekeningsmechanisme wordt in Toelichting 9.1 beschreven. De wijziging van het afrekeningsmechanisme in België wordt in Toelichting 4.2 beschreven.

Het afrekeningsmechanisme op 31 december 2017 wordt in de onderstaande tabel uiteengezet:

(in miljoen EUR)	Belgium
Terug te geven in huidige tarifaire periode	157,5
Terug te geven in volgende tarifaire periodes	368,6
Afrekeningsmechanisme	526,1

De Groep werkt in een gereguleerde context die stelt dat tarieven het mogelijk moeten maken om totale opbrengsten te realiseren die bestaan uit:

1. een billijk rendement op het geïnvesteerde kapitaal;
2. alle niet-onredelijke kosten die door de Groep worden gemaakt.

Aangezien de tarieven gebaseerd zijn op ramingen, is er altijd een verschil tussen de tarieven die effectief worden aangerekend en de tarieven die hadden moeten worden aangerekend om alle redelijke kosten van de netbeheerder te dekken en de aandeelhouders te voorzien van een billijke vergoeding op hun investering.

Indien de toegepaste tarieven resulteren in een overschot of tekort op het einde van het jaar, impliceert dit dat de tarieven aangerekend aan de gebruikers/het publiek in het algemeen lager of hoger hadden kunnen zijn (en omgekeerd). Een overschot of tekort voortvloeiend uit het afrekeningsmechanisme wordt daarom noch opgenomen in de winst- en verliesrekening, noch als een onderdeel van het eigen vermogen.

Op een gecumuleerde basis zou men kunnen argumenteren dat het publiek een voorafbetaling (=overschot) gedaan heeft op zijn toekomstige gebruik van het net. Het overschot (tekort) is als dusdanig geen provisie voor een toekomstig verlies (recuperatie) van inkomsten, maar een uitgestelde/toegerekende opbrengst voor (t.o.v.) de gebruikers. Op basis van het regelgevende kader is de Groep van oordeel dat het overschot (tekort) geen opbrengst (last) vormt. Om die reden worden deze bedragen gesaldeerd en opgenomen onder 'Overgedragen opbrengsten en toe te rekenen kosten'. Het overschot of tekort wordt het daaropvolgende boekjaar door de regulator gecontroleerd en goedgekeurd.

We verwijzen naar Toelichting 9.1 voor uitvoerigere informatie.

7.17. Financiële instrumenten – reële waarden

De volgende tabel toont de boekwaarden en reële waarden van financiële activa en passiva, inclusief hun niveau in de reële-waarde-hiërarchie:

(in miljoen EUR)	Boekwaarde					Reële waarde			
	Gewaardeerd aan reële waarde	Reële waarde – afdekkings-instrumenten	Leningen en vorderingen	Overige financiële verplichtingen	Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
31 december 2016									
Overige financiële vaste activa	7,3				7,3	7,1		0,2	7,3
Handels- en overige vorderingen			442,6		442,6				0,0
Geldmiddelen en kasequivalenten			176,6		176,6				0,0
Voor afdekking gebruikte renteswaps		(9,4)			(9,4)		(9,4)		(9,4)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte bankleningen en andere leningen				(643,3)	(643,3)		(643,3)		(643,3)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte obligaties				(2.090,6)	(2.090,6)		(2.449,8)		(2.449,8)
Handelsschulden en overige schulden				(390,8)	(390,8)				0,0
Totaal	7,3	(9,4)	619,2	(3.124,6)	(2.507,6)	7,1	(3.102,5)	0,2	(3.095,2)
31 december 2017									
Overige financiële vaste activa	7,3				7,3	7,1		0,2	7,3
Handels- en overige vorderingen			428,9	0,0	428,9			0,2	0,0
Geldmiddelen en kasequivalenten			195,2	0,0	195,2				0,0
Voor afdekking gebruikte renteswaps		0,0			0,0		0,0		0,0
Niet door zakelijke zekerheid gedekte bankleningen en andere leningen				(545,3)	(545,3)		(545,3)		(545,3)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte obligaties				(2.338,9)	(2.338,9)		(2.621,2)		(2.621,2)
Handelsschulden en overige schulden				(378,5)	(378,5)				0,0
Totaal	7,3	0,0	624,1	(3.262,7)	(2.631,3)	7,1	(3.166,5)	0,2	(3.159,3)

De bovenstaande tabellen vermelden geen reële-waarde-informatie voor financiële activa en passiva die niet gewaardeerd werden tegen reële waarde, zoals geldmiddelen en kasequivalenten en een groot gedeelte van de handels- en overige vorderingen en handels- en overige schulden, omdat hun boekwaarde een redelijke benadering vormt van hun reële waarde.

De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld in een zakelijke, objectieve transactie tussen onafhankelijke partijen. Voor wat betreft financiële instrumenten die in de balans gewaardeerd worden tegen reële waarde, vereist IFRS 7 dat de waarderingen tegen reële waarde bekendgemaakt worden door middel van de volgende reële-waardehiërarchie:

- **Niveau 1:** De reële waarde van een financieel instrument dat verhandeld wordt op een actieve markt, wordt gewaardeerd op basis van genoteerde (niet-aangepaste) prijzen voor identieke activa of passiva. Een markt wordt beschouwd als actief indien er op eenvoudige en regelmatige wijze genoteerde prijzen beschikbaar zijn, afkomstig van een beurs, handelaar, makelaar, sectorgroep, 'pricing service' of regelgevende instantie, en deze prijzen ontleend zijn aan daadwerkelijke en regelmatig uitgevoerde markttransacties tussen onafhankelijke partijen;
- **Niveau 2:** De reële waarde van financiële instrumenten die niet worden verhandeld op een actieve markt wordt bepaald met behulp van waarderingstechnieken. Deze waarderingstechnieken maken zoveel mogelijk gebruik van waarneembare marktinformatie wanneer deze beschikbaar is en steunen zo weinig mogelijk op ramingen die specifiek zijn voor de entiteit. Indien alle belangrijke inputs die nodig zijn om de reële waarde van een instrument te bepalen, ofwel rechtstreeks (d.w.z. als prijzen), ofwel onrechtstreeks (d.w.z. afgeleid van prijzen) waarneembaar zijn, wordt het instrument opgenomen in niveau 2;

- **Niveau 3:** Als een of meerdere belangrijke gegevens gebruikt voor de toepassing van de waarderingstechniek niet gebaseerd zijn op waarneembare marktdata, dan wordt het financieel instrument opgenomen in niveau 3.

REËLE WAARDE

Aangezien de lening een variabele interest heeft, is de boekwaarde van de lening gelijk aan de reële waarde.

De reële waarde van de financiële activa en verplichtingen, andere dan degene die in bovenstaande tabel getoond worden, benadert hun boekwaarden, hoofdzakelijk omwille van de vervaldatum op korte termijn van deze instrumenten.

REËLE-WAARDEHIËRARCHIE

De reële waarde van de 'sicavs' behoort tot niveau 1, wat inhoudt dat de waardering is gebaseerd op (onaangepaste) genoteerde marktprijzen in actieve markten voor dergelijke instrumenten.

De reële waarde van de renteswaps, leningen en obligatie-uitgiften behoort tot niveau 2, wat inhoudt dat de waardering gebaseerd is op input van andere dan de opgegeven prijzen die waarneembaar zijn voor de activa of de verplichtingen. Deze categorie bevat instrumenten gewaardeerd op basis van genoteerde marktprijzen in actieve markten voor dergelijke instrumenten; genoteerde prijzen voor identieke of vergelijkbare instrumenten in markten die worden geacht minder actief te zijn; of andere waarderingstechnieken, die direct of indirect voortvloeien uit waarneembare marktgegevens.

SCHATTING VAN DE REËLE WAARDE

Derivaten

Voor beoordelingen van rente en renteswaps van vreemde valuta worden verklaringen van makelaars gebruikt. Deze opgaven worden gecontroleerd met behulp van waarderingmodellen of technieken gebaseerd op de geactualiseerde waarde van de geschatte toekomstige kasstromen. De modellen gebruiken diverse inputs, waaronder de kredietwaardigheid van tegenpartijen en rentecurves op het einde van de verslagperiode.

Aangezien de renteswaps afliepen per 31 december 2017, heeft het bedrag van € 32.000 betrekking op 2 kleinere renteswaps in vreemde valuta.

Per 31 december 2017 werd het tegenpartijrisico alsook het eigen risico van de Groep op het niet nakomen van de verplichtingen geschat op vrijwel nihil.

Rentedragende leningen

De reële waarde wordt berekend op basis van de verdisconteerde toekomstige aflossingen en rentebetalingen.

7.18. Wijzigingen in rentedragende leningen en financieringsverplichtingen

Onderstaande tabellen geven een overzicht van de mutaties in de verplichtingen van de Groep die het gevolg zijn van financieringsactiviteiten, met inbegrip van zowel mutaties die voortvloeien uit kasstromen als mutaties anders dan in geld.

(in miljoen EUR)	Kortlopende leningen en financieringsverplichtingen	Langlopende leningen en financieringsverplichtingen	Totaal
Balans op 1 januari 2016	604,4	2.605,4	3.209,8
Kasstroom: betaalde interesten	(115,6)	0,0	(115,6)
Kasstroom: aflossing van opgenomen leningen	(540,0)	0,0	(540,0)
Kasstroom: ontvangsten van opgenomen leningen	80,0	0,0	80,0
Verlopen rente	98,6	0,0	98,6
Andere	20,1	(19,0)	1,1
Balans op 31 december 2016	147,5	2.586,4	2.733,9
Balans op 1 januari 2017	147,5	2.586,4	2.733,9
Kasstroom: betaalde interesten	(88,4)	0,0	(88,4)
Kasstroom: aflossing van opgenomen leningen	(100,0)	0,0	(100,0)
Kasstroom: ontvangsten van opgenomen leningen	0,0	247,4	247,4
Verlopen rente	90,4	0,0	90,4
Andere	0,0	0,9	0,9
Balans op 31 december 2017	49,5	2.834,7	2.884,2

De netto toename van rentedragende leningen en financieringsverplichtingen wordt voornamelijk verklaard door de emissie van een nieuwe euro-obligatie van € 250 miljoen in maart 2017, alsook de terugbetaling van de lening ten aanzien van de Europese Investeringsbank (€ 20,0 miljoen) en de gedematerialiseerde waardepapieren (€ 78,0 miljoen), aangezien deze leningen vervielen in het boekjaar 2017.

In het boekjaar 2016 heeft 'Andere' voornamelijk betrekking op de herclassificaties van langlopende schulden naar kortlopende schulden overeenkomstig het moment dat de instrumenten vervallen.

8. Diversen

8.1. Effect van nieuwe overnames/aandelenverkopen

WIJZIGINGEN IN HET SEGMENT ELIA TRANSMISSION (BELGIË)

Financiering in de joint venture Nemo Link

Op 27 februari 2015 hebben Elia System Operator en National Grid samen een joint-ventureovereenkomst afgesloten met betrekking tot de bouw van de Nemo Link Interconnector; elke aandeelhouder heeft een aandeel van 50 % in Nemo Link Limited, een vennootschap opgericht in het Verenigd Koninkrijk.

Beide aandeelhouders verstrekten sinds 2016 in een 50/50-verhouding financiering aan Nemo Link Limited via inbreng in het eigen vermogen en leningen (met een jaarlijks rentetarief van 4 % en een looptijd van 25 jaar vanaf de startdatum van de commerciële activiteiten van de interconnector).

In 2017 verstrekte Elia financiering voor € 141,9 miljoen, waarmee de totale financiering door Elia opliep tot € 231,2 miljoen, waarvan 40 % via inbreng in het eigen vermogen en 60 % via leningen. Deze joint venture is opgenomen in het Belgische segment volgens de vermogensmutatiemethode.

Verwerving van aandeel in Enervalis nv

Elia heeft in het boekjaar 2017 een aandeel van 12,5 % verworven in Enervalis. Enervalis ontwikkelt innovatieve 'software-as-a-service' waarmee marktpelers hun energiefactuur kunnen optimaliseren door in te spelen op de groeiende vraag naar flexibiliteit die vraag en aanbod in het systeem in evenwicht moet houden. Met deze softwareoplossingen kunnen klanten van Enervalis (bijv. energieleveranciers en installatiefabrikanten) automatisch de flexibiliteit van hun installaties zoals warmtepompen, elektrische voertuigen of zonnepanelen makkelijker bijsturen en beter afstemmen op de energiebehoeften van de prosumant.

8.2. Beheer van financiële risico's en derivaten

PRINCIPES VAN FINANCIËEL RISICOBEEHER

De Groep streeft ernaar om elk risico te identificeren en strategieën uit te stippelen om de economische impact op de resultaten van de Groep te beheersen. De afdeling Risk Management stelt de risicobeheersingsstrategie vast, bewaakt de risicoanalyse en rapporteert aan het management en de auditcomité. Het financiële risicobeleid wordt toegepast door een geschikt beleid te bepalen en effectieve controle- en rapporteringsprocedures op te zetten. Er worden bepaalde afgeleide afdekkingsinstrumenten gebruikt in functie van de betreffende risico-inschatting. Afgeleide instrumenten worden uitsluitend als afdekkingsinstrumenten gebruikt. Het regelgevende kader waarin de Groep functioneert, beperkt in sterke mate de mogelijke gevolgen voor de winst- en verliesrekening (zie het hoofdstuk 'Regelgevend kader en tarieven'). De gevolgen van o.a. rentestijging, kredietrisico enz. kunnen volgens de wetgeving in de tarieven worden verrekend.

KREDIETRISICO

Het kredietrisico omvat alle vormen van blootstelling aan een tegenpartij, d.w.z. waar tegenpartijen mogelijk hun verplichtingen ten opzichte van de Vennootschap in het kader van een lening, afdekking, afwikkeling en andere financiële activiteiten niet zullen nakomen. De Vennootschap is blootgesteld aan een kredietrisico bij zijn bedrijfsactiviteiten en thesaurieactiviteiten. Voor de bedrijfsactiviteiten heeft de Groep een actief kredietbeleid dat rekening houdt met de risicoprofielen van klanten. De blootstelling aan het kredietrisico wordt voortdurend bewaakt en daarom worden voor bepaalde grote contracten de nodige bankgaranties aan de tegenpartij gevraagd.

Op het einde van de verslagperiode was er geen sprake van belangrijke concentraties van kredietrisico. Het maximale kredietrisico is de boekwaarde van elk financieel actief, met inbegrip van afgeleide financiële instrumenten.

(in miljoen EUR)	2017	2016
Leningen en vorderingen - lange termijn	147,8	63,0
Leningen en vorderingen - korte termijn	281,1	379,6
Geldmiddelen en kasequivalenten	195,2	176,6
Beleggingen die voor verkoop beschikbaar zijn	7,1	7,1
Voor afdekking gebruikte renteswaps:		
Passiva	-	(9,4)
Totaal	631,2	616,9

Hieronder is de beweging in de waardeverminderingen op leningen en vorderingen in de loop van het jaar opgenomen:

(in miljoen EUR)	Dubieuze debiteuren	Waardevermindering	Resterend saldo
Beginsaldo	1,6	(1,3)	0,3
Veranderingen tijdens het jaar	(0,3)	0,2	(0,1)
Stand per 31 december 2016	1,3	(1,1)	0,2
Beginsaldo	1,3	(1,1)	0,2
Veranderingen tijdens het jaar	0,4	(0,2)	0,2
Stand per 31 december 2017	1,7	(1,3)	0,4

De Groep gelooft dat de bedragen die meer dan 30 dagen voorbij vervaldatum zijn nog realiseerbaar zijn, gebaseerd op historisch betalingsgedrag en uitgebreide analyse van klantenkredietrisico, inclusief onderliggende kredietbeoordelingen van klanten indien beschikbaar. De kredietkwaliteit van de handels- en overige vorderingen wordt geëvalueerd op basis van een kredietbeleid.

VALUTARISICO

De Groep is niet blootgesteld aan enig belangrijk valutarisico, noch ten gevolge van transacties, noch met betrekking tot de omzetting van vreemde valuta's in euro, aangezien hij geen buitenlandse investeringen of activiteiten heeft en minder dan 1 % van zijn kosten uitgedrukt zijn in andere munteenheden dan de euro.

LIQUIDITEITSRISICO

Het liquiditeitsrisico is het risico dat de Groep zijn financiële verplichtingen niet zou kunnen nakomen. De Groep beperkt dit risico door de kasstromen op een continue basis te bewaken en ervoor te zorgen dat er steeds voldoende kredietfaciliteiten aanwezig zijn.

Het is de bedoeling van de Groep om een evenwicht te bewaren tussen de continuïteit van de financiering en flexibiliteit door het gebruik van bankleningen, bevestigde en onbevestigde kredietfaciliteiten, een handelspapierprogramma enz. Voor financiering op middellange tot lange termijn gebruikt de Groep obligaties. Het looptijdenprofiel van de schuldenportefeuille is over meerdere jaren gespreid. De thesaurie van de Groep beoordeelt vaak zijn financieringsbronnen, rekening houdend met zijn eigen kredietbeoordeling en de algemene marktomstandigheden.

Rekening houdend met de obligatie-uitgiften in 2013, 2014, 2015 en 2017 is de Groep ervan overtuigd dat ze voldoende toegang heeft tot financieringsbronnen.

(in miljoen EUR)	Boek-waarde	Contractuele kasstromen	6 maand of minder	6-12 maand	1-2 jaar	2-5 jaar	> 5 jaar
Niet-afgeleide financiële instrumenten	3.124,6	(3.722,0)	(562,6)	(2,1)	(73,3)	(670,4)	(2.413,7)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte obligaties	2.090,6	(2.703,8)	(68,5)	0,0	(68,5)	(653,0)	(1.913,8)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte bankleningen en andere leningen	643,3	(627,5)	(103,3)	(2,1)	(4,8)	(17,4)	(499,9)
Handelsschulden en overige schulden	390,8	(390,8)	(390,8)				
Afgeleide financiële verplichtingen	9,4	(9,5)	(4,7)	(4,8)	0,0	0,0	0,0
Voor afdekking gebruikte renteswaps	9,4	(9,5)	(4,7)	(4,8)			
Totaal per 31 december 2016	3.134,0	(3.731,5)	(567,3)	(6,9)	(73,3)	(670,4)	(2.413,7)
Niet-afgeleide financiële instrumenten	3.262,7	(3.814,7)	(452,6)	(2,2)	(576,4)	(644,8)	(2.138,7)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte obligaties	2.338,9	(2.919,6)	(71,9)	0,0	(571,9)	(137,1)	(2.138,7)
Niet door zakelijke zekerheid gedekte bankleningen en andere leningen	545,3	(566,1)	(51,7)	(2,2)	(4,4)	(507,8)	0,0
Handelsschulden en overige schulden	378,5	(378,5)	(378,5)				
Afgeleide financiële verplichtingen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Voor afdekking gebruikte renteswaps	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal per 31 december 2017	3.262,7	(3.864,2)	(502,1)	(2,2)	(576,4)	(644,8)	(2.138,7)

In 2017 gaf Elia Transmission een euro-obligatie van 10 jaar uit met een nominale waarde van € 250 miljoen.

Hieronder worden details van de gebruikte en ongebruikte reserviekredietfaciliteiten gegeven:

(in miljoen EUR)	Vervaldag	Beschikbaar bedrag	Gemiddelde interestvoet	Bedrag Gebruikt	Bedrag Niet gebruikt
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	110,0	Euribor + 0,30%	0,0	110,0
Bevestigde kredietfaciliteiten	08/07/2021	100,0	Euribor + 0,30%	0,0	100,0
EIB credit facility	14/11/2018	100,0	Euribor + 0,19%	0,0	100,0
Belgisch treasury bills programma	onbeperkt	350,0	Euribor + marge bij afsluiten overeenkomst	0,0	350,0
Voorschot op vaste termijn EGI	onbeperkt	2,5	Euribor + 0,75%	0,0	2,5
Totaal		1.102,5		0,0	1.102,5

Per 31 december 2017 had het Duitse segment ongebruikte faciliteiten voor een totaalbedrag van € 900 miljoen (€ 150 miljoen kasfaciliteit en € 750 miljoen doorlopende kredietfaciliteiten).

RENTERISICO

Het renterisico is het risico dat de reële waarde of toekomstige kasstromen van een financieel instrument zullen fluctueren als gevolg van veranderingen in de markttrentes. De risicoblootstelling van de Groep aan markttrentes heeft voornamelijk betrekking op de langlopende schulden van de Groep met variabele rentevoeten.

De Groep beheert haar renterisico met een evenwichtige portefeuille van leningen en financieringsverplichtingen met vaste en variabele rente. Om dit te beheren, zou de Groep renteswaps kunnen aangaan waarbij de Groep overeenkomt om op bepaalde intervallen het verschil tussen de vaste en de variabele rentebedragen, die berekend zijn op basis van een afgesproken theoretische hoofdsom, om te wisselen. Deze swaps worden gebruikt om de onderliggende schuldverplichtingen af te dekken. De Groep had per 31 december 2017 geen openstaande renteswaps.

De tabel (zie Toelichting 7.11) geeft de gemiddelde rente op de balansdatum aan.

GEVOELIGHEIDSANALYSE

Op korte en lange termijn zullen wijzigingen in rentetarieven geen invloed hebben op het geconsolideerde resultaat, daar de Groep functioneert in een regelgevend kader waarin de gevolgen van de fluctuaties van de financiële lasten via de tarieven worden gerecupereerd, behalve voor de elementen die rechtstreeks als niet-gerealiseerde resultaten worden opgenomen.

AFDEKKING

Alle afgeleide financiële instrumenten die de Groep aangaat, hebben betrekking op een onderliggende transactie of voorspelde blootstelling, afhankelijk van de verwachte impact op de resultatenrekening, en als aan de strikte criteria van IAS 39 is voldaan, beslist de Groep geval per geval of hedge accounting zal worden toegepast. De volgende paragrafen beschrijven de transacties waarbij hedge accounting wordt toegepast. Per 31 december 2017 heeft de Groep geen transacties die niet in aanmerking komen voor hedge accounting.

In overeenstemming met de regels van hedge accounting worden alle afgeleide financiële instrumenten aangemerkt als kasstroomafdekkingen en gewaardeerd tegen de reële waarde. Bijgevolg wordt het gedeelte van de winst of het verlies op het afgeleide financiële instrument dat beschouwd kan worden als een effectieve afdekking, rechtstreeks in het eigen vermogen opgenomen (afdekkingsreserves na belasting).

Per 31 december 2017 had de Groep slechts 2 kleinere openstaande wisselkoersswaps met een notioneel bedrag van € 0,3 miljoen. De netto reële waarde van deze swaps lag onder € 0,1 miljoen.

Per 31 december 2017 zijn er geen belangrijke financiële lasten opgenomen in de winst- en verliesrekening voortvloeiend uit ineffectiviteit van de kasstroomafdekkingen.

KAPITAALRISICOBEEHER

Het kapitaalstructuurbeheer van de Groep heeft tot doel de verhouding tussen vreemd en eigen vermogen voor de geregleerde activiteiten in overeenstemming met de vereisten van het regelgevend kader te houden (een derde eigen vermogen en twee derden vreemd vermogen). Dankzij deze aanpak kan de Groep de liquiditeit op elk moment verzekeren via flexibele toegang tot de kapitaalmarkten om strategische projecten te financieren en een aantrekkelijke vergoeding aan te bieden aan de aandeelhouders.

Het dividendbeleid van de Vennootschap bestaat erin de dividenduitkering te optimaliseren, zonder de capaciteit voor zelffinanciering van de vennootschap in het gedrang te brengen, om haar wettelijke opdracht te vervullen.

De Vennootschap biedt haar personeelsleden de mogelijkheid om in te schrijven op kapitaalverhogingen die uitsluitend aan hen zijn voorbehouden.

8.3. Voorwaardelijke verplichtingen en toezeggingen

LEASEOVEREENKOMSTEN WAARBIJ DE GROEP ALS LESSEE OPTREEDT

De Groep sloot overeenkomsten om doorgangsrechten te verkrijgen voor zowel ondergrondse als bovengrondse kabels. Deze rechten worden vaak verkregen in de vorm van vruchtgebruik of concessies. De algemene voorwaarden van deze contracten variëren naargelang de tegenpartij en het tijdstip waarop het contract werd aangegaan.

De Groep huurt ook motorvoertuigen, IT-materiaal en kantoorgebouwen. De huurovereenkomsten met betrekking tot auto's en IT-apparatuur hebben een gemiddelde duur van drie jaar. De huurcontracten voor gebouwen hebben een normale looptijd van negen jaar, met de mogelijkheid om de huur vervolgens te verlengen. Over de verlenging wordt beslist door de specifieke entiteit die als de lessee optreedt. Normale voorwaarden voor verlenging van leaseovereenkomsten zijn van toepassing.

Hieronder volgt een overzicht van de minimale leasebetalingen voor de toekomst in het kader van niet-opzeggbare operationele leasing:

(in miljoen EUR)	<1 jaar	1-5 jaar	>5 jaar
Gebbruiksrecht land *	0,5	1,9	7,7
Gebouwen	2,4	2,4	0,0
Voertuigen, IT materiaal & diversen	6,2	10,8	0,0
Stand per 31 december 2016	9,1	15,1	7,7
Gebbruiksrecht land	0,5	1,9	7,2
Gebouwen	2,4	0,6	0,0
Voertuigen, IT materiaal & diversen	7,3	10,9	0,0
Stand per 31 december 2017	10,2	13,4	7,2

* Verbintenissen in verband met grondgebruik werden niet vermeld in de jaarrekening van 2016. Deze verbintenissen werden pas in 2016 als operationele leaseverbintenissen beschouwd. De Groep heeft haar standpunt herzien in het kader van de lopende analyse van de boekhoudkundige verwerking van lease-overeenkomsten. De vermelde bedragen omvatten geen huurovereenkomsten van geringe waarde (d.w.z. met jaarlijkse betalingen van minder dan € 250) die geacht worden geen materiële invloed te hebben op deze bekendmaking.

De volgende lasten voor deze leasecontracten zijn opgenomen in de winst- en verliesrekening:

(in miljoen EUR)	2017	2016
Gebbruiksrecht land	1,7	1,7
Gebouwen	2,5	2,4
Voertuigen, IT materiaal & diversen	6,4	6,2
Totaal	10,6	10,3

LEASEOVEREENKOMSTEN WAARBIJ DE GROEP ALS LESSOR OPTREEDT

De Groep is leaseovereenkomsten voor handelseigendommen aangegaan voor bepaalde materiële vaste activa, voornamelijk bestaande uit de optimalisatie van het gebruik van de sites en hoogspanningsmasten.

De toekomstige minimale te ontvangen huurinkomsten worden als volgt samengevat:

(in miljoen EUR)	<1 jaar	1–5 jaar	>5 jaar
Telecom	13,1	9,8	13,1
Land & Gebouwen	0,6	0,5	0,0
Stand per 31 december 2016	13,6	10,3	13,1
Telecom	14,4	6,5	0,0
Land & Gebouwen	0,6	0,2	0,0
Stand per 31 december 2017	15,0	6,7	0,0

Volgende opbrengsten met betrekking tot deze leaseovereenkomsten werden opgenomen in de resultatenrekening:

(in miljoen EUR)	2017	2016
Telecom	14,3	13,0
Land & Gebouwen	0,6	0,6
Totaal	14,9	13,6

VOORWAARDELIJKE VERPLICHTINGEN HUURGELDEN – AANKOOPOPTIES EN BEPERKINGEN

De Groep heeft geen contracten met voorwaardelijke verplichtingen voor huurgelden en in de relevante leasecontracten werden geen aankoopopties overeengekomen. Bovendien, bevatten deze belangrijke leasecontracten geen escaleringsclausules of belangrijke beperkingen voor het gebruik van de betreffende activa.

TOEZEGGINGEN TOT AANKOOP VAN VASTE ACTIVA

Per 31 december 2017 is de Groep toezeggingen aangegaan tot aankoop van vaste activa ter waarde van € 1.004,88 miljoen voor de contracten voor de installatie van materiële vaste activa voor de verdere uitbouw van het net. Deze toezeggingen omvatten de toezeggingen van het Duitse segment voor een bedrag van € 435,8 miljoen (aandeel van 60% van Elia).

ANDERE VOORWAARDELIJKE VERPLICHTINGEN EN TOEZEGGINGEN

Per 31 december 2017 heeft de Groep een toezegging voor € 130,44 miljoen met betrekking tot aankoopcontracten voor algemene uitgaven en onderhouds- en herstellingskosten. Het bedrag omvat de toezeggingen van het Duitse segment voor een bedrag van € 21,9 miljoen (aandeel van 60% van Elia).

Elia System Operator heeft ook een garantie verstrekt aan haar joint venture Nemo Link Limited voor een bedrag van € 113,7 miljoen met betrekking tot de EPC-contracten zodat Nemo link Ltd de interconnector kan bouwen.

Na de goedkeuring van de Waalse overheid en de CREG heeft Elia op 22 juni 2015 een overeenkomst met Solar Chest gesloten voor de verkoop van Waalse groenestroomcertificaten voor een totaalbedrag van € 275 miljoen, waarvan € 221 miljoen werd gerealiseerd in 2015 en een totaalbedrag van € 48 miljoen werd gerealiseerd in 2016. De missie van Solar Chest is Waalse groenestroomcertificaten te kopen, houden en verkopen voor een respectievelijke periode van 5, 6 en 7 jaar. Aan het einde van elke periode (30 juni 2020, 30 juni 2021 en 30 juni 2022) worden potentiële onverkochte certificaten teruggekocht door Elia. De CREG heeft aan Elia bevestigd en gegarandeerd dat de kosten en uitgaven voor de terugkoop van onverkoopbare certificaten aan het einde van elke reserveringsperiode zullen worden goedgekeurd om volledig te worden gerecupereerd via de tarieven voor 'heffingen', met als gevolg dat de potentiële terugkoop door Elia geen invloed zal hebben op de financiële prestaties van de Vennootschap.

In september 2017 verkocht Elia 2,8 miljoen aan groenestroomcertificaten aan het Waalse Gewest (d.w.z. het Waals Agentschap voor Lucht en Klimaat) wat leidde tot een netto kasinstroom van € 176,2 miljoen. Dit vloeide voort uit het decreet van 29 juni 2017, dat een wijziging was van het decreet van 12 april 2011 inzake de organisatie van de regionale elektriciteitsmarkt en het decreet van 5 maart 2008 inzake de oprichting van de Waals Agentschap voor Lucht en Klimaat. De door Elia overgedragen groenestroomcertificaten kunnen door dit agentschap geleidelijk worden doorverkocht vanaf 2022, rekening houdend met de marktomstandigheden voor groenestroomcertificaten op dat moment. De wetgeving bepaalt ook dat de groenestroomcertificaten gedurende maximaal 9 jaar in het bezit moeten blijven van dit agentschap, na deze periode is Elia verplicht om onverkochte certificaten terug te kopen. Deze verbintenissen voor terugkoop hebben geen impact op de financiële prestaties van Elia, aangezien de kosten en uitgaven voor de terugkoop volledig moeten worden teruggevorderd door middel van de tarieven voor 'heffingen'.

8.4. Verbonden partijen

TRANSACTIES MET LEIDINGGEVEND MANAGEMENT

Het leidinggevend management omvat de leden van de Raad van Bestuur en het Directiecomité van Elia, dat bestaat uit de Chief Executive Officer, de Chief Financial Officer, de Chief Customers, Market & System Officer, de Chief Public Acceptance Officer, de Chief Assets Officer, de Chief Infrastructure Officer, de Chief Officer External Relations, en de Chief Human Resources & Internal Communication

De leden van de Raad van Bestuur zijn geen werknemers van de Groep. De vergoeding van hun mandaat wordt uitvoerig beschreven in de verklaring over deugdelijk bestuur in dit jaarverslag.

De leden van het Directiecomité van Elia hebben een werknemersstatuut en de elementen van hun vergoeding zijn hieronder uiteengezet. De leden van het Directiecomité ontvangen geen aandelenopties, speciale leningen of andere voorschotten van de Groep.

(in miljoen EUR)	2017	2016
Korte termijn personeelsbeloningen	2,6	2,4
Basisvergoedingen	1,8	1,6
Variabele vergoedingen	0,8	0,8
Vergoedingen na uitdiensttreding	0,4	0,4
Andere variabele vergoeding	0,7	0,6
Totale bruto vergoeding	3,7	3,4
Aantal personen (in eenheden)	8	7
Gemiddelde bruto vergoeding per persoon	0,5	0,5
Aantal aandelen (in eenheden)	20.005	22.039

Sommige leden van het Directiecomité bezitten ook aandelen in Elia System Operator – voor een overzicht verwijzen we naar de verklaring inzake Corporate Governance van dit jaarverslag.

Bovendien beoordeelde het Directiecomité van Elia ook of er transacties plaatsvonden met entiteiten waarin zij of leden van de Raad van Bestuur een invloed van betekenis uitoefenen (bv. posities als CEO, CFO, vicevoorzitter van het Directiecomité enz.).

Met sommige distributienetbeheerders vonden er belangrijke transacties plaats in 2017. Het totaalbedrag van de gerealiseerde verkooptransacties bedraagt € 54,1 miljoen. Het totaalbedrag van de uitgaven bedraagt € 3,3 miljoen. Per 31 december 2017 bedroegen de openstaande handelsvorderingen € 4,6 miljoen en was er een openstaand saldo handelsschulden van € 0,2 miljoen.

TRANSACTIES MET JOINT VENTURES EN GEASSOCIEERDE DEELNEMINGEN

Transacties tussen de Vennootschap en haar dochterondernemingen, die verbonden partijen zijn, werden geëlimineerd tijdens de consolidatie en worden bijgevolg niet opgenomen in deze toelichting.

In de boekjaren 2017 en 2016 waren er geen transacties met E-Offshore, Atlantic Grid Investment en Enervalis.

Transacties met joint ventures en geassocieerde deelnemingen worden niet geëlimineerd; details van de transacties met andere verbonden partijen worden hieronder weergegeven:

(in miljoen EUR)	2017	2016
Transacties met geassocieerde ondernemingen	23,2	27,8
Verkopen van goederen	33,3	34,6
Aankopen van goederen	(14,7)	(8,4)
Rente- en soortgelijke opbrengsten	4,6	1,6
Uitstaande balansposities tegenover geassocieerde ondernemingen	134,9	28,8
Langetermijnvorderingen	147,7	63,0
Handelsvorderingen	4,2	2,8
Handelsschulden	(11,7)	(29,7)
Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen kosten	(5,3)	(0,1)
Over te dragen kosten en verkregen opbrengsten	0,0	1,6

De verkoop van goederen bleef van jaar tot jaar relatief stabiel. De transacties betreffen voornamelijk werk uitgevoerd door EGI GmbH ten voordele van 50 Hertz, alsook opbrengsten gegenereerd met betrekking tot IGCC-export (d.w.z. International Grid Control Coordination) met 50Hertz.

De toename in verkoop van goederen kan worden verklaard door grotere hoeveelheden import met betrekking tot IGCC (d.w.z. International Grid Control Coordination) met 50Hertz.

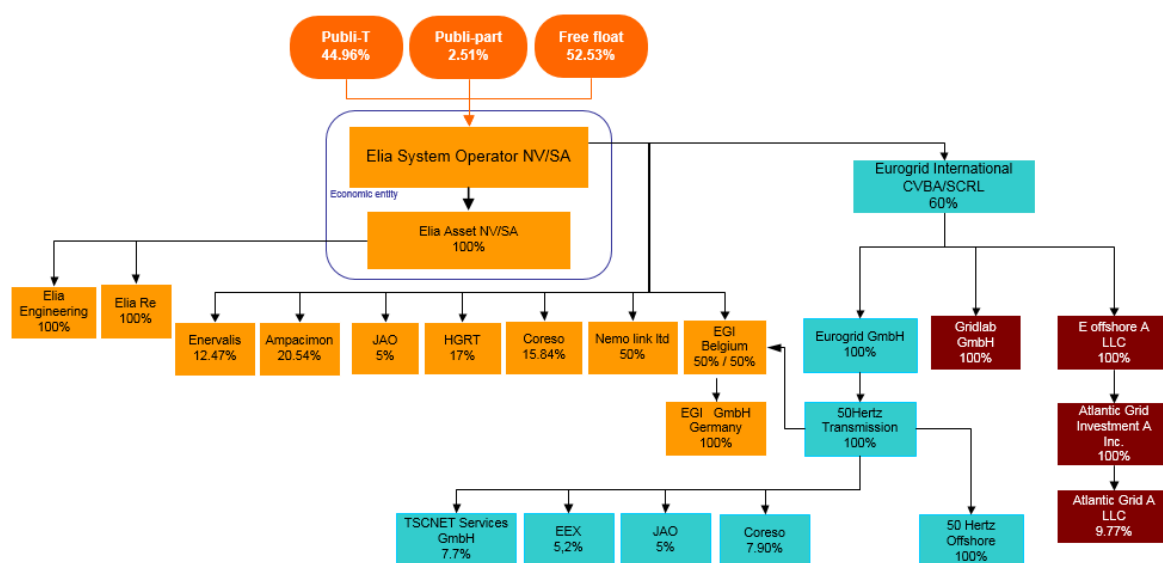
De afname in handelsschulden is toe te schrijven aan een afname in openstaande handelsschulden van EGI GmbH ten aanzien van 50Hertz.

We verwijzen ook naar Toelichting 8.3 waar vermeld werd welke garanties Elia System Operator heeft uitgegeven ten voordele van zijn joint venture Nemo Link Limited.

De sterke stijging van de langetermijnvorderingen is een resultaat van de financiering van 2017 in Nemo Link – zie Toelichting 7.4.

8.5. Dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen

OVERZICHT GROEPSSTRUCTUUR

DOCHTERONDERNEMINGEN

Elia System Operator NV heeft rechtstreeks en onrechtstreeks zeggenschap over de onderstaande dochterondernemingen.

Alle entiteiten voeren hun boekhouding in euro (met uitzondering van E-Offshore A LLC, Atlantic Grid Investment A Inc en Atlantic Grid A LLC, met een boekhouding in USD) en hebben dezelfde verslagdatum als Elia System Operator NV (met uitzondering van Eurogrid International CVBA).

Naam	Land van vestiging	Maatschappelijke zetel	Participatie %	
			2017	2016
Elia Asset NV	België	Keizerslaan 20, 1000 Brussel	99,99	99,99
Elia Engineering NV	België	Keizerslaan 20, 1000 Brussel	100,00	100,00
Elia Re NV	Luxemburg	Rue de Merl 65, 2146 Luxemburg	100,00	100,00
Elia Grid International NV	België	Keizerslaan 20, 1000 Brussel	80,00	80,00
Elia Grid International GmbH	Duitsland	Heidestraße 2a, 12435 Berlijn	80,00	80,00
Gezamenlijke overeenkomsten				
Eurogrid International CVBA	België	Keizerslaan 20, 1000 Brussel	60,00	60,00
Eurogrid GMBH	Duitsland	Heidestraße 2a, 12435 Berlijn	60,00	60,00
50Hertz Transmission GmbH	Duitsland	Heidestraße 2a, 12435 Berlijn	60,00	60,00
50Hertz Offshore GmbH	Duitsland	Heidestraße 2a, 12435 Berlijn	60,00	60,00
Gridlab GmbH	Duitsland	Mittelstraße 7, 12529 Schönefeld	60,00	60,00
E-Offshore A LLC	VS	874, Walker Road, Suite C, 19904 Dover, Delaware	60,00	60,00
Atlantic Grid Investment A Inc	VS	1209 Orange Street, 19801 Wilmington, Delaware	60,00	60,00
Nemo Link Ltd.	Verenigd	Strand 1-3 - Londen WC2N 5EH	50,00	50,00
Deelnemingen verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode				
H.G.R.T S.A.S.	Frankrijk	1 Terrasse Bellini, 92919 La Défense Cedex	17,00	17,00
Coreso NV	België	Kortenberglaan 71, 1000 Brussel	20,58	21,66
Ampacimon NV	België	Rue Jean Gruslin 9, B-4460 Grâce-Hollogne	20,54	19,64
Enervalis NV	België	Centrum-Zuid 1111, 3530 Houthalen-Helchteren	12,47	0,00
Overige participaties				
JAO SA	Luxemburg	2, Rue de Bitbourg, 1273 Luxembourg Hamm	8,00	8,00
Atlantic Grid A LLC	VS	4445, Willard Av, Suite 1050, 20815 Chevy Chase, Maryland	5,86	6,00
European Energy Exchange (EEX)	Duitsland	Augustusplatz 9, 04109 Leipzig	4,32	5,20
TSCNET Services GmbH	Duitsland	Dingolfinger Strasse 3, 81673 Munich	4,62	4,62

8.6. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen belangrijke gebeurtenissen na 31 december 2017 te melden.

8.7. Diversen

Gevolgen van de uitslag van het Verenigd Koninkrijk dat deze de Europese Unie verlaat

De Groep is gestart met een analyse van de mogelijke gevolgen van de Brexit voor zijn geconsolideerde jaarrekening.

Op dit ogenblik verwacht de Groep geen gevolgen voor de bouw van de Nemo Link interconnector. De toekomstige activiteiten die het resultaat zullen zijn van de interconnector Nemo worden mogelijk beïnvloed door het feit dat het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie verlaat, maar als gevolg van lopende maatregelen die zowel door de regering van het Verenigd Koninkrijk als door Europa worden genomen, kan het effect niet worden gekwantificeerd.

Behalve voor een potentiële invloed op de toekomstige activiteiten van de interconnector Nemo die niet kan worden gekwantificeerd, verwacht de Groep dat de invloed van de Brexit op de geconsolideerde jaarrekening heel beperkt is.

8.8. Diensten verleend door de commissarissen

De algemene vergadering van aandeelhouders heeft KPMG Bedrijfsrevisoren Burg. CVBA (vertegenwoordigd door Alexis Palm) en Ernst & Young Bedrijfsrevisoren BCVBA (vertegenwoordigd door Patrick Rottiers) aangesteld voor de audit van de geconsolideerde jaarrekening van Elia System Operator nv en de audit van de statutaire jaarrekening van Elia System Operator nv, Elia Asset nv en Elia Engineering nv.

De volgende tabel vermeldt de honoraria van het college van commissarissen en van hun verbonden ondernemingen met betrekking tot de verleende diensten voor het boekjaar 2017:

in EUR	België	Andere kantoren behorend tot het netwerk	Totaal
Statutaire audit	179.958	319.450	499.408
Audit gerelateerd	110.355	171.296	281.651
Winstbelastingen	55.706	4.302	60.008
Indirecte belastingen	20.277	-	20.277
Overig advies	30.000	14.696	44.696
Totaal	396.296	509.744	906.040

9. REGELGEVEND KADER EN TARIEVEN

9.1 Regelgevend kader in België

9.1.1 Federale wetgeving

De Elektriciteitswet vormt de algemene basis van het regelgevende kader en bevat de belangrijkste principes die van toepassing zijn op de activiteiten van Elia als beheerder van het transmissienet voor elektriciteit in België.

Deze wet werd grondig gewijzigd op 8 januari 2012 door de omzetting op federaal niveau van het derde pakket van Europese richtlijnen. De nieuwe Elektriciteitswet die eruit voortvloeit:

- verscherpt de ontvlechting van de transmissieactiviteiten;
- bepaalt meer in detail de regels met betrekking tot het beheer van en de toegang tot het transmissienet;
- herdefinieert de wettelijke opdracht van de transmissienetbeheerder, en breidt ze meer bepaald uit tot de offshore gebieden die binnen het rechtsgebied van België vallen; en
- verruimt de bevoegdheden van de regelgevende instantie, in het bijzonder voor het opstellen van methodes voor het bepalen van de transmissietarieven.

Verscheidene koninklijke besluiten en in het bijzonder het koninklijk besluit inzake het federaal technisch reglement verduidelijken het regelgevend kader dat toepasselijk is voor het beheer van het transmissienet. De beslissingen van de CREG (Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas) vullen deze bepalingen aan, wat resulteert in het regelgevende kader waarbinnen Elia zijn activiteiten uitoefent op federaal niveau.

9.1.2 Gewestelijke wetgeving

De drie Belgische gewesten zijn op hun respectieve grondgebieden verantwoordelijk voor de lokale transmissie van elektriciteit op netten met een spanning gelijk aan of lager dan 70 kV. De gewestelijke regulatoren hebben bevoegdheid over het niet-tarifaire luik van de reglementering voor het lokale transmissienet; de bepaling en de controle van de tarieven vallen onder de bevoegdheid van de federale overheid.

Het Vlaamse Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waalse Gewest hebben ook de bepalingen van het derde Europese pakket die hen aanbelangen in hun regelgeving omgezet. De gewestdecreten werden aangevuld met verscheidene andere voorschriften over openbare dienstverplichtingen, hernieuwbare energie en toelatingsprocedures voor leveranciers.

9.1.3 Regelgevende instanties

Zoals de EU-wetgeving het vereist, wordt de Belgische elektriciteitsmarkt door onafhankelijke regulatoren bewaakt en gecontroleerd.

FEDERALE REGULATOR

De CREG is de federale regelgevende instantie en zijn bevoegdheden ten aanzien van Elia zijn onder andere:

- het goedkeuren van de standaardvoorwaarden van de drie hoofdcontracten die door de Vennootschap op federaal niveau worden gebruikt: het verbindingscontract, het toegangscontract en het ARP-contract;
- het goedkeuren van het systeem voor capaciteitstoeiwijzing aan de grenzen tussen België en zijn buurlanden;
- het goedkeuren van de benoeming van de onafhankelijke leden van de Raad van Bestuur;
- het bepalen van de tariefmethodologie die de netbeheerder moet naleven bij de berekening van de verschillende tarieven die op de netgebruikers worden toegepast;
- het afleveren van een certificaat om zeker te zijn dat de netbeheerder wel degelijk de eigenaar is van de infrastructuur die hij beheert en voldoet aan de voorschriften inzake onafhankelijkheid ten opzichte van producenten en leveranciers.

GEWESTELIJKE REGULATOREN

De exploitatie van elektriciteitsnetten met een spanning gelijk aan of lager dan 70 kV valt onder de bevoegdheid van de respectieve gewestelijke regulatoren. Elk van hen kan van om het even welke beheerder (met inbegrip van Elia wanneer deze dergelijke spanningsnetten exploiteert) eisen om alle specifieke bepalingen van de gewestelijke voorschriften inzake elektriciteit na te leven, op straffe van administratieve boetes of andere sancties. De gewestelijke regulatoren hebben echter geen bevoegdheid over de bepaling van de elektriciteitstransmissietarieven. De tariefbepaling voor de elektriciteitsnetten die een transmissiefunctie hebben is uitsluitend een bevoegdheid van de CREG.

9.1.4 Tariefbepaling

TARIEFREGELGEVING

Op 18 december 2014 werd door de CREG een besluit aangenomen tot vaststelling van de methoden voor het berekenen en vastleggen van de tariefvoorwaarden voor de gebruikers van het elektriciteitsnet met een transmissiefunctie. Elia heeft deze methodologie gebruikt om haar tariefvoorstel 2016-2019 op 30 juni 2015 voor te stellen. Dit tariefvoorstel, aangepast aan de besprekingen tussen Elia en de CREG in de loop van het 2e semester van 2015, werd op 3 december 2015 goedgekeurd door de regulator.

TARIEFREGLEMENTERING VAN TOEPASSING IN BELGIË

Het grootste deel van de inkomsten van Elia als beheerder van netten met een transmissiefunctie (het transmissienet en de lokale en gewestelijke transmissienetten in België) is afkomstig van de geregleerde tarieven die Elia aanrekenen voor het gebruik van deze netten (tariefinkomsten) en die op voorhand door de CREG worden goedgekeurd. Op 1 januari 2008 trad een geregleerd tariefmechanisme in werking, waarbij de goedgekeurde tarieven gelden voor periodes van vier jaar, behoudens uitzonderlijke omstandigheden. Het jaar 2017 was dus het tweede jaar van de derde vierjarige regulatoire periode.

Het tariefmechanisme is gebaseerd op de boekhouding volgens de Belgische boekhoudkundige regels (Be GAAP). De tarieven worden vastgesteld op basis van gebudgetteerde kosten, verminderd met een aantal niet-tarifaire opbrengsten. Deze kosten worden vervolgens gedeeld zowel op basis van een raming van de elektriciteitsvolumes die van het net worden afgenomen en van het ter beschikking gestelde vermogen als, voor sommige kosten, op basis van de geraamde volumes van in het net geïnjecteerde elektriciteit, overeenkomstig de bepalingen van de tariefmethodologie die door de CREG is opgesteld.

De in aanmerking genomen kosten omvatten de geraamde waarde van de toegestane billijke vergoeding van het geïnvesteerde kapitaal, een schatting van de aan Elia toegekende bedragen uit hoofde van prestatiegebonden incentives en de prognoses voor diverse kostencategorieën. Deze kosten zijn onderverdeeld in drie groepen: de beheersbare kosten, waarvoor efficiëntiewinsten of - verliezen evenredig verdeeld worden tussen Elia (stijging of daling van de toegelaten winst) en de netgebruikers (stijging of daling van de toekomstige tarieven); de niet-beheersbare kosten, die Elia niet kan beïnvloeden en waarvoor afwijkingen ten opzichte van het budget volledig worden toegerekend aan de totale opbrengsten van de toekomstige regulatoire periode; de beïnvloedbare kosten, waarvoor een gemengde regel geldt.

BILLIJKE VERGOEDING

De billijke vergoeding is het rendement op het kapitaal dat in het net werd geïnvesteerd. Ze is gebaseerd op de gemiddelde jaarlijkse waarde van het geregleerd actief (Regulated Asset Base - RAB), die jaarlijks wordt berekend, rekening houdend met nieuwe investeringen, desinvesteringen, afschrijvingen en variatie van de behoeften aan bedrijfskapitaal.

In deze context wordt de billijke vergoeding berekend volgens een formule die een verschillend rendement toekent aan het eigen vermogen dat 33 % vertegenwoordigt van de RAB (deel A) en aan het eigen vermogen dat deze verhouding overschrijdt (deel B). Deze formule is als volgt:

Billijke vergoeding = A + B met:

- A: $[33\% \times \text{gemiddelde RAB in jaar } n \times ((\text{OLO } n) + (\beta \times \text{risicopremie})) \times \text{illiquiditeitspremie}]$ plus
- B: $[(S - 33\%) \times \text{gemiddelde RAB} \times (\text{OLO } n + 70 \text{ basispunten})]$ waarbij:
- OLO n = de rentevoet van Belgische lineaire obligaties op 10 jaar, voor het betrokken jaar;
- S = geconsolideerd eigen vermogen/RAB, volgens de Belgische boekhoudnormen (BE GAAP);
- Beta (β) = moet worden berekend op basis van de dagprijzen van het aandeel Elia, vergeleken met de index BEL 20, over een periode van drie jaar – de waarde van het product van de parameter β en de risicopremie kan niet lager zijn dan 0,53;
- de risicopremie is vastgelegd op 3,5 %;
- de illiquiditeitspremie is vastgelegd op 1,10.

DEEL A

Het vergoedingspercentage (in %) zoals vastgesteld door de CREG voor het jaar 'n' is gelijk aan de som van de risicoloze rentevoet, dit wil zeggen de gemiddelde rente voor het jaar n van Belgische lineaire obligaties op 10 jaar, en een premie voor het risico van de aandelenmarkt, gewogen door de toepasselijke β factor.

De referentieverhouding van 33 % wordt toegepast op de gemiddelde waarde van het geregleerd actief (RAB) van Elia om het referentievermogen van Elia te berekenen.

Door de opgelegde referentieverhouding stimuleert de CREG een verhouding tussen het eigen vermogen en het geregleerd actief die zo dicht mogelijk bij 33 % ligt. Bijgevolg wordt deel B (dat van toepassing is op het deel van het referentievermogen dat 33 % van het geregleerd actief overschrijdt) vergoed tegen een lager tarief.

DEEL B

Indien de effectieve verhouding van het eigen vermogen van Elia hoger is dan de referentieverhouding, dan wordt het surplus vergoed tegen een percentage dat op de volgende manier wordt berekend: $[(\text{OLO } n + 70 \text{ basispunten})]$.

Bovendien kan de regulator, in overeenstemming met de elektriciteitswet, hogere rendementen vaststellen voor het geïnvesteerde kapitaal om projecten van nationaal of Europees belang te financieren (zie verder 'Andere incentives')

Niet-beheersbare elementen

Deze categorie van kosten en opbrengsten waarover Elia geen directe controle heeft, is niet onderworpen aan incentivemechanismen door de CREG en wordt volledig bestemd voor de berekening van de inkomsten die door de tarieven moeten worden gedekt. De tarieven worden vastgesteld op basis van de geraamde waarde van deze kosten en het verschil met de werkelijke waarden wordt ex post bestemd voor de berekening van de tarieven voor de volgende periode.

De belangrijkste niet-beheersbare kosten zijn afschrijvingen van onroerende goederen, nevendiensten (met uitzondering van kosten in verband met de reservering van nevendiensten, behalve 'black start', die als 'beïnvloedbare kosten' worden beschouwd), kosten in verband met door een overheidsinstantie opgelegde verplaatsingen van lijnen en belastingen. Ook financiële lasten waarvoor het embedded-debt principe van toepassing is zijn niet-beheersbaar. Bijgevolg zijn alle werkelijke en redelijke financieringskosten in verband met schuldfinanciering inbegrepen in de tarieven.

Sommige inkomsten zijn niet-beheersbaar, zoals bijvoorbeeld inkomsten uit grensoverschrijdende congestie of financiële inkomsten.

Beheersbare elementen

De kosten en opbrengsten waarover Elia directe controle heeft zijn onderworpen aan een incentivemechanisme, wat inhoudt dat Elia wordt aangezet om deze kosten te verminderen en deze opbrengsten te verhogen. Zo worden de inspanningen voor efficiëntie (en omgekeerd ook de inefficiënties) die Elia realiseert voor de helft verdeeld over de winst van Elia en de toekomstige tarieven.

Beïnvloedbare kosten

De kosten in verband met de reservering van ondersteunde diensten, behalve 'black start', worden beschouwd als 'beïnvloedbare kosten', d.w.z. dat de winst van Elia gedeeltelijk (ten belope van 15 %) wordt beïnvloed door de stijging of de vermindering van deze kosten, binnen bepaalde grenzen (-2 miljoen en +6 miljoen euro vóór belasting)

Andere incentives

- *Marktintegratie*: deze incentive bestaat uit drie luiken: (i) verbetering van de importcapaciteit van België en (ii) stijging van de sociale welvaart door de regionale marktkoppeling. Deze twee componenten hebben een uitsluitend positief effect op het nettoresultaat, met een respectief maximum van 6 miljoen en 11 miljoen euro (vóór belasting). (iii) De winsten (dividenden en vermogenswinsten) die voortvloeien uit de financiële participatie van Elia in bepaalde ondernemingen en die bijdragen aan de marktintegratie (CASC, CORESO, HGRT, APX-ENDEX) worden verdeeld over Elia (60 %) en de toekomstige tarieven (40 %);
- *Investeringsprogramma*: deze incentive beoogt drie doelstellingen; (i) de verantwoording ex ante en ex post door Elia van de uitgaven voor elke investering (deze doelstelling draagt met een maximum van 2,5 miljoen euro bij aan de winst vóór belasting) (ii) de naleving van de geplande data voor de indienststelling van de projecten Stevin, Brabo, Alegro en van de 4e dwarsregeltransformator (1 miljoen euro vóór belasting per project dat tijdig in dienst wordt gesteld). (iii) de uitvoering van een lijst van geselecteerde strategische projecten, vooral investeringen ter versterking van de Europese integratie ('mark-up incentive'). De mark-up wordt berekend als percentage op het totale werkelijk bestede bedrag waarbij de investeringsbedragen zijn geplafonneerd per jaar en per project en de incentive wordt berekend op basis van het werkelijk geïnvesteerde bedrag. De mark-up wordt toegepast op het volledige percentage wanneer het percentage van OLO lager dan of gelijk is aan 0,5 %. Deze wordt verminderd als het percentage van OLO hoger is dan 0,5 % en daalt tot 0 voor een percentage van OLO dat gelijk is aan of hoger is dan 2,16 %. Er dient te worden opgemerkt dat 10 % van de voor elk project verkregen mark-up moet worden terugbetaald indien het project niet binnen de gestelde termijn is voltooid of indien het project na de inbedrijfstelling niet voldoende beschikbaar is.
- *Netbeschikbaarheid*: Elia geniet van een incentive berekend in functie van de AIT (Average Interruption Time), gemeten op jaarbasis. Het toegekende bedrag is beperkt tot 2 miljoen euro (vóór belasting);
- *Innovatie*: De incentive wordt berekend in functie van het bedrag van de gemaakte kosten voor het verkrijgen van innovatiesubsidies, met een maximumbedrag dat overeenkomt met 50 % van het subsidiebedrag of met 1 miljoen euro (vóór belasting);
- *Discretionaire incentive*: de CREG bepaalt elk jaar de doelstellingen die Elia moet bereiken in het kader van deze incentive. Deze hebben voornamelijk betrekking op de uitvoering van projecten en mechanismen om het evenwicht tussen vraag en aanbod op de elektriciteitsmarkt te bewaren. Deze incentive draagt bij aan de winst voor een maximum van 2 miljoen euro (vóór belasting).

Afrekeningsmechanisme: afwijkingen van gebudgetteerde waarden

De werkelijke volumes vervoerde elektriciteit kunnen verschillen van de voorspelde volumes. Als de vervoerde volumes hoger (of lager) zijn dan de voorspelde, wordt de afwijking van de gebudgetteerde waarde geboekt op een overlopende rekening tijdens het jaar waarin ze zich voordoet en creëert ze een 'regulatoire schuld' (of 'regulatoire opbrengst') waarmee rekening zal worden gehouden tijdens de berekening van de tarieven van de volgende periode. Hetzelfde mechanisme is van toepassing op de niet-beheersbare elementen.

Allocatie van kosten en opbrengsten tussen gereguleerde en niet-gereguleerde activiteiten

De tariefmethodologie voor 2016-2019 bevat een mechanisme voor de ontwikkeling van nieuwe activiteiten door Elia buiten het toepassingsgebied van de regulering in België en waarvan de kosten niet worden gedekt door de nettarieven in België. De methodologie voert een mechanisme in om te verzekeren dat de impact van financiële deelnemingen van Elia in andere vennootschappen die door de CREG niet worden beschouwd als deel van de RAB (zoals deelnemingen in gereguleerde of niet-gereguleerde activiteiten buiten België, zoals de deelneming in 50Hertz of EGI) neutraal is voor de Belgische netgebruikers.

9.2 Regelgevend kader in Duitsland

9.2.1 Toepasselijke wettelijke bepalingen

Het Duitse regelgevend kader is verdeeld over diverse wetgevingsstukken. De kernwet is de Duitse wet inzake energievoorziening (Energiewirtschaftsgesetz – EnWG), die het algemene wettelijke kader definieert voor de gas- en elektriciteitsvoorziening in Duitsland. De EnWG wordt ondersteund door een aantal wetten, verordeningen en regulerende besluiten, die gedetailleerde bepalingen verstrekken over het huidige stelsel van incentiverende regelgeving, boekhoudmethoden en toegangscontracten voor het net, met inbegrip van:

- de Verordening inzake de tarieven van het elektriciteitsnet (Verordnung über die Entgelte für den Zugang zu Elektrizitätsversorgungsnetzen (Stromnetzentgeltverordnung – StromNEV)), die onder andere beginselen en methoden vaststelt voor de berekening van de netwerktarieven en verdere verplichtingen van de systeembeheerders;
- De verordening inzake toegang tot het elektriciteitsnet (Verordnung über den Zugang zu Elektrizitätsversorgungsnetzen of de Stromnetzzugangsverordnung – StromNZV), die onder meer verdere bijzonderheden specificceert over de toegang tot de transmissienetten (en andere soorten netten) door vaststelling van het vereffeningssysteem (Bilanzkreissystem), planning van elektriciteitsbevoorrading, regelingsenergie en andere algemene verplichtingen, bijv. congestiebeheer (Engpaßmanagement), publicatieverplichtingen, metering, minimumeisen voor verschillende soorten contracten en de verplichting van bepaalde netbeheerders om het Bilanzkreissystem voor de hernieuwbare energiebronnen te beheren;
- De verordening inzake incentiverende regelgeving (Verordnung über die Anreizregulierung der Energieversorgungsnetze of de Anreizregulierungsverordnung – ARegV), die de basisvoorschriften beschrijft voor de incentiverende regulering van TNB's en andere netbeheerders (zoals hierna meer in detail beschreven). Ook worden hier algemene richtlijnen gegeven voor productiviteitsbenchmarking, welke kosten daarbij in aanmerking worden genomen, welke methode gebruikt kan worden om de inefficiëntie te bepalen en hoe dit vertaald kan worden naar jaarlijkse doelstellingen voor productiviteitsgroei.

9.2.2 Regelgevende instanties in Duitsland

De regelgevende instanties voor de energiesector in Duitsland zijn het Bundesnetzagentur (BNetzA) in Bonn (voor netten waarop 100.000 en meer netgebruikers rechtstreeks of onrechtstreeks aangesloten zijn) en de specifieke regelgevende instanties in de respectieve deelstaten (voor netten waarop minder dan 100.000 netgebruikers rechtstreeks of onrechtstreeks aangesloten zijn). De regelgevende instanties zijn onder andere belast met de niet-discriminerende toegang tot het net voor derde partijen en het toezicht op de tarieven die de netbeheerders toepassen voor het gebruik van het net. 50Hertz Transmission en 50Hertz Offshore zijn onderworpen aan de bevoegdheid van het BNetzA.

9.2.3 Tarieven in Duitsland

Het huidige mechanisme voor de tariefregelgeving in Duitsland is vastgelegd in de ARegV-verordening. Krachtens de ARegV-verordening worden de nettarieven vastgesteld om een vooraf bepaalde inkomstenlimiet, zoals vastgesteld door het BNetzA, te genereren voor elke TNB en voor elke regulatoire periode. De inkomstenlimiet is voornamelijk gebaseerd op de kosten van een basisjaar en wordt vastgelegd voor de volledige regulatoire periode, behalve wanneer de limiet wordt aangepast om rekening te houden met specifieke gevallen die in de ARegV zijn bepaald. Het is de netbeheerders niet toegestaan om hun individueel bepaalde inkomstenlimiet te overschrijden. Elke regulatoire periode duurt vijf jaar, de tweede regulatoire periode begon op 1 januari 2014 en zal eindigen op 31 december 2018. Tarieven zijn algemeen en niet onderworpen aan onderhandeling met klanten. Individuele tarieven worden slechts aan bepaalde klanten toegestaan (in bepaalde vaste omstandigheden die in de toepasselijke wetten worden vermeld) in overeenstemming met § 19 StromNEV (bijvoorbeeld bij alleengebruik van netactiva). Het BNetzA moet deze individuele tarieven goedkeuren.

Voor de inkomstenlimiet worden de kosten die een netbeheerder maakt in twee categorieën ingedeeld:

- Permanente niet-beïnvloedbare kosten (PNBK): deze kosten zijn voor 100 % geïntegreerd in de 'inkomstenlimiet' en zijn dus volledig gedekt door de nettarieven, weliswaar doorgaans met een vertraging van twee jaar. De PNBK omvatten het rendement op het eigen vermogen, de bedrijfsbelasting, de financieringskosten, afschrijvingen en operationele kosten (op dit moment vastgelegd op 0,8% van de geactiveerde investeringskosten van de respectieve onshore investeringen) voor wat de investeringsmaatregelen worden genoemd. De financieringskosten met betrekking tot de investeringsmaatregelen zijn op dit moment begrensd tot de effectieve financieringskosten of tot de financieringskosten berekend in overeenstemming met een gepubliceerde richtlijn van het BNetzA, indien dat bedrag lager is. Sinds 2012 worden de kosten in verband met deze investeringsmaatregelen gebaseerd op ramingen. De verschillen tussen de ramingen en de effectieve waarden worden weerspiegeld in de regulatoire rekening. Bovendien omvatten de PNBK de kosten voor de ondersteunende diensten, de netverliezen, de inschakelingskosten, de Europese initiatieven en de opbrengsten van de veilingen. Deze kosten en opbrengsten zijn opgenomen in de inkomstenlimiet op basis van een procedureel reguleringsmechanisme van het federaal agentschap voor netwerken conform Artikel 11(2) ARegV (FSV). Het reguleringsproces met betrekking tot ondersteunende diensten en kosten voor netwerkverliezen geeft de systeembeheerder een stimulans om de geplande kosten via een bonus- en boetemechanismen te overtreffen. Sinds de herziening van de ARegV in 2016 worden ook de kosten voor de beperking van hernieuwbare energiebronnen om netcongestie tegen te gaan, gebaseerd op ramingen. Bovendien kunnen ook kosten die voortvloeien uit Europese projecten van gemeenschappelijk belang (Projects of Common Interest – PCI) waarvoor tot een kostenbijdrage van Duitsland is beslist, worden opgenomen als PNBK, zij het met een vertraging van twee jaar;

- Tijdelijke niet-beïnvloedbare kosten (TNBK) en beïnvloedbare kosten (BK): deze kosten omvatten het rendement op eigen vermogen, de afschrijvingen, de financieringskosten, de bedrijfsbelasting en andere operationele kosten en zijn onderworpen aan een incentivemechanisme dat is vastgelegd door het BNetzA en dat een efficiëntiefactor (alleen van toepassing op BK), een productiviteitswinstfactor en een inflatiefactor (van toepassing op TNBK en BK) over een periode van vijf jaar omvat. Bovendien voorziet het huidige incentivemechanisme in de toepassing van een kwaliteitsfactor, maar de criteria en het implementatiemechanisme voor een dergelijke factor voor transmissienetbeheerders moeten nog door het BNetzA worden beschreven. De verschillende factoren die zijn gedefinieerd, geven de transmissienetbeheerder een doelstelling op middellange termijn om inefficiënt geachte kosten te vermijden. Wat de financieringskosten betreft, moeten de toegestane financieringskosten (die verbonden zijn aan de beïnvloedbare kosten) bewezen vermarktbaar zijn;

Wat het rendement op eigen vermogen betreft, bevatten de relevante wet- en regelgeving bepalingen met betrekking tot het toegestane rendement op eigen vermogen, dat in de TNBK/BK is opgenomen voor activa die tot de regulatoire activabasis behoren en de PNBK voor activa die in investeringsbudgetten zijn goedgekeurd. Voor de tweede regulatoire periode (2014-2018) is het rendement op eigen vermogen vastgesteld op 7,14 % voor investeringen uitgevoerd vóór 2006 en 9,05 % voor investeringen uitgevoerd vanaf 2006, gebaseerd op 40 % van de totale waarde van de activa die worden beschouwd als 'met eigen vermogen gefinancierd', terwijl de rest wordt behandeld als 'quasi-schuld'. In 2016 legde het BNetzA het rendement op eigen vermogen vast voor de derde regulatoire periode (2019-2023); in vergelijking met de tweede regulatoire periode werden de waarden sterk verminderd, tot 5,12 % voor investeringen uitgevoerd vóór 2006 en 6,91 % voor investeringen uitgevoerd sinds 2016. Het rendement op het eigen vermogen wordt berekend vóór vennootschapsbelasting, maar na bedrijfsbelasting;

Afzonderlijk van de inkomstenlimiet wordt 50Hertz gecompenseerd voor gemaakte kosten in verband met haar verplichtingen inzake hernieuwbare energie, met inbegrip van EEG- en WKK-/KWKG-verplichtingen, offshore verplichtingen ... Hiervoor zijn meerdere toeslagen ingevoerd die onderworpen zijn aan specifieke reguleringsmechanismen gericht op een evenwichtige behandeling van kosten en opbrengsten.

WIJZIGINGEN IN DE TARIEFREGELGEVING

In 2016 trad een herziening van de ARegV in werking die verschillende relevante wijzigingen doorvoerde, met name inzake de regelgeving voor distributienetbeheerders. Ook TSB's worden echter beïnvloed aangezien de ARegV-herziening een aantal PNBK-aspecten wijzigt, zoals de methode voor het bepalen van vervangingsonderdelen in nieuwe investeringsmaatregelen (voor reeds goedgekeurde en toegepaste investeringsmaatregelen is het behoud van de bestaande situatie gepland), de inachtneming van kosten als gevolg van de beperking van hernieuwbare energiebronnen op basis van geraamde waarden en de inachtneming van PCI-kosten. Bovendien onderbouwt de ARegV-herziening de methodologieën die kunnen worden toegepast voor het meten van de individuele efficiëntie van de vier Duitse TSB's, waarbij alleen een internationale benchmark of een relatieve referentietanalyse voor dit doel wordt toegestaan.

Per 31 december 2017 had 50Hertz de goedkeuring verkregen voor 86 van de 123 aanvragen voor actieve investeringsmaatregelen die sinds 2008 zijn ingediend.

Op basis van het totale aangevraagde investeringsbudget van 13 bn. € bedroeg het goedgekeurde investeringsbudget op dezelfde datum 8,7 bn. €.

TARIEVEN

De nettoegangstarieven werden berekend op basis van de betreffende inkomstenlimieten en werden op 29 september 2017 gepubliceerd voor het jaar 2018. In vergelijking met 2017 zijn ze gemiddeld 11 % afgenomen. 50Hertz is actief en succesvol doorgeslagen met zijn netuitbreidingsprojecten. Door de ingebruikname van nieuwe lijnen was het mogelijk om de kosten voor de doorzending en voor de inperking van duurzame energie te verlagen en daarmee de nog steeds hoge kosten voor de netuitbreiding te compenseren, wat deze daling van de tarieven toeliet.

In de afgelopen jaren hebben de tarieven voor nettoegang van de vier Duitse TSB's zich anders ontwikkeld, vooral onder invloed van de verschillende hoeveelheden hernieuwbare energie die in de controlegebieden zijn geïnstalleerd, wat heeft geleid tot aanzienlijk hogere tarieven in de controlegebieden met grotere hoeveelheden hernieuwbare energie. In juli 2017 ging de Wet inzake modernisering van nettarieven ("Netzentgeltmodernisierungsgesetz" – NEMoG) van kracht. De NEMoG voorziet vanaf 2019 de stapsgewijze harmonisatie van de tarieven voor nettoegang van de vier Duitse TSB's die zal leiden tot uniforme transmissietarieven in 2023. Bovendien schaft de NEMoG zogenaamde vermeden nettarieven (vNNE) voor vluchtige opwekking van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen en een nieuwe regeling voor offshore-netwerkaansluitingen af, waardoor de daarmee gepaard gaande kosten worden verlegd van de tarieven naar een toeslag.

Verslag van het College van commissarissen aan de algemene vergadering van Elia System Operator NV over de geconsolideerde jaarrekening voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2017

In het kader van de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening van Elia System Operator NV (de "Vennootschap") en zijn dochterondernemingen (samen de "Groep"), leggen wij u ons commissarisverslag voor. Dit bevat ons verslag over de controle van de geconsolideerde jaarrekening voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2017, alsook het verslag betreffende de overige door wet-, regelgeving en normen gestelde eisen. Deze verslagen zijn één en ondeelbaar.

Wij werden benoemd in onze hoedanigheid van commissaris door de algemene vergadering van 16 mei 2017, overeenkomstig het voorstel van het bestuursorgaan uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordracht van de ondernemingsraad. Ons mandaat loopt af op de datum van de algemene vergadering die beraadslaagt over de jaarrekening afgesloten op 31 december 2019. Wij hebben de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening van de Groep uitgevoerd gedurende 17 opeenvolgende boekjaren voor KPMG Bedrijfsrevisoren BCVBA en 16 opeenvolgende boekjaren voor Ernst & Young Bedrijfsrevisoren BCVBA.

Verslag over de controle van de geconsolideerde jaarrekening

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de wettelijke controle uitgevoerd van de geconsolideerde jaarrekening van de Groep over het boekjaar afgesloten op 31 december 2017 opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften. Deze geconsolideerde jaarrekening omvat de geconsolideerde balans op 31 december 2017, alsook de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerd overzicht van mutaties in het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht over het boekjaar afgesloten op die datum evenals de toelichtingen bij de geconsolideerde jaarrekening bestaande uit een overzicht van de belangrijkste gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige informatieverschaffing. Het totaal van de geconsolideerde balans bedraagt EUR 6.596,5 miljoen en de geconsolideerde winst- en verliesrekening sluit af met een winst van het boekjaar van EUR 229,1 miljoen.

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en de financiële toestand van de Groep op 31 december 2017, alsook van zijn geconsolideerde resultaten en van zijn geconsolideerde kasstromen over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in

België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

Basis voor ons oordeel zonder voorbehoud

We hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met de International Standards on Auditing ("ISA's"). Onze verantwoordelijkheden uit hoofde van die standaarden zijn nader beschreven in het gedeelte "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening" van ons verslag.

Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid.

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de Vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Kernpunten van de controle

Kernpunten van onze controle betreffen die aangelegenheden die naar ons professioneel oordeel het meest significant waren bij de controle van de geconsolideerde jaarrekening van de huidige verslagperiode. Deze aangelegenheden zijn behandeld in de context van onze controle van de geconsolideerde jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons

oordeel hierover, en wij verschaffen geen afzonderlijk oordeel over deze aangelegenheden

Berekening van het netto resultaat

Beschrijving

Zoals beschreven in toelichtingen 7.16 'Over te dragen opbrengsten en toe te rekenen kosten', 9.1.4 'Tariefbepaling' en 9.2.3 'Tarieven in Duitsland' van de Geconsolideerde Jaarrekening, wordt het netto resultaat van het Belgische en het Duitse segment bepaald door toepassing van berekeningsmethodes zoals opgelegd door de Belgische regulator, de Commissie voor de Regulering van de Electriciteit en het Gas (de "CREG") and de Duitse regulator, de Bundesnetzagentur (the "BNetzA") (samen de "Tariefmechanismes").

Deze tariefmechanismes zijn gebaseerd op berekeningsmethodes die complex zijn en die het gebruik vereisen van parameters (gemiddelde interest op overheidsobligaties, de Beta van Elia's aandeel, rendement op eigen vermogen,...), boekhoudgegevens van de gereguleerde activiteiten (het gereguleerd actief ('RAB'), het gereguleerd eigen vermogen, investeringen en verkregen subsidies) en externe operationele gegevens (zoals import capaciteit per uur, consumenten- en producenten overschotten).

Beide Tariefmechanismes maken een onderscheid tussen kosten en opbrengsten op basis van de controle dat de Groep heeft over deze kosten en opbrengsten in elk van de segmenten. De afwijkingen in gereguleerde kosten en opbrengsten gekwalificeerd als niet-beheersbare elementen worden volledig geïncorporeerd in toekomstige tarieven. De elementen gekwalificeerd als beheersbaar zijn deze waarover de Groep controle heeft, en waarbij afwijkingen (gedeeltelijk) ten laste of ten bate komt van de aandeelhouders.

Daarom zijn de berekeningsmethodes van het netto resultaat van de Groep complex en behoeven ze inschattingen van het management, meer bepaald met betrekking tot het gebruik van correcte boekhoudgegevens, operationele data, parameters en formules zoals opgelegd door de regulators. Het gebruik van foutieve boekhoudkundige, operationele data en afwijkingen in assumpties kunnen een significante impact hebben op het netto resultaat van de Groep.

Uitgevoerde procedures

Onze controleprocedures omvatten onder andere het volgende:

- Evaluatie van de opzet en het testen van de werking van de voornaamste interne controles met betrekking tot de berekening van het netto resultaat, met inbegrip van de controles met betrekking tot de volledigheid en accuraatheid van de gebruikte data in de berekeningen;

- Evaluatie van de adequate en consistente classificatie van opbrengsten en kosten volgens de aard (beheersbaar en niet-beheersbaar) zoals beschreven in de Tariefmechanismes;
- Uitvoeren van onafhankelijk herberekeningen van de netto resultaten van de segmenten op basis van onderliggende interne documentatie en extern beschikbare informatie, en rekening houdend met de formules zoals beschreven in de Tariefmechanismes;
- Het lezen en evalueren van de boekhoudkundige effecten van communicaties en beslissingen genomen door de CREG en de BNetzA;
- Evaluatie van de toereikendheid van de betreffende toelichtingen.

Investeringen in materiële vaste activa

Beschrijving

Als gevolg van de huidige evolutie in de elektriciteitssector naar de productie van groene energie, zijn er zeer significante lopende investeringsprojecten om deze nieuwe productiesites aan te sluiten op het transmissienetwerk van Elia.

De tijdige afwerking en vooruitgang volgens plan van deze projecten is één van de belangrijke prestatie-indicatoren van het management zoals bepaald door de Raad van Bestuur. De vooruitgang van de netwerkprojecten, het onderhoud en de uitbreiding van het netwerk, is eveneens een belangrijke prestatie-indicator voor investeerders omdat dit een belangrijke factor is die het rendement op hun investering beïnvloedt. Deze projecten zijn eveneens een kwalitatieve en kwantitatieve maatstaf voor de regulators. Dit wordt verder besproken in toelichting 7.1 'materiële vaste activa' en toelichting 4 'Segment rapportering' van de geconsolideerde jaarrekening.

Voor het Belgische segment worden deze activa gepresenteerd als materiële vaste activa, met een totaal bedrag aan investeringen voor 2017 van € 377 miljoen en een netto boekwaarde van € 3.202 miljoen op 31 december 2017 of 53,2% van de totale activa van het Belgische segment en 48,5% van de totale activa van de Groep.

Elia's waarderingsregels beschrijven dat alle uitgaven met betrekking tot onderhoud beschouwd worden als operationele kosten (€ 69 miljoen in 2017) en alle nieuwe projecten of vervangingsinvesteringen beschouwd worden als investeringen in materiële vaste activa (€ 377 miljoen in 2017). Aangezien netwerkprojecten zowel onderhoud als investeringen kunnen bevatten, vereist de presentatie van deze uitgaven als zijnde materiële vaste activa of operationele kosten inschattingen van het management. Ten gevolge van deze inschattingen, het belang van de materiële

vaste activa op de totale activa, en het belang voor de gebruikers van de jaarrekening alsook het belang dat wordt gegeven aan de opvolging en de vooruitgang van deze projecten in de persberichten en investeerderspresentaties, wordt deze aangelegenheid beschouwd als een kernpunt van onze controle.

Uitgevoerde procedures

Onze controleprocedures omvatten onder andere het volgende:

- Evaluatie van de opzet en het testen van de werking van de voornaamste interne controles met betrekking tot de gepaste goedkeuring van de investering, de overeenstemming met de voorwaarden voor activering met de waarderingsregels, de correcte presentatie van uitgaven als investeringen of als operationele kosten, beoordelingscontrole van het management over het investeringsproces alsook relevante IT applicatiecontroles met de steun van onze interne IT specialisten;
- Uitvoeren van substantieve analytische procedures op investeringen en diensten en diverse goederen door vergelijking van de cijfers van huidig boekjaar met de gebudgetteerde cijfers zoals goedgekeurd door de regulator op het niveau van activaklassen en projecten;
- Testen van een steekproef van investeringen in materiële vaste activa, met inbegrip van de activa in aanbouw, evalueren of de uitgaven voldoen aan de voorwaarden voor activering onder IFRS zoals aanvaard door de Europese Unie en aan de waarderingsregels van de Groep voor activering als materiële vaste activa en of de investeringen aan de correcte projecten werden toegewezen, met inbegrip van de evaluatie van de inschatting van het management in geval een project zowel betrekking heeft op onderhoud als op investeringen;
- Evaluatie van de toereikendheid van de betreffende toelichtingen.

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met de *International Financial Reporting Standards* (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften, alsook voor de interne beheersing die het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten.

Bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening is het bestuursorgaan verantwoordelijk voor het inschatten van de mogelijkheid van de Groep om zijn continuïteit te handhaven, het toelichten, indien van toepassing, van aangelegenheden die met continuïteit verband houden en het gebruiken van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuursorgaan het voornemen heeft om de Groep te liquideren of om de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of geen realistisch alternatief heeft dan dit te doen.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening

Onze doelstellingen zijn het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de geconsolideerde jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten en het uitbrengen van een commissarisverslag waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid, maar is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de ISA's is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer die bestaat. Afwijkingen kunnen zich voordoen als gevolg van fraude of fouten en worden als van materieel belang beschouwd indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij, individueel of gezamenlijk, de economische beslissingen genomen door gebruikers op basis van deze geconsolideerde jaarrekening, beïnvloeden.

Als deel van een controle uitgevoerd overeenkomstig de ISA's, passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling gedurende de controle. We voeren tevens de volgende werkzaamheden uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de geconsolideerde jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten, het bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden die op deze risico's inspelen en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Het risico van het niet detecteren van een van materieel belang zijnde afwijking is groter indien die afwijking het gevolg is van fraude dan indien zij het gevolg is van fouten, omdat bij fraude sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten om transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle, met als doel controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet zijn gericht op het geven van een oordeel over

de effectiviteit van de interne beheersing van de Groep;

- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen en van de daarop betrekking hebbende toelichtingen;
- ▶ het concluderen dat de door het bestuursorgaan gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is, en het concluderen, op basis van de verkregen controle-informatie, of er een onzekerheid van materieel belang bestaat met betrekking tot gebeurtenissen of omstandigheden die significante twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de Groep om zijn continuïteit te handhaven. Indien wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij ertoe gehouden om de aandacht in ons commissarisverslag te vestigen op de daarop betrekking hebbende toelichtingen in de geconsolideerde jaarrekening, of, indien deze toelichtingen inadequaat zijn, om ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van ons commissarisverslag. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de Groep zijn continuïteit niet langer kan handhaven;
- ▶ het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de geconsolideerde jaarrekening, en van de vraag of de geconsolideerde jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen

weergeeft op een wijze die leidt tot een getrouw beeld;

- ▶ het verkrijgen van voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de entiteiten of bedrijfsactiviteiten binnen de Groep gericht op het tot uitdrukking brengen van een oordeel over de geconsolideerde jaarrekening. Wij zijn verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. Wij blijven ongedeeld verantwoordelijk voor ons oordeel.

Wij communiceren met het auditcomité onder meer over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing die wij identificeren gedurende onze controle.

Wij verschaffen aan het auditcomité tevens een verklaring dat wij de relevante deontologische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd, en wij communiceren met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en, waar van toepassing, over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Uit de aangelegenheden die met het auditcomité zijn gecommuniceerd bepalen wij die zaken die het meest significant waren bij de controle van de jaarrekening van de huidige verslagperiode, en die derhalve de kernpunten van onze controle uitmaken. Wij beschrijven deze aangelegenheden in ons verslag, tenzij het openbaar maken van deze aangelegenheden is verboden door wet- of regelgeving.

Verslag betreffende de overige door wet- en regelgeving en normen gestelde eisen

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport.

Verantwoordelijkheden van het College van commissarissen

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde internationale controlestandaarden (ISA's), is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport, te verifiëren,

alsook verslag over deze aangelegenheden uit te brengen.

Aspecten betreffende het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en andere informatie opgenomen in het jaarrapport

Na het uitvoeren van specifieke werkzaamheden op het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening, zijn wij van oordeel dat dit jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening overeenstemt met de geconsolideerde jaarrekening voor hetzelfde boekjaar en is dit jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening opgesteld overeenkomstig het artikel 119 van het Wetboek van vennootschappen.

In de context van onze controle van de geconsolideerde jaarrekening zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, in het bijzonder op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport, zijnde:

- Kerncijfers 2017 (pg 12-13)
- Bespreking en analyse door het management van de resultaten voor 2017 (pg 126-129)

een afwijking van materieel belang bevatten, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, hebben wij geen afwijking van materieel belang te melden. Wij drukken geen enkele mate van zekerheid uit over het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport.

De niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 119 §2 van het Wetboek van vennootschappen, werd opgenomen in het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening in het hoofdstuk Duurzaamheidsverslaggeving (pg 23-101). De Vennootschap heeft zich bij het opstellen van deze niet-financiële informatie gebaseerd op het internationaal erkende referentiemodel Global Reporting Initiative Standards ("GRI"). Wij spreken ons evenwel niet uit over de vraag of deze niet-financiële informatie in alle van materieel belang zijnde opzichten is opgesteld in overeenstemming met GRI. Verder drukken wij geen enkele mate van zekerheid uit over individuele elementen opgenomen in deze niet-financiële informatie.

Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid

Onze bedrijfsrevisorenkantoren en onze netwerken hebben geen opdrachten die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening verricht, en onze bedrijfsrevisorenkantoren zijn in de loop van ons mandaat onafhankelijk gebleven tegenover de Groep.

De honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen werden correct vermeld en uitgesplitst in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening.

Andere vermeldingen

- Huidig verslag is consistent met onze aanvullende verklaring aan het auditcomité bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014.

Brussel, 30 maart 2018

Het College van commissarissen

Ernst & Young Bedrijfsrevisoren BCVBA
Commissaris
Vertegenwoordigd door

Patrick Rotliers
Vennoot*

* Handelend in naam van een BVBA

KPMG Bedrijfsrevisoren BCVBA
Commissaris
vertegenwoordigd door

Alexis Palm
Vennoot

INFORMATIE MET BETREKKING TOT DE MOEDERVENNOOTSCHAP

Uittreksels uit de statutaire jaarrekening van Elia System Operator NV, opgesteld in overeenstemming met de Belgische boekhoudkundige normen, worden hierna in verkorte vorm weergegeven.

Overeenkomstig de Belgische vennootschapswetgeving zullen de volledige jaarrekening, het jaarverslag en het verslag van het college van commissarissen worden neergelegd bij de Nationale Bank van België.

Deze documenten zullen ook worden gepubliceerd op de website van Elia en zijn op aanvraag verkrijgbaar bij Elia System Operator nv, Keizerslaan 20, 1000 Brussel, België. Het college van commissarissen heeft een opinie zonder voorbehoud gepubliceerd.

Balans na winstverdeling

ACTIVA (in miljoen EUR)	2017	2016
VASTE ACTIVA	3.677,8	3.620,7
Financiële vaste activa	3.677,8	3.620,7
Verbonden ondernemingen	3.572,3	3.572,3
Deelnemingen	3.572,3	3.572,3
Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	105,6	48,4
Deelnemingen	105,4	48,2
Andere financiële vast activa	0,2	0,2
VLOTTENDE ACTIVA	1.893,9	1.628,5
Vorderingen op meer dan één jaar	147,8	63,0
Handelsvorderingen	8,8	8,8
Overige vorderingen	139,0	54,2
Vorraden en bestellingen in uitvoering	4,9	5,8
Bestellingen in uitvoering	4,9	5,8
Vorderingen op ten hoogste één jaar	1.585,3	1.428,4
Handelsvorderingen	215,6	208,8
Overige vorderingen	1.369,8	1.219,6
Geldbeleggingen	30,0	0,0
Overige geldbeleggingen	30,0	0,0
Liquide middelen	117,9	126,9
Overlopende rekeningen	8,0	4,5
TOTAAL DER ACTIVA	5.571,7	5.249,3

PASSIVA (in EUR miljoen)	2017	2016
EIGEN VERMOGEN	1.765,2	1.764,1
Kapitaal	1.519,0	1.518,7
Geplaatst kapitaal	1.519,0	1.518,7
Uitgiftepremies	11,9	11,8
Reserves	174,7	173,9
Wettelijke reserve	173,0	173,0
Belastingvrije reserve	1,6	0,9
Overgedragen winst	57,2	59,7
VOORZIENINGEN, UITGESTELDE BELASTINGEN	0,4	0,5
Voorzieningen voor risico's en kosten	0,4	0,5
Overige risico's en kosten	0,4	0,5
SCHULDEN	3.806,0	3.484,7
Schulden op meer dan één jaar	2.839,2	2.590,7
Financiële schulden	2.839,2	2.590,7
Niet-achtergestelde obligatieleningen	2.343,4	2.094,9
Kredietinstellingen	0,0	0,0
Overige leningen	495,8	495,8
Schulden op ten hoogste één jaar	389,4	418,1
Schulden op meer dan één jaar, die binnen het jaar vervallen	0,0	20,0
Financiële schulden	4,3	82,7
Kredietinstellingen	0,0	78,0
Overige leningen	4,3	4,7
Handelsschulden	186,4	204,9
Leveranciers	179,3	196,1
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	7,1	8,8
Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	8,7	7,7
Belastingen	0,7	0,6
Bezoldigingen en sociale lasten	8,0	7,1
Overige schulden	192,5	102,8
Overlopende rekeningen	577,4	475,9
TOTAAL DER PASSIVA	5.571,7	5.249,3

Resultatenrekening

(in EUR miljoen)	2017	2016
BEDRIJFSOPBRENGSTEN	799,4	732,9
Omzet	792,2	714,7
Wijziging in de voorraad goederen in bewerking en gereed product en in de bestellingen in uitvoering: toename/(afname)	(0,9)	1,0
Andere bedrijfsopbrengsten	8,1	17,2
BEDRIJFSKOSTEN	(704,7)	(669,8)
Diensten en diverse goederen	(666,5)	(634,2)
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	(38,1)	(35,2)
Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen: toevoegingen/(terugnemingen)	(0,2)	(0,2)
Voorzieningen voor risico's en kosten: toevoegingen/(bestedingen en terugnemingen)	0,0	0,2
Andere bedrijfskosten	(0,0)	0,4
BEDRIJFSWINST	94,8	63,1
Financiële opbrengsten	98,0	182,6
Opbrengsten uit financiële vaste activa	90,4	123,0
Opbrengsten uit vlottende activa	7,6	4,9
Niet-recurrente financiële opbrengsten	0,0	54,7
Financiële kosten	(88,9)	(97,2)
Kosten van schulden	(86,7)	(93,9)
Andere financiële lasten	(2,2)	(3,3)
Niet-recurrente financiële kosten	0,0	0,0
WINST VAN HET BOEKJAAR VOOR BELASTING	103,8	148,5
Belastingen op het resultaat	(6,9)	(11,3)
Belastingen	(6,9)	(11,3)
WINST VAN HET BOEKJAAR	96,9	137,2
Overboeking naar de belastingvrije reserves	(0,8)	(0,8)
TE BESTEMMEN WINST VAN HET BOEKJAAR	96,1	136,4

Bijlagen bij het jaarverslag 2017

Inhoud

1.	Duurzaamheidsambities	3
2.	Groepsprioriteiten - Materialiteit.....	4
2.1.	Gefaseerde aanpak	4
2.2.	Groepspanels van Elia-gebruikers	4
3.	Netwerkbeheer	6
3.1.	Evolutie van geïnstalleerd vermogen (Elia België – 2017).....	6
3.2.	Energiebalans (Elia België - 2017).....	6
3.3.	Energiebalans	7
3.4.	Grensoverschrijdende uitwisseling voor België (TWh).....	7
3.5.	Evolutie van het verbruik (TWh)	8
3.6.	Netonderbrekingen (Elia België – 2017).....	8
3.7.	Niet-geleverde energie (Elia België – 2017).....	9
3.8.	Kwaliteit van de dienstverlening opgesplitst per spanning (Elia België - 2017)	9
4.	Beheer van de infrastructuur	11
4.1.	Beheer van de toeleveringsketen	11
4.2.	Aantal leveranciers in België – EU versus niet-EU.....	11
4.3.	Verdeling van de jaarlijkse uitgaven in België – EU versus niet-EU	11
4.4.	Totale lengte van het circuit in km (Elia België - 2017)	12
4.5.	Aantal hoogspanningsstations (Elia België – 2017).....	12
5.	HR.....	13
5.1.	Totale personeelsbezetting (Elia groep - 2017).....	13
5.1.1.	Totale personeelsbezetting Elia groep 2017	13
5.1.2.	Opdeling per land (Elia groep – 2017).....	13
5.1.3.	Opdeling per verantwoordelijkheidsgraad en geslacht (Elia groep – 2017) – GRI 102-41	14
5.2.	Vertrekkers per geslacht (Elia België – 2017)	15
5.2.1.	Berekeningsmethode.....	15
5.3.	Ouderschapsverlof (Elia België - 2017).....	16
5.3.1.	Opsplitsing per geslacht	16
5.3.2.	Opsplitsing per type ouderschapsverlof	16
5.4.	Werknemersenquête (Elia België - 2017).....	17
5.5.	Nieuwe medewerkers per leeftijdscategorie (procentueel voor België)	20
5.6.	Personeelsverloop per leeftijdscategorie (procentueel) (Elia België – 2017).....	21
5.7.	Gemiddeld aantal ziektedagen per werknemer (Elia België – 2017)	21
6.	Publieke acceptatie (met focus op milieu en biodiversiteit).....	22
6.1.	Energieverbruik binnen de organisatie (Elia België – 2017)	22
6.2.	Aantal projecten waarvan de impact wordt gecontroleerd (Elia België - 2017).....	22
6.3.	Vogels beschermen door installatie van vogelmarkeringen (Elia België - 2017)	23
6.4.	Duurzame integratie van faciliteiten in het Stevin project (Elia Belgium - 2017).....	23
6.5.	Jaarlijkse implementatiebudget voor LIFE ELIA-RTE (Elia België - 2017)	23
6.6.	Electromagnetische velden (Elia België - 2017).....	24

6.6.1.	Aantal uitgevoerde metingen (Elia Belgium – 2017)	24
6.7.	Verzoeken om informatie verwerkt (Elia België - 2017)	24
6.8.	CO ₂ -balans (Elia België – 2017)	25
6.9.	Informatieverzoeken en klachten (Elia België – 2017)	25
6.9.1.	Klantentevredenheidsonderzoek (Elia België – 2017)	26
6.9.2.	Bij het Contact Center ontvangen en behandelde aanvragen (Elia België – 2017)	26
7.	GRI-referentietabel	27

1. Duurzaamheidsambities

Het directiecomité van Elia in België heeft in november 2017 de volgende duurzaamheidsambities vastgelegd:

		Ambities voor 2020	Ambities voor 2050
ELIA België	Energienet	<p>"We ontwikkelen een net dat de integratie van 13% hernieuwbare energie uit alternatieve bronnen in de productmix mogelijk maakt op Belgisch niveau, en we dragen bij aan de ambitie van 20% hernieuwbare energie op Europees niveau."</p> <p>"We zorgen dat de gemiddelde jaarlijkse onderbrekingstijd de maximale AIT van 2,55 minuten niet overschrijdt."</p>	<p>"Hernieuwbare energie integreren in zowel centrale als decentrale systemen."</p> <p>"Sterke interconnecties uitbouwen met onze buurlanden."</p> <p>"Digitale technologieën en een marktdesign met 'slimmere netten' moeten een efficiënte exploitatie mogelijk maken."</p>
	Safety	<p>"We verankeren een veiligheidscultuur bij Elia door het bewustzijn rond dit thema te vergroten bij onze medewerkers en onze contractors.</p> <ul style="list-style-type: none"> o Elke werknemer en contractor moet vertrouwd zijn met de principes van het Go4Zero-programma. o De veiligheidsinstructies van Elia moeten correct worden toegepast. o Elektrische bijna-ongevallen of incidenten moeten worden vermeden. o Het aantal letsels moet naar beneden en de kwaliteit van de rapportering moet verbeteren." 	<p>De ambities op lange termijn worden in een volgend stadium vastgelegd.</p>
ELIA België	Werknemers	<p>"We werken een uitgebreid ontwikkelingsprogramma uit voor onze organisatiestructuur en onze medewerkers."</p> <p>"We evolueren naar een aangepaste bedrijfscultuur met een nieuwe visie en ambitie."</p> <p>"We creëren een organisatie die sterke prestaties neerzet, om de besluitvorming te versnellen en iedereen aan te moedigen om meer initiatief te tonen."</p>	<p>De ambities op lange termijn worden in een volgend stadium vastgelegd.</p>
	Milieu	<p>"We creëren een positieve impact voor de samenleving door het net verder te ontwikkelen en hernieuwbare energie maximaal te integreren in het Europese net van de toekomst."</p> <p>"We verminderen de CO2-uitsluit van onze eigen activiteiten met 20% (tegenover 2010)."</p>	
	Samenleving	<p>"Wij leveren de infrastructuur van de toekomst en innoveren onze diensten om de weg te effenen naar een betrouwbaar en duurzaam elektriciteitssysteem, waarbij het belang van de gemeenschap centraal staat in elke beslissing die we nemen."</p> <p>"We breiden de dialoog met onze stakeholders uit en houden iedereen op de hoogte tijdens de volledige duur van het project."</p> <p>"We doen de nodige onderzoeken en analyses, en we fungeren als adviseur voor de verschillende overheden om de energietransitie te realiseren in het belang van de samenleving."</p>	

2. Groepsprioriteiten - Materialiteit

2.1. Gefaseerde aanpak

De in deze kaders geïdentificeerde onderwerpen zijn door de directie van Elia beoordeeld. De volgende personen waren betrokken bij de voorbereiding van de Materialiteitsindex van de Groep:

- Departementsverantwoordelijken van Elia in België
- Een departementsverantwoordelijke van 50Hertz
- CEO Eurogrid Belgium

De departementsverantwoordelijke van 50Hertz die de materialiteitsonderwerpen evalueerde, heeft rekening gehouden met de materialiteitsbeoordeling die in 2016 werd uitgevoerd bij de interne stakeholders van 50Hertz. De output van de Duitse beoordeling is opgenomen in de input voor deze materialiteitsbeoordeling.

Daarnaast zijn de onderwerpen die in de bestaande stakeholderkanalen aan bod komen aan deze materialiteitsindex getoetst om de volledigheid van onze oefening na te gaan.

In een volgende fase zal deze materialiteitsindex worden gebruikt als basis voor de benadering van externe stakeholders.

2.2. Groepspanels van Elia-gebruikers

Elia organiseert geregeld panels voor haar gebruikers (*users' groups*). Via deze discussiegroepen kan Elia de dialoog met haar belangrijkste klanten en partners levendig houden. Binnen de gebruikersgroepen zijn er 3 werkgroepen en 4 task forces. De task forces worden ad hoc samengesteld om indien nodig specifieke thema's te behandelen. Momenteel zijn 3 van de 4 task forces actief:

- **Task Force BidLadder:** deze task force bespreekt het design van een BidLadder-marktplatform met alle stakeholders, zodat de marktpartijen de beschikbare flexibiliteit op de markt kunnen aanbieden.
- **Task Force Implementation Strategic Reserves:** deze task force informeert de marktpelers en stakeholders en wisselt informatie uit over alle relevante onderwerpen in verband met de implementatie van de strategische reserves.
- **Task Force Implementation Network Codes** (momenteel inactief): deze task force bestaat uit een groep van experts die door de gebruikersgroep werd samengesteld om specifieke vraagstukken en onderwerpen in verband met de implementatie van de Europese netwerkcodes in de Belgische context te analyseren, te bespreken en 'inhoud' voor te stellen.
- **Task Force CIPU Redesign (iCAROS):** deze task force bespreekt onderwerpen in verband met de toekomstige coördinatieprocedures met de relevante stakeholders.

De werkgroepen worden minstens een keer per jaar georganiseerd en bestaan uit:

- **Werkgroep System Operation and European Market Design:** deze werkgroep behandelt thema's in verband met het beheer van het hoogspanningsnet en de berekening van de capaciteit, evenals initiatieven en ontwikkelingen voor de Europese integratie van de elektriciteitsmarkten.
- **Werkgroep Belgian Grid:** deze werkgroep behandelt onderwerpen in verband met het Elia-netwerk en de gerelateerde mechanismen, producten en diensten die van belang zijn voor de klanten van Elia.
- **Werkgroep Balancing:** deze werkgroep houdt zich voornamelijk bezig met operationele, technische en marktgerelateerde vraagstukken en wil Elia voorbereiden op de uitdagingen waarmee de balancingmarkt van Elia in de komende jaren geconfronteerd zal worden.

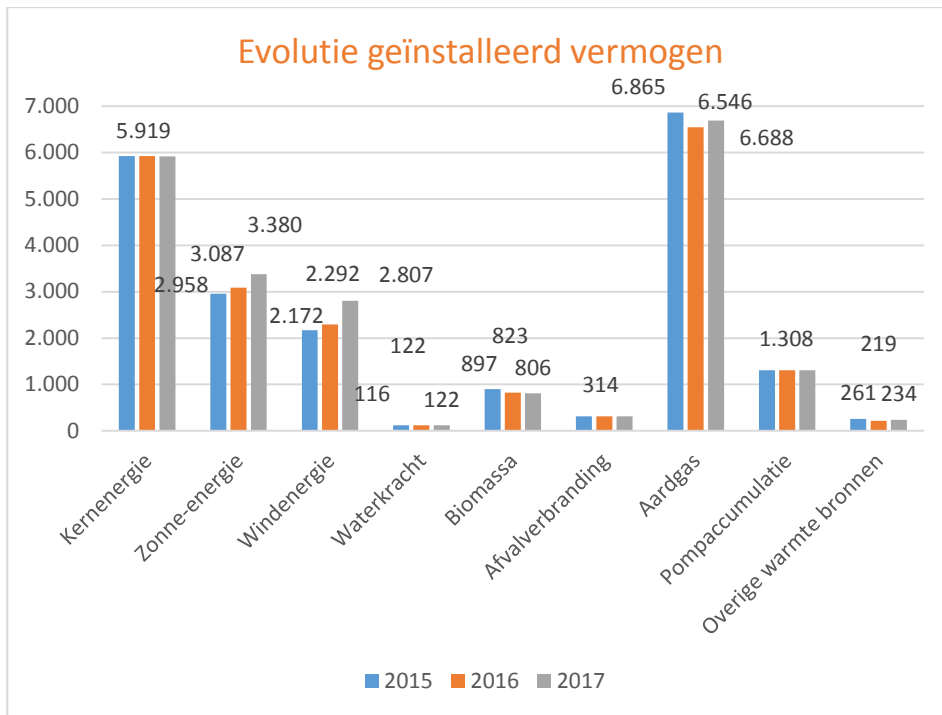
Bovendien worden jaarlijks 4 plenaire vergaderingen van de gebruikersgroepen georganiseerd om informatie door te geven over belangrijke onderwerpen die niet aan bod komen in de werkgroepen.

Tijdens deze sessies worden thema's besproken die van belang zijn voor de betrokken externe stakeholders. In onderstaande tabel vindt u een overzicht van de thema's in overeenstemming met de GRI-normen, de SASB-normen en de ISO 26000-normen.

Gebruikersgroep	Sessie	Link naar materieel thema
Plenaire vergaderingen gebruikersgroep	<ul style="list-style-type: none"> • 30/03/2017 – Schone energie voor alle Europeanen • 22/06/2017 – Offshore modulair net • 21/09/2017 – Implementatie netwerkcodes • 21/09/2017 – innovation @ Elia • 7/12/2017 – ENTSO-E Winter Outlook 2017-2018 	Transmissiedienst
	<ul style="list-style-type: none"> • 22/06/2017 –Modulair offshore net • 22/06/2017 - Visie van Elia op energie in België in 2050 • 21/09/2017 – Implementatie netcodes 	Eerlijk zakendoen
	<ul style="list-style-type: none"> • 22/06/2017 – Feedback WG balancing • 30/06/2016 – Klanttevredenheidsenquête • 21/09/2017 – Feedback WG Balancing & TF iCAROS • 21/09/2017 – innovation @ Elia 	Arbeidspraktijken/werknemers
	<ul style="list-style-type: none"> • 22/06/2017 - Visie van Elia op energie in België in 2050 • 22/06/2017 – Compensatie in natura 2018 • 22/06/2017 –Modulair offshore net • 30/06/2016 – Klanttevredenheidsenquête 	Milieu
	<ul style="list-style-type: none"> • 30/03/2017 – Schone energie voor alle Europeanen • 30/06/2016 – Klanttevredenheidsenquête 	Governance van de organisatie
	<ul style="list-style-type: none"> • 22/06/2017 - Visie van Elia op energie in België in 2050 • 30/06/2016 – Klanttevredenheidsenquête • 21/09/2017 – innovation @ Elia 	Betrokkenheid bij en ontwikkeling van de gemeenschap
	Werkgroep System Operation and European Market Design	<ul style="list-style-type: none"> • 27/04/2016 – Elia summer outlook (risico van incompressibiliteit)
Werkgroep Belgian Grid	<ul style="list-style-type: none"> • 1/02/2016 – Status van de grote infrastructuurwerken van Elia • 25/03/2016 – Power Quality • 19/06/2017 – Grote infrastructuurprojecten • 21/04/2017 – Netverliezen 	Transmissiediensten
	<ul style="list-style-type: none"> • 7/03/2017 – implementatie netcodes 	Eerlijk zakendoen
Werkgroep Balancing	<ul style="list-style-type: none"> • 30/11/2017 – WG Balancing 	Transmissiediensten
	<ul style="list-style-type: none"> • 15/05/2017 – WG Balancing 	Eerlijk zakendoen
	<ul style="list-style-type: none"> • Statusmeetings van de TF balancing 	Arbeidspraktijken/werknemers

3. Netwerkbeheer

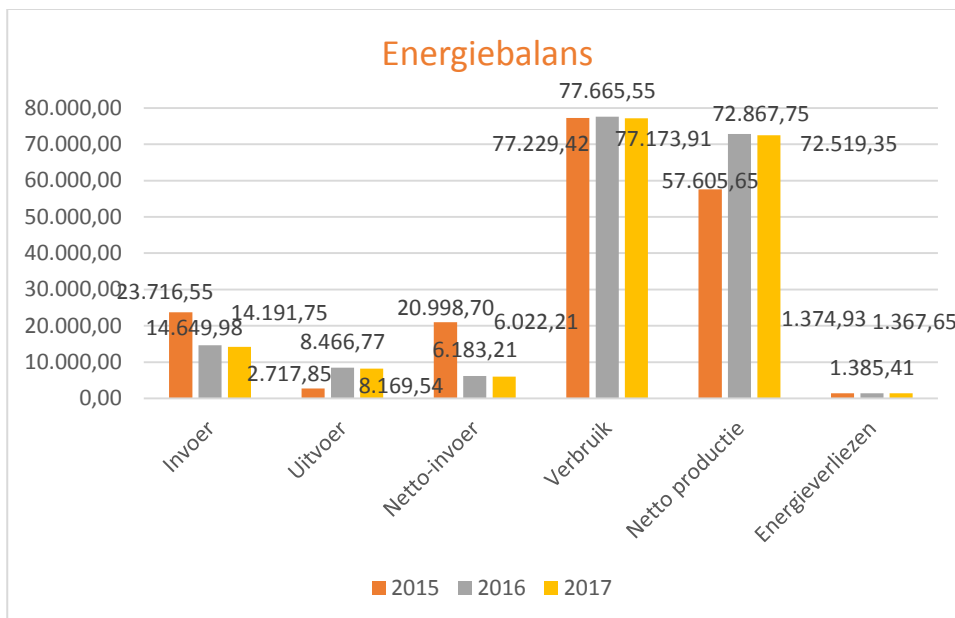
3.1. Evolutie van geïnstalleerd vermogen (Elia België – 2017)

Het geïnstalleerde nucleaire vermogen blijft stabiel tot de eerste ontmanteling, die gepland is in 2022.

De geïnstalleerde capaciteit van **hernieuwbare energiebronnen**, zoals zon en wind, is toegenomen en zal in de volgende jaren naar verwachting blijven groeien. Elia treedt op als marktfacilitator en levert in die rol veel inspanningen om het net voor te bereiden op de integratie van hernieuwbare energie.

3.2. Energiebalans (Elia België - 2017)

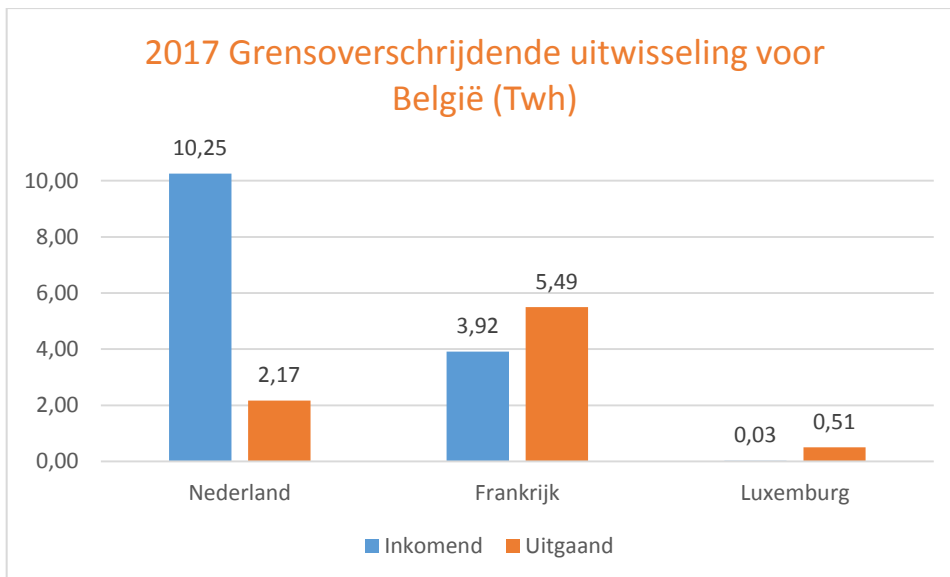

Het **verbruik** daalde in 2017 lichtjes met 0,6% ten opzichte van 2016. In 2017 werd 77.173,00 Gwh energie verbruikt. Deze terugval is te verklaren door de dalende tendens in zowel import als export. De **nettoproductie** van energie kende een lichte daling met 0,5%, van 348,41 Gwh naar 72.519,35 Gwh. Over de jaren heen blijft het **energieverlies** stabiel. In 2017 ging 1.367,65 Gwh energie verloren.

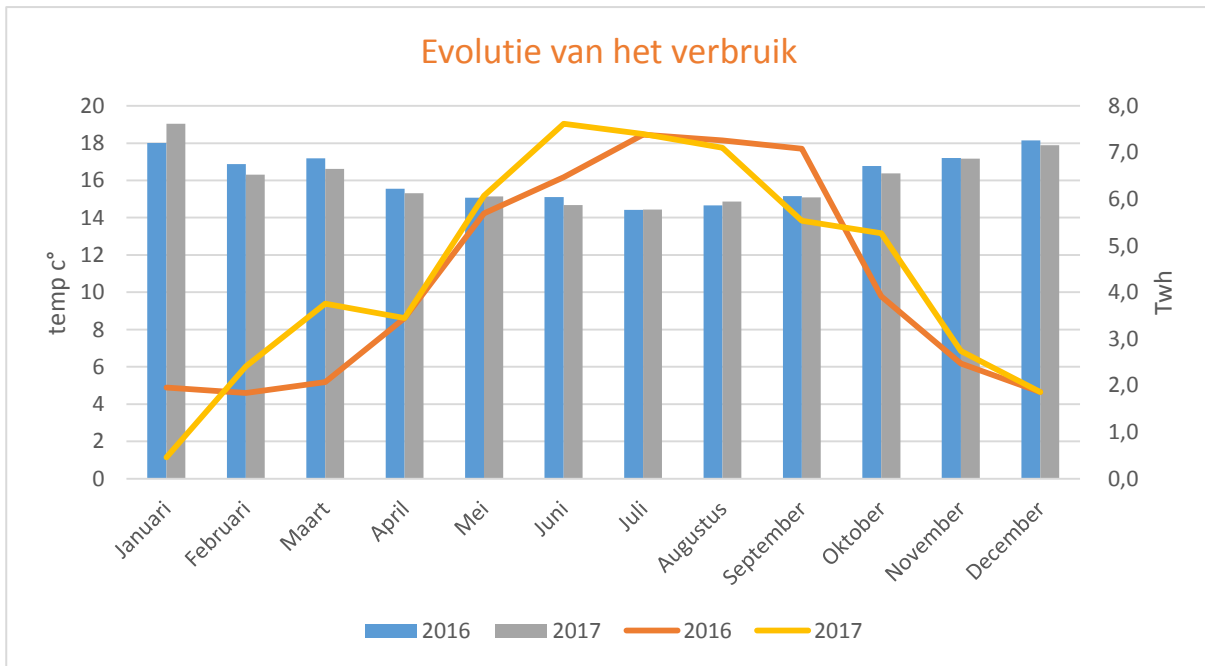
3.3. Energiebalans

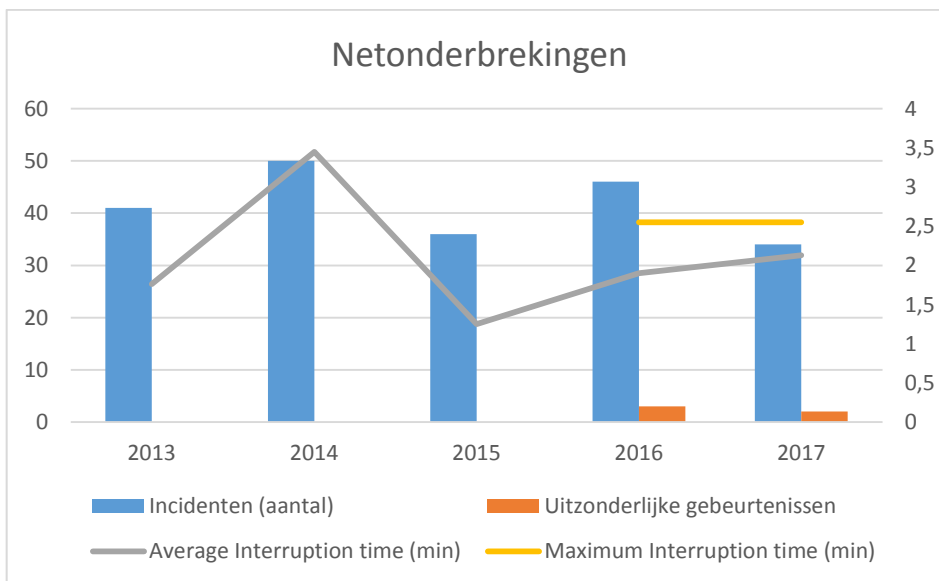
3.4. Grensoverschrijdende uitwisseling voor België (TWh)

3.5. Evolutie van het verbruik (TWh)

3.6. Netonderbrekingen (Elia België – 2017)

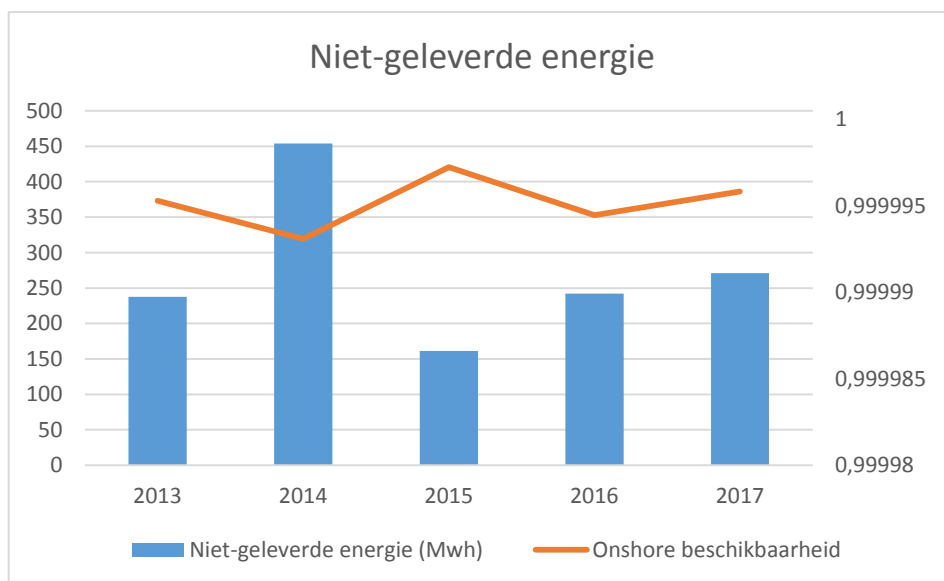

Wat betreft de **onderbrekingen waarvoor Elia verantwoordelijk is**, worden alle onderbrekingen door fouten van klanten, onweersbuien, derden, vogels enz. hier buiten beschouwing gelaten. Bovendien zijn in deze grafiek alleen incidenten opgenomen die tot een onderbreking voor klanten van meer dan 3 minuten hebben geleid.

De **Maximum Interruption Time** is de referentiewaarde die wordt gebruikt om de incentive van de gemiddelde onderbrekingstijd (Average Interruption Time - AIT) te berekenen. Deze waarde, die gebaseerd is op een gemiddelde over 7 jaar, werd geïntroduceerd in 2015 en voor 4 jaar gevalideerd door de CREG. Deze referentiewaarde zal in 2019 opnieuw worden beoordeeld.

Uitzonderlijke gebeurtenissen zijn het aantal natuurrampen, stormen of andere weersomstandigheden, nucleaire of chemische ongevallen, ontploffingen enz. die een onderbreking van **meer dan 3 minuten** hebben veroorzaakt. Alleen in 2016 en 2017 hebben zich uitzonderlijke gebeurtenissen voorgedaan. Tussen maart 2012 en juni 2016 hebben zich geen grote gebeurtenissen voorgedaan die tot een onderbreking voor klanten hebben geleid.

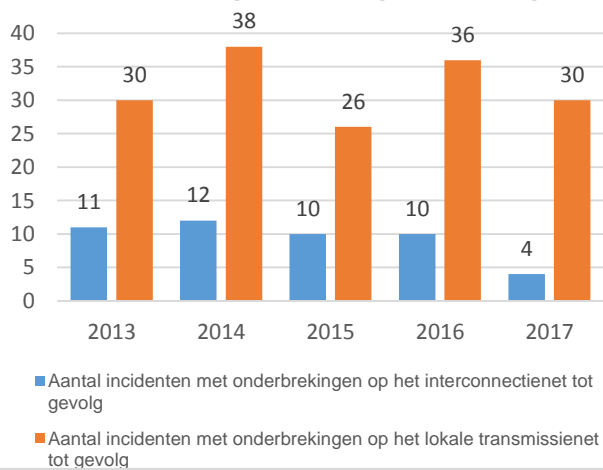
3.7. Niet-geleverde energie (Elia België – 2017)

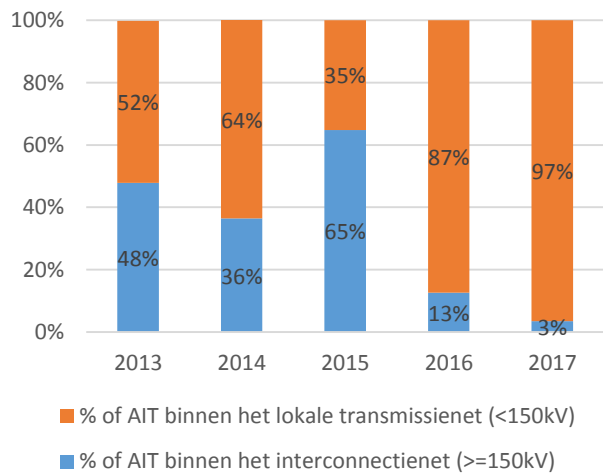
De **onshore beschikbaarheid** staat voor de beschikbaarheid van de interfacepunten tussen het net van Elia en het net van de klanten. Daarbij wordt rekening gehouden met alle onderbrekingen veroorzaakt door intrinsieke risico's (weer, derden, dier buiten het gebouw enz.) of door interne problemen bij Elia (defect materiaal, menselijke fout enz.) van meer dan 3 minuten. Rechtstreeks door klanten van Elia veroorzaakte onderbrekingen zijn uitgesloten. Deze onshore beschikbaarheid wordt berekend als $1 - (\text{AIT}/\#\text{min in het jaar})$. De **niet-geleverde energie** betreft alle energie die niet aan onze klanten werd geleverd tijdens door interne problemen bij Elia veroorzaakte onderbrekingen die langer dan 3 minuten hebben geduurd. Er wordt echter geen rekening gehouden met de impact van belangrijke gebeurtenissen.

3.8. Kwaliteit van de dienstverlening opgesplitst per spanning (Elia België - 2017)

Onderbrekingen verdeeld over hoog- en laagspanning

Verdeling AIT volgens netwerk

De meeste **onderbrekingen** doen zich voor op het lokale transmissienet, aangezien de klanten meestal aangesloten zijn op het lokale interconnectienet en niet op het interconnectienet. Er is geen tendens die de evolutie van de Average Interruption Time (AIT) verklaart.

4. Beheer van de infrastructuur

4.1. Beheer van de toeleveringsketen

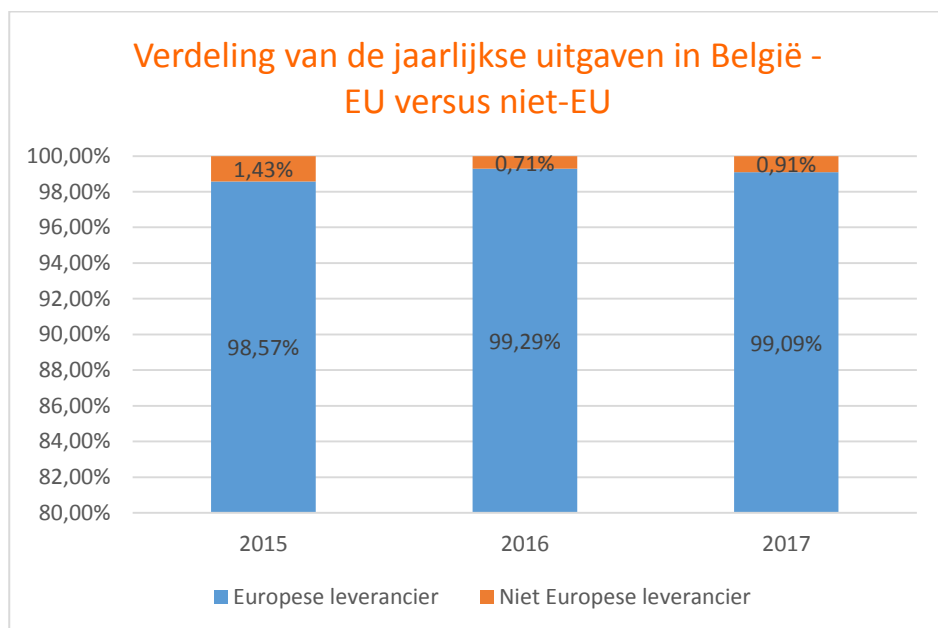
Elia moet de **Europese aanbestedingsregels** respecteren. De toepassing van deze regels en andere interne richtlijnen garandeert dat elke leverancier op een niet-discriminerende en transparante manier wordt behandeld, en dat de meegedeelde informatie vertrouwelijk wordt behandeld. De **selectie van de leveranciers** en de gunning van de verschillende contracten steunt op de **evaluatie van diverse criteria**.

De blootstelling aan bepaalde sociale of ecologische risico's wordt getemperd door het feit dat elke aankoop gebeurt in samenwerking met een multifunctioneel team, inclusief specifieke vertegenwoordigers op het gebied van milieu en/of veiligheid. De selectie- en gunningscriteria worden aangepast volgens elke aankoop, om te garanderen dat de toeleveringsketen van de geselecteerde leverancier beantwoordt aan de doelstellingen en waarden van Elia. Er worden bovendien diverse MVO-aspecten geïntegreerd in het aanbestedingscontract en in de algemene voorwaarden die worden ondertekend door de leveranciers.

4.2. Aantal leveranciers in België – EU versus niet-EU

	2015	2016	2017
Aantal EU leveranciers	2.325	2.282	2.374
Aantal niet EU leveranciers	95	74	92

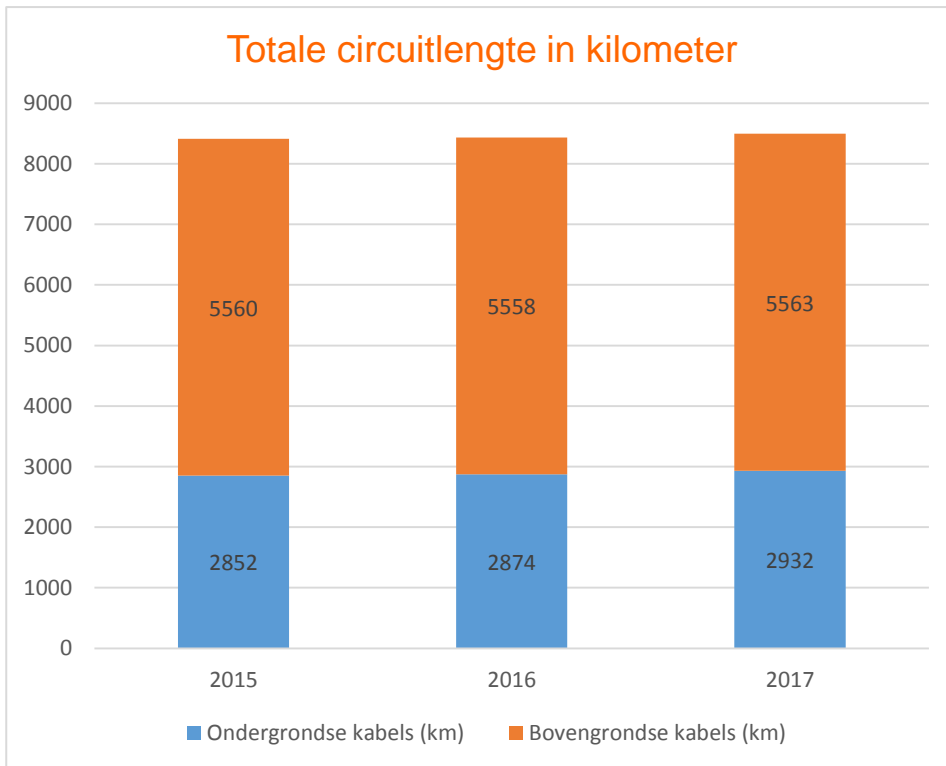
4.3. Verdeling van de jaarlijkse uitgaven in België – EU versus niet-EU

Het aantal aankopen buiten de EU-landen is vandaag erg beperkt en de criteria houden rekening met de milieu-effecten. Voor de uitgaven in 2017 binnen niet-EU landen gebeurde 84,5% van de totale aankopen in het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland, en 7% in de Verenigde Staten. Dit betekent dat Elia beantwoordt aan de hoge Europese en Belgische normen op het gebied van milieu, maatschappelijk verantwoord ondernemen en personeelswelzijn. De veiligheidsaspecten worden bovendien afzonderlijk geëvalueerd, omdat Elia het erg belangrijk vindt om samen te werken met leveranciers die veiligheid minstens even hoog in het vaandel dragen.

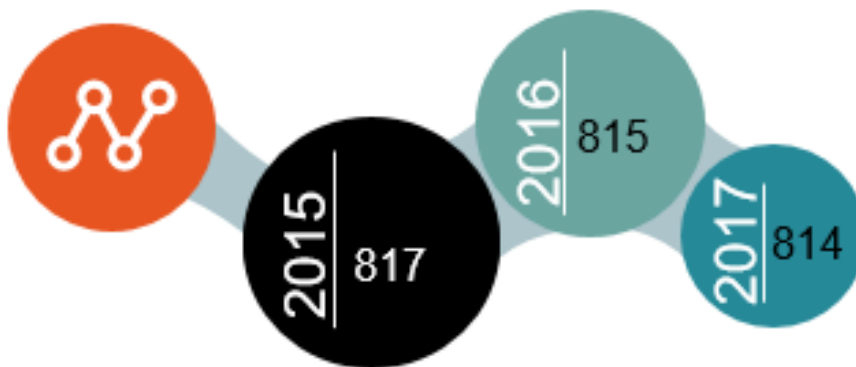
Wat de schending van mensenrechten betreft, is de impact slechts beperkt, aangezien Elia's activiteiten hoofdzakelijk in Europa plaatsvinden. Verder zijn slechts 92 van de 2.374 leveranciers afkomstig uit niet-EU-landen en zijn de niet-EU-uitgaven zelfs beperkt tot 0,91% van alle uitgaven voor Elia België. Het merendeel van de aankopen in niet-EU-landen gaat naar IT en consultancy. Elia hanteert dezelfde selectie- en gunningscriteria als voor de EU-leveranciers.

4.4. Totale lengte van het circuit in km (Elia België - 2017)

De **bovengrondse lijnen en ondergrondse kabels zijn stabiel over de jaren**. Er is geen aanzienlijk aantal bijkomende kilometers lijnen gepland, aangezien Elia in de vervanging van de bestaande lijnen investeert.

4.5. Aantal hoogspanningsstations (Elia België – 2017)

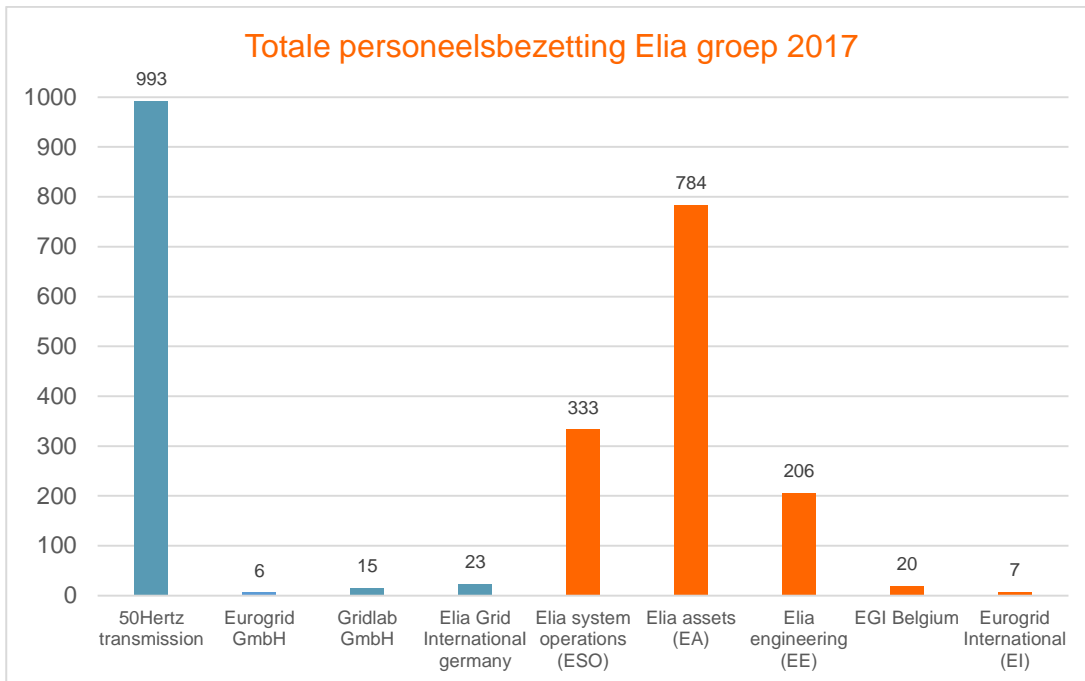

Het **aantal hoogspanningsstations blijft over het algemeen stabiel**, niettegenstaande de vervanging van enkele van de lokale stations met een laag spanningsniveau (< 70 kV) door stations die specifiek bestemd zijn voor het interconnectienet.

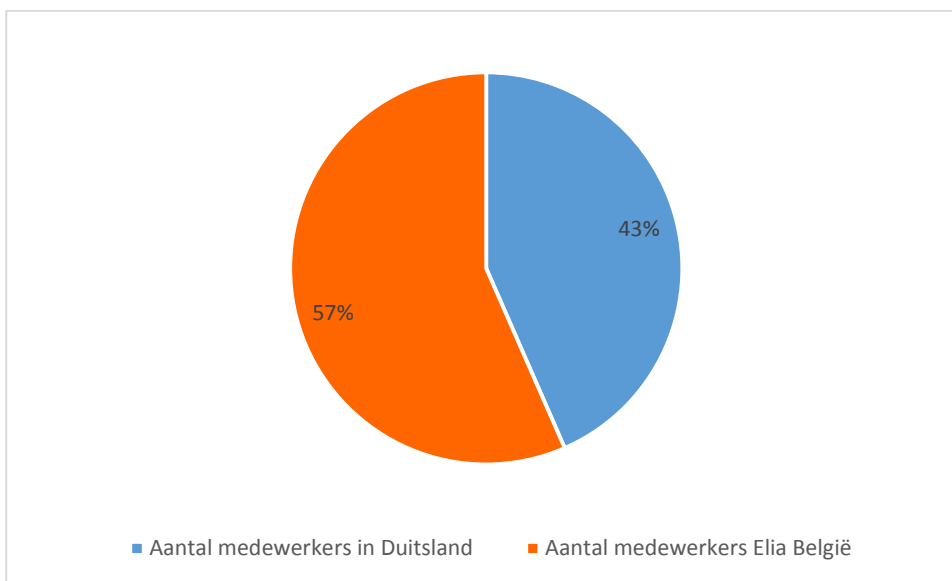
5.HR

5.1. Totale personeelsbezetting (Elia groep - 2017)

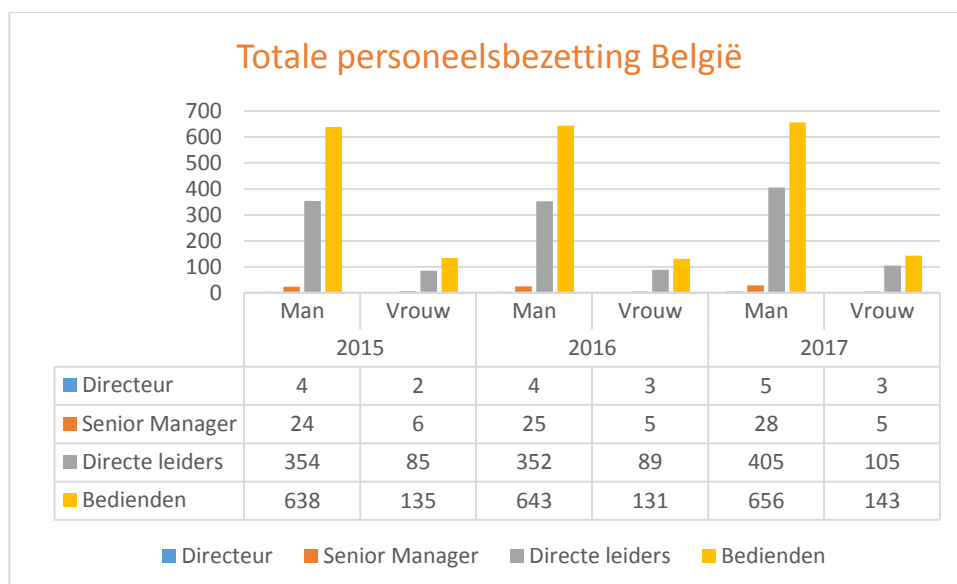
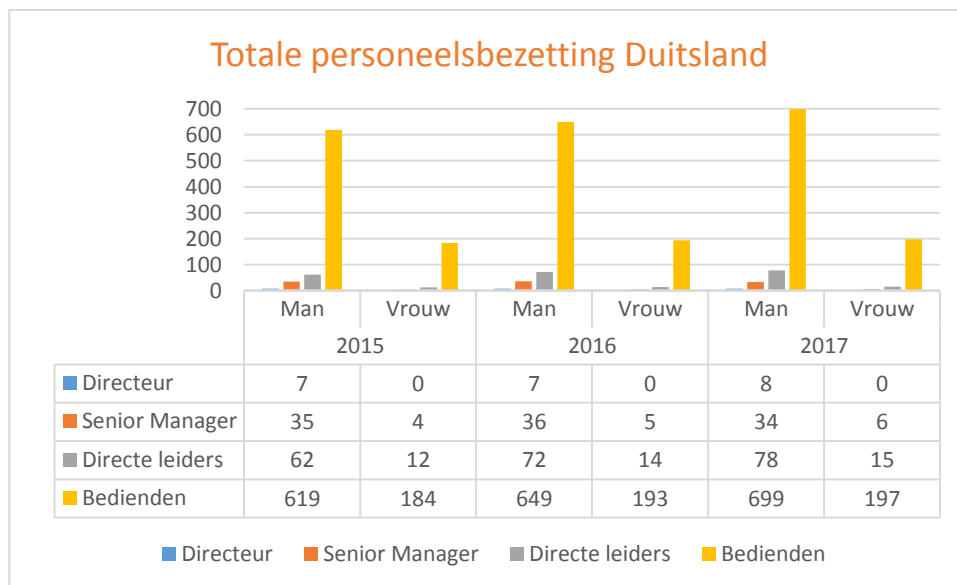
5.1.1. Totale personeelsbezetting Elia groep 2017

5.1.2. Opdeling per land (Elia groep – 2017)

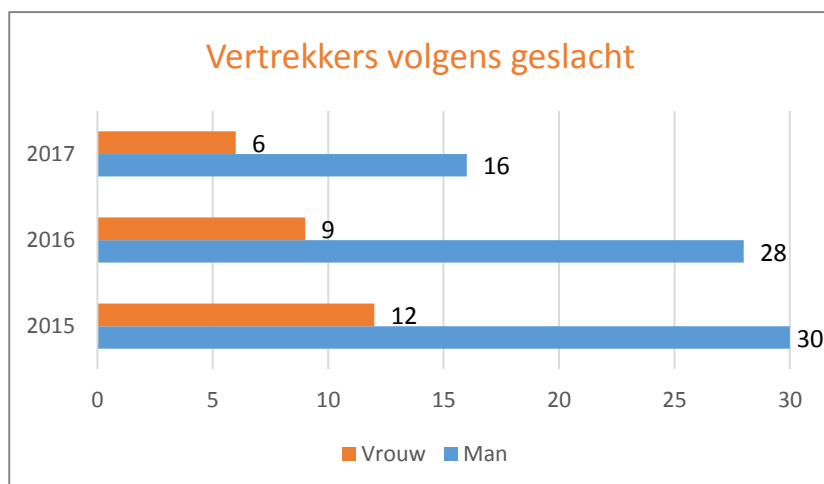
5.1.3. Opdeling per verantwoordelijkheidsgraad en geslacht (Elia groep – 2017) – GRI 102-41

Over het algemeen kunnen we stellen dat 21% van de Duitse en 18% van de Belgische werknemers vrouwelijk is. Voor directe leiders en hoger is dit 14% van de Duitse en 20% van de Belgische werknemers. In 2017 vielen 77% van de Duitse werknemers en alle Belgische werknemers onder collectieve arbeidsovereenkomsten.

Merk op dat alle technici in België en Duitsland als bedienden worden beschouwd. Bijgevolg zijn er geen arbeiders.

5.2. Vertrekkers per geslacht (Elia België – 2017)

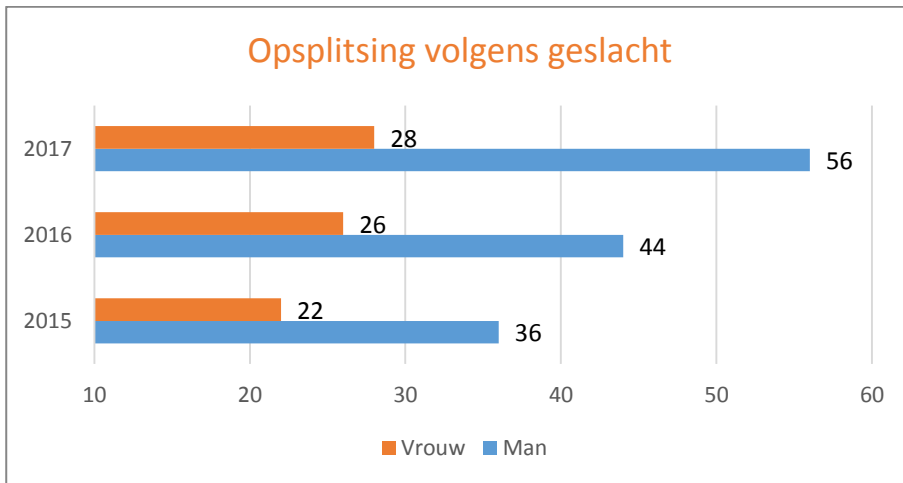
In de analyse van het aantal werknemers die Elia verlaten, zien we een daling over de jaren heen. In 2017 hebben slechts 22 werknemers de maatschappij verlaten, van wie 6 vrouwen en 16 mannen. Wat het personeelsverloop betreft, is 2,6% van alle vrouwen bij de Elia Groep vertrokken, bij de mannen was dit 1,6%. Werknemers tussen 30 en 50 verlieten Elia het vaakst, 1/3 was jonger dan 30 en de overige 10% vertrekkers waren ouder dan 50 jaar.

5.2.1. Berekeningsmethode

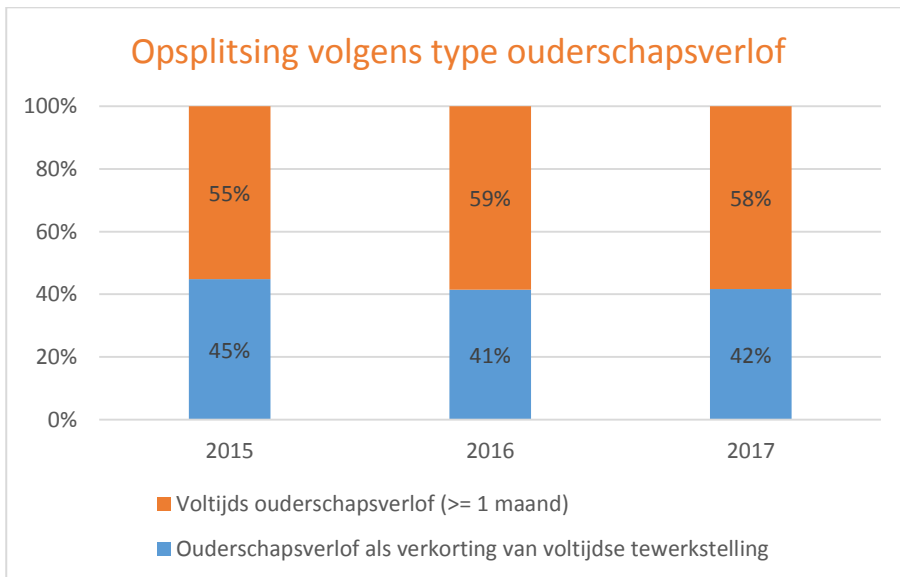
Het aantal vertrekkers wordt bepaald op basis van alle werknemers die de maatschappij verlaten als gevolg van ontslag of vrijwillig vertrek, van 1/1 tot 31/12 in het betrokken jaar. Werknemers die met pensioen gaan, worden niet meegerekend. Het personeelsverloop wordt bepaald op basis van alle vertrekkers gedeeld door de totale personeelsbezetting op 31/12 van het vorige jaar. Het personeelsverloop per leeftijdscategorie is gebaseerd op alle vertrekkers in die leeftijdscategorie, gedeeld door de totale personeelsbezetting op 31/12 van het vorige jaar.

5.3. Ouderschapsverlof (Elia België - 2017)

5.3.1. Opsplitsing per geslacht

5.3.2. Opsplitsing per type ouderschapsverlof

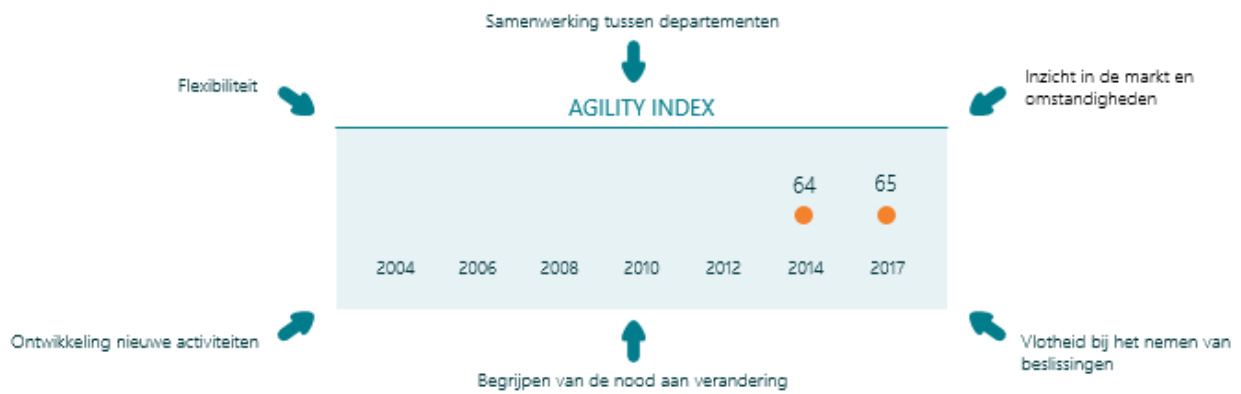

In 2017 namen **84 werknemers ouderschapsverlof**, een stijging ten opzichte van 2016. Van de werknemers die ouderschapsverlof namen, besliste 58% om voltijds ouderschapsverlof te nemen, terwijl 42% het ouderschapsverlof opnam als vermindering van de wekelijkse arbeidsduur. Interessant om te weten is dat 66% **van de werknemers die in 2017 ouderschapsverlof namen mannen zijn**. We stellen ook vast dat in de loop der jaren mannen meer ouderschapsverlof nemen.

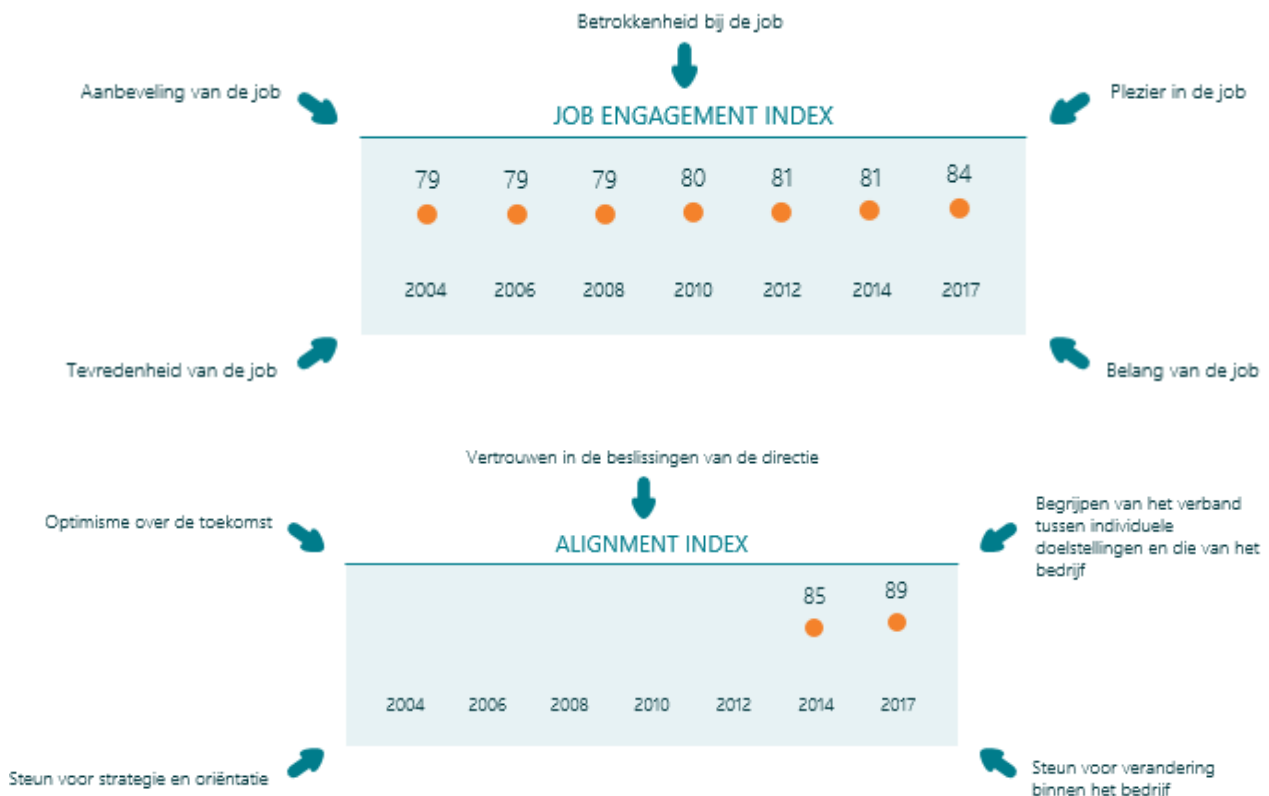
5.4. Werknemersenquête (Elia België - 2017)

Wendbaarheid (het vermogen om strategisch te reageren op onzekerheid) blijft stabiel ten opzichte van 2014. Wendbaarheid is lager dan organisatorische betrokkenheid, jobbetrokkenheid en afstemming.

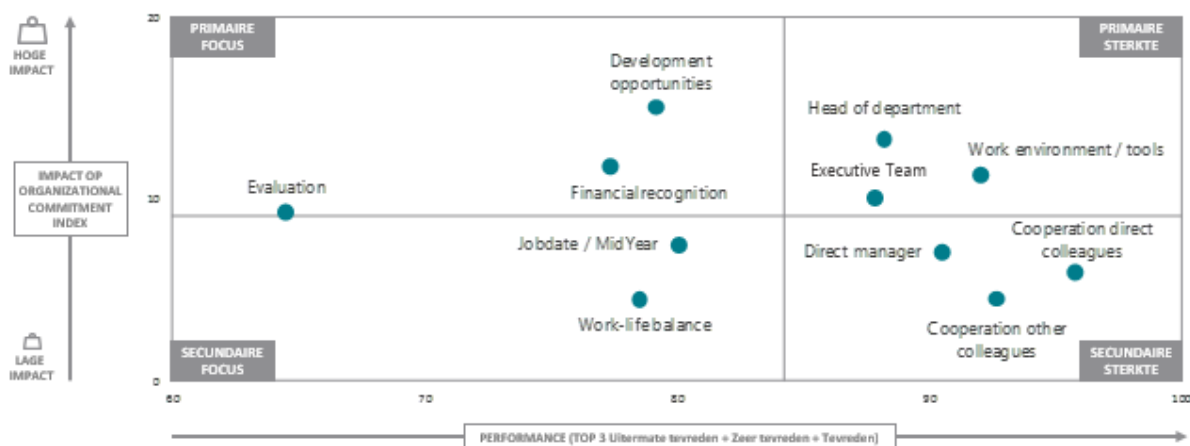
Jobbetrokkenheid neemt bij Elia toe; na een decennium van stabiliteit. We observeren verhogingen voor alle indexvragen.

Verhouding dedicated/detached verbetert t.o.v. 2014. Engagement en betrokkenheid naar het bedrijf toe is stijgende trend.

Vanuit het oogpunt van personeelsbetrokkenheid moet de primaire focus van HR op evaluatie, ontplooiingsmogelijkheden en financiële waardering liggen.

PRIMAIRE FOCUSPUNTEN

Ontplooiingsmogelijkheden

- Geringe positieve trends voor de meeste aspecten inzake ontplooiingsmogelijkheden.
- Grootste risicofactor is een gebrek aan waargenomen promotiemogelijkheden, vooral bij kleinere eenheden. 31% hoopt op een promotie in 2018.
- Risico op natuurlijke afvloeiing blijft zeer laag.

Evaluatie

- Negatieve trend voor algemene tevredenheid over evaluatie.
- Link tussen evaluatie en beloning is een primair focuspunt, vooral binnen Infrastructure Development, waar objectiviteit van de feedback lager scoort.

Financiële waardering

- Tevredenheid over financiële waardering blijft stabiel t.o.v. 2014.
- Grootste factor is de verhouding tussen loon en prestatie.
- Sommige medewerkers lijken argwanend over hun loon t.o.v. dat van collega's. Vooral binnen Infrastructure Development is er veel negativiteit over het loon t.o.v. dat van collega's.

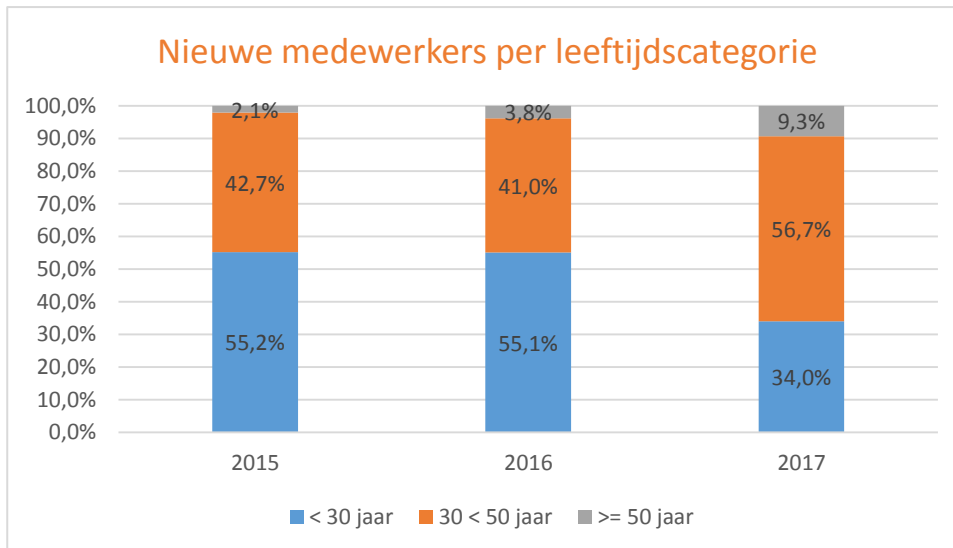
SECUNDAIRE FOCUSPUNTEN

Jobdate / MidYear

Evenwicht werk/privé

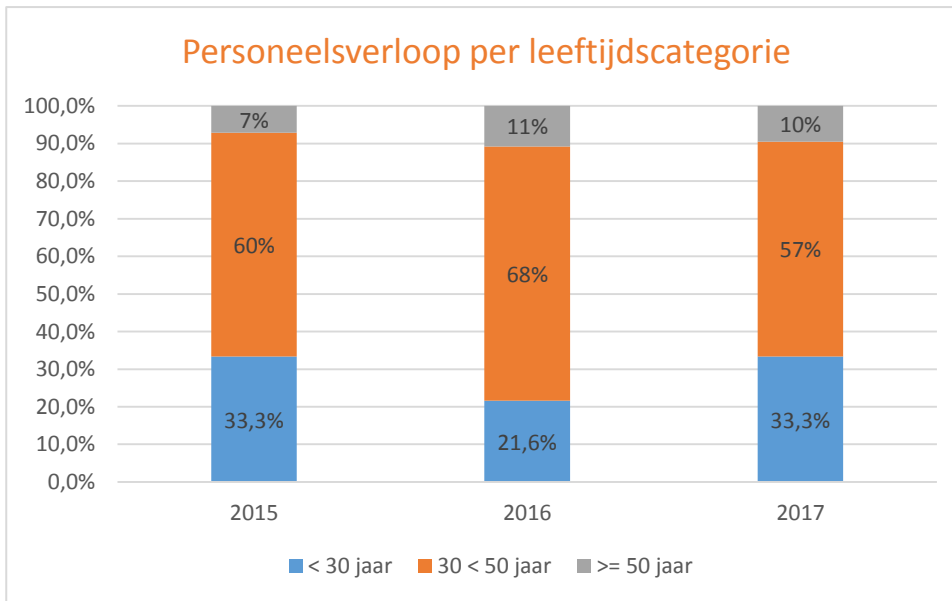
- Tevredenheid over Jobdate/MidYear blijft vergelijkbaar t.o.v. 2014. Er is enige onenigheid over het nut ervan.
- Het grootste verbeterpunt is de mate waarin acties worden ondernomen om de ontwikkeling te ondersteunen (vooral binnen Infrastructure Development).
- Tevredenheid evenwicht werk/privé neemt af t.o.v. 2014. De hoeveelheid werk wordt als minder haalbaar ervaren.
- Aanzienlijke impact op de tevredenheid werk/privé door de aandacht die er binnen Elia aan wordt geschonken, wat voor sommige medewerkers beter kan.
- Er zijn wel specifieke bezorgdheden inzake evenwicht werk/privé binnen de verschillende eenheden: CM&S: hoeveelheid werk; Infrastructure Development: woon-werkverkeer; binnen sommige kleinere eenheden: verdeling van het werk binnen het team.

5.5. Nieuwe medewerkers per leeftijdscategorie (procentueel voor België)

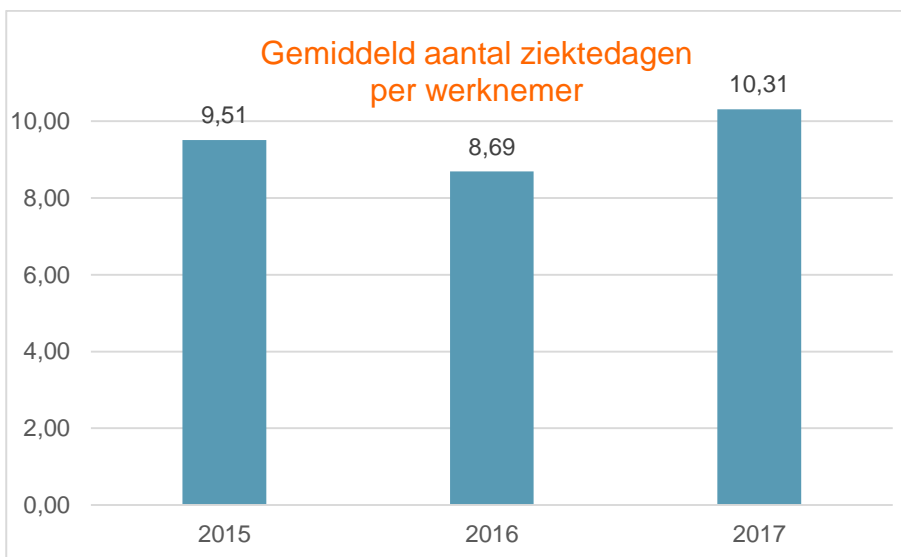

Deze grafieken over nieuwe medewerkers omvatten zowel alle nieuwe medewerkers die binnen het budget werden aangeworven als alle nieuwe medewerkers die bij wijze van uitzondering werden aangeworven. Overplaatsingen binnen Elia worden hier niet meegerekend.

5.6. Personeelsverloop per leeftijdscategorie (procentueel) (Elia België – 2017)

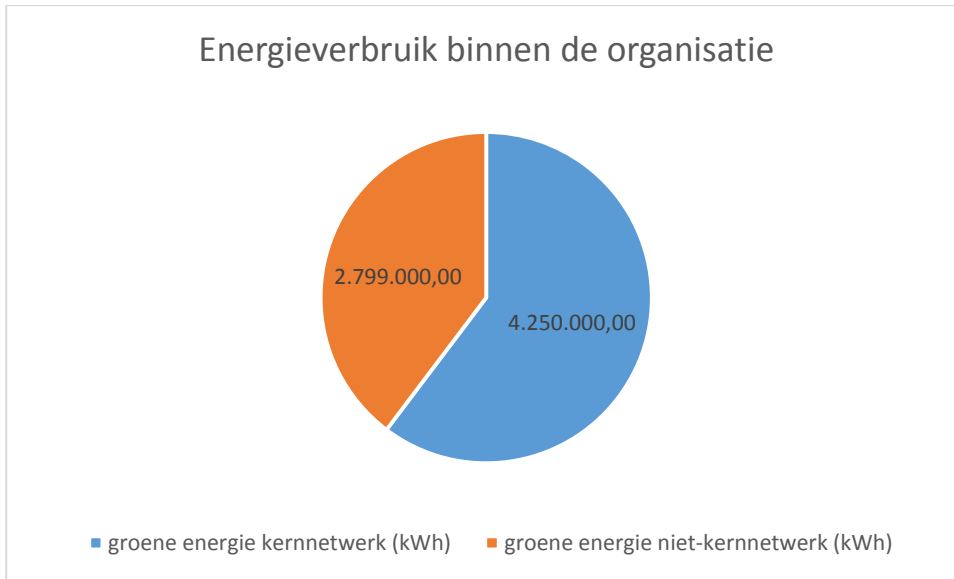
5.7. Gemiddeld aantal ziekte-dagen per werknemer (Elia België – 2017)

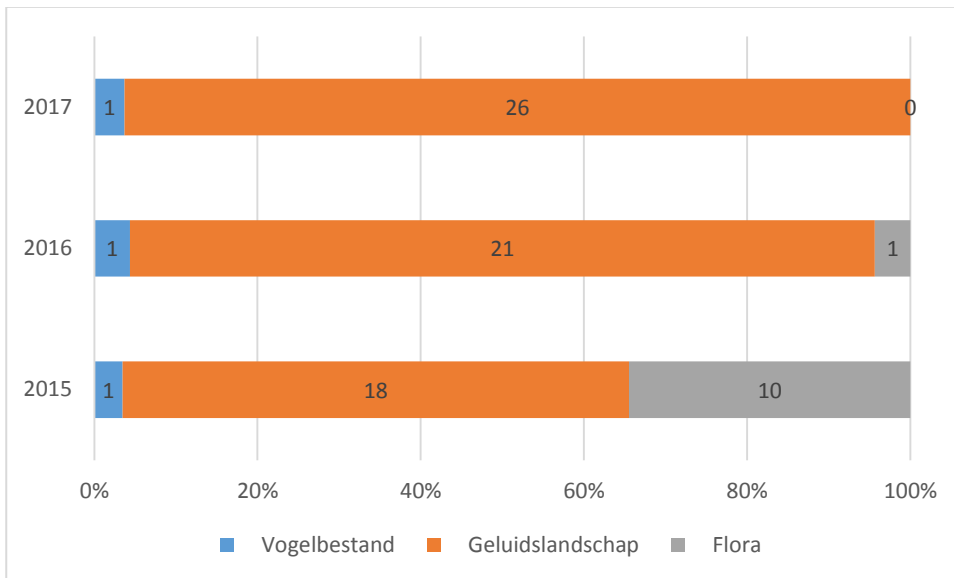
Over het algemeen waren onze medewerkers gemiddeld tien dagen ziek in 2017, wat in dezelfde lijn ligt als de cijfers van voorgaande jaren. Het gemiddelde aantal ziekte-dagen per werknemer wordt berekend door het totale aantal ziekte-dagen te delen door de totale personeelsbezetting.

6. Publieke acceptatie (met focus op milieu en biodiversiteit)

6.1. Energieverbruik binnen de organisatie (Elia België – 2017)

6.2. Aantal projecten waarvan de impact wordt gecontroleerd (Elia België - 2017)

6.3. Vogels beschermen door installatie van vogelmarkeringen (Elia België - 2017)

Sinds 2016 heeft Elia vogelmarkeringen geïnstalleerd op 13,62 km lijnen.

	Gerealiseerd in 2016	Gerealiseerd in 2017
Stevin - Gezelle	-	7180 m
Langerlo - Sikel	3110 m	-
Rodenhuize - Langerbrugge	-	2430 m
Herderen - Lixhe	900 m	-
TOTAL	4010	9610

Met de hulp van toonaangevende milieuverenigingen in België, heeft Elia 130 zones aangeduid die het grootste gevaar vormen voor vogels. Het gaat om 200 km aan bovengronds lijnen. De komende tien jaar zullen ze geleidelijk aan voorzien worden van vogelbeschermingsmaatregelen. Als in de aangeduide zones werken gepland staan, zullen de vogelkrullen tegelijk en onmiddellijk worden aangebracht. Wanneer er geen werken gepland staan, zal het aanbrengen van markeringen op de geleiders of de aardingsgraden later gebeuren.

Duurzame integratie van uitrusting bij het Stevin-project (Elia België).

6.4. Duurzame integratie van faciliteiten in het Stevin project (Elia Belgium - 2017)

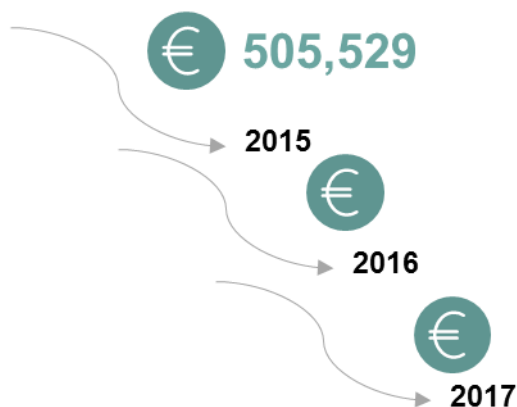
During the Stevin project, Elia worked hard to minimise the impact of its facilities on the landscape by planting large numbers of trees and shrubs.

Lengte in m	Gerealiseerd in		
	2015	2016	2017
Bomen (elke 10 m)	1430	3920	3560
Knotten (elke 7 m)	987	1302	1197
Haag	187	1385	1050
Heg	577	2070	1417
Houtkant	653	1104	985

6.5. Jaarlijkse implementatiebudget voor LIFE ELIA-RTE (Elia België - 2017)

Vast jaarbedrag voor de realisatie van het Elia LIFE-project

Vast jaarbedrag voor de realisatie van het Elia LIFE-project

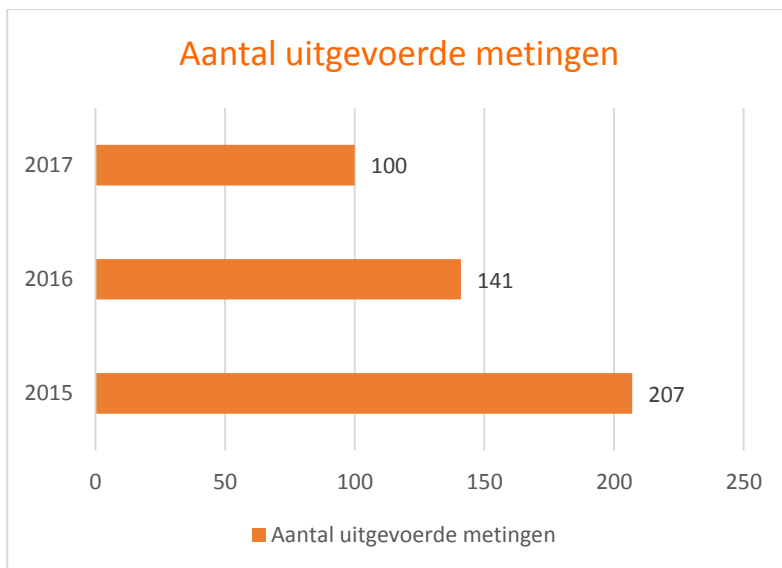
Sinds 2015 heeft Elia een vast jaarlijks budget van 505.529 euro voor het LIFE Elia-RTE project, dat tracht de zones onder de hoogspanningslijnen van Elia om te vormen tot corridors van diversiteit. Met dit budget herstelt Elia natuurlijke habitats voor fauna en flora op Natura 2000 en andere locaties.

Het project Elia-RTE LIFE eindigde in december 2017, maar Elia heeft besloten de werkzaamheden voort te zetten en lanceerde LIFE 2, ondanks het feit dat het geen financiering meer ontvangt van de Europese Commissie en het Waalse Gewest.

6.6. Electromagnetische velden (Elia België - 2017)

Op verzoek biedt Elia gratis elektromagnetische veldmetingen aan de eigenaren van terreinen en gebouwen in de buurt van Elia infrastructuur. Elk jaar wordt 370.000 euro besteed aan wetenschappelijk onderzoek naar de impact van laagfrequente magnetische velden.

6.6.1. Aantal uitgevoerde metingen (Elia Belgium – 2017)

6.7. Verzoeken om informatie verwerkt (Elia België - 2017)

	2015	2016
ontvangen	80	54
verwerkt	80	54

Het centrale contactcentrum van Elia ontvangt dagelijks talloze vragen over de activiteiten van het bedrijf, sommige met betrekking tot milieuthema's. In 2016 werden 194 vragen over elektromagnetische velden (EMV's) ontvangen en 140 metingen * uitgevoerd. Voor de andere 54 verzoeken werd alleen informatie verstrekt.

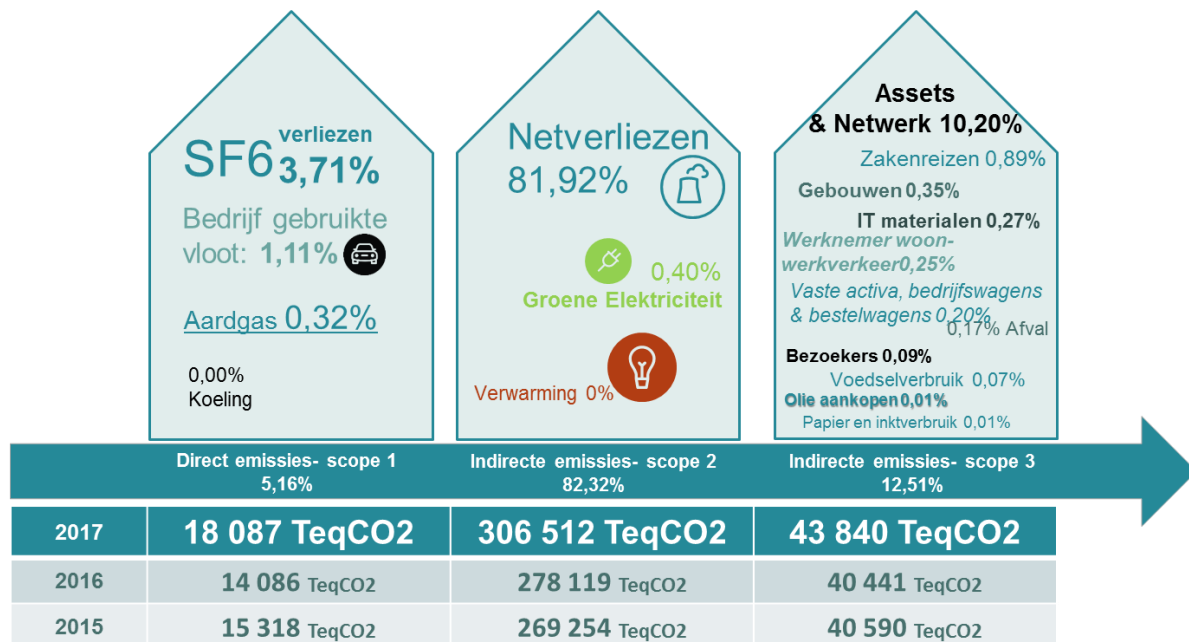
Het aantal aanvragen was ongeveer gelijk in 2016 en 2017, maar lager dan het aantal in 2015. Er is geen specifieke verklaring voor dit verschil, maar over het algemeen zien we een toename na media-aandacht en / of de lancering van een belangrijke infrastructuurproject.

Elk jaar wordt 370.000 euro uitgegeven aan wetenschappelijk onderzoek dat de impact van laagfrequente magnetische velden analyseert. Het gaat om een vast bedrag aangezien Elia contracten heeft met de Belgische BioElectroMagnetics Group (BBEMG) en het Electric Power Research Institute (EPRI).

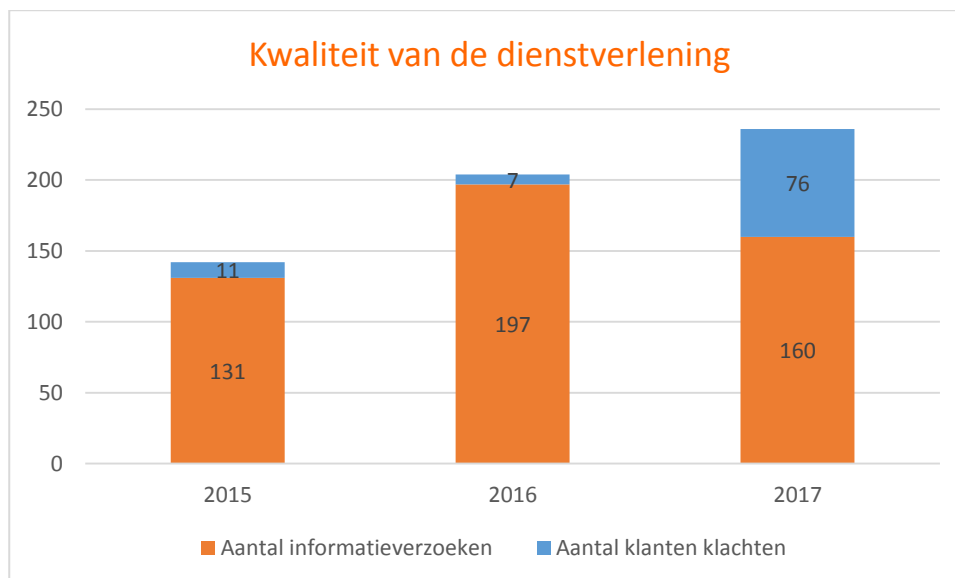
* Deze metingen zijn gebaseerd op verzoeken van derden die zijn binnenkomen via het contactcentrum.

6.8. CO₂-balans (Elia België – 2017)

Elia voert sinds 2010 een CO₂-balans uit om directe en indirecte emissies van haar activiteiten te identificeren. Tegelijk worden stappen ondernomen om de uitstoot van broeikasgassen door Elia's activiteiten te verminderen.

6.9. Informatieverzoeken en klachten (Elia België – 2017)

Deze cijfers weerspiegelen alle informatieverzoeken en klachten met betrekking tot de kwaliteit van de dienstverlening ('spanningskwaliteit'). De positieve trend tussen 2015 en 2016 is voornamelijk te danken aan een betere interne rapportering en een betere follow-up en centralisering van de verzoeken van DNB's. Het aantal klachten was stabiel in 2015 en 2016. De sterke stijging aan klachten in 2017 is te wijten aan één incident dat aanleiding gaf tot 61 klachten van DNB-gebruikers. De daling van het aantal informatieverzoeken kan worden verklaard door een daling van het aantal incidenten (van 445 naar 379).

6.9.1. Klantentevredenheidsonderzoek (Elia België – 2017)

Elke twee jaar meet Elia de klantentevredenheid bij haar belangrijkste stakeholders (DNB's, netgebruikers, producenten, toegangsverantwoordelijken, gebruikersgroepen ...). Dit onderzoek moet in de eerste plaats een overzicht bieden van de KPI's met betrekking tot de dienstkwaliteit en de evolutie van deze parameters doorheen de tijd.

De laatste enquête dateert van 2016 en peilde naar de mening van 252 stakeholders. De gemeten KPI's waren de Elia Satisfaction Index (een algemene beoordeling van de producten en diensten van Elia), de Customer Effort Score (het gemak van zakendoen met Elia) en de klantentevredenheid rond het accountbeheer en het imago. De sterke en zwakke punten in de enquête gaven duidelijk aan hoe we onze klantenrelaties kunnen optimaliseren in de toekomst.

Elia scoorde 67% op de Elia Satisfaction Index, wat betekent dat de kwaliteit van onze producten en diensten hoog wordt ingeschat. De meerderheid van de stakeholders ervaart de samenwerking met Elia nog altijd als 'vlot'. In vergelijking met 2014 zien we een zeer positieve evolutie voor de Key Account Managers van Elia. We denken mee met onze stakeholders, en dat is een flinke stimulans voor de klantentevredenheid. Qua imago behaalde Elia stabiele resultaten voor expertise en communicatie.

De enquête bepaalde niet alleen onze prioriteiten om de klantentevredenheid nog te verbeteren, maar legde ook vast welke sterke punten we zeker moeten behouden.

6.9.2. Bij het Contact Center ontvangen en behandelde aanvragen (Elia België – 2017)

Elia ontvangt jaarlijks ongeveer **75.000 aanvragen m.b.t. de installaties van het hoogspanningsnetwerk**. Deze aanvragen zijn o.a. afkomstig van omwonenden, aannemers, studie bureaus, overheden, nutsbedrijven, projectontwikkelaars etc. Intern werden er **antwoordtermijnen** gedefinieerd overeenkomstig de wettelijke termijnen waarbinnen het contactcenter de informatie vragen moet beantwoorden. Zo geldt er bijvoorbeeld een standaardtermijn van **7 werkdagen** tussen ontvangst en antwoord voor standaardaanvragen. In 2017 werd 99.91% van alle aanvragen binnen de gestelde termijnen beantwoord.

7. GRI-referentietabel

Dit jaarverslag werd opgesteld in overeenstemming met de GRI-normen: Kernoptie van de Global Reporting Initiatives. Het is het eerste geïntegreerde jaarverslag van de Elia Groep en heeft betrekking op de periode van 1 januari 2017 tot 31 december 2017.

GRI 102: Algemene informatie			
1. Organisatieprofiel			
102-1	Naam van de organisatie	p. 8-11	
102-2	Voornaamste merken, producten en/of diensten	p. 12-13	
102-3	Locatie van het hoofdkantoor van de organisatie	p. 10	
102-4	Het aantal landen waar de organisatie actief is	p. 10	
102-5	Eigendomsstructuur en rechtsvorm	p. 11	
102-6	Afzetmarkten	p. 14-19	
102-7	Omvang	p. 12-13	
102-8	Medewerkers	Bijlage deel 5	
102-9	Beschrijf de toeleveringsketen	p. 2 & p. 40-51	
102-10	Significante veranderingen tijdens de verslagperiode voor de organisatie en haar toeleveringsketen	p. 40-51	
102-11	Beschrijf op welke manier het voorzorgsprincipe wordt gehanteerd	p. 29-37	
102-12	Extern ontwikkelde MVO-charters, principes of andere initiatieven die de organisatie onderschrijft	p. 60-63	
102-13	Lidmaatschap van verenigingen, waarbinnen de organisatie functies uitoefent, financiële bijdragen levert of lidmaatschap als strategisch beschouwt	p. 52-63	
2. Strategie			
102-14	Een verklaring van raad van bestuur over relevantie van duurzame ontwikkeling voor de organisatie en haar strategie	p. 4-7	
102-15	Belangrijkste impacts, risico's en opportuniteiten	p. 4-7	
3. Ethiek en integriteit			
102-16	Intern ontwikkelde missie- of beginselverklaringen, gedragscodes en uitgangspunten met belang op vlak van MVO	p. 120	
102-17	Mechanismen voor advies en problemen rond ethiek	p. 120	
4. Bestuur			
102-18	Bestuursstructuur	p. 102-103	
102-19	Delegerend gezag	p. 122	
5. Betrokkenheid van belanghebbenden			
102-40	Lijst van relevante groepen belanghebbenden die de organisatie heeft betrokken	p. 2	
102-41	Percentage medewerkers dat onder een collectieve arbeidsovereenkomst valt	Bijlage deel 5.1.3	
102-42	Basis voor inventarisatie en selectie van stakeholders	p. 25	
102-43	Benadering voor het betrekken van belanghebbenden	p. 25 & p. 80	
102-44	Voornaamste feedback van belanghebbenden en hoe de organisatie hierop heeft gereageerd	p. 14-19 & p. 23-25	
6. Rapportagemethode			
102-45	Operationele structuur, afbakening van het rapport	p. 10-11	
102-46	Beschrijving proces voor bepalen inhoud van het rapport en toepassing verslaggevingsprincipes	p. 23-25	
102-47	Oplijsting materiële aspecten	p. 23-25	
102-48	Eventuele herformuleringen van eerder verstrekte informatie		Er zijn geen herformuleringen van informatie uit eerdere rapporten

102-49	Significante veranderingen naar rapportering ten opzichte van vorige verslagperiodes		Het jaarverslag 2017 is de eerste geïntegreerde jaarlijkse rapportering in lijn met de GRI - Core principes
102-50	Verslagperiode		Fiscaal jaar 2017
102-51	Datum meest recente verslag		Jaarverslag 2017
102-52	Verslaggevingscyclus		Jaarlijkse rapportagecyclus
102-53	Contactpunt voor vragen over het verslag of de inhoud ervan		Marleen Vanhecke External Communications & External Relations marleen.vanhecke@elia.be
102-54	Rapportering conform GRI-standaarden		Dit jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met de GRI-normen: optie 'Core'
102-55	GRI-inhoudstafel	Bijlage deel 7	
GRI 103: Materiële topics			
103-1	Verklaring van het materiële onderwerp en zijn limiet	p. 23-25	
103-2	Managementbenadering	p. 23-25	
103-3	Beoordeling van de managementbenadering	p. 23-25	
GRI 201: Economische prestatie			
201-1	Rechtstreekse economische waarde gegenereerd en verdeeld	p. 12-13	
201-2	Financiële implicaties en andere risico's en opportuniteiten voor de bedrijfsactiviteiten van de onderneming voortvloeiend uit de klimaatopwarming	p. 12-13 & p. 116-119	
GRI 203: Onrechtstreekse economische invloeden			
203-1	Ontwikkeling en impact van infrastructuurinvesteringen en diensten die worden ondersteund	p. 28-37	
203-2	Significante onrechtstreekse economische invloeden en de omvang van hun impact	p. 28-37	
GRI 204: Aankooppraktijken			
204-1	Verhouding van uitgaven bij lokale leveranciers	Bijlage deel 4.2 & 4.3	
GRI 205: Anti-Corruptie			
205-1	Totaal aantal en percentage operaties die worden beoordeeld op hun risico's met betrekking tot corruptie en de significante geïdentificeerde risico's	p.120-123	
205-2	Communicatie en opleiding over anti-corruptiebeleid en -procedures	p.120-123	
205-3	Bevestigde incidenten van corruptie en genomen maatregelen		Geen gevallen van corruptie tijdens de verslaggevingsperiode
GRI 206: Concurrentievervalsend gedrag			
206-1	Wettelijke maatregelen m.b.t. concurrentievervalsend gedrag, anti-trust en monopoliepraktijken		Geen wettelijke maatregelen aan de gang of genomen tijdens de verslagperiode
GRI 302: Energie			
302-1	Energieverbruik binnen de organisatie	Bijlage deel 6.1	
302-2	Energieverbruik buiten de organisatie	Bijlage deel 6.1	
GRI 304: Biodiversiteit			
304-1	Operationele sites in eigendom, gehuurd, beheerd in of aangrenzend aan beschermde gebieden met hoge biodiversiteitswaarde buiten de beschermde gebieden	p. 66-81	

304-2	Significante impact van activiteiten, producten en diensten op de biodiversiteit	p. 66-81	
304-3	Habitats beschermd en hersteld	p. 66-81	
GRI 305: Emissies			
305-1	Rechtstreekse broeikasgas(BKG)-emissies (Scope 1)	p. 74-75 Bijlage deel 6.8	
305-2	Onrechtstreekse broeikasgas(BKG)-emissies (Scope 2)	p. 74-75 Bijlage deel 6.8	
305-3	Vermindering van broeikasgas (BKG)-emissies	p. 74-75 Bijlage deel 6.8	
305-5	Vermindering van broeikasgas (BKG)-emissies	p. 74-75 Bijlage deel 6.8	
GRI 307: Milieu-conformiteit			
307-1	Niet-conformiteit met milieuwetten en -reglementering		De organisatie heeft geen significante niet-conformiteit geïdentificeerd met de milieuwetten en -reglementering.
GRI 308: Milieugebonden leveranciersbeoordeling			
308-2	Significante huidige en potentiële milieu-impact in de toeleveringsketen en genomen maatregelen	Bijlage deel 4.1-4.3	
GRI 401: Tewerkstelling			
401-1	Totaal aantal en snelheid van personeelsverloop per leeftijdsgroep, geslacht en regio	Bijlage deel 5.2 & 5.6	
401-2	Voordelen aangeboden aan voltijdse werknemers die niet worden aangeboden aan tijdelijke of deeltijdse werknemers, per significante bedrijfslocaties		Er zijn geen verschillen tussen de voordelen aangeboden aan voltijdse en deeltijdse werknemers.
401-3	Percentage werknemers dat terugkeert na zwangerschaps- of ouderschapsverlof per geslacht.	Bijlage deel 5.3	
GRI 402: Relaties tussen werknemers en het management			
402-1	Percentage van het totale personeelsbestand dat is vertegenwoordigd in comités die helpen om de gezondheid op het werk en veiligheidsprogramma's op te volgen en hierover te adviseren		Dit orgaan (gezamenlijk comité) bestaat in beide landen maar het percentage van het personeelsbestand is onbeduidend, lager dan 1%.
GRI 403: Gezondheid en veiligheid op het werk			
403-2	Type letsels en letselcijfers, beroepsziektes, uitvaldagen en verzuimcijfers en het aantal werkgerelateerde sterfgevallen, per regio en per geslacht	p. 31-32 & p. 37	
403-3	Werknemers met een verhoogd en hoog risico voor ziektes gerelateerd aan hun werk	p. 31-32 & p. 37	
GRI 404: Opleiding en vorming			
404-1	Gemiddeld aantal uren opleiding per jaar per werknemer per geslacht en per werknemerscategorie	p. 86-87	
GRI 405: Diversiteit en gelijke kansen			
405-1	Samenstelling van de bestuursorganen en onderverdeling van de werknemers per werknemerscategorie volgens geslacht, leeftijdsgroep, het behoren tot een minderheidsgroep en andere indicatoren van diversiteit	p. 103 & p. 109 Bijlage deel 5.1.3	
GRI 406: Niet-discriminatie			

406-1	Aantal gevallen van discriminatie en genomen corrigerende maatregelen		De organisatie heeft geen enkel geval van discriminatie geïdentificeerd tijdens de verslagperiode
GRI 416: Gezondheid en veiligheid van de klant			
416-1	Beoordeling van de gezondheids- en veiligheidsimpact van product- en dienstencategorieën	p. 28-29 & p. 74	
416-2	Gevallen van niet-conformiteit betreffende de gezondheids- en veiligheidsimpact van producten en diensten		De organisatie heeft geen gevallen van niet-conformiteit geïdentificeerd met de regelgeving en vrijwillige codes
GRI 417: In de handel brengen en etikettering			
417	Resultaten van klantentevredenheidsonderzoeken	p. 89-90	
GRI 419: Socio-economische conformiteit			
419-1	Geldwaarde van significante boetes voor niet-conformiteit met de wetten en regelgeving op sociaal en economisch vlak		Tijdens het boekjaar heeft de onderneming geen enkele significante boete niet-geldelijke sancties gekregen voor niet-conformiteit met wetten en/of regelgeving op sociaal en economisch vlak
Specifiek voor elektriciteitsbedrijven			
EU4	Lengte van bovengrondse en ondergrondse transmissie- en distributieverbindingen per regelgevingsstelsel	p. 12 & p. 39 Bijlage deel 4.4	
G4-DMA	Managementbenadering om de beschikbaarheid en de betrouwbaarheid van elektriciteit op korte en lange termijn te garanderen	p. 14-19	
G4-DMA	Vraagzijdebeheerprogramma's waaronder residentiële, commerciële, institutionele en industriële programma's	p. 14-19	
EU12	Transmissie- en distributieverliezen als een percentage van de totale energie	p. 37 Bijlage deel 6.8	
EN12	Beschrijving van significante impact van activiteiten, producten en diensten op de diversiteit in beschermd gebied of gebieden met hoge biodiversiteit	p. 67-81	
LA4	Verslag over de prestatie op het vlak van gezondheid en veiligheid van contractors en subcontractors die op het terrein of op andere plaatsen werken of in opdracht van de rapporterende organisatie	p. 29-31 & p. 37	
EU28	Frequentie stroomonderbrekingen	Bijlage deel 3.7, 3.8 & 3.9	
EU29	Gemiddelde stroomonderbrekingstijd	Bijlage deel 3.7, 3.8 & 3.9	